Osnivač:
MINISTARSTVO
PROSVJETE I KULTURE
NR CRNE GORE

Prvi broj publikovan:
15. JANUARA 1949.

DOBITNIK
„OKTOIHA" 1998.

Prosvjetni rad

List crnogorskih prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika

„GRLICA", prva crnogorska periodična publikacija (Cetinje, 1835–1839)
„PROSVJETA", prvo crnogorsko pedagoško glasilo (Cetinje, 1889–1901)

Broj 38 OKTOBAR 2015. Izlazi mjesečno, cijena 0,80 €

ISSN 0033-1686

ПРОСВЈЕТНИ РАД VEPRIMTARIA ARSIMORE EDUCATION REPORTER

U Pržnom održan jubilarni 20. Regionalni miločerski razvojni forum na temu „Globalizacija, kultura i novi biznisi"

UNIVERZITET BI TREBAO OŠEĆATI DUG PREMA STUDENTU DA OD NJEGA NAPRAVI SPOSOBNOG POSLOVNOG ČOVJEKA

Milo Đukanović: „Najvažnije je jesmo li spremni da savladamo slabosti i da dostignemo taj nivo razvoja koji će nas preporučiti za evropsko društvo"
Prof. dr Veselin Vukotić: „Mi pokušavamo da u vidljivoj svakodnevici vidimo danas nevidljivu šutrašnjicu"
Na brojne teme razgovaralo se sa mnogim eminentnim ličnostima iz svijeta ekonomije, politike, nauke i obrazovanja

Str. 2

Ministarstvo prosvjete raspisalo oglas za dodjelu

DRŽAVNE NAGRADE „OKTOIH"

PRIJEDLOGE SLATI DO 1. NOVEMBRA

Ministarstvo prosvjete raspisalo je oglas za dodjelu Državne nagrade „Oktoih" za 2015. godinu. Prijedlozi se podnose do 1. novembra ove godine.

Državna nagrada „Oktoih" dodjeljuje se građaninu/građanki Crne Gore ili pravnom licu koje ima sjedište na teritoriji Crne Gore, za ostvarene izuzetne rezultate u oblasti vaspitanja i obrazovanja, kao i učeničkog i studentskog standarda. Zakonom su predviđene ukupno tri nagrade u jednoj godini.

Prijedlozi se dostavljaju u pisanoj formi Žiriju za dodjelu Državne nagrade „Oktoih", Ministarstvo prosvjete, Ul. Vaka Đurovića b. b, 81000 Podgorica.

Predlagač je dužan da uz prijedlog dostavi i pisane dokaze za njegovo obrazloženje.

U Rožajama proslavljeno 50. godina Gimnazije „30. septembar"

MJESTO KOJE JE IZNJEDRILO NEKE OD NAJBOLJIH SVJETSKIH NAUČNIKA

Str. 14

Na Ekonomskom fakultetu u Podgorici, povodom 55 godina postojanja održana peta međunarodna konferencija o preduzetničkom razvoju MICED

INTERNACIONALIZACIJA JE SLOŽEN PROCES, IZISKUJE NAPORE SVIH I – KOŠTA

Premijer Milo Đukanović: „Vjerujem da je klica ideje o nezavisnoj i prosperitetnoj Crnoj Gori rođena danom osnivanja Ekonomskog fakulteta i daljim narastanjem UCG"
Rektor Univerziteta Crne Gore prof. dr Radmila Vojvodić: „Što prije prepoznamo autentične istraživačke mogućnosti našeg univerziteta i vlastite jedinstvene resurse preduzetnički usmjerimo – transfer znanja je pouzdaniji za našu instituciju i za crnogorsko društvo"
Dekanica Ekonomskog fakulteta prof. dr Ana Lalević Filipović: „U vremenu dinamične realizacije glavnih spoljnopolitičkih prioriteta Crne Gore, Ekonomski fakultet nastoji da gradi ekonomsku nauku kao sistemsku podršku u realizaciji ciljeva ekonomske politike"

UČESTVOVALO VIŠE OD 80 DEKANA, PRODEKANA I PROFESORA: Sa otvaranja konferencije

Str. 22

INTERVJU: Akademik i književnik Vojislav Vulanović, redovni član Dukljanske Akademije nauka i umjetnosti (DANU) i dugogodišnji prosvjetni radnik

CRNOGORCI SU IMALI JEDINSTVENU KATEDRU JEZIKA I DUHOVNOSTI

„Prosvjetni rad" je jedino glasilo u Crnoj Gori koje doslovno primjenjuje norme crnogorskog jezika

Str. 6 i 7

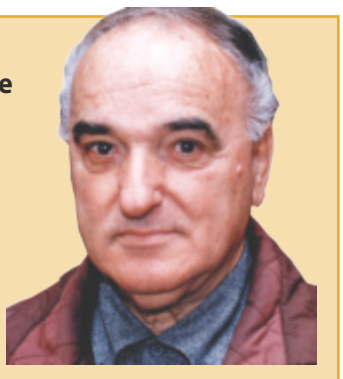

KONKURS „PROSVJETNOG RADA" ZA KRATKU NOVINSKU PRIČU

Str. 33

Njegoševa nagrada za 2015. godinu dodijeljena istaknutom hrvatskom književniku Miljenku Jergoviću za roman „Rod"

KNJIŽEVNIK BITAN ZA KLJUČNA PITANJA KULTURNIH I JEZIČKIH IDENTITETA

Str. 26

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva promovisao komplete udžbenika Crnogorski jezik kao nematernji za III i V razred u OŠ „Mahmut Lekić" u Tuzima

PRAVA POMOĆ I UČENICIMA I NASTAVNICIMA

Str. 5

Obrazovne laboratorije na arheološkom lokalitetu Duklja

U Podgorici održan festival „Otvoreni dani nauke"

OBRAZOVANJE I INOVACIJE NOVA VALUTA SAVREMENOG SVIJETA

Ministarka nauke prof. dr Sanja Vlahović: „Dani nauke imaju cilj da promovišu nauku u društvu i time je utemelje kao istinski generator promjena za 21. vijek"

Str. 24 i 25

Crnogorski identitetski glasnik

I-IV

Osam decenija od rođenja Danila Kiša
Borislav Pekić:
ŽIVOTI KOJI BOLE

Str. I

Šef Odseka za identitetska pitanja u Upravi za dijasporu i istaknuti publicista i istraživač crnogorske dijaspore Nenad Stevović pošetio „Prosvjetni rad"

OSNAŽITI VEZE IZMEĐU CRNE GORE I NJENE DIJASPORE

Str. II

Anton Gojčaj: „Na putu putnici" (Priče pisaca manjinskih naroda)

KNJIŽEVNI POZIV NA MEĐUSOBNO UPOZNAVANJE STARIH KOMŠIJA

Str. II

Goran Sekulović: Nad knjigom Pavla Goranovića „Grad punog mjeseca"

U GRADU DVA SOKRATA I BORHESA

Str. III

Iz narodne (usmene) književnosti Potarja i pljevaljskog kraja (8)

JEDNA GLAVA STOTINU JEZIKA

Str. IV

ISSN 0033-1686

U Pržnom održan jubilarni 20. Regionalni miločerski razvojni forum na temu „Globalizacija, kultura i novi biznisi"

UNIVERZITET BI TREBAO OSEĆATI DUG PREMA STUDENTU DA OD NJEGA NAPRAVI SPOSOBNOG POSLOVNOG ČOVJEKA

Milo Đukanović: „Najvažnije je jesmo li spremni da savladamo slabosti i da dostignemo taj nivo razvoja koji će nas preporučiti za evropsko društvo"
Prof. dr Veselin Vukotić: „Mi pokušavamo da u vidljivoj svakodnevici vidimo danas nevidljivu šutrašnjicu"
Na brojne teme razgovaralo se sa mnogim eminentnim ličnostima iz svijeta ekonomije, politike, nauke i obrazovanja

Društvo ekonomista i menadžera Crne Gore u saradnji sa Asocijacijom univerziteta Centralne i Istočne Evrope (ACEU), koja okuplja univerzitete oko 20 zemalja, i Univerzitetom Donja Gorica (UDG) organizovalo je jubilarni 20. Miločerski razvojni forum na temu „Globalizacija, kultura i novi biznisi".

Misija skupa je promovisanje novih ideja i podsticanje osećaja budućnosti. Na forumu su razmatrane mogućnosti praktičnog sprovođenja novih ideja, a u pravcu otvaranja novih biznisa ili novih područja istraživanja, odnosno podsticanja razvoja, ali i podsticanja ambicija učesnika skupa.

U okviru centralnog panela na temu „Kultura i karakter ljudi u Crnoj Gori i strane investicije", premijer Milo Đukanović je rekao da ni jedna država ne može imati potreban nivo ekonomskog rasta i društvenog razvoja bez investicija, a u slučaju Crne Gore bez stranih investitora.

OTVORENA BROJNA PITANJA CRNOGORSKOG PROGRESA: Sa skupa u Miločeru

Dragocjene aktivnosti stranih investitora

„Za razvoj svake ekonomije presudno je važno da obezbijedi aktivnost poslovnog ambijenta i imidž stabilne destinacije da bi ta ekonomija mogla animirati strane investitore koji će svojim kapitalom, znanjem i iskustvom pomoći da ekonomija ide dinamično naprijed. To je u ovom trenutku potrebno svima i svi se ponašaju u skladu sa tim zahtjevom. Posebno je to potrebno ekonomijama koje su prethodnih vjekova zaostale", istakao je Đukanović.

Prema njegovim riječima, najvažnije je jesmo li spremni da savladamo slabosti i da dostignemo taj nivo razvoja koji će nas preporučiti za evropsko društvo. „Ako mislimo da jesmo onda zaista moramo otvoreno uočiti svoje slabosti i početi da ih otklanjamo. I moramo napustiti vjerovanje da će neko drugi ponuditi formulu našeg razvoja", naglasio je premijer Đukanović.

Predsednik Društva ekonomista i menadžera Crne Gore prof. dr Veselin Vukotić kazao je da „Crna Gora iako mala, ima više organizacija ekonomista, tako da imamo i one organizacije koji se bave vidljivom svakodnevnicom. Nasuprot njima, mi pokušavamo da u vidljivoj svakodnevnici vidimo danas nevidljivu šutrašnjicu", čime je ukazao na krajni cilj organizacije ovakvih okupljanja.

Uloga univerziteta u kreiranju novih biznisa

Direktorica Instituta za preduzetništvo i ekonomski razvoj (IPER) dr Dragana Radević bila je moderator okruglog stola na temu „Uloga univerziteta u kreiranju novih biznisa", na kojem su govorili: prof. dr Aleksandar Andrejević, rektor Univerziteta EDUCONS iz Novog Sada, Milenko Gudić, osnivač i direktor REFORMENT Consulting & Coaching iz Beograda, prof. dr Nela Kapor Stanulović sa Filozofskog fakulteta Univerziteta u Novom Sadu, prof. dr Heri Bezić, dekan Ekonomskog fakulteta u Rijeci, Zoran Vukčević, direktor Investiciono razvojnog fonda Crne Gore i Marko Nišavić, saradnik na predmetu Preduzetništvo, menadžment i biznis na UDG. Uzastopno predstavljanje metoda rada tih institucija i njihova uporedna analiza, doveli su do zaključka da i metoda obrazovanja mora pratiti tehnološke i druge promjenljive potrebe mladih. Zaključeno je i da bi univerzitet trebao osećati dug prema studentu da od njega napravi sposobnog poslovnog čovjeka, koji će lako pronaći radno mjesto kojem je potreban nakon završenih studija.

Kroz još osam panela na slične teme, razgovaralo se sa brojnim eminentnim ličnostima iz svijeta ekonomije, politike, nauke i obrazovanja. Zavidna posećenost i spremnost publike na učešće u Forumu, kao i otvaranje brojnih pitanja crnogorskog progresa, doprinijeli su ukupnoj svrsishodnosti događaja.

O. Đ.

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković prisustvovao svečanosti povodom početka školske godine u podgoričkoj OŠ „Branko Božović"

ŠKOLA U NOVOM RUHU DOBAR PRIMJER VISOKOG STANDARDA

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković: Posebnu radost predstavlja doček 112 prvaka koji će prva znanja sticati u lijepo uređenom ambijentu. Naravno, tu su i učenici koji su i prethodnih godina učili i postizali zapažene rezultate na različitim takmičenjima znanja. Stoga smo i procijenili da OŠ „Branko Božović" zaslužuje bolje uslove rada. Za rekonstrukciju je izdvojeno oko 700. 000 eura. Uvjeren sam da ćemo zajedno brižnim odnosom čuvati njenu blistavost i sjaj, te da će škola služiti kao dobar primjer visokog standarda ostalim vaspitno-obrazovnim ustanovama
Ranko Vušović, direktor: Rekonstrukcija škole predstavlja dio uspješno realizovanog projekta „Energetska efikasnost u vaspitno-obrazovnim ustanovama". Buduće generacije, kao i nastavni kadar moći će da se pohvale ne samo izvanrednim rezultatima, već i savremenim uslovima učenja i rada

DA NASTAVNI PROCES BUDE JOŠ KVALITETNIJI: Ministar prosvjete mr Predrag Bošković i Ranko Vušović, direktor OŠ„Branko Božović" sa pomoćnicima

Povodom početka nove školske godine u novom rekonstruisanom zdanju, u podgoričkoj OŠ „Branko Božović" organizovana je svečanost, kojoj je, pored brojnih gostiju, prisustvovao i ministar prosvjete mr Predrag Bošković. Tom prilikom, on je izrazio zadovoljstvo što će škola u novom ruhu otvoriti vrata učenicima, kao i zaposlenima, te da će nastavni proces biti još kvalitetniji.

„Posebnu radost predstavlja doček 112 prvaka koji će prva znanja sticati u lijepo uređenom ambijentu. Naravno, tu su i učenici koji su i prethodnih godina učili i postizali zapažene rezultate na različitim takmičenjima znanja. Stoga smo i zaključili da OŠ „Branko Božović" zaslužuje bolje uslove rada. Za rekonstrukciju je izdvojeno oko 700. 000 eura. Uvjeren sam da ćemo zajedno brižnim odnosom čuvati njenu blistavost i sjaj, te da će škola služiti kao dobar primjer visokog standarda ostalim vaspitno-obrazovnim ustanovama", poručio je ministar Bošković.

Izražavajući zahvalnost na razumijevanju i pomoći Ministarstvu prosvjete, kao i gradonačelniku Slavoljubu Stijepoviću, direktor ove vaspitno-obrazovne ustanove Ranko Vušović podsetio je da je rekonstrukcija škole, zapravo dio uspješno realizovanog projekta „Energetska efikasnost u vaspitno-obrazovnim ustanovama" i izrazio zadovoljstvo što će ubuduće i nastavni kadar i učenici moći da se pohvale, ne samo izvanrednim rezultatima, već i savremenim uslovima učenja i rada. Takođe, on se posebno obratio prvacima, poželivši im puno lijepih trenutaka, mnogo znanja, kao i novih drugara.

„Dragi prvaci, vi danas ulazite u avanaturu zvanu školski život. Iako razumijemo vašu zebnju, nemojte brinuti, jer ćemo nježno bdjeti nada vama i radovati se svakom vašem uspjehu. Ako slučajno zaiskri suza na vašem licu, mi ćemo vam biti utjeha, jer ste vi naša budućnost", kazao je direktor Vušović.

Š. B.

Društvo crnogorsko-franačkog prijateljstva (FRAMOG) iz Nirnberga doniralo 1.000 eura cetinjskom Dnevnom centru za đecu i omladinu sa smetnjama i teškoćama u razvoju

ZNAČAJNA PODRŠKA HUMANITARNOM RADU

Prema riječima Ane Kavaje, v. d. direktorice Dnevnog centra, sredstva će se iskoristiti za kupovinu agregata, kao i za nastavak edukativnih programa

NASTAVAK HUMANIH INICIJATIVA NAŠIH ISELJENIKA: Kavaja i Dabović

Društvo crnogorsko-franačkog prijateljstva (FRAMOG) iz njemačkog grada Nirnberga opredijelilo je Dnevnom centru za đecu i omladinu sa smetnjama i teškoćama u razvoju na Cetinju značajnu finansijsku donaciju.

Riječ je o pomoći u iznosu od 1.000 eura, koju je vršiteljki dužnosti direktorice Dnevnog centra Ani Kavaji uručio predsednik FRAMOG-a Ljubo Dabović, inače jedan od najistaknutijih predstavnika crnogorske dijaspore.

Događaj je upriličen u Prijestonici Cetinju, u prisustvu predstavnika gradske uprave, Grada Nirnberga, kao i iseljeničkog udruženja koje je doniralo sredstva.

Prema riječima Ane Kavaje, novačana donacija će se iskoristiti za kupovinu agregata, kao i za nastavak edukativnih programa.

N. N.

Vlada Crne Gore donijela Strategija razvoja opšteg srednjeg obrazovanja u Crnoj Gori za period 2015–2020

UNAPREĐENJE KVALITETA PROCESA NASTAVE I UČENJA KROZ DEFINISANJE ISHODA UČENJA

Strategija definiše prioritetne oblasti i stručno utemeljene ciljeve, mjere i aktivnosti, potrebne za unapređivanje, osavremenjavanje i poboljšanje kvaliteta gimnazijskog obrazovanja u Crnoj Gori, koje pojedincima omogućava nastavak obrazovanja, profesionalno napredovanje i lični razvoj. Sagledaće se i mogućnost otvaranja odjeljenja sportske gimnazije i odjeljenja gimnazije koja program realizuju na engleskom jeziku, kao i uvođenja e-učenja

Vlada Crne Gore donijela je na predlog Ministarstva prosvjete Strategiju razvoja opšteg srednjeg obrazovanja u Crnoj Gori za period (2015–2020) sa Akcionim planom sprovođenja za period 2015–2016. Strategija definiše prioritetne oblasti i stručno utemeljene ciljeve, mjere i aktivnosti, potrebne za unapređivanje, osavremenjavanje i poboljšanje kvaliteta gimnazijskog obrazovanja u Crnoj Gori, koje pojedincima omogućava nastavak obrazovanja, profesionalno napredovanje i lični razvoj.

Ovaj dokument odrediće dalji pravac razvoja gimnazijskog obrazovanja kroz definisanje prioriteta, ciljeva i mjera, čijom realizacijom će se unaprijediti kriterijumi upisa učenika u gimnazije, sagledati koncept nastavnog plana opšte gimnazije, koncept izbornih predmeta i specijalističke gimnazije. U predmetnim programima uvešće se ishodi učenja, koji će omogućiti da učenik jasnije sagleda sa kojim znanjima, vještinama i kompetencijama će završiti obrazovanje. Realizacijom mjera, predviđenih ovom strategijom, omogućiće se unapređenje kvaliteta procesa nastave i učenja kroz definisanje ishoda učenja, objektivnije će se sagledati postignuća učenika i definisati kriterijumi provjeravanja i ocjenjivanja, povećaće se učešće prirodne grupe predmeta (fizika, hemija, biologija), kao i mobilnost i učenika i nastavnika.

Strategija razvoja opšteg srednjeg obrazovanja u Crnoj Gori namijenjena je učenicima, roditeljima/starateljima učenika, nastavnom i drugom osoblju u školama, školi i institucijama sistema, lokalnoj zajednici i organizacijama civilnog društva, kreatorima politika kako bi ostvarivali evropsku budućnost Crne Gore.

Stvoriti uslove da se jasnije profilišu odjeljenja specijalističke gimnazije

Kako stoji u Strategiji, reforma opšteg srednjeg obrazovanja u Crnoj Gori donijela je značajne pozitivne promjene u obrazovno-vaspitnom sistemu. Međutim, implementacija reformskih zahtjeva tokom prethodnog perioda ukazala je i na određene slabosti, odnosno područja koja je moguće unaprijediti kako bi se, u odnosu na zahtjeve ovog vremena, zaokružio proces modernizacije nastave i njenog prilagođavanja aktuelnom trenutku. Izdvojilo se nekoliko oblasti koje je moguće unaprijediti i time ostvariti zacrtani cilj – obezbijediti kvalitetno obrazovanje za sve učenike.

Na kvalitet nastavnog procesa utiče i nedostatak školskog prostora u sredinama u kojima je interesovanje za upis u gimnazije veliko, pa bi izgradnja adekvatnog školskog prostora doprinijela potpunijoj realizaciji nastavnih programa.

Pored programa opšte gimnazije, potrebno je stvoriti uslove da se jasnije profilišu odjeljenja specijalističke gimnazije na kojima će biti moguće izučavati u većem obimu pojedine grupe predmeta u kojima preovladavaju prirodne nauke, matematika, jezici, društvene nauke, uz očuvanje standarda obaveznih predmeta na svim usmjerenjima odnosno programima specijalističkih gimnazija.

Sagledaće se i mogućnost otvaranja odjeljenja sportske gimnazije, i odjeljenja gimnazije koja program realizuju na engleskom jeziku, kao i uvođenja e-učenja.

U saradnji sa ustanovama visokog obrazovanja potrebno je uspostaviti jasniju vezu između predmeta od značaja za nastavak obrazovanja, predmeta maturskog ispita i uslova za upis u pojedine studijske programe. Takođe, potrebno je sagledati mogućnost izučavanja i polaganja predmeta obaveznog dijela maturskog ispita na dva nivoa. Sve u cilju povećanja nivoa znanja učenika iz predmeta od značaja za pojedine studijske programe što će omogućiti uspješniji nastavak obrazovanja.

Izučavanjem fizike, hemije i biologije u IV razredu, sa dva časa sedmično, u značajnoj mjeri bi se pojednostavila dopuna maturskog standarda za predmete prirodnih nauka.

Treba razmotriti i potrebu izmjena odgovarajućeg pravilnika o uslovima, kriterijumima i postupku upisa na osnovne studije, kako bi se izvršilo adekvatno vrednovanje izbornih predmeta bitnih za nastavak školovanja na fakultetu, kao i svih segmenata eksternog maturskog ispita.

Realizacija programa međunaordne mature

Nastavni plan i programi predmeta kao i obrazovni programi u cjelini za ove tipove gimnazije treba da budu uporedivi sa programima gimnazija razvijenih zemalja, kako bi se omogućila mobilnost učenika. Programe predmeta kojima se dopunjava maturski standard treba kontinuirano usaglašavati sa promjenama predmetnih programa obaveznih predmeta.

Predviđeno je stvaranje uslova za realizaciju programa međunarodne mature.

U tom cilju treba stvoriti uslove za dobijanje licence za realizaciju programa međunarodne mature i otvaranje odjeljenja u okviru postojećih gimnazija.

Nastavnici treba da poseduju potreban nivo informatičke pismenosti jer je to jedan od uslova za kvalitetniju organizaciju nastavnog procesa, a neophodno je i unaprijediti način realizacije pripravničkog staža nastavnika.

Na nacionalnom nivou potrebni su ustanovljeni standardi kompetencija za profesiju nastavnika, stručnih saradnika i rukovodilaca škola. Zato treba donijeti dokumenta kojima se preciziraju standardi kompetencija nastavnika i stručnih saradnika i preduzeti mjere njihovog promovisanja.

Za upis učenika u gimnaziju neophodno je utvrđivanje bodovne granice koja predviđa određen nivo uspjeha učenika, kao i položen eksterni polumaturski ispit.

Akcioni plan

Akcioni plan sprovođenja Strategije razvoja opšteg srednjeg obrazovanja za period 2015–2016. godina sadrži aktivnosti kojima će se ostvariti ciljevi ove strategije. Uz to, plan sadrži i nosioce aktivnosti, vrijeme odnosno period realizacije, kao i indikatore kojima će se potvrditi ostvarenost ciljeva, odnosno rezultati sprovedenih aktivnosti. Sprovođenje Akcionog plana ne isključuje realizaciju i drugih aktivnosti koje su rezultat monitoringa.

Dakle, Akcioni plan predstavlja polazište za kontinuiran proces monitoringa ciljeva Strategije i izradu godišnjeg izvještaja o dinamici realizacije Strategije, što će omogućiti revidiranje pojedinih elemenata Akcionog plana i njegovo unapređenje. Ministarstvo prosvjete, u saradnji sa partnerima, na godišnjem nivou će razmatrati realizaciju aktivnosti i izvještavati Vladu o realizaciji Strategije, odnosno Akcionog plana.

Lj. V.

U Podgorici održan drugi seminar „Okvir kvalifikacija i ishodi učenja kao podrška sistemu obezbjeđenja kvaliteta"

KLJUČNI KONCEPTI U SAVREMENIM KVALIFIKACIJSKIM SISTEMIMA

Generalni direktor Direktorata za opšte srednje obrazovanje, stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih u Ministarstvu prosvjete Veljko Tomić: Seminar će značajno doprinijeti unapređenju znanja članova Savjeta za kvalifikacije i sektorskih komisija o dvijema ključnim oblastima u nacionalnim sistemima kvalifikacija – okviru kvalifikacija i ishodima učenja, kao i njihovoj ulozi u efikasnom sprovođenju sistema obezbjeđenja kvaliteta

DIREKTAN UTICAJ NA STVARANJE NACIONALNIH STRUČNJAKA I EFEKTIVNO SPROVOĐENJE NACIONALNOG OKVIRA KVALIFIKACIJA: Sa seminara

Učesnici drugog seminara „Okvir kvalifikacija i ishodi učenja kao podrška sistemu obezbjeđenja kvaliteta", koji je u organizaciji Ministarstva prosvjete održan je u Podgorici, naglasili su da okviri kvalifikacija i ishodi učenja postaju ključni koncepti u savremenim kvalifikacijskim sistemima u gotovo svim zemljama u svijetu. Skup je realizovan je u okviru projekta „2015 Financial Support for the EQF NCP in Montenegro" koji finansira Evropska komisija. Seminar je namjenjen članovima Savjeta za kvalifikacije i sektorskih komisija savjetodavnih i stručnih tijela koja imaju ključnu ulogu u razvijanju novih i izmjeni postojećih kvalifikacija i koja, na osnovu analize potreba tržišta rada, definišu potrebe za svim tipovima kvalifikacija od prvog do osmog nivoa.

Otvarajući skup, Veljko Tomić, generalni direktor Direktorata za opšte srednje obrazovanje, stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih u Ministarstvu prosvjete, izrazio je uvjerenje da će seminar značajno doprinijeti unapređenju znanja članova Savjeta za kvalifikacije i sektorskih komisija o dvijema ključnim oblastima u nacionalnim sistemima kvalifikacija – okviru kvalifikacija i ishodima učenja, kao i njihovoj ulozi u efikasnom sprovođenju sistema obezbjeđenja kvaliteta.

Predavač na seminaru bio je prof. dr sc. Mile Dželalija, sa Univerzitetu u Splitu, član Savjetodavne grupe za Evropski okvir kvalifikacija i predšednik Upravnog odbora Agencije za znanost i visoko obrazovanje Hrvatske.

On je u uvodnoj prezentaciji rekao da okviri kvalifikacija i ishodi učenja predstavljaju ključne elemente za postizanje i održivo sprovođenje efektivnih sistema obezbjeđenja kvaliteta, od izrade i vrednovanja obrazovnih i studijskih programa, nastave, do ocjenjivanja i izdavanja sertifikata.

Održane su i dvije radionice: radionica o karakteristikama kvalifikacija i ishoda učenja u kontekstu okvira kvalifikacija i radionica o podršci okvira kvalifikacija i ishoda učenja sistemu obezbjeđenja kvaliteta.

S obzirom na činjenicu da je Crna Gora sprovela postupak referenciranja Nacionalnog okvira kvalifikacija sa Evropskim okvirom kvalifikacija, ovaj seminar i projekat imaju direktan uticaj na stvaranje nacionalnih stručnjaka i efektivno sprovođenje Nacionalnog okvira kvalifikacija, čime se očekuje velika korist za studente, učenike, poslodavce i društvo u cjelini.

Lj. V.

Objavljen informativni flajer o Crnogorskom okviru kvalifikacija (CKO)

CRNOGORSKI OKVIR POVEZAN I USKLAĐEN SA EVROPSKIM

CKO je instrument kojim se upoređuje sistem kvalifikacija na svim obrazovnim nivoima u Crnoj Gori. On sadrži i opis svih kvalifikacija koje se mogu steći u Crnoj Gori, zasnovan na ishodima učenja i njegova uloga je da reformiše i modernizuje sistem kvalifikacija

U okviru projekta „2015 Financial Support for the EQF NCP in Montenegro", koji finansira Evropska komisija, objavljen je informativni flajer o Crnogorskom okviru kvalifikacija (CKO).

Flajer sadrži osnovne informacije o Crnogorskom okviru kvalifikacija i Evropskom okviru kvalifikacija (EQF), o procesu referenciranja CKO-a sa EQF-om, sa dijagramom uporedivosti nivoa CKO-a i EQF-a, kao i o korisnosti Okvira za građane, poslodavce i obrazovne ustanove.

CKO je instrument kojim se upoređuje sistem kvalifikacija na svim obrazovnim nivoima u Crnoj Gori. On sadrži i opis svih kvalifikacija koje se mogu steći u Crnoj Gori, zasnovan na ishodima učenja i njegova uloga je da reformiše i modernizuje sistem kvalifikacija. CKO omogućava svrstavanje, upoređivanje i razumijevanje kvalfikacija, njihovu povezanost i jasan pregled različitih puteva sticanja kvalifikacija za potrebe tržišta rada i društva.

Jedan od najvažnijih ciljeva Evropske unije je omogućavanje slobodnog protoka ljudi i usluga, što za građane država EU podrazumijeva i mogućnost i pravo školovanja u bilo kom obrazovnom siistemu unutar EU ili mogućnost da se zaposle u bilo kojoj državi članici, bez obzira đe su stekli svoju kvalifikaciju.

Da bi se olakšalo ostvarivanje ovog prava, s obzirom na velike razlike u obrazovnim sistemima u državama članicama EU, 2008. godine uspostavljen je Evropski okvir kvalifikacija za cjeloživotno učenje kao mehanizam za uspješno i jednostavno upoređivanje kvalifikacija.

Ministarstvo prosvjete podijelilo bukvare đacima koji uče na albanskom jeziku

UNAPRIJEĐEN KVALITET NASTAVE

Direktorica Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva Zoja Bojanić Lalović ocijenila je da je bukvar na albanskom jeziku kvalitetan i da može poboljšati nastavu na tom jeziku, ističući da je crnogorski obrazovni sistem prepoznat kao pravedan, što podrazumijeva da se o obrazovanju sve đece razmišlja podjednako

Ministarstvo prosvjete priredilo je u OŠ „Mahmut Lekić" u Tuzima podjelu bukvara svim učenicima drugog razreda sa teritorije opštine Podgorica koji nastavu pohađaju na albanskom jeziku. Bukvare su uručili Marash Dukaj, generalni direktor Direktorata za obrazovanje pripadnika manjinskih naroda i drugih nacionalnih zajednica u Ministarstvu prosvjete, i Zoja Bojanić Lalović, direktorica Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva.

Bukvare su dobili i učenici osnovnih škola „Đerđ Kastrioti Skenderbeg", „29. novembar" i „Jedinstvo".

„Kao rezultat zalaganja relevantnih institucija u obrazovanju, od danas će učenici u nastavi na albanskom jeziku biti u prilici da koriste ovaj bukvar kao pomoćno didaktičko sredstvo u nastavnom procesu. Ovo je radosna vijest, ne samo za učenike, nego i za albansku javnost u Crnoj Gori, i šire. Na ovaj način, realizovan je jedan od zahtjeva albanske populacije. Moram da naglasim da ćemo se i ubuduće zalagati da ovaj bukvar postane osnovni udžbenik. Vezano za ovo, postoji spremnost u Ministarstvu prosvjete, da se bezrezervno podrži ovaj projekat", istakao je Dukaj.

Direktorica Zavoda ocijenila je da je bukvar na albanskom jeziku kvalitetan i da može poboljšati nastavu na tom jeziku, ističući da je crnogorski obrazovni sistem prepoznat kao pravedan, što podrazumijeva da se o obrazvoanju sve đece razmišlja podjednako.

Ona je ukazala da je za Zavod ovo značajan dan, jer su u mogućnosti da obogate nastavu na albanskom jeziku.

Lalovićeva je navela da su urađena i nova nastavna sredstva na jezicima koji su u upotrebi u nastavi. „Urađene su i karte Crne Gore na albanskom jeziku, tablice množenja i dijeljenja, kao i abecede na albanskom i ostalim jezicima koji su u upotrebi u nastavi. Zavod za udžbenike i dalje radi na usavršavanju udžbenika za sve đake, tako da je ovo samo još jedan početak i dobar korak za sve koji se bez razlika obrazuju u Crnoj Gori", rekla je Bojanić Lalović.

Ukupno 288 bukvara za đake koji u Crnoj Gori pohađaju nastavu na albanskom jeziku donirao je gradonačelnik Tirane Erion Veliaj, kao rezultat dobre saradnje Ministarstva prosvjete i grada Tirane.

O. Đ.

PRIRUČNIK ZA RAD SA ĐECOM SA AUTIZMOM

Sve osnovne škole u Crnoj Gori od početka ove školske godine bogatije su za Priručnik za rad sa đecom sa autizmom koji je izdao Zavod za udžbenike i nastavna sredstva. Ukupno 219 priručnika osnovnim školama donirala je Societe Generale Montenegro Banka.

Priručnik je posvećen nastavnicima i stručnim saradnicima koji će imati priliku da se bolje upoznaju sa karakteristikama i potrebama đece sa autizmom kao i savremenim pristupima u radu sa njima.

„Priručnik će pomoći akterima obrazovanja i vaspitanja đece s autizmom nudeći im korisne informacije i ujedno razvijati senzibilnost, stavove, znanja i vještine potrebne za rad sa ovom đecom. Takođe, priručnik će uticati na spremnost i umijeće profesionalaca da organizuju nastavni proces u skladu s potrebama, karakteristikama, svojstvima i mogućnostima đece", sapšteno je iz Ministarstva prosvjete.

Zaposleni u Ministarstvu prosvjete i vaspitno-obrazovnim ustanovama iz Podgorice učestvovali u akciji dobrovoljnog davanja krvi

SOLIDARNOST I SAOŠEĆAJNOST

SVAKI ZDRAVI GRAĐANIN CRNE GORE TREBA DA DAJE KRV: Ministar prosvjete mr Predrag Bošković

Zaposleni u Ministarstvu prosvjete i vaspitno-obrazovnim ustanovama iz Podgorice učestvovali u akciji dobrovoljnog davanja krvi, koju su organizovali Ministarstvo prosvjete i Zavod za transfuziju krvi Crne Gore.

Akcija je organizovana u cilju pružanja solidarnosti i saošećajnosti onima kojima je potrebna pomoć, posebno onda kada su rezerve krvi minimalne.

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković je ukazao da je veoma bitno dati krv, te da bi svaki zdravi građnin Crne Gore trebalo to da uradi, s obzirom na to da je Zavod za transfuziju krvi u prethodnom periodu imao problema da obezbjedi neophodne jedinice krvi za one kojima je potrebna. On je izrazio zadovoljstvo što se veliki broj prosvjetnih radnika odazvao ovoj akciji. „Ono što je najbitnije je da sam siguran da se na ovome nećemo zaustaviti i ovo će možda biti redovna akcija Ministarstva prosvjete", kazao je ministar Bošković.

Direktorica Zavoda za transfuziju krvi dr Gordana Rašović pohvalila je inicijativu ministra Boškovića što je pokrenuo ovu akciju i zahvalila svima iz ovog resora koji su dali krv.

Mirko Đuranović (1928–2015)

JEDAN IZ PLEJADE NAJVEĆIH CRNOGORSKIH PEDAGOŠKIH AUTORITETA

Omiljeni i nenadmašni direktor titogradske gimnazije „Slobodan Škerović" u periodu od 1966–1978. godine. Prosvjetni savjetnik u Republičkom zavodu za unapriđeđenje školstva, predsednik izdavačkog savjeta lista „Prosvjetni rad", član Odbora za dodjelu nagrade u oblasti prosvjete „Oktoih". Učesnik je NOB-a od 1943. i nosilac Ordena rada sa zlatnim vijencem. Autor monumentalne monografije Podgorička gimnazija 1907–2007

U Podgorici je preminuo jedan iz plejade najvećih crnogorskih pedagoških autoriteta, korifej prosvjetnog i pedagoškog života Glavnog grada Crne Gore, proslavljeni, omiljeni i nenadmašni direktor titogradske gimnazije „Slobodan Škerović" u periodu od 1966–1978. godine, profesor Mirko Đuranović.

Rođen je 1928. godine u Donjem Selu (đe boravi vječnim snom), Martinići, Danilovgrad, u kome je učio osnovnu školu, nižu gimnaziju u Danilovgradu, a višu gimnaziju u Podgorici. Završio je Filozofski fakultet u Beogradu – studij jugoslovenske književnosti i srpsko-hrvatskog jezika 1953. godine kad biva postavljen za profesora Gimnazije „Slobodan Škerović" u Titogradu. Na toj dužnosti ostao je do 1966. godine, kada je izabran za direktora ove slavne prosvjetne institucije kojom rukovodi sve do 1978. godine. U tom periodu ova škola dostiže zenit svog pedagoško-prosvjetiteljskog rada i organizacije nastavnog procesa, za šta je, povodom svoje 70-godišnjice nagrađena Ordenom zasluga za narod sa zlatnom zvijezdom Ukazom predsednika SFRJ Josipa Broza Tita od 17. aprila 1977. godine. Profesor Đuranović je od 1978. do svog penzionisanja 1991. bio prosvjetni savjetnik u Republičkom zavodu za unapriđeđenje školstva, predsednik izdavačkog savjeta lista „Prosvjetni rad", član Odbora za dodjelu nagrade u oblasti prosvjete „Oktoih", član Izdavačkog savjeta Republičkog zavoda za školstvo i član Prosvjetnog savjeta opštine Titograd i drugih prosvjetnih organa i tijela. Objavio je preko 50 naučno-stručnih priloga u naučnim časopisima i stručnoj periodici. *Učesnik je NOB-a od 1943. i nosilac Ordena rada sa zlatnim vijencem.*

Omiljen u svojoj prosvjetnoj i socijalnoj sredini, cijenjen kod nastavničkog kolektiva i pedagoških autoriteta, profesor Đuranović se odlikovao senzibilnošću organizatora prosvjetno-pedagoškog procesa, a osobito pedagoškom i ljudskom toplinom i kulturom, kako prema kolegama tako i učenicima i njihovim roditeljima. Svoj je autoritet kulturološki, humanistički, prosvjetiteljski i pedagoški gradio na temelju znanja, sposobnosti, čovječnosti, otmjenosti i dubokog poznavanja principa organizacije školskih institucija i njihovog značaja za kulturni i socijalni preporod društva.

Svoju slavu profesor Đuranović potvrdio je kao autor monumentalne monografije *Podgorička gimnazija 1907-2007,* objavljenoj povodom stogodišnjice ove škole 2007. i koja predstavlja remek djelo prosvjetnog, kulturnog, pedagoškog života, ne samo navedene škole, kao velikog prosvjetnog svjetionika, već i naznačene kulturno-prosvjetne sredine, kao almanah i svjedočanstvo o najznačajnijim događajima iz njene prošlosti, o njenim nastavnicima i učenicima, pregaocima i stvaraocima, koji su svoj rad i djelo utkali u crnogorske i šire prostore istorije, nauke i kulture. Ovo djelo, sa impresijom magna cum laude, nažalost, mimoišle su zaslužene nagrade što je po svojoj semantičkoj suštini i strogim kriterijima ostvarenog poduhvata zaslužilo da bude nagrađeno državnom Trinaestojulskom nagradom, a pogotovo Nagradom Oslobođenje Glavnog grada – 19. decembar. Nondum meridies (Još nije podne).

Ovo skromno podsećanje, post mortem i officium humanitatis, velikanu crnogorskog prosvjetiteljskog života i slavnom gmnazijskom direktoru iz pera i srca njegovog đaka (generacija 1970.) i velikog broja njegovih učenika i poštovalaca, a čiji će prosvjetni agon i djelo, u oblasti pedagoškog rada i organizacije prosvjetnog života, biti uzor i vodilja novim naraštajima.

Dr sci. Čedomir Bogićević

Predstavnici lokalne uprave Berana obezbijedili besplatne udžbenike učenicima od prvog do četvrtog razreda gradskih i seoskih osnovnih škola

POKAZALI POSEBNU PAŽNJU RAZVOJU OBRAZOVANJA

Dragoslav Šćekić, predšednik Opštine Berane: Na ovaj način pokazali smo da je Opština Berane socijalno odgovorna institucija i istinki servis svih građana. Takođe, bili smo svjesni činjenice da veliki broj roditelja zbog ekonomske krize nije u stanju da svoju đecu adekvatno pripremi za školu

Akcijom obuhvaćeno preko 1.000 školaraca

Ove godine predstavnici lokalne uprave Berana obezbijedili su besplatne udžbenike učenicima od prvog do četvrtog razreda gradskih i seoskih osnovnih škola. Predšednik opštine Dragoslav Šćekić, koji je tim povodom pošetio Osnovnu školu „Donja Ržanica", naglasio je da je lokalna urpava izdvajajući sredstva za nabavku udžbenika pokazala posebnu pažnju razvoju obrazovanja.

„Na ovaj način pokazali smo da je Opština Berane socijalno odgovorna institucija i istinski servis svih građana. Takođe, bili smo svjesni činjenice da veliki broj roditelja zbog ekonomske krize nije u stanju da svoju đecu adekvatno pripremi za školu. Osim toga, na ovu akciju podstakla nas je i činjenica da se u Opštini Berane iz godine u godinu bilježi pad nataliteta", kazao je Šćekić.

On je izrazio nadu da će lokalna uprava nastaviti akcije pomoći učenicima i roditeljima i najavio mogućnost da već sljedeće godine udžbenici budu obezbijeđeni svim osnovcima do devetog razreda.

„Nadamo se da ćemo za tako nešto obezbijediti neophodna sredstva, jer ulagati u mlade znači ulagati u budućnost", kazao je predšednik Opštine.

Akcijom dodjele besplatnih udžbenika učenicima do četvrtog razreda osnovnih škola, prvom ovakvog obima u Crnoj Gori, obuhvaćeno je preko 1.000 školaraca na gradskom i seoskom području.

Š. B.

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković nagradio Nikolu Raičevića

PODRŠKA TALENTOVANIM ĐACIMA

Ministar Bošković: Već od sljedeće kalendarske godine u budžetu će biti opredijeljena značajna sredstva za talentovane učenike kako bi im pomogli, ne samo kroz osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje, već i prilikom upisa na prestižne univerzitete

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković uručio je nagradu Nikoli Raičeviću, učeniku drugog razreda Matematičke gimnazije u Beogradu, koji je osvojio bronzanu medalju iz matematike na 56. Međunarodnoj matematičkoj olimpijadi, koja je održana u gradu Čijang Maj na Tajlandu, na kojoj je učestvovalo 577 učenika srednjih škola iz 104 države.

Ministar Bošković je istakao da je ovo još jedan dokaz da talenata u Crnoj Gori ima i da ih treba podržavati u njhovim naporima da ostvare svoje snove. On je najavio da će već od sljedeće kalendarske godine u budžetu biti opredijeljena značajna sredstva upravo za talentovane učenike kako bi im pomogli, ne samo kroz osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje, već i prilikom upisa na prestižne univerzitete. Talentovani učenici treba da se obavežu da se nakon završenih studija vrate u Crnu Goru i primjenjuju svoje stečeno znanje kako bi naša država imala mogućnost da napreduje zahvaljujući primjeni tih najsavremenijih znanja.

Lj. V.

PRIZNANJE ZA IZUZETAN REZULTAT: Ministar uručuje nagradu Raičeviću

---

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva promovisao komplete udžbenika Crnogorski jezik kao nematernji za III i V razred u OŠ „Mahmut Lekić" u Tuzima

PRAVA POMOĆ I UČENICIMA I NASTAVNICIMA

Nikola Dukaj, direktor škole: Nadam se da će naše prijateljstvo trajati onoliko koliko će postojati ove institucije, te da će ga dalje njegovati nove generacije
Zoja Bojanić Lalović, direktorka Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva: Crnogorski kao nematernji, ali i sve ostalo što je Zavod štampao i osmislio, a namijenjeno je đeci albanske nacionalnosti, zapravo podrazumijeva naš doprinos unapređenju kvaliteta nastave
Spasa Aškrabić, profesorica crnogorskog jezika, predstavnica autorskog tima: Primarni cilj bio je da udžbenik za učenike bude interesantan i prijemčiv, a uz to poučan i zabavan
Dejan Vuković, predstavnik autorskog tima: Odlučili smo da ovaj udžbenički komplet bude podijeljen u šest cjelina. Svaka cjelina govori o nekim praktičnim stvarima iz života: o zdravim stilovima života, kulturi, sve ono što su savremene teme koje zanimaju učenike
Dimitrov Popović, urednik za albanski jezik: Neophodno bi bilo još neko nastavno sredstvo koje bi stajalo na raspolaganju nastavnicima da dopune znanje. Stoga bi kursevi u saradnji sa Zavodom za školstvo bili od velike koristi nastavnicima
Lida Vukmanović Tabaš, urednica promovisanih izdanja: Može se reći da je riječ o savremenim udžbenicima đe smo vodili računa o razvoju svih vještina, receptivnih koji uključuju slušanje i čitanje, kao i obradu vokabulara gramatike
Aleksanda Čogurić, odgovorni urenik za stručno obrazovanje: Smatramo da će priručnik i CD za nastavnike biti izuzetno koristan, jer obiluje dobrim idejama kako određene programske sadržaje realizovati modernije

U prisustvu nastavnika i učenika OŠ „Mahmut Lekić" u Tuzima, urednici i predstavnici autorskih timova Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva predstavili su udžbeničke komplete Crnogorski kao nematernji namijenjene učenicima III i V razreda. Pozdravljajući prisutne, Nikola Dukaj, direktor ove vaspitno-obrazovne ustanove, rekao je da Zavod za udžbenike i nastavna sredstva na najljepši način učenicima poželio srećan početak školske godine poklonivši im neophodne udžbenike.

„Nadam se da će naše prijateljstvo trajati onoliko koliko će postojati ove institucije, te da će ga dalje njegovati nove generacije. Na našu sreću imamo više susreta sa predstavnicima Zavoda za udžbenike. Danas promovišemo udžbenike koji su nedostajali našim učenicima III i V razreda, sredstvo putem kojeg će učenici albanske populacije na kvalitetan način steći znanje crnogorskog jezika", naglasio je direktor Dukaj.

Direktorica Zavoda za udžbenike Zoja Bojanić Lalović istakla je između ostalog, da Zavod iako je jedina izdavačka kuća koja se bavi obrazovnim izdavaštvom, ne gaji ležeran stav prema radu.

„Svakodnevno radimo na unapređenju kvaliteta u želji da opravdamo i ono što su urednici i zaposleni u Zavodu proteklih 10 godina (koliko traje reforma obrazovanja) postigli. Crnogorski kao nematrenji, ali sve ostalo što je Zavod štampao i osmislio, a namijenjeno je đeci albanske nacionalnosti, zapravo podrazumijeva naš doprinos unapređenju kvaliteta nastave. Mi nećemo stati na ovome i obećavamo nove projekte", poručila je direrktorka Bojanić Lalović.

O udžbeniku za III razred govorila je Spasa Aškrabić, predstavnica autorskog tima i nastavnica crnogorskog jezika. Ona je kazala da je zbog nedostatka udžbenika izvođenje nastave bilo komnplikovano i nastavnicima i učenicima.

Posebna pažnja abecedi

„ Iako je ideja o koncepciji bila primamljiva, proces realizacije nije tekao glatko. Bio je izazov prilagoditi se učenicima kojima maternji jezik nije crnogorski, ali se može reći da smo u određenom smislu bili ograničeni, jer je komlikovano pisati za te učenike. Fond riječi nije bogat. Naravno, primarni cilj bio je da udžbenik za učenike bude interesantan i prijemčiv, a uz to poučan i zabavan. Krajnji produkt bio je zadovoljavajući, jer su se i kolege i učenici u ulcinjskoj školi pozitivno izjasnili o tekstu i ilustracijama. Prilikom osmišljavanja koncepta, posebna pažnja poklonjena je abecedi, te je prvi dio posvećen tome. Izdvojili smo slova koja su specifična. Nijesu slučajno uzeti L i LJ, S i Ž slova koja su slična. Učenici kojima je albanski maternji često poistovjećuju L i LJ. Osim jezičkog dijela koji je veoma bitan, trudili smo se da razvijamo i njegujemo formalni i neformalni vid konverzacije. Tako imamo i one tekstove u kojima učenici razgovaraju međusobno, (zastupljena posebna terminologija) formalno sa nastavnicima u knjižari i slično", kazala je nastavnica Aškrabić.

I Dejan Vuković, takođe predstavnik autorskog tima udžbeničkog kompleta za peti razred osnovne škole, iznio je specifičnosti u radu.

„ Veliko pitanje je bilo kako sve ono što je učenicima potrebno ponuditi i uobličiti da im bude pristupačno i zanimljivo. Odlučili smo da ovaj udžbenički komplet bude podijeljen u šest cjelina. Svaka cjelina govori o nekim praktičnim stvarima iz života: o zdravim stilovima života, kulturi, sve ono što su savremene teme koje zanimaju učenike. Trudili smo se da svaka cjelina ima tri lekcije, te da one budu prezentovane na najbolji način.

Kada je o radnoj sveci riječ (koja inače prati udžbenik), i ona je podijeljena na šest cjelina, a one opet na tri zasebne lekcije, pa su tako i učenik i nastavnik u svakom momentu orijentisani na vježbe koje je nophodno uraditi nakon obrađenog nastavnog sadržaja. Lekcije u udžbenicima su podijeljene u dva dijela– prvi dio koji se odnosi na vokabular učenika, đe su dati neumjetnički tekstovi iz svakodnedvnog života i drugi koji se odnosi na određena jezička pravila, na savladavanje normi koje su prema našem mišljenju osnovne norme koje bi svaki učenik trebao znati. Naravno, tu je i priručnik za nastavnike i nadam se da će biti od koristi nastavnicima, jer je osmišljen po metodičko didaktičkom pristupu koji nastavnik može koristiti jednostavno", istakao je Vuković.

NA ZAJEDNIČKOM ZADATKU: Urednici Zavoda za udžbenike sa predstavnicima autorskih timova

Vodili računa o razvoju svih vještina

Lida Vukmanović Tabaš, urednica u Zavodu za udžbenike, ukazala je da je do sada obezbijeđeno sedam udžbeničkih kompleta i najavila još dva.

„Cijeli tim uložio je veliki trud: autori urednici, saradnici, recenzenti, dizajneri i ilustratori. Na vama je da ih ocijenite, kritikujete i dajete sugestije koje su dobrodošle. Želim da pomenem naše saradnice Anu Knežević (za treći) i Nevenu Matijević (za peti razred), ilustratorke i dizajnerke, koje su svojom kreativnošću učinile udžbenike još privlačnijim đeci. Ilustarcija i dizajn su veoma važni, naročito za učenike nižih razreda, budući da slika zamjenjuje 100 riječi. Tu su slikovne karte koje olakšavaju komunikaciju između nastavnika i đece koja ne govore crnogorski jezik, a koje se mogu koristiti i u višim razredima. U saradnji sa Zavodom za školstvo organizovali smo seminar za nastavnike o metodama učenja crnogorskog kao drugog jezika, koji je nastavnicima bio od pomoći. Može se reći da je riječ o savremenim udžbenicima đe smo vodili računa o razvoju svih vještina, receptivnih koji uključuju slušanje i čitanje, kao i obradu vokabulara gramatike. Posebno smo zahvalni učenicima podgoričkih osnovnih škola koji su u saradnji sa profesionalnim spikerima učestvovali u snimanju CD-a. Sljedeće godine završićemo komplete za osmi i deveti razred, te ćemo nakon toga moći da analiziramo i ispravljamo nedostatke", kazala je urednica Vukmanović Tabaš.

Aleksandar Čogurić, odgovorni urednik za stručno obrazovanje poželio je uspješnu školsku godinu nastavnicima i učenicima i poručio da će Zavod i dalje biti otvoren za nove ideje. On je izrazio uvjerenje da će udžbenici omogućiti učenicima da planirani program lakše savladaju.

„Smatramo da će priručnik i CD za nastavnike biti izuzetno koristan, jer obiluje dobrim idejama kako određene programske sadržaje realizovati modernije. Trudili smo se da priručnik prati udžbenik i radnu svesku, ali i da bude još jedan korak u nuđenju ideja i rješenja za određene probleme", naglasio je Čogurić.

Š. B.

NEOPHODNI KURSEVI ZA NASTAVNIKE

Dimitrov Popović, urednik za albanski jezik, preporučio je nastavnicima koji predaju crnogorski da se bliže upoznaju sa albanskim jezikom. Razlike i razlozi su sljedeći:

„Na primjer, u albanskom jeziku pridjevi su uvijek iza imena, prilozi su uvijek iza glagola, redni i osnovni brojevi drugačiji su na albanskom nego u crnogorskom jeziku. Sa albanskog na crnogorski jezik prevod je nemoguć, jer od 36 slova koliko ima albanski jezik, većina njih ima po dvije grafeme, te tako prevod nije vjerodostojan. Neophodno bi bilo još neko nastavno sredstvo koje bi stajalo na raspolaganju nastavnicima da dopune znanje. Stoga bi kursevi u saradnji sa Zavodom za školstvo bili od velike koristi nastavnicima", kazao je urednik Popović.

Akademik i književnik Vojislav Vulanović, redovni član Dukljanske Akademije nauka i umjetnosti (DANU) i dugogodišnji prosvjetni radnik

CRNOGORCI SU IMALI JEDINSTVENU KATEDRU JEZIKA I DUHOVNOSTI

Crnogorska sudbina kroz vjekove bila je strašna, strašna je i danas! Pazite ko nam sudi – bezumni ljudi, koji javno pljuju na čestitu Crnu Goru i njene heroje, kakvih nije bilo ni u antičkim vremenima Grčke i Rima! Crnogorci su kroz vjekove čuvali najviše moralne ideale. Mlade naraštaje ne smijemo ostaviti samo njima, njihovom samoizboru, lutanjima. Ne potcjenjujem đečji intelekt, moralnost, odgovornost, ozbiljnost, ali i veselost, optimizam. To je moj kredo u poeziji za mlade. DANU je svojim osnivanjem okupila u svoje redove najistaknutije književne, umjetničke i naučne snage Crne Gore. Crna Gora još nema svoju nacionalnu Enciklopediju, a nasušna je potreba za njom. „Prosvjetni rad" je jedino glasilo u Crnoj Gori koje doslovno primjenjuje norme crnogorskog jezika

Priješao sam mnoge životne i književne lomove, koji se nastavljaju i danas

„Prosvjetni rad": U posljednje vrijeme izašlo je još nekoliko Vaših pjesničkih knjiga. Što znači za pjesnika nova knjiga stihova i mislite li da mladi crnogorski pjesnici i prozaisti imaju dovoljno časopisa, mogućnosti i prilika da objavljuju svoje pjesme i knjige?

Vulanović: Moj ljudski rad odvija se od, u ljudskim srazmjerama vremena, daleke 1949. godine. Počinje sonetom „Za kolicima", s motivom sa gradnje autoputa Beograd-Zagreb, koji je tih godina velika radna akcija omladinskih radnih brigada. Sam naslov govori kuda je tada poezija išla. Ta pjesma je počinjala: „nad čežnjom svojom nagnut sam i plovim tamo gdje mi maše ruka kroz granje domovine sjutra…" Od tih vremena do danas priješao sam mnoge životne i književne lomove, koji se nastavljaju i danas. To da je moje prvo objavljeno ostvarenje imalo sonetnu formu govori o tome da sam već tada težio da moji sastavi imaju što bolju stilističku osobenost. Tome težim i danas.

U posljednje vrijeme objavljeno je nekoliko mojih pjesničkih knjiga koje su na neki način moja duhovna zavještanja. O njima sam, na žalost, morao da brinem sam. Danas za crnogorske pisce nije sjajana atmosfera – nemaji sugurne izdavače, sve je privatizovano, podređeno materijalnom interesu. Crnogorski pisci nemaju knjižara koje bi zdušno propagirale i prodavale njihove knjige. Tako se dezintegrišu crnogorska književnost i kultura.

Živio sam na čistom polju, đe se sve viđelo (Sivac, Kula)

„Prosvjetni rad": U pjesmi „Apokalipsa" napisali ste i ove stihove: „…bolje da su ljudsko meso/ u pustinji potezali zvjerovi,/ no što je sječeno kao ulog za otadžbinu,/ obilježeno spomenikom koji već obaraju,/ kada vladaju opake sile,/ čemu se narod nije kadar oduprijeti,/…damar zla kuca iz Okeana udarajući potmulo u ljudska srca…čovjek sve krvoždniji i sve luđi,/ mora se dižu na gradove i kopna,/ vulkani se tresu zadriglog grla,/ Kron se uznemirio u svojoj zlatnoj odaji,/ ljudima slijedi ognjena oluja." I priroda kažnjava čovjeka zbog njegovog antropološkog ludila. U Vašim stihovima se prepoznaju i crnogorski nacionalni povijesni lomovi i sveopšti procesi u ljudskom rodu, čak i u kosmičkoj ravni. Kako doživljavate i vidite svoju poeziju?

Vulanović: Ako bih govorio o sebi u vremenu i svijetu, to bi moglo postati jedan teški monolog bez kraja. Moje djelo je uglavnom izišlo kroz moju lirsku i misaono-refleksnu misao. Uvijek sam i sebe i svijet prejako osećao. Preživio sam mnogo ličnih i društvenih lomova i nesreća. Vidio sam i doživio dio međuratnog i čitav ratni period Drugog svjetskog rata te teški poslijeratni period, ne laku kolonizaciju u Vojvodinu, siromaštinu i ovamo i tamo. Transformaciju Narodnooslobodilačke borbe i socijalističko-komunističkih ideja, beskompromisni grabež, ljudsku degradaciju. Iseljavanja kod onih koji su ti do juče bili okupatori (Njemačka). Sve me to jako boljelo. U mojim ranim knjigama „Prekornica" i „Noćne ponikvice" bio sam vidno pobunjen – živio sam na čistom polju, đe se sve viđelo (Sivac, Kula). Beogradski i novosadski pisci su pisali intimistički, ili su prenosili iskustva velikih pisaca Evrope – Vasko Popa, Miodrag Pavlović, Stevan Raičković, Ljubomir Simović, i nije čudo što mi je u jednom susretu Nikola Drenovac, jedan od istaknutih beogradskih pjesnika, rekao: „Tebe u Beogradu poznaju koliko i Šekspira!" Ta moja pobuna ih je privukla, a ja se nikada pohvalama nijesam zanosio!

Ta pobuna me prati i danas, čak u širim srazmjerama. Što nam se sve desilo poslije Titove smrti. Samo promislimo o posljednjih trideset godina kakav se pakao razvijao kod nas i u svijetu, i još se dešava. Crnogorska sudbina kroz vjekove bila je strašna, strašna je i danas! Pazite ko nam sudi – velikosrpske protuve kuvanog mozga, bezumni ljudi, koji javno pljuju na čestitu Crnu Goru i njene heroje, kakvih nije bilo ni u antičkim vremenima Grčke i Rima!

A svijet, a vasiona! Vidite li nove teške i zloslutne seobe, vidite li nove pogrome, ratove, epidemije, gladi, vidite li pohlepu ljudi da „podvlaste" mjesec, dotične zvijezde, prekriju tamom Sunce, da promijene zakone svijeta, otruju rijeke i okeane… Čovjek zaista štiti zemlju rušeći je! Neograničeno uzima njeno blago, budi vulkane, truje životinje, prenaseljava zemlju, kvari svoj duh i dušu, oplakuje svoje biće, bjesni – tome je posvećen cio profit… Zanemaruje veliki dio plodne zemlje, ona mu vraća otporom, divljinom. Juri u zadimljene gradove – čestite seoske kuće padaju. Hoće da nečisto živi, i „uživa". To je ideal velikog dijela „civilizacije". A diže glavu, čemu, dokle… Đe je „prosvješćenije", ljudskost!

Crnogorci su imali svoje univerzitete u svojim domovima, plemenima, državi

„Prosvjetni rad": Veliki ste znalac i poštovalac crnogorskog jezika i književnosti. Da li ste zadovoljni sa njegovom aktuelnom recepcijom?

Vulanović: Crnogorci su imali jedinstvenu katedru jezika i duhovnosti. Oni nijesu imali vjekovima klasnih stega – feudalizma, kapitalizma… Slobodno su se razvijali. Imali su svoje univerzitete u svojim domovima, plemenima, državi. Tu su sticali svoj pogled na svijet, koji je bio veličanstven, univerzalan, koji ih je dizao u sretne ljude. Svi putopisci su to viđeli, a bilo ih je mnogo. Najljepšu pjesmu o Crnoj Gori napisao je engleski kraljevski pjesnik Tenison. Gledston, takođe Englez, velika politička i ljudska ličnost devetnaestog vijeka, dizao je Crnogorce u zvijezde. Za Crnogorce su znali Volter, Puškin, Vazov. Svako ih je nosio u srcu, jer su bili čovječni iznad svega. Antički Grci, a nad Grcima. Grčka je bila robovlasnička zemlja, Crnogorci su bili jednaki, od najvećega do najmanjega. Svi su mogli prisustvovati i raspravljati u Opštecrnogrskom zboru. Svi mudrovati i suditi. Svi se ponositi i radovati!

Njegoševa poezija me pratila a rado sam čitao i Hajdegerove eseje

„Prosvjetni rad": U pjesmi „BOŽIĆNI PSALM" pitate se: „Zašto si me u svijet izveo, Gospode,/ ako mi ne daš mir i tišinu,/ ako mi ne daš blagoslov", a u pjesmi „Na čistini" konstatujete: „Bačen sam na zemlju, napućen na otimanje/ kao spasenje unaprijed izgubljeno." Prepoznajući u ovim stihovima i Njegoševski i Hajdgerovski fundamentalni stav njihovih ontološki najdublje upitanih egzistencijalističkih filozofija, pitam Vas da li smo svjesni i savremene i svevremene, ali ne mitomanske već stvaralačke, evropske i svjetske veličine Njegoševe filozofije i crnogorskog pogleda na svijet u cjelini?

Vulanović: Mene su skoro neizdrživo potresali oni vrtlozi opake ludosti prije i poslije 1990-te godine, kada su rušeni ideali bratstva i jedinstva naroda Jugoslavije, koja je bila razultat velike Narodnooslobodilačke borbe. Zapreplastila me ona pomama, sijanje nečasnih ideja, urlanje srpskog nacionalizma. Bunio sam se, pisao u najvažnijim opozicionim publikacijama – „Našoj borbi", „Monitoru", „Sarajevskoj nedjelji" i drugima. Radio sam u Skupštini Republike Crne Gore, kao lektor-redaktor. Svi su me ostavili! Bio sam već dobio i Trinaestojulsku nagradu. Izbacili su me iz kolektiva kao krpu. Dali mi penziju čistačice – čast čistačicama! Moju traumu teško je opisati. Označio sam je u nekim publicističkim tekstovima i u mnogim književnim fragmentima.

Njegoševa poezija me pratila, pisao i sam o tom nenadmašnom pjesniku, kojega nijesu mnogi shvatili ni slijedili njegovu misao. Rado sam čitao i Hajdegerove eseje, tog velikog evropskog intelektualca, kojega je dostojanstveno tumačio profesor novosadskog Filozofskog fakulteta Sreten Marić, koji je takođe bio visoki intelektualac i veliki čovjek.

Poezija će jedina opstati

„Prosvjetni rad": U pjesmi „SUNOVRAT" kažete: „Vrijeme sumorno, teško, prijepotopsko. Škripe oluje,/ kiša je štropot krvi…/Čovjek nema nikakvu vrijednost/… Oteto je pramenje misli/ kojima se biće liječi." Kao da ste čitali i mnoge i sadašnje i buduće događaje u svijetu. Kuda ide civilizacija i da li poezija ima svoje mjesto u neizvjesnoj i protivurječnoj, globalizovanoj i sve zahuktalijoj savremenoj stvarnosti svijeta?

Vulanović: Kriza civilizacije u svijetu jako me doticala i prožimala. Morao sam to viđeti. Istaknuti pisci Evrope su odavno ošetili i reagovali – Viktor Igo, Marks, Engels, Gete, Njegoš, kasnije Kafka, Kami, Bulgakov, veliki njemački filozofi, Umberto Eko, i mnogi do naših dana. Mnogi filozofi su prebacili pažnju sa krize društva, na jezik, i tako tumačili svijet. Mislim, u našem vremenu da je haos dospio do vrhunca – nema onih koji se usuđuju da tumače duhovni nered, društvenu zbilju – sve se svelo na „neoliberalne" igre za profit, đe nema ljudskosti. Nema nade za humani napredak, ako se nekako (iznenada) ne pojavi neko svjetlo na horizontu. Revolucije su propale. Ono što se dešavalo u Libiji, Egiptu, to su bezočnosti – gungula rulje.

Tu poezija ne može ništa. Poeziju niko ne čuje. Poezija je bačena u blato! Ali to ne znači da će poezija nestati – ona će jedina opstati nakon svega, kao što je opstala Biblija, poezija Homera, Dantea, Njegoša.

U Vojvodini imamo jak pokret nacionalnih Crnogoraca

„Prosvjetni rad": Živjeli ste, obrazovali se i radili u Vojvodini duže vrijeme. Kako ocjenjujte značaj rasijanja za očuvanje i afirmaciju crnogorskog identiteta?

Vulanović: Živio sam dugo u Vojvodini. Doba kolonizacije je bilo teško. Bila je siromaština. Ko nije mogao da se snađe, da uzme dobre kuće, ko nije imao radne snage u zadrugama, bio je na goloj poljani. Vojvodina je geografski potpuna suprotnost Crnoj Gori. Beskrajna ravna zemlja, osim malih brežuljaka Telečke „visoravni", kojima sam rado lutao i očekivao da ću naići na „kraj svijeta", kojega nije bilo.

Sama kolonizacija Crnogoraca, ispostavilo se, bila je pogrešna. Možda je od nekoga (znam od koga) bila i režirana. Treba se šetiti riječi velikog Gojka Garčevića koji je na skupu u Dragovoljićima, pri agitaciji za kolonizaciju, rekao i ovo: „Mi znamo da vi koji odlazite, volite Crnu Goru, a oni koji ostaju da je ne vole"! Danas imamo u Vojvodini jak pokret nacionalnih Crnogoraca! U Crnoj Gori imamo mnogo onih koji bi se rado otarasili slobodne i nezavisne Crne Gore, i drugim je dali u ruke! Mnoga iseljavanja, rasijanja Crnogoraca, ne samo ona u Vojvodinu, bila su na štetu Crne Gore, ratove, epidemije, gladi, vidite li pohlepu ljudi da „podvlaste" mjesec, dotične zvijezde, prekriju tamom Sunce, da promijene zakone svijeta, otruju rijeke i okeane… Čovjek zaista štiti zemlju rušeći je! Neograničeno uzima njeno blago, budi vulkane, truje životinje, prenaseljava zemlju, kvari svoj duh i dušu, oplakuje svoje biće, bjesni – tome je posvećen cio profit… Zanemaruje veliki dio plodne zemlje, ona mu vraća otporom, divljinom. Juri u zadimljene gradove – čestite seoske kuće padaju. Hoće da nečisto živi, i „uživa". To je ideal velikog dijela „civilizacije". A diže glavu, čemu, dokle… Đe je „prosvješćenije", ljudskost!

BIO-BIBLIOGRAFIJA

Vojislav Vulanović je rođen 17. maja 1931. godine u selu Zagorku kod Danilovgrada, u siromašnoj seljačkoj porodici, od oca Đorđije i majke Milke, rođene Đurović. Otac mu je poginuo u borbi sa Njemcima dvadesetak dana prije oslobođenja Danilovgrada 1944. godine. Nastupila je neposredna žalost i veliko siromaštvo. Majka sa sedmoro nedorasle đece, u poznatoj konolizaciji, odselila je u Vojvodinu, u Crvenku, đe je porodica naišla na veliku oskudicu, bez pravog porodičnog hranitelja. Poslije četiri godine vratili se u stari zavičaj. Sve te ratne muke, seobe, bježanije u toku rata, siromaštvo, gubitak oca, ostavilo je neizlječive posljedice na njegov život.

Osnovnu školu učio na Bogmilovićima, gimnaziju u Danilovgradu i Sivcu (Bačka), đe je završio malu maturu. Profesorski kadar je bio odličan, da ga se i danas rado šeća. Po završetku Učiteljske škole u Nikšiću 1952. stupio je u prosvjetnu službu u pljevaljskom kraju (Odžak, Boljanići), što je trajalo pet godina. Vučen izvjesnom željom, 1958. godine vratio se u Vojvodinu i radio niz godina u Sivcu, u onoj istoj zgradi đe je nekada završio nižu gimnaziju. Uvijek je, u svim školama, predavao srpskohrvatski jezik i književnost sa izuzetnim uspjehom i ličnom radošću.

Od 1970. do 1976. vršio je dužnost upravnika Narodne biblioteke „Jovan Popović" u Kuli (Kula, Crvenka, Ruski Krstur, Krupčić, Sivac, Lipar), đe je sa ostalim ljudima u kulturi razvijao znamenit kulturni život. Paralelno sa radom u školama vanredno je studirao srpskohrvatski jezik i jugoslovenske književnosti na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. U međuvremenu, diplomirao je na Višoj pedagoškoj školi u Zrenjaninu. Potom se vratio u Crnu Goru. Postavljen je za lektora–redaktora u Radnoj zajednici Skupštine Crne Gore, na kojoj dužnosti je ostao sve do prijevremenog penzionisanja 1990. godine.

Zastupljen je u antologijskoj biblioteci crnogorske književnosti „Luča" izborom pod imenom „Glas preko zemlje" kao i u više zbornika i antologija na našem i stranim jezcima. Bio je član–saradnik Matice Srpske, za što je odlikovan Diplomom sa Medaljom. Bio je dvanaest godina član Redakcije „Stvaranja" i uređivao poeziju u tom slavnom časopisu. Učestvovao je na mnogim republičkim i jugoslovenskim kulturnim manifestacijama. Dobitnik je više nagrada: Trinaestojulske, Nagrade Oslobađanja Titograda/Podgorice, Nagrade oslobođenja Kule, Nagrade oslobođenja Danilovgrada, Nagrade Stara maslina u Baru. Odlikovan je Ordenom Republike Jugoslavije sa bronzanim vijencem, Nagradom za životno stvaralaštvo za djecu i mlade i mnogim drugim nagradama. O njegovom stvaralaštvu su pisali najistaknutiji crnogorski i jugoslovenski književnici i književni kritičari.

Poezija mu je prevođena na slovenački jezik, albanski, makedonski, rusinski, mađarski, engleski, rumunski, italijanski, poljski i neke druge jezike. Piše i poeziju za đecu i mlade, koja je zastupljena u čitankama i lektiri toga uzrasta. Objavio je veliki broj književnih prikaza, eseja i tekstova sa društveno-političkom tematikom.

DJELA

„Topole će ostati same", „Prekornica", „Noćne ponikvice", „Kroz zlatni sjaj", „Hod ka liku", „Radivoj Ćirpanov", „Nazire se dom", „Ljeto u Poviji", „Dom", „Glas preko zemlje", „Prah", „Odzivi", „Gledam zemlju", „Obasjanja", „Velestovo", „Spile", „Glasovi iz Zaljuti", „Osijanov kovčeg", „Kameni dom", „Noćni psalmi", „Gorski vijenac", „Zakon", „Dadov atlas", „Komadi od sada", „Izvan vrtova", „Slobodni soneti", „Povijest nenapisanog", „Novi psalmi", „Psalmi pred morem", „Dobrik", „Oni nas čekaju", „Odisej s Lastve", „Osvajanje beskonačnog", „Između zemlje i neba", „Lepeza zeba", „Osvajanje beskonačnog", „Harfa trna", „Idu oblaci", „Zemlja i cvijet", „Neočekivani fragmenti", „Kameno more", „Strastna zemlja".

KNJIGE ZA ĐECU I MLADE

„Gdje da smjestimo sunce", „U polju dom", „Ne dam tati ja u lovce", „Sunce Trešnjeva", „Zaboravili smo snijeg", „Usred svijeta" (izbor), „Ovo je napisala jesen", „Iz Hajdanine sveske".

re, na štetu njene vitalnosti, istorije.

Književnost za đecu i mlade smatram veoma značajnom

„Prosvjetni rad": Veoma uspješno bavite se i književnošću za đecu. Kako vidite situaciju na ovom izuzetno osetljivom umjetničko-edukativno-prosvjetno-naučno-identitetskom stvaralačkom planu?

Vulanović: Književnost za đecu i mlade smatram veoma značajnom. Ona treba da podučava đecu, ne samo da ih zabavlja. U vrijeme moga pedagoškoga rada u školama, počeo je da se širi jak pokret da književnost za učenike treba da bude, skoro isključivo šaljiva, vesela, anegdotska literatura – treba đecu zasmijavati, nasmijavati, a malo što drugo. Pisci za đecu su se brzo preorijentisali na takvu literaturu, i ubrzo postali pravi zabavljači. Pisali su se i ovakvi stihovi: „Idemo u Afriku da sadimo papriku" ili „Lovimo patke odavde do Kamčatke". Ja sam držao da umjesto neodgovornog urnebesa učenike treba okretati njima samima, životu, prirodi, ljepoti. Pokušao sam da pišem takvu poeziju za mlade, i pišem je. Ne potcjenjujem đečji intelekt, moralnost, odgovornost, ozbiljnost, ali i veselost, optimizam. To je moj kredo u poeziji za mlade.

Đački listovi podstiču emotivni i intelektualni razvoj učenika

„Prosvjetni rad": Već nekoliko godina u „Prosvjetnom radu" veoma uspješno postoji stalni informativno-prosvjetno-literarni dodatak „Đečiji svijet". Što mislite o projektu prerastanja dodatka u poseban list za đake uzrasta od petog do devetog razreda na jotovanoj verziji crnogorskog književnog jezika koji je u toku?

Vulanović: Mislim da narodi–nacije nikada neće biti prevaziđeni, da će trajati, živjeti, konsolidovati svijet na najbolji mogući način. Mislim da su narodi velike pozitivne porodice, koje daju egzistencijalne vrijednosti: privredu, jezik, nauku, iskustvene iskorake, životnu filozofiju, sve ono što narode i čovječanstvo čini nezadrživim hodom i napretkom kroz vrijeme. Ono što muti taj stvaralački hod, veliko je svjetsko zlo, koje se mora na svaki način izbjegavati, a uzrok mu je neograničena gramzivost, destrukcija, pohlepa, što oduvijek, pa i danas, plavi svijet.

Crna Gore se oduvijek nalazila u žarištu, u kojem je i danas. Samo hrabro pregalaštvo crnogorskog naroda održavalo je Crnu Goru na svjetskom viđelu. Da bi Crna Gora egzistirala kao srećna zemlja, u budućem vremenu, mora se posvetiti puna pažnja onome što jednu zemlju čini prosperitetnom i vrijednom. U to spada i vaspitanje i obrazovanje mladih generacija – da se društvo ne bi dehumanizovalo, već svestrano napredovalo. Tome doprinosi smišljena nastava u školskom sistemu, ali i slobodne aktivnosti učenika i nastavnog osoblja, u što spadaju đački listovi po školama, o čemu ne treba diskutovati i gušiti ih. Takvi listovi podstiču emotivni i intelektualni razvoj učenika. U tom smislu, čak i neki fakulteti u Crnoj Gori su mrtvo more – ne isturaju vrsne pisce, naučnike, stručnjake…

Usmjereno vaspitanje uslovljava čovjeka u svakom pogledu

„Prosvjetni rad": Radili ste u prosvjeti dugo godina. Da li smo po Vašem mišljenju dovoljno svjesni njegovog značaja za ukupni društveni prosperitet, i duhovni i materijalni?

Vulanović: Mlade naraštaje ne smijemo ostaviti samo njima, njihovom samoizboru, lutanjima. U formiranju čovjeka, u zdravim sredinama, skoro se ništa nije promijenilo vjekovima. Čovjek izlazi iz kuće (porodice), škole, iz društvene realnosti. Svaki se čovjek rađa jedanput! Ulazi u nepoznati svijet! Kakav će biti zavisi od vaspitanja, obrazovanja njegove ličnosti. Psiholozima je poznat slučaj kako je u Indiji vučica ukrala malo dijete i odnijela ga u šumu. Tamo ga je odgajala kako je „umjela"! (Po ovoj priči ona legenda o rimskim dječacima i vučici, koja ih je podojila, može biti istinita!). Dijete je nađeno poslije više godina, neoformljeno ljudskim osobinama, već divljinom! Nije znalo da govori da normalno hoda, čak su mu bili izrasli očnjaci (zubi) jaki i dugi kao u vuka! Što čine uslovi života! Usmjereno vaspitanje uslovljava čovjeka u svakom pogledu! Kazaću vam jednu anegdotu o sebi: Moja majka je bila priučena šnajderica. Jednom prilikom sašila je komad odjeće ne baš bližoj komšinici, plemenitoj Miluši Gavrilovoj. Pozvala me i rekla: „Na, ponesi ovo Miluši Gavrilovoj". Uzeo sam zamotuljak i pošao Prljicom, Marinim zgradama, ispod Vranjena krša, izišao navrh Zahorka, đe je bila Gavrilova kuća, kod prastarog guvna. Zakucao sam na vrata. Pojavila se Miluša, poljubila me i uzela zamotuljak. Brzo se vratila noseći kocku šećera! Nećkao sam se dugo! Ova dobra žena opet me poljubila moleći me da uzmem iz njene ruke taj mali dar. Uzeo sam kocku šećera između dva prsta i odnio je kući pažljivo, istim puteljima kojima sam došao. Majci sam veselo rekao: „Evo, Miluša mi dala cukra" i stavio majci dar na dlan. Znao sam da bih ošećao veliki stid da sam tu bijelu kocku šećera pojeo sam usput. I sada mislim da me taj princip iskrenosti pratio čitav život, naučen u rodnoj kući!

Crna Gora je bila evropska prije Evrope

„Prosvjetni rad": Ušli smo u proces evropeizacije čitave države. Čini li Vam se da često ne znamo, ne umijemo ili ne želimo da u tom svjetlu na pravi i suštinski način valorizujemo i svijetu prikažemo naše ogromno istorijsko duhovno, jezičko, kulturno, filozofsko, etičko, identitetsko blago na kojemu su nam zaviđeli i kojemu su se divili i najveći svjetski umovi i duhovi?

Vulanović: Mislim da je Crna Gora bila evropska prije Evrope. Putopisci su zabilježili da je strancu bilo slobodnije u Crnoj Gori nego u ma kojoj evropskoj prijestonici! Crnogorci su kroz vjekove čuvali najviše moralne ideale: ljudskost, poštenje, vjernost, odanost, zadatu riječ, solidarnost, ono što se danas sve više gubi. Žao mi je što je Evropa u ovom vremenu prema Crnoj Gori toliko nepovjerljiva. Traži toliko stvari da Crna Gora potvrdi svoju zrelost, svoju gotovost da uđe u društvo civilizovanih naroda. Evropa ne poznaje Crnu Goru, misli pogrešno o njoj. Ona ne zna što je Njegoš, prosvijećeni crnogorski gospodar, rekao u Napulju, a Ljubomir Nenadović, najveći srpski putopisac, zapisao 1851. godine: „O Evropa, Evropa! Ona mrtvu tursku ruku drži pod našom gušom!" Ovaj prijekor Evropi i danas važi, jer ta Evropa skoro sto godina, drži jednu drugu ruku, mnogo goru i smrtonosniju od one „turske ruke" pod gušom Crne Gore! Mnogo opakiju, podliju, krvoždniju. Znam što je tome uzrok! Vjeroispovijest ovog naroda! Stare crnogorske države, Duklja, Zeta, bile su katoličke, njihove kraljeve potvrđivao je rimski Papa, i bile su dio Evrope, prije hiljadu godina. Umiješala se prije 800 godina ova ista ruka koja i danas davi Crnu Goru, protjerala katoličanstvo, uvela nasilno, primitivno pravoslavlje, religiju vradžbina (riječ Lava Nikolajeviča Tolstoja), čija je glavna vjera „blagoutrobije"!

Evropa ne poznaje besprimjernu religijsku i nacionalnu toleranciju crnogorsku, toleranciju crnogorskog naroda. Ne zna djelo najmudrijeg i najčestitijeg crnogorskog Gospodara i vladike Petra I Petrovića (1747–1830), koji je svesrdno prihvatao evropske vrijednosti svoga vremena, koji je za svog i državnog sekretara imao prosvijećenog katoličkog opata Dolčija, kojega se morao odreći. Petar I se borio protivu primitivne ruske crkve, protiv koje se borio i prvi prosvijećeni ruski car Petar Veliki, a kasnije najveći ruski duh i pisac svjetskog glasa Lav Nikolajevič Tolstoj, kojega je ruska crkva anatemisala i izbacila iz svojih redova!

Najveći civilizacijski uticaj u Crnoj Gori, u najtežim njenim danima, ostvario je Crnogorski PEN centar

„Prosvjetni rad": Veoma ste decenijama angažovani u više crnogorskih nacionalnih asocijacija koje su presudno doprinijele kako bi vladika Vasilije rekao izlasku „naše zemlje u svijet." Kakvo je Vaše iskustvo koje nosite iz ovih višedecenijskih aktivnosti?

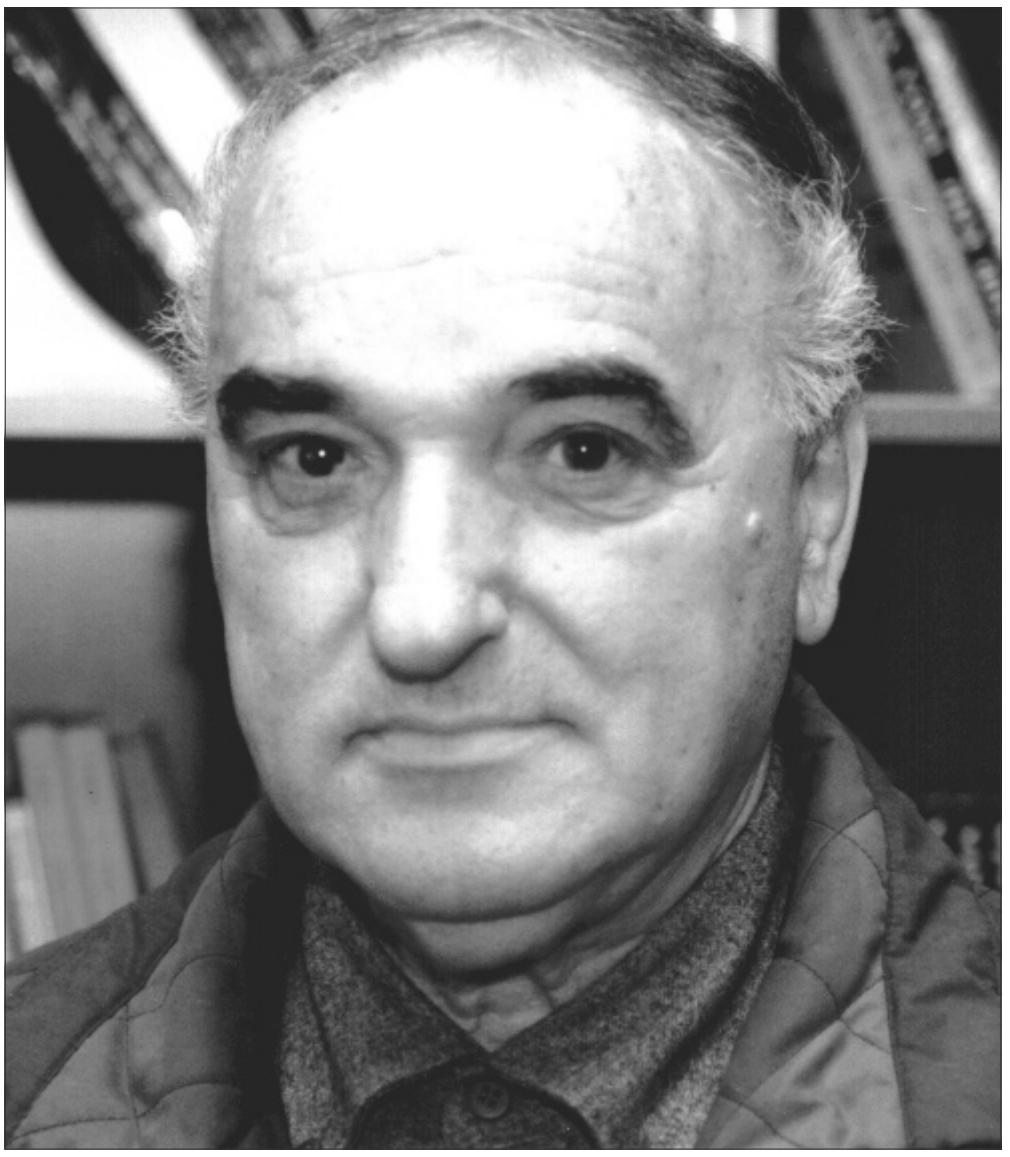

Vulanović: Najveći civilizacijski uticaj u Crnoj Gori, u najtežim njenim danima, početkom devedesetih prošlog vijeka, ostvario je Crnogorski PEN centar, kao dio Svjetskog centra. Njega je znalački i hrabro više godina vodio nenadmašni humanista, prvoborac Revolucije, Pavle Mijović. U teškom vremenu dizao je visoko zastave intelekta, slobode, razuma, bratstva među narodima. PEN je svoje poruke, živu misao crnogorskog naroda, vjekovne čestite težnje, uporno širio po svim kontinentima. Pavle je skromno sahranjen u vječnoj kući svoje sestre, u selu Brijege, u Crmnici. Država Crna Gora mu nije podigla spomenik, a trebalo je, na najljepšem mjestu Cetinja. Veća aktivnost crnogorskog PENA-a danas je najpotrebnija.

Veliki je otpor napretku Crne Gore

„Prosvjetni rad": Redovni ste član DANU i to od njenog osnivanja. Što mislite o njenom današnjem društvenom statusu i o usvojenom Zakonu o integraciji DANU i CANU koji se ne sprovodi?

Vulanović: DANU je svojim osnivanjem okupila u svoje redove najistaknutije književne, umjetničke i naučne snage Crne Gore. Ja sam se ponosio tim veličanstvenim ljudima i stvaraocima, koji su bili zaobiđeni u onom teškom vremenu, koje nije šćelo da vidi Crnu Goru kao civilizovanu i demokratsku državu. DANU ni danas nema pravedan tretman, mada se vlast u tom pravcu trudi. Veliki je otpor napretku Crne Gore onih koji uvode tuđe interese u prostore koji legitimno pripadaju samo narodima ove zemlje. Glavni protagonisti te težnje su prosrpske političke partije, Srpska pravoslavna crkva i možda CANU, druga akademija u Crnoj Gori, koju država materijalno potpomaže, dok DANU gleda kroz maglu!

Enciklopedija Crne Gore je danas prioritetni interes ove države

„Prosvjetni rad": Zašto Crnogorci još nemaju svoju nacionalnu i državnu Enciklopediju? Treba li formirati po Vama Leksikografski zavod kao matičnu instituciju za rad na crnogorskoj Enciklopediji i na svim drugim potrebnim tekućim i periodičnim leksikografskim publikacijama?

Vulanović: Crna Gora još nema svoju nacionalnu Enciklopediju, a nasušna je potreba za njom. CANU je morala ostvariti tu Knjigu ali ona ne pripada njenom interesu! CANU je u mnogome parazitska institucija u Crnoj Gori! Ona gricka narodna dobra, za čiju dušu! Nije joj valjda cilj obrušavanje vjekovne države Crne Gore!

Enciklopedija Crne Gore je danas prioritetni interes ove države. Ona se mora napisati, makar je pisao ili planirao pojedinac! Objektivna Enciklopedija Crne Gore je urgentna potreba! Taj posao se ne smije odlagati, po cijenu administrativne prinude!

Sveti Petar Cetinjski, najumniji i najhumaniji crnogorski mitropolit

„Prosvjetni rad": Civilizacijska i identitetska, kulturna i prosvjetiteljska, emancipatorska, kosmopolitska i humanistička uloga religije je izuzetno značajna. Kako vidite situaciju u našoj zemlji u ovom pogledu?

Vulanović: Srpska „pravoslavna" crkva je rak rana ove zemlje. Ona nema prirodnu logiku postojanja u Crnoj Gori. To je nasilna organizacija, okupatorska sila u Crnoj Gori. Njen mitropolit se svemu u Crnoj Gori ruga. Svemu! Veličanstvenoj istoriji, plemenitom a često „Bezumnom" narodu, koji je podnosio svete žrtve. Pljuje u oči njenom časnom hodu kroz vrijeme! Ruga se Petru I, Svetom Petru Cetinjskom, najumnijem i najhumanijem crnogorskom mitropolitu, koji je svojim poslanicama ispisao Peto Hristovo jevanđelje! Kada bi progovorio, Petar I bi o ovoj ličnosti rekao teže riječi od onih koje je izgovorio o Avakumu, Amfilohiju iz svog vremena, koji je došao u Crnu Goru da muti crnogorski narod, a došao je iz Srbije kao i Amfilohije. Za Amfilohija rekao bi Sveti Petar Cetinjski, kad bi progovorio: „Ćerajte toga kalaša iz naše zemlje, koji je došao iz svoga tamnog vilaeta da vas pomuti i satre, obesčasti, da vas nema među plemenitim narodima. Taj prlja i otima hramove našeg naroda, koji je s mukom vadio najbolje kamenje da mu zidanje bude sveto i vječno. A on danas iz njih propovijeda zlo i pomamu. Ćerajte iz naše zemlje toga kalaša, i neka ga sila božja porazi i njegov dom ostane pust…

Novu seriju „Prosvjetnog rada" pratim sa najvećim zadovoljstvom

„Prosvjetni rad": Dugogodišnji ste saradnik „Prosvjetnog rada". Kako vidite njegovu ulogu u crnogorskom prosvjetnom, kulturnom i naučnom životu?

Vulanović: U toku rada u školama, a i van njega, pratio sam prosvjetne listove i nalazio u njima dobre napise, upute za odrasle i za učenike. Moram reći, da novu seriju „Prosvjetnog rada", lista crnogorskog školstva, pratim sa najvećim zadovoljstvom. Moje mišljenje je da je to najbolji list ove vrste koji sam do danas imao u rukama. Vrlo stručno uređen, kompleksan, redaktorski i grafički bez greške. Prosto je zadovoljstvo čitati ga. Jedino je glasilo u Crnoj Gori koje doslovno primjenjuje norme savremenog crnogorskog jezika. Čudno je koliko drugi, naročito dnevni listovi, u Crnoj Gori od crnogorskog jezika, prosto bježe! Takav jezik se ne čuje ni u medijima, ni u Skupštini Crne Gore! Niti u jeziku „javnih" ličnosti u našoj sredini! Treba napisati ili reći dva puta đed, treći put će se samo nametnuti i viđeti da je đed mnogo prirodnije od djed ili deda. O široj leksici u tom smislu da i ne govorimo!

Razgovarao:
Goran Sekulović

Prosvjetni i kulturni radnik za ponos čitavom društvu: Mirsada Bibić Šabotić, profesorica crnogorskog jezika i književnosti u rožajskoj Gimnaziji „30. septembar", poetesa, prozna i dramska spisateljica

KAD ZVONO ZA KRAJ IZAZOVE BLAGU TUGU KOD UČENIKA

Mirsada Bibić Šabotić: Kada sam se davne 1992. godine zaposlila u Rožajama, počela sam da uvodim inovacije u školi. Naravno da sam naišla na nerazumijevanje kako profesora, tako i nekih roditelja, jer sam se još tada na času pridržavala načela kakve zahtijeva današnja reforma školstva. Bilo je teško i mukotrpno, ali sam istrajala. Sarađujući sa lokalnom zajednicom, sve sam više zadobijala pažnju okoline. Vremenom je moj rad pokazao rezultate
Đaci kao ljudi koji će biti utemeljivači integriteta naše zemlje
Nikada učenika uputila na popravni ispit
Doživjela da se na školskom stepeništu, nakon bolovanja, samo za nju prostre crveni tepih

ODNOS PREMA UČENICIMA KAO PREMA SOPSTVENOJ ĐECI: Mirsada Bibić Šabotić

Prosvjetni radnik koji čitav svoj radni vijek posveti obrazovanju mladih naraštaja i u tome postigne zavidne rezultate važan je oslonac savremenog društva. A kada svom prosvjetnom angažmanu pridoda i različite vannastavne i kulturne djelatnosti, on sa punim pravom može služiti na čast cjelokupnoj društvenoj zajednici.

Jedan od takvih višestranih pregalaca jeste i Mirsada Bibić Šabotić, profesorica crnogorskog jezika i književnosti u rožajskoj Gimnaziji „30. septembar". Ona je u svom gradu, ali i šire, prepoznata kao aktivna promoterka kulture i učeničkog stvaralaštva. Ipak, po vlastitom priznanju, Mirsada se najbolje ošeća u učionici, među đacima željnim znanja.

„Biti profesor je najplemenitiji posao, a uz to veoma izazovan, ne poznaje starosne granice, pa često na času napravim takvu situaciju da zvono za kraj izazove blagu tugu kod učenika", kaže ona.

U korak sa modernim trendovima obrazovanja

Profesorica Bibić Šabotić je po prirodi fleksibilna i sa lakoćom prati moderne trendove obrazovanja. Reforma školstva u Crnoj Gori umnogome je pomogla njenoj profilaciji i utemeljivanju profesionalnog razvoja. Ono čemu je težila još kao mlad prosvjetni radnik, a što je za tradicionalno poimanje nastave bilo tabu tema, došlo je do izražaja zahvaljujući inovacijama koje primjenjuje u svom radu. Poznata je po tome što pretenduje nastavu „bez zidova", đe se profesor prema učenicima odnosi kao prema sopstvenoj đeci, odnosno kao prema „ljudima koji će biti utemeljivači integriteta naše zemlje".

„S ponosom mogu da kažem da nikada nije moj đak izgubio godinu zbog mojeg predmeta, niti sam ikada učenika uputila na popravni ispit, niti dozvolila da neki učenik izgubi 'Luču' zbog maternjeg jezika, ali i da dodam da moji učenici pokazuju odlične rezultate na eksternoj maturi. Sa njima komuniciram putem Fejsbuka, posebno sa onima koji ne uspijevaju na času da savladaju gradivo. Često im dajem zadatke koje oni urade sa oduševljenjem. Desi se da na ovaj način i poprave ocjenu. Takođe, učenici imaju i moj mejl, kao i broj telefona. Uvijek sam tu za njih. Znamo tako da odemo do kafića na sok, a često mi se obrate za pomoć kada imaju neki lični problem. Jednostavno, nastojim da im budem i drug i prijatelj, ali i osoba koja im blagonaklono pruža znanje", kaže profesorica koja je doživjela da se na školskom stepeništu, nakon bolovanja, samo za nju prostre crveni tepih.

Škola 21. vijeka treba da bude oaza znanja, ali i kutak zabave i brojnih zanimljivosti

Dvadeset i prvi vijek je izrodio novog učenika, a time i novog profesora koji treba da doprinese da škola za učenika bude oaza znanja, ali i kutak zabave i brojnih zanimljivosti. U tom smislu, Mirsada Bibić Šabotić je izuzetno aktivna i u pogledu vannastavnih aktivnosti. Najsvježiji primjer jeste učešće na ovogodišnjem Kotorskom festivalu pozorišta za đecu sa komadom pod nazivom „Predizborna kampanja".

„Učenici Dramske sekcije 'Gimnazijalci', čiji sam vođa, već dvije godine zaredom učestvuju na Kotorskom festivalu. Prošle godine su nastupali sa predstavom 'Fejsbuk', a ove godine u pitanju je bila 'Predizborna kampanja'. Autorka sam teksta i režiserka, a sa učenicima sam pripremila garderobu, scenu i sve što ide uz to. Latentni etos smijeha, komike, ali i oštra satira nijesu ostavili ravnodušnom kotorsku publiku. Tema je aktuelna, ali i vrlo slikovit i koloritan jezik junaka obojen lokalnim nijansama izazvao je oduševljenje jer se tamošnja publika prvi put susrijeće sa arhaizmima rožajskog kraja", naglašava ona.

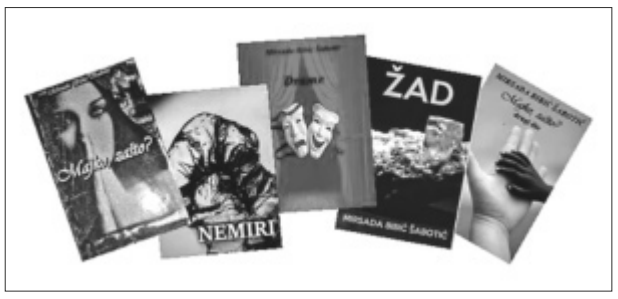

BOGAT STVARALAČKI OPUS: Knjige nagrađivane rožajske autorke

Veliki doprinos stasavanju plejade mladih rožajskih stvaralaca

Ništa manje važan segment Mirsadinog vannastavnog djelovanja jesu i recitatorska i literarna sekcija rožajske gimnazije. Posljednjih nekoliko godina njihov književni izraz obogatio je kulturni život Rožaja. Pojavila se plejada mladih pisaca, „literarnih Prometeja", koji su perom u ruci ošenčili rožajsko književno stvaralaštvo a, istovremeno, svojim promocijama, književnim večerima i sličnim manifestacijama, kako kaže Bibić Šabotić, „ukazali da se lijepa riječ uzdigla iznad malograđanskog duha i literarnog *spleena*". Imena poput Tajle Kurpejović, Seada Šahmana, Brahima Kajevića, Harisa Zekića, Amre Tahirović, Arijalde Fejzić i Aldine Murić obilježila su literarnu scenu Rožaja. Ovi mladi pisci objavili su za nepunih deset godina isto toliko književnih djela, i to dva romana i osam zbirki pjesama. Iako su većina učenika sada studenti, oni nijesu prestali sa stvaranjem.

„Uspjela sam da organizujem dvije promocije romana učenika Brahima Kajevića, koje su realizovane u Sarajevu i Zenici. No, nijesam aktivna samo u školi, svoju pomoć pružam i drugim učenicima. Zahir Šabotić, učenik OŠ „Mustafa Pećanin" je na Četvrtom međunarodnom festivalu poezije „Trifun Dimić" u Novom Sadu dobio treću nagradu za poeziju, a Kanita Šabotić, učenica iste škole, na petom izdanju istog festivala dobila je treću, a na Sedmom međunarodnom festivalu poezije „Joan Flora" drugu nagradu za poeziju. Iako nijesu učenici škole u kojoj radim, bila sam im mentor. Takođe sam doprinijela da Samir Kuč, učenik Osnovne škole „Miroslav Đurović" u Bašči sa svojih trinaest godina objavi svoju prvu zbirku pjesama", napominje Bibić Šabotić.

Nepristrasan posmatrač svoga vremena

Ova multitalentovana prosvjetna radnica i sama se bavi stvaralaštvom. Nedavno je u Podgorici održana promocija njenih „Drama". Mirsada navodi da njeno prvo ogledanje u ovoj književnoj formi seže u 1997. godinu, kada je objavila prvi dramski tekst pod nazivom „Bika ćera modu".

„Mogu slobodno reći da je ovo bio početak mojeg pisanja, naravno, ako izuzmem pisanje poezije. Ja sam nepristrasan posmatrač svoga vremena i ova moja osobina je našla svoje mjesto u svim mojim dramskim tekstovima, a napisala sam ih dvadeset", podsjeća ona.

Kritika onih koji nijemo posmatraju anomalije savremenog čovjeka

Knjiga „Drame" sadrži devet komedija, jednu tragediju i jednu monodramu. Aristotelovski postulat da pisac ne bi trebalo da pravi greške u odnosu na istinu našao je svoje mjesto u Mirsadinom dramskom stvaranju.

„U vrijeme kada su se susreli moderno i tradicionalno, kada tehnologija duboko zadire u svaku poru čovjeka, kada je došlo do sukoba humanog čovječijeg prava i nekih drugih interesa, javno sam progovorila kroz svoje dramsko stvaralaštvo nadajući se da će ono svojim porukama probiti tvrdokorna uva onih koji nijemo posmatraju anomalije savremenog čovjeka, koji je ogrezao u svojoj sljepoći i ne mari za devijantnost ljudskog ponašanja koje poput najsurovije bakterije ulazi u porodicu, politiku, školu i društvo uopšte. Pokušala sam da dramaturški, na jedan komičan i satiričan način, uz primjesu humora, prikažem aspekte relativiteta ljudi koji žive od laži, prevara, malograđanštine, poltronstva, korupcije, moralne izopačenosti i sličnih anomalija koje u ovom vremenu hipokrizije ruše etičke vrijednosti", naglašava ona, dodajući da „nijedan književni rod ne može slikovito, a uz to i scenski upečatljivo, da prenese poruku kao dramski tekst".

Plodna literarna godina

Pored brojnih drama, Mirsada Bibić Šabotić je i istaknuta autorka poezije i proze. Tokom 2013. godine objavila je roman „Majko, zašto?", koji je izazvao veliku čitalačku pažnju, a na zahtjev čitalaca širom regiona ove godine štampano je i drugo izdanje. U toku su pripreme za drugi dio romana.

„Ova godina mi je u literarnom smislu bila izuzetno plodotvorna. Objavila sam i zbirku pjesama 'Žad', kao i zbirku priča 'Nemiri'. Za novembar planiram da izdam još jednu knjigu pod nazivom 'Mišljenja, prikazi i stavovi'", najavljuje Bibić Šabotić i dodaje: „S ponosom mogu da kažem da je to ukupno šest publikacija za ovu godinu, ali i da dodam da su tekstovi nastajali godinama, a da mi se ove godine pružila prilika da ih objavim zahvaljujući Ministarstvu kulture i Fondu za manjine Crne Gore. Objavila sam brojne članke, tekstove obrazovnog sadržaja, istraživačke radove, kao i prikaze i recenzije u novinama i zbornicima u zemlji i regionu. Učesnik sam mnogih manifestacija koje promovišu kulturu, obrazovanje i pisanu riječ u državi, ali i šire. Pored toga, dobitnica sam dvije nagrade za kratku priču, među kojima je i ona lista 'Prosvjetni rad'."

Prva žena koja je u Rožajama dobila opštinsku nagradu

Najbolja potvrda pregalaštva u društveno značajnim oblastima svakako su nagrade. Za ukupan doprinos u obrazovnom i vaspitnom sistemu, Mirsada Bibić Šabotić dobila je Tridesetoseptembarsku nagradu, najznačajnije priznanje u oblasti nauke, kulture i obrazovanja u Rožajama, a Zavod za školstvo Crne Gore dodijelio joj je zvanje nastavnika savjetnika i zvanje trenera za odrasle.

„Biću malo indiskretna kod ovog dijela svoje biografije. Rođena sam i odrasla u Peći. Kada sam se davne 1992. godine zaposlila u Rožajama, počela sam da uvodim inovacije u školi. Naravno da sam naišla na nerazumijevanje, kako kod profesora, tako i kod nekih roditelja, jer sam se još tada na času pridržavala načela kakve zahtijeva današnja reforma školstva. Bilo je teško i mukotrpno, ali sam istrajala. Sarađujući sa lokalnom zajednicom, sve sam više zadobijala pažnju okoline. Vremenom je moj rad pokazao rezultate, pa je produkt toga i nagrada „30. septembar", pojašnjava ona. „S ponosom mogu da kažem da mi je ova nagrada dala vjetar u leđa i još više me motivisala da radim. Takođe, rožajsko priznanje napravilo je u ovom gradu svojevrsnu humanu revoluciju. Ja sam prva žena u Rožajama koja je dobila nagradu ovog tipa i drago mi je da sam razbila neke predrasude koje se tiču rodne ravnopravnosti. To me naročito čini srećnom iz razloga što su me upravo učenici Gimnazije '30. septembar' predložili za istoimenu nagradu, i to baš ona grupacija sa kojom sam najviše radila."

Ključ uspjeha u stalnom usavršavanju

Kada je riječ o prestižnim zvanjima Zavoda za školstvo, nagrađivana profesorica navodi da su oni produkt njenog napornog profesionalnog usavršavanja. Svojim kvalitetnim radom uspjela je da savlada sve komponente koje zahtijeva savremeno školstvo, a uskoro planira da aplicira za više zvanje.

Pred Mirsadom Bibić Šabotić je, tako, veoma dinamičan period. Uz rad na sopstvenom profesionalnom napretku, ona neće zanemariti ni onaj segmenat zbog kojeg je posebno omiljena u društvu – pomaganje mladim umjetnicima. U planu su objavljivanje knjiga nekoliko učenika, učešća na međunarodnim pozorišnim festivalima, priprema recitatorske i dramske sekcije za humanitarnu manifestaciju „Pomozimo djeci sa posebnim potrebama", a početak iduće godine Mirsada je odredila za rad na kapitalnom djelu posvećenom svojoj matičnoj ustanovi – Monografiji Gimnazije „30. septembar".

N. N.

HUMANA SVIJEST „GIMNAZIJALACA"

Dramska sekcija „Gimnazijalci" unazad dvadeset godina predstavila se publici više od četrdeset puta. Izveli su dvadeset pozorišnih predstava u Rožajama, ali i šire.

„Posebno bih istakla rad ove sekcije sa NVO „Pomozimo djeci sa posebnim potrebama" đe grupa mladih volontera učestvuje svojim aktivnostima, radeći sa đecom, na realizaciji manifestacije „Mališanima s ljubavlju", koja se održava svake godine u Rožajama povodom Dana đece sa posebnim potrebama. Takođe, članovi Sekcije su pet puta svoje glumačke sposobnosti usredsredili na humanitarne svrhe, a novac od prodatih ulaznica sa predstava poklanjali bolesnima kojima su bila potrebna sredstva za liječenje u inostranstvu", ističe Bibić Šabotić.

BROJNE AKTIVNOSTI RECITATORSKE SEKCIJE

Recitatorska sekcija koju vodi profesorica Bibić Šabotić i te kako je aktivna u školi, ali ujedno daje i veliki doprinos lokalnoj zajednici.

„Članovi ove sekcije učestvuju na državnim smotrama recitatora u Crnoj Gori, na manifestacijama koje organizuje škola, ali i na manifestacijama u gradu kao moderatori i recitatori, koje organizuje Centar za kulturu Rožaje. Puno vremena odvajam radeći sa njima, ali me rezultati ohrabruju i motivišu da nastavim", naglašava ona.

USPON MLADIH LITERARNIH SNAGA

Mnogi od bivših i sadašnjih učenika Mirsade Bibić Šabotić, te mladih stvaralaca kojima je ona bila mentorka, danas su već stasali umjetnici. Haris Zekić je objavio svoju treću zbirku pjesama, Sead Šahman objavljuje članke i kolumne u novinama i časopisima, Arijalda Fejzić i Aldina Murić pripremaju nove pjesme. Brahim Kajević će uskoro objaviti svoj treći roman, a Amra Tahirović, učenica trećeg razreda rožajske gimnazije, radi na objavljivanju svoje nove knjige.

Njeni mlađi drugari po peru, sadašnji učenici Gimnazije Haris Kalač i Amina Kuč, već pripremaju svoje literarne prvijence. Vrijedno je spomenuti da je Amina Kuč svoje pjesništvo ovjekovječila nagradom, osvojivši prvo mjesto za pjesmu „Dijaspora" na Opštinskom takmičenju mladih stvaralaca, a treće mjesto za kratku priču na Međunarodnom festivalu poezije i kratke priče „Joan Flora" u Novom Sadu. Amra Tahirović je u Pljevljima na Četvrtom multimedijalnom festu osvojila drugo mjesto iz oblasti poetskog stvaralaštva, a na konkursu „Poetsko veče gimnazijalaca" u Beranama takođe je osvojila drugo mjesto u kaetgoriji poezije. Učenice Amra Šutković i Selvija Kuč su na Nacionalnom konkursu ekoreportera Crne Gore dobile prvu nagradu za prozni rad „Vratimo prirodi čedan osmijeh".

Centar za stručno obrazovanje organizovao okrugli sto „Pismenost kao preduslov za cjeloživotno učenje"

SNAŽAN INSTRUMENT ZA POSTIZANJE DRUŠTVENO VRIJEDNIH CILJEVA

Direktor Centra za stručno obrazovanje Duško Rajković: Na Međunarodni dan pismenosti treba različitim aktivnostima slaviti pismenost i ukazati na njen značaj za razvoj pojedinca, ali i društvene zajednice

UNAPRIJEDITI FUNKCIONALNU PISMENOST STANOVNIŠTVA: Sa skupa

Povodom 8. septembra, Međunarodnog dana pismenosti, Centar za stručno obrazovanje organizovao je okrugli sto „Pismenost kao preduslov za cjeloživotno učenje"

Otvarajući skup, direktor Centra Duško Rajković istakao je da na Međunarodni dan pismenosti treba različitim aktivnostima slaviti pismenost i ukazati na njen značaj za razvoj pojedinca, ali i društvene zajednice.

Pismenost je prepoznata, ne samo kao pravo po sebi, nego i kao mehanizam za ostvarivanje drugih ljudskih prava. Ona sa sobom nosi i brojne druge prednosti: donosi korist pojedincu, utičući na njegovo samopouzdanje, osnažujući ga za individualnu i kolektivnu akciju, oslobađajući njegovu kreativnost i osposobljavajući ga za kritičku refleksiju stvarnosti.

Studije pokazuju da je pismenost značajan i snažan instrument koji se može upotrijebiti za postizanje brojnih društveno vrijednih ciljeva, pa je zato važno omogućiti različitim, posebno ranjivim društvenim grupama sticanje pismenosti i ključnih kompetencija u cilju uključivanja u dalje obrazovanje, povećanje konkurentnosti na tržištu rada i socijalne uključenosti.

Dragan Dubak iz Zavoda za statistiku Crne Gore (Monstat) prezentovao je podatke o pismenosti sa posljednjeg popisa stanovništva, sa posebnim akcentom na starosnu i polnu strukturu nepismenih lica, lica sa osnovnom i nepotpunom osnovnom školom i lica sa završenim srednjim obrazovanjem.

Ljiljana Garić iz Centra za stručno obrazovanje govorila je o savremenom shvatanju pismenosti – funkcionalnoj pismenosti i značaju sticanja i razvoja ključnih kompetencija za ličnu realizaciju pojedinca, njegovu uspješnu integraciju u društvo i zapošljavanje.

Učesnicima su se predstavili nastavnica Nela Pejović iz OŠ „Radoje Čizmović" iz Nikšića, koja realizuje program osnovne škole za odrasle, i polaznik ovog programa Amir Šalja koji je dobio prvu nagradu na opštinskom takmičenju recitatora u Nikšiću i treću nagradu na državnom takmičenju u Beranama.

Nakon prezentacija učesnici su diskutovali o aktivnostima koje treba pokrenuti u cilju unapređenja funkcionalne pismenosti stanovništva.

Okruglom stolu su prisustvovali predstavnici Ministarstva prosvjete, Zavoda za školstvo, Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, Zavoda za statistiku Crne Gore (Monstat), Privredne komore Crne Gore, licenciranih organizatora obrazovanja odraslih, Univerziteta „Mediteran" i dr.

Lj. V.

Značaj rane intervencije za đecu sa smetnjama u razvoju

DJELOVANJE NA ZAPAŽENE TEŠKOĆE I UNAPREĐENJE RAZVOJA

Preventivna uloga ima za cilj da spriječi uticaj različitih faktora na zaostajanje u razvoju đeteta. To se postiže adekvatnim načinom stimulisanja, interakcijom đeteta i njegove okoline od najranijeg uzrasta

Pomaže roditeljima da prevaziđu negativne emocije i prilagode se posebnim potrebama svog đeteta

Piše:
Mr Željko Darmanović, direktor Resursnog centra „1. jun"

Rana intervencija može se definisati kao opseg svih neophodnih mjera i intervencija – socijalnih, medicinskih, psiholoških i obrazovnih – usmjerenih ka đetetu i njegovoj porodici, kako bi se zadovoljile njegove posebne potrebe koje pokazuje ili kod koga postoji rizik da će pokazati izvjestan stepen zaostajanja u razvoju (European Agency, 2003). Ona je oblik podrške đetetu u prvim godinama njegovog života i ima za cilj unapređenje razvoja đeteta. Uz usmjerenost na dijete, rana intervencija ima i funkciju podrške članovima porodice.

Rana intervencija počiva na saznanju da prve godine života sadrže jedinstvenu mogućnost za dugoročni uticaj na đetetov razvoj. Ta mogućnost se ogleda u njegovom intenzivnom razvoju u ranim godinama života i tzv. plastičnost đečijeg mozga što omogućava da se sa većim uspjehom može djelovati na zapažene teškoće. Suština je da se prikladnim razvojnim podsticajima djeluje na primarnu teškoću koja je kod đeteta uočena, ali da se i minimalizuje mogućnost nastanka sekundarnih teškoća.

Pozitivni ishodi rane intervencije na dijete

Rana intervenicja ima više pozitivnih ishoda na dijete: preventivna uloga koja ima za cilj da spriječi uticaj različitih faktora na zaostajanje u razvoju đeteta, a to se postiže adekvatnim načinom stimulisanja, interakcijom đeteta i njegove okoline od najranijeg uzrasta; terapeutska ulga za đecu koja već imaju razvijen oblik kašnjenja u razvoju koja pomaže đetetu u smanjenju zaostajanja, te se preventivno djeluje na eventualno pogoršanje razvojnih teškoća; smanjenje mogućih propratnih negativnih pojava koje su direktna ili indirektna posljedica smetnje, kao i neadekvatnog pristupa roditelja.

Uticaj na roditelje

Pozitivni ishodi rane intervencije za rodtelje su: pomaže im da prevaziđu negativne emocije i prilagode se posebnim potrebama svog đeteta, a to poboljšava interakciju dijete – roditelj, podstiče stvaranje uravnoteženog emocionalnog odnosa, te preventivno djeluje na neke nepoželjne postupke po samo dijete; omogućava roditeljima da dobiju važne informacije koje se odnose na samu dijagnozu, znanje o očekivanom đetetovom razvoju, kao i o načinima stimulacije njegovog razvoja.

Ishodi za društvo

Pozitivni ishodi rane intervencije za društvo su: podizanje svijesti članova društva na postojanje đece sa smetnjama u razvoju koja su dio društvene zajednice i imaju pravo na podršku; povećanje mogućnosti za razvoj samostalnosti odrasle osobe sa teškoćom koja će manje biti zavisna od sistema socijalne zaštite.

Svako društvo, pa i naše, posebno je osjetljivo za potrebe svojih najmlađih članova – đece, te nastoji da ih zaštiti i obezbijedi im ostavrivanje njihovih prava. Đečija prava u Crnoj Gori zagarantovana su Ustavom Crne Gore, zakonima i podzakonskim aktima.

ISKUSTVA IZ ZEMALJA EVROPSKE UNIJE

Sprovođenje programa rane intervencije, dugoročno posmatrano, ima izuzetne finansijske efekte. Naime, troškovi koji se vezuju za autizam veoma su veliki. U Velikoj Britaniji, na primjer, godišnje se potroši 2.7 milijardi funti za đecu sa autizmom. U cijeni koštanja usluge za đecu najveće stavke predstavljaju: specijalna edukacija, zdravstvene i socijalne usluge i usluge i usluge predaha. S druge strane, troškovi koji se vezuju za odrasle osobe sa autizmom iznose gotovo 25 milijardi funti svake godine. Najviše novca za odrasle osobe odlazi na stanovanje u instituciji ili uz podršku, gubitak medicinskih usluga (Knapp, Romeo, Beecham, 2009). Nedavno objavljena istraživanja holandskih autora pokazuju da se sprovođenjem ranog intenzivnog bihejvioralnog tretmana tokom života osobe sa poremećajem autističnog spektra u periodu od treće do 65. godine života, uštedi 1.103 067 eura, što za cijelu populaciju Holandije iznosi uštedu između 109 i 182 milijardi eura (Peters – Scheffer, Didden, Korzilius, Matson, 2012).

U sklopu projekta „Školociklaža", koji realizuje NVO „Green Home", u „Američkom uglu" u Podgorici održan trening za učitelje

„Edukacija u oblasti reciklaže i separativnog odlaganja otpada u osnovnim školama"

NEOPHODNA EKOLOŠKA EDUKACIJA NAJMLAĐIH

Radna sveska namijenjena đeci uzrasta od prvog do četvrtog razreda, a za učitelje kreiran priručnik pod nazivom „Hajde da se zabavimo – hajde da recikliramo"

U sklopu projekta „Školociklaža", koji realizuje NVO „Green Home", razvijeni su radna sveska i priručnik za učitelje pod nazivom „Hajde da se zabavimo – hajde da recikliramo". Cilj ove zanimljive inicijative je da se doprinese životnoj sredini kroz poboljšanje edukacije u oblasti reciklaže i separativnog odlaganja otpada.

Tim povodom, u „Američkom uglu" u Podgorici održan je trening za učitelje „Edukacija u oblasti reciklaže i separativnog odlaganja otpada u osnovnim školama" na kojem je javnost upoznata sa dinamikom projekta. Uz to, učitelji su imali priliku da saznaju više o problematici upravljanja otpadom i značajem edukacije u oblasti kojoj u budućnosti moraju posvećivati više pažnje. Oni su, takođe, kroz pokaznu radionicu sagledali načine realizacije i efikasne primjere koji im mogu olakšati snalaženje u ovom području.

Đeca brzo i lako usvajaju nova znanja i navike

„Upravljanje otpadom je gorući ekološki problem u Crnoj Gori već duži niz godina, što se ogleda u nepoštovanju zakonskih odredbi vezanih za otpad, očigledan je nizak nivo prakse separativnog odlaganja otpada, kao i nizak nivo svijesti o direktnim i indirektnim posljedicama neodgovornog ponašanja prema prirodnim resursima", navodi se u saopštenju „Green Home-a".

Kako ističu u toj organizaciji, bitan korak ka regulisanju ovog problema jeste edukacija najmlađih, odnosno učenika osnovnih škola.

„Đeca brzo i lako usvajaju nova znanja i navike, mogu imati značajan uticaj na svoje roditelje, a u dugoročnom pogledu može se očekivati pozitivan uticaj i u širem krugu ljudi", dodaje se u saopštenju.

Uskoro i praktična promocija reciklaže

Zbog svega ovoga radna sveska je namijenjena đeci uzrasta od prvog do četvrtog razreda, a osim osnovnog teorijskog dijela „bazira se na brojnim zanimljivim radionicama koje će đacima olakšati učenje kroz pitalice, pjesmice, bojanke i praktične vježbe".

UPRAVLJANJE OTPADOM GORUĆI EKOLOŠKI PROBLEM U CRNOJ GORI: Sa treninga

„S obzirom na to da u trenutnim školskim programima ne postoje kursevi iz oblasti reciklaže i zaštite životne sredine, otvara se prostor za realizaciju radionica koje nudi radna sveska u vidu organizacije dodatne nastave, ekoloških sekcija, te kroz mogućnost organizovanja kao dijela časova određenih izbornih predmeta", naglašavaju iz ove NVO.

U narednom periodu „Green Home" će organizovati pošetu reciklažnom centru za učenike više škola, kao i akciju prikupljanja donacija sa ciljem promocije ponovne upotrebe kao načina reciklaže.

Projekat „Školociklaža" finansijski podržava Ambasada Sjedinjenih Američkih Država.

N. N.

Matica crnogorska štampala 62. broj časopisa za društvena pitanja, nauku i kulturu „Matica"

CRNOGORSKI IDENTITET PRED EVROPSKIM IZAZOVIMA

Novi broj časopisa za društvena pitanja, nauku i kulturu „Matica", čiji je izdavač Matica crnogorska, donosi obilje priloga o različitim oblastima: istoriji, školstvu, bankarstvu, lingvistici, analitičkoj psihologiji, drevnoj kulturi, važnim jubilejima…

Na uvodnoj strani Slobodan Jovanović piše o Crnoj Gori kao građanskom i multikulturalnom društvu. On, između ostalog, ističe činjenicu da sticajem istorijskih okolnosti crnogorsko društvo u svojoj novijoj istoriji nije uspjelo da izgradi demokratsku tradiciju. Podsjeća da je Crna Gora izgradila institucije države, u najvećoj mjeri, u periodu socijalističkog društvenog uređenja, te da je svoju nezavisnost 2006. godine izborila kao nedovršena država. Dakle, „bez jakih institucija, bez demokratskih tradicija, bez kulturnog obrasca, pristupilo se izgradnji nominalnog građanskog društva kroz ustavno uređenje Crne Gore, a da se ni na teorijskom nivou nije pokušalo definisati šta čini jedno društvo građanskim niti strateški osmisliti konstituisanje uslova za njegov opstanak", naglašava Jovanović.

Božena Miljić pisala je o velikom jubileju – 800 godina od donošenja Velike povelje sloboda–Magna Carta Libertatum. Prema njenim riječima, rijetki su rukopisi koji su se izdigli iznad toga da budu svjedoci samo jednog vremena, a da postanu dio svakog.

„Magna Carta Libertatum jedan je od takvih rukopisa. Donijeta prije osam vjekova, 1215. godine, ona je svjedok svog vremena, ali i simbol duge borbe za prava, slobodu i poštovanje zakona, ne samo u Velikoj Britaniji, đe je nastala, već i širom svijeta, đe god se ova stanovišta prepoznaju kao temelj modernih društava. U čast ovog jubileja širom svijeta organizovani su brojni seminari, debate, izložbe, dok je Britanska biblioteka organizovala i izložbu Magna Carta, kojom želi da podsjeti koliko je jedan dokument uticao na svijet", objašnjava Miljić.

Crnogorci u svijetu

Detalje o Vasu Brajoviću (Vasos Mavrovunotis) u grčkoj revoluciji prenosi Stefanos P. Papageorgiou.

On ističe da je Vaso Brajović ili Vaso Crnogorac rođen 1797. u Bjelopavlićkoj ravnici u Crnoj Gori.

„Kada je imao dvadest godina, 1817. godine, Vaso i njegova četiri brata zajedno sa ostalom rodbinom, bili su prisiljeni da napuste Crnu Goru i da se presele u ejalet Ajdin u Smirni, na mediteranskoj obali Male Azije. Postojeće informacije ne otkrivaju kojim su putem napustili domovinu. Može se pretpostaviti da su prvo, poput brojnih crnogorskih izbjeglica, otišli u neku od provincija u Srbiji, a potom nastavili južno do Makedonije, koja je tada bila pod osmanskom okupacijom", objašnjava Papageorgiou.

Goran Sekulović iznosi zanimljive podatke o Jovan Baljeviću kao pioniru evropske teorije o demokratiji.

„Uz to što je bio prvi Crnogorac doktor filozofije i autor drugog crnogorskog istoriografskog spisa, potpuno je nepoznato da se može označiti, čak i u evropskim okvirima, kao pionir moderne evropske teorije o ljudskim pravima i evropskom demokratskom, ravnopravnom i dobrovoljnom ujedinjenju suverenih nacionalnih država, što ima veoma bitne imlikacije i na svremenu poziciju suverene i nezavisne crnogorske države i njene aktuelne evroatlantske i evropske integracije. Studirao je i diplomirao na Filozofskom i Pravnom fakultetu tj. na studijama filozofije i prava Univerziteta u Haleu, đe je i odbranio doktorat iz filozofije 1752. godine. Napisao je jedan manji informativni i istoriografsko-geografski spis o Crnoj Gori na latinskom jeziku, od kojeg su prilikom prevođenja nastala dva kratka rada na ruskom jeziku", napominje Sekulović.

Njegošologija

Katica Ćulavkova pisala je o prevodu „Gorskog vijenca" na makedonski jezik. Ona podsjeća da je povodom stogodišnjice objavljivanja prvog izdanja Gorskog vijenca 1847, samo dvije godine nakon kodifikacije savremenog makedonskog jezika, Blaže Koneski preveo ovaj ep. Prevod je propraćen njegovom kratkom bilješkom u kojoj stoji:

„Prevod je urađen prema desetom srpskom izdanju pod redakcijom Milana Rešetara. O jeziku prevoda potrebno je zabilježiti da u nekim stvarima odstupa od naše današanje literarne norme. To je prednost naše epske pjesme, kojoj se prevodilac okrenuo, kako bi uspio da prikaže koloritnost Njegoševog narodnog jezika", objašnjava Koneski.

Stevan Konstantinović osvrnuo se na književnost i identitet dva velikana svjetske književnosti Tarasa Ševčenka i Petra II Petrovića Njegoša.

„Ševčenkovo i Njegoševo književno djelo, ali i vizuelizovani odrazi njihovih likova postali su nacionalne ikone, superznaci oba kolektiviteta, no posljedice koje nastaju i traju mnogo godina posle njihovog fizičkog nestanka, a koje proizilaze iz njihovog stvaralačkog opusa, nisu konačne niti jednoznačne", ističe Konstantinović.

Zanimljive istorijske teme

Strane posvećene istorijiskim temama označili su: Milan Šćekić, Čedomir Bogićević, Novak Adžić i Željko Karaula.

U radu „Povlačenje srpske vojske i izbjeglica preko Crne Gore", Milan Šćekić napominje da pitanju povlačenja srpske vojske istoričari do sada nijesu posvetili dužnu pažnju. Uglavnom su, kako on ističe, navedenu problematiku „pokvarili" konstatacijama tipa da se srpska vojska usljed energičnih napada Centralnih sila povukla preko Crne Gore i Albanije za Grčku, a da je crnogorska vojska za sve to vrijeme vrlo uspješno štitila njenu odstupnicu omogućivši joj da stigne do željenog cilja.

Pišući o uzrocima sloma crnogorske države u prvom svjetskom ratu, Čedomir Bogićević ističe da o Prvom svjetskom ratu, i učešću nezavisne države Kraljevine Crne Gore u njemu u vojno-političkoj, društveno-ekonomskoj i međunarodno-pravnoj istoriografiji, postoji sijaset analitičkih studija i preglednih članaka koji pretežno zanemaruju kritički pristup o uzročnoposljedičnim implikacijama učešća crnogorske države i njenih oružanih snaga u jednom od najkrvavijih ratova u ljudskoj istoriji na kraju kojeg Crna Gora, nakon tisućljetnje slavne istorije i državnosti, gubi svoju nezavisnu i samostalnu državu i svoju dinastiju.

„Slom crnogorske države vezuje se za događaje i odluke Podgoričke skupštine od 26. 11. 1918. godine o prisajedinjenju Crne Gore Srbiji pod dinastijom Karađorđevića i izbacivanju kralja Nikole I Petrovića i njegove dinastije sa crnogorskog prijestola, što je sankcionisano međunarodnom konferencijom u Versaju (1919) kojom je Crna Gora, njena država i crnogorska nacija izbrisana sa političke pozornice čovječanstva", ističe Bogićević.

Na crnogorsku političku emigraciju nakon 1921. godine podsetio je Novak Adžić, rekavši da je u Italiji tokom 1921. godine izbio raskol među crnogorskim političkim emigrantima, da bi se taj sukob intenzivirao tokom 1922. godine.

„Emigranti su bili podijeljeni na pristalice i protivnike Jovana S. Plamenca. Najveći dio emigranata se iz Italije vraća u Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca. Prva ličnost crnogorske političke emigracije Jovan S. Plamenac odlazi 1923. godine iz Italije u SAD i nastavlja svoju političku djelatnost i oko sebe okuplja veliki broj egzilanata", naglašava Adžić.

Željko Karaula pisao je o Sekuli Drljeviću i crnogorskim federalistima u razdoblju šestojanuarske diktature.

„Zajedno sa vodstvom SDK i Vlatkom Mačekom Sekula Drljević i crnogorski federalisti su u početku sa određenim pouzdanjem dočekali šestosječanjski akt. Taj kraljev akt je u početku blagonaklono primljen, jer se smatralo da ja sada omugućen put za sporazum sa krunom pitanju novog preuređenja države, rješavanja 'hrvatskog pitanja', kao i drugih pitanja koja su ostala neriješena", navodi Karaula.

Moderna crnogorska pozorišna kritika

O institucijama SK Crne Gore za definisanje i sprovođenje ideologije (1950-1989) pisao je Dragutin Papović. Prema njegovim riječima, sukob sa Informbiroom uticao je na promjene u socijalističkoj ideologiji i organizaciji Jugoslavije i vladajuće Komunističke partije Jugoslavije. (KPJ).

„Narodna skupština Federativne Narodne Republike Jugoslavije je 27. jula 1950. godine usvojila je Osnovi zakon o upravljanju državnim preduzećima, kojim je definisana procedura za izbore radničkih savjeta i njihovih upravnih odbora", ističe Papović.

Luka I. Milunović čitaocima ukazuje na tok nastajanja moderne crnogorske pozorišne kritike.

„Od samog početka 1884. godine, odmah po prikazivnaju prvih predstava kojima je začet redovni pozorišni život, crnogorska periodika počinje donositi tekstove-recenzije o tim, za ono vrijeme znatnim, kulturnim događajaima. Štampa je pratila predstave koje izvode kako domaća diletantska društva, tako i gostujuće profesionalne pozorišne trupe. U okviru tih priloga autori će iznositi ocjene, kako o ostvarenim domašajima predstave kao cjeline, tako i individualnim postignućima izvođača na otvorenoj sceni. Govorimo o pozorišnim predstavama koje su krajem 19. i početkom 20. stoljeća prikazane na Cetinju, te u Podgorici i Nikšiću", objašnjava Milunović.

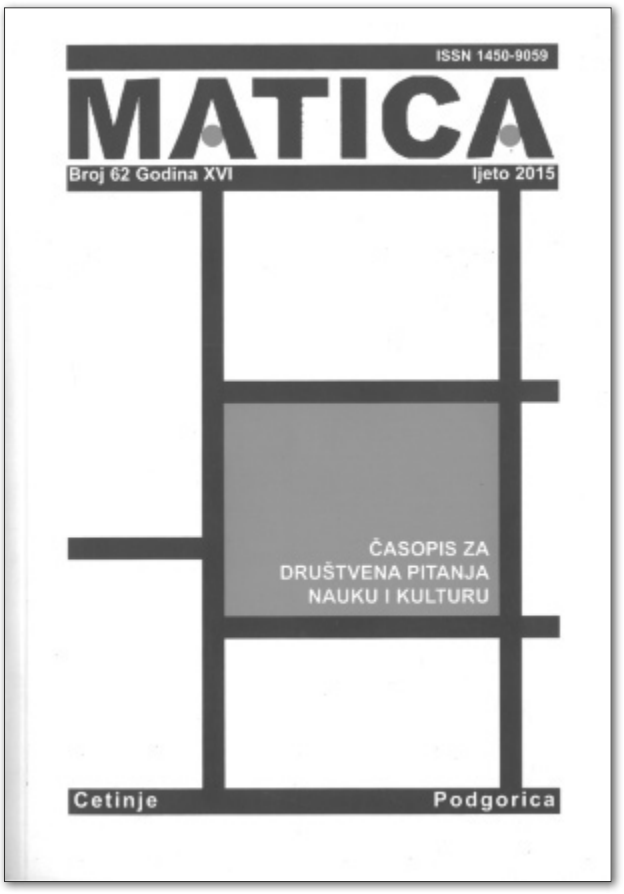

Vjerske škole u Baru

Pišući o vjerskim školama na barskom području, Savo Lekić podsjeća da su u srednjem vijeku, jedini centri pismenosti i obrazovanja bile crkve i manastiri. Interesovanje za pismenost i prosvjećivanje javlja se pod uticajem prosvjetiteljskih ideja Evrope. Sačuvan je podatak da je protopop Todor Plamenac iz Boljevića, jedan od poznatijih crnogorskih poglavara, u 18. vijeku u Boljevićima osnovao jednu vrstu škole za opismenjavanje mladih ljudi, koju je pohađao i budući crnogorski vladika Petar I Petrović Njegoš. Lekić ističe da je najveći uticaj na stanovništvo ovog kraja u periodu od 9. do 12. vijeka, u pogledu pismenosti, obrazovanja i vjerskog opredjeljenja, vršio jedan poznati učeni hrišćanski red benediktanaca, čije je osnovno geslo: „Ora et labora" („Moli se i radi").

O bankama i upotrebi novca u Crnoj Gori pisao je Saša Knežević. On navodi podatak da je u vrijeme vladike Petra I u prometu korišćen stari novac, uglavnom austrougarski u dijelu primorja, a turski na teritoriji koja je bila pod Turskom (središnji i severni dio Crne Gore i jedan dio primorja). Za vrijeme vladavine Petra II novac je korišćen za finansiranje državnih organa, Senata, Gvardije, sudova, perjanika, škola za nabavku hrane i izgradnju najnužnijih objekata za njeno čuvanje, slično današnjim objektima za čuvanje robnih rezervi.

Stranu posvećenu lingvistici priredio je Adnan Čirgić, koji u svom radu odgovara na pitanje je li Starac Raško autor pjesme „Boj na Deligradu"? Prema njegovim riječima, u literaturi o crnogorskoj usmenoj književnosti ustalio se podatak kako je Vuk St. Karadžić od Starca Raška, rodom iz Kolašina, zabilježio 11 pjesama, među kojima i pomenutu pjesmu.

„U jednoj kratkoj bilješci samog Karadžića o Starcu Rašku kaže se da je on po svoj prilici spjevao pjesmu u logoru na Deligradu, jer je ja ni od koga tako po redu nijesam mogao čuti, kao od njega, a i oni, od kojih sam je slušao, svi su mi kazivali, da su je na Deligradu čuli od njega, i da ju je on često pjevao Petru Dobrinjcu", navodi Čirgić.

Interesantne misli iz oblasti analitičke psihologije iznio je Ilija Kapičić u radu „Suprotnosti u Jungovom modelu psihe". Na primjer, međuigra suprotnosti je od presudnog značaja za Jungovu psihologiju, te je život rođen jedino od iskre suprotnosti. Jung tumači psihu, kao živi sistem suprotnosti, pa prema tome, psiha kao i svaki drugi energetski sistem zavisi od tenzija suprotnosti.

Drevnu kulturu duhovnog i vjerskog života Egipćana čitaocima je približio Marko Višić, dok je Radoje Pajović objavio zapis o Jovanu Tiodorovu, domaćinu ugledne drenovačke porodice u zaseoku Tunjevo. Prema Pajovićevim riječima, imanje je obrađivao sam, jer je sve troje đece dobio u zrelim godinama, a kako od njih nije očekivao da nastave porodičnu tradiciju zemljoradnika, dao ih je u škole.

„Učestvovao je u Prvom svjetskom ratu, a nakon rata nastavio je da se bavi zemljoradnjom. Uzgred je počeo da se bavi politikom, ali ne u vidu profesije, već čisto amaterski. Pripadao je Demokratskoj stranci Ljube Davidovića. Ostale partije nije volio, ali je ugledne političare cijenio kao pojedince. U političkim temama nije bio ostrašćen, ali je volio da ima svoj stav. Sloboda je bila vrhunac njegovog političkog vjerovanja. Kad je počeo Trinaestojulski ustanak stavio se na raspolaganje njegovom vođstvu, iako je bilo komunističko. Nije im pršao iz političkih, a još manje ideoloških razloga, već zbog toga što su jedini, kao partija pokrenuli borbu protiv okupatora", ističe Pajović.

Glavni urednik časopisa je Marko Špadijer.

Š. B.

Đuro Radosavović

PUT U EVROPU JE ZAPRAVO TRANSFORMACIJA DRUŠTVA

Objavljen je nagađeni rad Đura Radosavovića sa prošlogodišnjeg konkursa Matice „Crnogorski identitet pred evropskim izazovima". On komentariše stavove građana Crne Gore o Evropi, rekavši da oni većinom zavise od medijskih izvještaja, kao i izjava političara.

„Većina građana Crne Gore smatra da je put u Evropu masovna migracija stanovništva, ili čak da će se Crna Gora odvojiti od sušednih država. Skoro da niko nije objasnio da je put u Evropu zapravo transformacija društva i da je akcenat na zakonima koji će definisati dalje funkcionisanje naše države. Uprkos internetu koji omogućava zaobilaženje medija koji ograničavaju informisanje, građani Crne Gore imaju ponuđene dvije slike o Evropi. Jedna je slika koju forsiraju državni mediji, slika idealne i bezgrešne Evrope čije članice žive u idealnom zajedništvu. Druga dolazi od Evroskeptika i prikazuje Evropu kao tamnicu naroda, i što je jako interesantno, obrazloženje takve ideje ne zasniva se nikada na onom što propagiraju Evropski ljevičari i pojedinci revolucionari, već se uvijek uzima u obzir postojanje desničarskih frakcija u Evropi i izjave Evropskih konzervativaca koji makar statistički moraju postojati, ili pak na taj način skreću pažnju na sebe", objašnjava Radosavović.

„Vaspitanje i obrazovanje" (Br. 2, 2015)

PRILOZI UNAPREĐENJU OBRAZOVANJA I KULTURE

Drugo ovogodišnje izdanje „Vaspitanja i obrazovanja", časopisa za pedagošku teoriju i praksu kojeg izdaje Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica, donosi pregršt zanimljivih tekstova u kojima se tretiraju pitanja savremenog školstva, nastavno-vaspitnog rada, te druge teme iz oblasti obrazovanja i kulture.

Prve stranice časopisa prenose intervju sa ministrom prosvjete Crne Gore mr Predragom Boškovićem, koji se uglavnom odnosi na stanje, odnosno smjerove daljeg razvoja vaspitno-obrazovnog sistema u našoj zemlji.

„Sve aktivnosti Ministarstva i institucija obrazovnog sistema usmjerene su na podizanje kvaliteta obrazovnog sistema. Reforma koju sprovodimo rezultat je ciljeva koje smo postavili, a kojima želimo da crnogorski obrazovni sistem učinimo još boljim i kvalitetnijim, ne samo zbog evropskih procesa, već prevashodno zbog nas samih, jer smo svjesni koliki značaj obrazovni sistem ima u društvu", ističe Bošković i dodaje: „Svakako da pratimo evropske trendove i da našim potrebama prilagođavamo ono što je dobro. Reforme ponekad zahtijevaju dug proces, ali ono što je do sada urađeno u obrazovnom sistemu govori nam da smo na pravom putu. Nastavićemo sa aktivnostima jer su dosadašnji rezultati samo podstrek za postizanje još boljih rezultata, a sve u interesu učenika i obrazovnih programa."

Regionalna saradnja može podići nivo obrazovanja

Na pitanje o potencijalnim propustima u dosadašnjem sprovođenju reforme, ministar je ukazao na upisnu politiku na svim nivoima obrazovanja, ističući da je „upravo to jedan od prioriteta reforme na kojem ćemo raditi u narednom periodu".

Govoreći o daljim prioritetima, Bošković je podvukao postupak priznavanja inostranih obrazovnih isprava, te unapređenje regionalne saradnje.

„Našem ministarstvu godišnje se podnese oko 2.000 zahtjeva za priznavanje inostranih obrazovnih isprava. Jedan broj njih dolazi iz ustanova koje su po rangu daleko ispod crnogorskih. Kad je riječ o regionalnoj saradnji, smatram da ona može podići kvalitet obrazovanja, pogotovo prilikom licenciranja i izdavanja dozvola za rad pojedinim ustanovama na tržištu obrazovanja", naveo je on.

Da đeca steknu znanja o svojoj državi, njenoj istoriji i tradiciji

Bošković uvjerava da će obrazovni sistem nastaviti da prati ono što se dešava u Crnoj Gori i podsjeća da je sasvim očekivano da učenici uče o svojoj zemlji i njenim vrijednostima.

„Prvo treba da đeca upoznaju i steknu znanja o svojoj državi, njenoj istoriji i tradiciji. Upravo im to omogućavamo obrazovnim programima i to je jedan prirodan slijed u obrazovnom sistemu", naglašava on, izražavajući veliko zadovoljstvo radom krovnih obrazovnih institucija – Zavoda za školstvo, Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva, Centra za stručno obrazovanje i Ispitnog centra.

Škole će morati da se mijenjaju kako bi bile po mjeri učenika

Dio Časopisa posvećen naučnim, istraživačkim i preglednim člancima, te stručnim radovima, otvara tekst „Kakva nam škola treba u 21. vijeku" autorke Tatijane Vujović, pedagogice u OŠ „Blažo Jokov Orlandić" u Baru.

„Škola danas ošeća snažan pritisak od strane institucija obrazovnog sistema, društvene zajednice, zahtjeva tržišta i ekonomije, roditelja i samih učenika. Svi trendovi ukazuju na to da će taj trend vremenom rasti. Škole će morati da se mijenjaju kako bi bile po mjeri učenika i to ne samo da se mijenjaju sporadično, već će morati da dođe do korjenitih promjena obrazovne paradigme", napominje ona i ukazuje kako je veoma važno „da razumijemo i prihvatimo principe modernog obrazovanja i strpljivo radimo na njihovoj implementaciji".

Veća posvećenost društvenog sistema problemu nasilja u porodici

O značaju edukacije nastavnika u smanjenju predrasuda o porodičnom nasilju pisali su master psihologije Mateja Pantelić i mr Srbislava Pavlov. Oni su istakli da je jedna od najboljih praksi za prevenciju posljedica koje nasilje u porodici može imati na dijete veća posvećenost društvenog sistema ovom izraženom problemu.

„No, da bi ova podrška bila što svrsishodnija za potrebe đece sa iskustvom nasilja u porodici, zaposleni u školi, posebno oni koji dolaze u direktan kontakt sa đecom, treba da budu senzibilisani na problematiku nasilja u porodici", zaključuju ovi autori.

Od izuzetne važnosti za današnje obrazovanje jeste i temeljniji rad sa đecom koja imaju autizam. U tom smislu, neophodno je pružiti veću podršku nastavnicima koji se bave njihovom inkluzijom. Na ovu potrebu ukazala je savjetnica u Ministarstvu prosvjete Crne Gore mr Tamara Milić, koja je predstavila rezultate istraživanja koje otkriva u kojoj mjeri su nastavnici edukovani za ovaj specifični posao i da li primjenjuju odgovarajuće metode rada sa autističnom đecom. Pokazalo se da nastavnici nijesu dovoljno upoznati sa njihovim osobinama i načinima na koji uče. U tom kontekstu, predlažu se stručne intervencije s ciljem poboljšanja aktuelne nastavne prakse u ovoj oblasti.

Glavnu odgovornost za razvoj i dalje snosi isključivo pojedinac

Pedagogica mr sci Jelena Perunović Samardžić osvrnula se na upravljanje ljudskim resursima i njihovom razvoju u obrazovanju.

„Najvažnije je da shvatimo da su promjene moguće tek onda kada budemo birali najbolje moguće ljudske resurse i podržavali ih u daljem obrazovanju. Takođe, treba imati na umu da uprkos neprestanom investiranju u obrazovanje i kompletan sistem, glavnu odgovornost za razvoj ipak i dalje snosi isključivo pojedinac", ocjenjuje ona.

Posljednji tekst u ovom segmentu posvećen je multidisciplinarnom pristupu u afirmaciji srednje škole, porodice i sredine u kojoj se škola nalazi, a ovom temom pozabavio se mr Veselin Bulatović, student doktorskih studija na Učiteljskom fakultetu u Užicu. Njegov zaključak je da saradnju škole, porodice i sredine treba osnažiti tako što će se prvo odrediti njen cilj, „a cilj se odnosi na kontinuirano praćenje rada i postignuća učenika".

Originalnost vokabulara i sintagmatike leksičko-sintaksičkih jedinica u poeziji Mladena Lompara

U drugom dijelu „Vaspitanja i obrazovanja", posvećenom nastavno-vaspitnom radu, mr Anka Vučinić Gujić ukazuje na jedinstvenost poetike istaknutog crnogorskog pjesnika Mladena Lompara.

„Lompar prihvata protivrječnost između shvatanja mita kao temeljne istine i izmišljene priče i taj raskol omogućava mu da autopoetičnošću izrazi spoznaju o čovjeku i svijetu. Osim toga, originalnost vokabulara i sintagmatike leksičko-sintaksičkih jedinica čini Lompara prepoznatljivim pjesnikom crnogorske postmoderne lirike", navodi ona.

O RWCT (Reading and Writing for Critical Thinking) tehnikama pisala je nastavnica fizike u OŠ „Jugoslavija" Baru Marina Petrović. Ona ističe da su u pitanju tehnike proučavanja, odnosno učenja, koje su se pokazale primjenljivim u nastavi, „koje su jednostavne za primjenu, te ne zahtijevaju nikakav poseban pribor, opremu ili prostor". Prema njenom mišljenju, one su posebno pogodne za razvijanje kritičkog mišljenja, jer je u pitanju „aktivan, usklađen i složen proces koji uključuje razmišljanje o nečemu".

Literarno majstorstvo Bosiljke Pušić

Bosiljka Pušić je prepoznata kao jedna od najistaknutijih autorki za đecu na ovim prostorima, a ovim dijelom njenog stvaralaštva bavila se dr Sofija Kalezić Đuričković sa Fakulteta za crnogorski jezik i književnost na Cetinju.

„Literarno majstorstvo Bosiljke Pušić u njenom posljednjem ostvarenju – 'Žab'Ilijadi', sastoji se u njegovoj naglašenoj ritmičnosti, melodičnosti, duhovitosti i misaonoj provokativnosti, kao i poruci ostvarenja usmjerenoj u pravcu potrebe međusobnog razumijevanja, solidarnosti, njegovanja porodičnih, prijateljskih i ljubavnih odnosa i relacija", naglašava ona, dodajući da „ljubav u stvaralaštvu ove spisateljice karakteriše njenu literaturu namijenjenu đeci i odraslima i predstavlja nepresušno motivsko i idejno vrelo i autorkino inspirativno polazište".

Značaj PowerPointa za savremenu nastavu geografije

Primjena MS PowerPoint-a u nastavi geografije našla se u fokusu rada profesorice informatike Nade Orbović (OŠ „Luka Simonović" Nikšić") i doc. dr Dragice Mijanović (Filozofski fakultet Niškić).

„U posljednje vrijeme nezamjenljiv alat geografa je MS PowerPoint. Taj računarski program omogućava integrisanje, skladištenje, uređivanje, analizu i prikaz geografskih karata kao i ostalog materijala koji geografi koriste. On je postao jedan od najčešćih programa pomoću kojeg učenici, studenti i profesori prezentuju svoja istraživanja i projekte", napominju ove autorke.

„Antidnevnik" prof. dr Slobodana Vujačića – dragocjen i zanimljiv materijal

Treći dio Časopisa čine „Pregledi, komentari i pogledi", a njegov početak je u znaku teksta Miroja Vukovića povodom 17 godina od smrti prof. dr Slobodana Vujačića – „'Antidnevnik', boravak među ljudima i putovanje kroz vrijeme".

„U 'Antidnevniku' se našlo mnogo dragocjenog i zanimljivog materijala o raznim delegacijama, razgovorima i dogovorima, političkim situacijama, o radu raznih komisija, od onih za pomilovanja do onih za vraćanje imovine, od rada sa studentima do odlaska u zatvor, od prošlosti do sadašnjosti…", navodi on, dodajući: „Prava je šteta što se ovoj knjizi dosad nije posvetila daleko veća pažnja i apelujem da se on ponovo objavi, uz daleko bolju opremu, bez onih lektorskih i korektorskih grešaka koje su se pojavile nepažnjom priređivača. To 'Antidnevnik', ali i sam profesor Vujačić, i te kako zaslužuju. A čitaoci bi, kad dođu do njega, do te tako nestandardne proze, nesumnjivo bili i te kako zahvalni."

Ljetnje akademije kao model za sprovođenje obrazovanja za demokratsko građanstvo i ljudska prava

Samostalna savjetnica u Zavodu za školstvo Vidosava Kašćelan i pomoćnik direktora u ovoj ustanovi Radoslav Milošević Atos dali su iscrpan osvrt na ljetnje akademije kao model za sprovođenje obrazovanja za demokratsko građanstvo i ljudska prava.

„Posljednjih godina postoje dvije ljetnje akademije koje se bave obrazovanjem za demokratsko građanstvo i ljudska prava. Savjet Evrope redovno prati njihov rad. Dosadašnja iskustva i ocjene su veoma pozitivne, tako da je to ohrabrenje i za Savjet Evrope da širi mrežu ljetnjih akademija i u drugim djelovima Evrope kao dobar model za saradnju i širenje ideja o demokratskom građanstvu, demokratiji i ljudskim pravima među mladima i odraslima", ističu ovi autori, izražavajući uvjerenje da će „podizanje građanske kulture i poštovanje ljudskih prava ostati trajna zvijezda vodilja Crnoj Gori na putu ka evroatlantskim integracijama".

Ogromna zainteresovanost učenika o pitanjima očuvanja životne sredine

„Učešće učenika na takmičenju 'Mladi ekoreporteri u Crnoj Gori' u cilju podizanja svijesti o značaju očuvanja životne sredine" naziv je teme kojom se bavila nastavnica fizike u barskoj OŠ „Jugoslavija" Marina Petrović.

„Učešće na ovom konkursu pokazalo je ogromnu zainteresovanost učenika o pitanjima očuvanja životne sredine. Učenici su kreiranjem eko-fotografija, eko-članaka, eko-fotopriča ili ekoloških video radova iskazivali svoju kreativnost. Na taj način podiže se stepen aktiviranja učenika. Oni su motivisani da sami istražuju, proučavaju gradivo i stiču znanja o očuvanju životne sredine u odnosu na standardan metod sticanja znanja u kojem su učenici 'osuđeni' da samo slušaju i gledaju šta nastavnik govori ili demonstrira. Nastavnik ne predstavlja sveprisutni i sveznajući autoritet, već osobu s kojom učenici mogu da sarađuju", navodi se u tekstu.

Monografija Miroja Vukovića o Učiteljskoj školi u Foči

U segmentu posvećenom prikazima, Zagorka Vuković je predstavila knjigu Miroja Vukovića pod nazivom „Učiteljska škola u Foči 1960–1972", koja je nedavno izašla u izdanju Centra za kulturu Plužine.

„Autor ove zanimljive knjige, Miroje Vuković, i sam maturant Škole, književnik i dugogodišnji glavni i odgovorni urednik 'Prosvjetnog rada', potrudio se da povodom jubileja – 55 godina od njenog osnivanja i 50 godina maturiranja svoje generacije – sačuva dragocjeno sećanje na školu koja je za relativno kratko vrijeme postojanja postigla skoro nevjerovatne razultate, prema kojima je od jedne početničke i provincijske škole ubrzo uvrštena među najbolje i najuspješnije učiteljske škole u Jugoslaviji", zapisala je ona.

Uloga konja u razvoju srednjovjekovne Bosne

Knjigu „Konj u srednjovjekovnoj Bosni" autora prof. dr Esada Kurtovića predstavio je mr Vasilj Jovović. Riječ je o knjizi koja je nastala u okviru Tempus projekta „Curricular Reform of Heritage Sciences in Bosnia and Herzegovina".

„Profesor Kurtović je na osnovu dostupne građe, ponajviše dokumenata Državnog arhiva u Dubrovniku i druge relevantne literature, prikazao mjesto i ulogu konja u srednjovjekovnoj bosanskoj državi. Autor ističe da teritorijalno-politički razvoj srednjovjekovne Bosne počiva i na snazi konja. Osnovna zamisao nosioca bosanskog razvoja, bosanskih vladara i vlastele, nije mogla biti realizovana bez pomoći konja. Konj je savladao fizičku prepreku i omogućio Bosancima da malu dinarsku zajednicu iz uske kotline rijeke Bosne prošire od mora do Save, te od Une do Drine, pretvarajući je time u najjaču državnu tvorevinu u dubrovačkom zaleđu", ističe Jovović.

„Vaspitanje i obrazovanje" zaključuje rubrika „In memoriam", u kojoj se prof. dr Ratko Đukanović osvrnuo na lik i djelo prof. dr Dušana M. Savićevića (1926–2015), istaknutog naučnika i člana Međunarodne kuće slavnih za obrazovanje. odraslih, ističući da će on „ostati u trajnom sećanju brojnim generacijama studenata, naučnih sljedbenika, poštovalaca, kolega i prijatelja".

Urednici: mr Radule Novović (glavni urednik Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva), Radovan Damjanović (odgovorni urednik)

N. N.

Predstavnici KIC-a „Budo Tomović" i Udruženja boraca Podgorice položili cvijeće na bistu Buda Tomovića u Podgorici

U ČAST 101. GODIŠNJICE ROĐENJA NARODNOG HEROJA

Cvijeće su položili direktorica KIC-a Snežana Burzan, kao i njen pomoćnik Zoran Šoškić i potpredsednik SUBNOR-a i antifašista Glavnoga grada Zoran Bobo Raičević

SPOMEN U IMENU PRESTIŽNE USTANOVE: Sa polaganja cvijeća

Predstavnici Kulturno-informativnog centra „Budo Tomović" u Podgorici i Udruženja boraca Podgorice položili su cvijeće na bistu Buda Tomovića, povodom 101. godišnjice rođenja ovog čuvenog narodnog heroja.

Cvijeće su položili direktorica KIC-a Snežana Burzan, kao i njen pomoćnik Zoran Šoškić i potpredsednik SUBNOR-a i antifašista Glavnoga grada Zoran Bobo Raičević.

Prisutne je prigodnim govorom na životni put Tomovića podsetio predsednik opštinskog odbora SUBNOR-a Boro Banović, dok je Snežana Burzan istakla da ova prestižna ustanova kulture „već 50 godina sa ponosom nosi ime i čuva uspomenu na nekadašnjeg omladinskog lidera i narodnog heroja Buda Tomovića".

N. N.

Članovi Udruženja boraca NOR-a i antifašista iz Tivta organizovali izlet na Durmitor i u Pivu

UPOZNAJ DOMOVINU DA BI JE VIŠE VOLIO

Predsednik Udruženja Dragiša Ćosović: Pored jedinstvenih prirodnih ljepota, program je predviđao i obilazak kulturno-istorijskih spomenika, ne samo onih koji nas podsećaju na događaje iz Narodnooslobodilačkog rata

POČAST PALIM BORCIMA I ŽRTVAMA TERORA: Sa polaganja vijenca na Žabljaku

Trideset članova Udruženja boraca NOR-a i antifašista iz Tivta, među kojima je bilo i dosta mladih, organizovali su izlet pod sloganom „Upoznaj domovinu da bi je više volio".

Oni su boravili na Durmitoru i u Pivi, a prema riječima predsednika Udruženja Dragiše Ćosovića – svuđe su naišli na srdačan doček.

„Pored jedinstvenih prirodnih ljepota, program je predviđao i obilazak kulturno-istorijskih spomenika, ne samo onih koji nas podsećaju na događaje iz Narodnooslobodilačkog rata. Prelijepe utiske nosimo nakon posete manastiru Piva, đe smo srdačno primljeni od sveštenstva. Uz to, doživjeli smo impresivne trenutke prilikom obilaska grandiozne brane u Mratinju. Puni smo utisaka i kad su u pitanju akumulaciono jezero, kanjon Pive, nedirnuta ljepota predjela na Pivskoj planini i doček u restoranu 'Milogora' na Trsi", ističe Ćosović.

Tivćani su imali priliku da vide nadaleko poznate kadrove Prutaša i ostalih prirodnih ljepota južnog dijela Durmitora. Nakon noćenja u žabljačkom Hotelu „Gorske oči", zajedno sa kolegama iz grada Podno Durmitora položili su vijenac na spomenik palim borcima i žrtvama fašističkog terora.

N. N.

„Glasnik", list SUBNORA Crne Gore

SLAVNA CRNOGORSKA ISTORIJSKA ČITANKA

(Br. 38, 2015)

Povodom 70 godina pobjede nad fašizmom objavljen je novi broj lista SUBNORA Crne Gore „Glasnik". Na uvodnoj strani čitaocima se obratio urednik Dragan Mitov Đurović, podsetivši, između ostalog, da je svaki osmi stanovnik Crne Gore položio život u borbi, bilo kao žrtva terora okupatora ili domaćih izdajnika. Zabilježena je svečana proslava povodom Dana pobjede na Trgu Republike. Predsednik Filip Vujanović poručio je da je sedam decenija od pobjede antifašizma, pobjede nad najvećim globalnim zlom u istoriji čovječanstva, zlom naci-fašizma zasnovanom na ideji nadmoći jednih nad drugima zbog nacionalnih, rasnih, vjerskih razlika i njenom ostvarenju nasiljem i ratom koji je čovječanstvu donio najviše zločina, žrtava i razaranja.

„Antifašistički pokret Crne Gore jedna je od najblistavijih vrijednosti naše države. Na istorijskoj raskrsnici imperija i vjera, sudbinski predodređena da osvaja i brani svoju slobodu, da se ne miri sa ropstvom i okupacijom, 13. jula 1941. godine, opštenarodnim ustankom Crna Gora se suprotstavila fašizmu okupatora, ali i fašizmu u Crnoj Gori. Stoga, svi moramo biti zajedno udruženi u ljubavi prema svojoj državi. Iako smo u mnogo čemu različiti, moramo biti isti u odanosti prema Crnoj Gori da bi bila snažna, da bi bila antifašistička, da bi bila vječna", poručio je predsednik Vujanović.

Takođe, i Andrija Nikolić predsednik SUBNOR-a, čestitao je Dan pobjede porukom da Crna Gora treba da bude ponosna što je prvim opštenarodnim ustankom i herojskom borbom pokazala Evropi „da je onaj ko ukaže na put zaslužan isto onoliko koliko i onaj koji stigne na cilj".

110 godina od rođenja Save Kovačevića, revolucionara i narodnog heroja

Zabilježena je i šednica Glavnog odbora SUBNORa na kojoj je pokrenuta inicijativa za podizanje spomenika Josipu Brozu Titu u Podgorici povodom obilježavanja 35 godina od njegove smrti, kao i svečana akademija povodom 110 godina od rođenja Save Kovačevića, revolucionara i narodnog heroja. O životnom i revolucionarnom putu prekaljenog komuniste i slobodara, govorio je predsednik nikšićkog UBNOR-a Slobodan Mirjačić, ističući da se revolucionarnim idejama nadahnjivao u herojskom Grahovu, koje je uoči rata imalo 98 članova KPJ, grupisanih u 11 partijskih ćelija, kao i 120 skojevaca. Tu je i svečanost povodom posljednje bitke u II Svjetskom ratu u Evropi kojoj su prisustvovali borci i funkcioneri Slovenije na čelu sa aktuelnim i bivšim predsednikom Borutom Pahorom i Milanom Kučanom. Objavljen je i intervju sa Janezom Stanovnikom, počasnim predsednikom boraca Slovenije, partizanskim prvoborcem i diplomatom. Članovi Udruženja boraca i antifašista Glavnog grada su povodom Dana sećanja na žrtve holokausta, održali predavanje za oko 30 učenika SSŠ „Ivan Uskoković", dok su dubrovački borci pošetili antifašiste Boke.

Žene koje su proglašene narodnim herojima

„Glasnik" piše i o istorijskoj crnogorskoj čitanki pisanoj četiri ratne godine, svjedoku nezaboravnih herojskih podviga, velikih pokolja, pogibija, nikada zaboravljenih poruka…

„Dragi druže Tito, dokle god prašte puške na Ljubinoim grobu vi slobodno odstupajte. Njemcima nećemo dozvoliti da prođu. A kad više ne budete čuli naše pucnje, onda znajte da na Lubinom grobu nema više živih proletera", zabilježeno je u čitanki.

Povodom devet decenija FK „Budućnost" objavljena su imena sportista koji su učestvovali u 13– to julskom ustanku. Bilo je njih 107, što je činilo oko 90 odsto aktivnog sastava u klubovima. Njih 60 izgubilo je život, 27 su dobili spomenicu, dok je njih devet proglašeno narodnim herojima: Vlado Božović, Radovan Vukanović, Špiro Mugoša, Radule Ruso Radulović, Gojko Radović, Veljko Janković, Radoje Jovanović, Veljko Zeković i Đorđije Premović.

Uz to, list spominje i imena žena koje su proglašene narodnim herojima: Ljubica I. Martinović, Jelena Ćetković, Milosava Perunović, Milica Popović Lazović, Stana Martinović, Ljubica M. Martinović, Đina Vrbica, Vasilija Vukotić, Dobrila Ojdanić, Jelena Šaulić i Stana Tomašević.

Promocija knjige Đakoma Skotija „Crna Gora čemerna"

SUBNOR i antifašisti, UBNOR Nikšića i Zajednica Crnogoraca Rijeke organizovali su promociju knjige Đakoma Skotija „Crna Gora čemerna". Prema riječima akademika Radoja Pajovića, knjiga predstavlja pravo bogatstvo podataka, činjenica, ratnih događaja, pokreta, stradanja vojnih jedinica i civila, te uzleta i padova.

„Knjiga, je prije svega, istoriografsko djelo, ali to nije suvoparna istorija. Zasnovana je na relevantnim izvorima, poznatim, manje poznatim i nepoznatim. Među njima ima i istorijskih izvora prvog reda, ali ima i dnevničkih zapisa, najčešće oficira, komandanata, učesnika u događajima, ali i običnih boraca", ističe Pajović.

Delegacije Mornarice, Opštine Tivat, Udruženje boraca NOR-a antifašista Tivta Bokeljske mornarice, hercegnovskog UBNOR-a i antifašista, članovi NVO „Djeca Tivta" i učenici „SMŠ „Mladost" položili su vijence na spomenicima Milanu Spasiću i Sergeju Mašeri, oficirima, povodom 74 godine od njihove pogibije. Takođe, predstavnici Udruženja boraca NOR-a i antifašista Glavnog grada položili su vijence na spomenik 73 rodoljuba na Čepurcima, dok je povodom godišnjice pogibije Luke Simonovića, istaknutog revolucionara, u nikšićkoj osnovnoj školi koja nosi njegovo ime održan istorijski čas.

Na konkurs SUBNOR-a za literarne radove pristiglo je oko 200 radova iz osnovnih i srednjih škola. Prema ocjeni žirija (Radoje Novović, Zuvdija Hodžić i Dragan Mitov Đurović), dodijeljene su po tri ravnopravne nagrade učenicima i osnovnih i srednjih škola. Osnovci su: Maja Adžić (VIII razred Obrazovni centar– Plužine), Simeon Radulović (VII razred „Olga Golović„– Nikšić) i Tanja Aleksić (VI „Vukajlo Kukalj„– Berane).

Učenici Srednjih škola su: Nikoleta Petković (Ekonomsko-ugostiteljska škola Nikšić). Nikolina Tomović („Mirko Vešović" –Podgorica) i Zagorka Golubović (SSŠ– Berane).

Glavni i odgovorni urednik lista je Dragan Mitov Đurović.

Š. B.

Udruženje crnogorskih iseljenika Amerike, Kanade i Australije podržalo Rezoluciju o podršci integraciji Crne Gore u NATO

KORAK KA JAČANJU POVJERENJA JAVNOSTI U DRŽAVNE INSTITUCIJE

Predstavnici Udruženja Blažo Sredanović, Zoran V. Raičević i Mihailo Mandić: Skrećemo pažnju svim građanima Crne Gore da ne nasijedaju na plitku propagandu o neutralnosti i anti-NATO kampanji, koja nema nikakve veze sa interesima naše države

CRNOGORCI U ZEMLJAMA ČLANICAMA NATO-A NAŠLI PERPSEKTIVNU BUDUĆNOST: Sredanović, Mandić i Raičević

Udruženje crnogorskih iseljenika Amerike, Kanade i Australije podržalo je Rezoluciju o podršci integraciji Crne Gore u NATO, koju je nedavno usvojio crnogorski parlament.

Predstavnici ovog uticajnog iseljeničkog udruženja smatraju da je to najbolji izbor za Crnu Goru „kako bi imala trajni mir, stabilnost, bezbjednost i prosperitetniju budućnost svih njenih građana".

Biti dio zajednice naroda sa višim životnim standardom, razvijenijom demokratijom i snažnijom ekonomijom

„To će, nema sumnje, ojačati međunarodni politički položaj Crne Gore i dati impuls demokratskim procesima i jačanju povjerenja javnosti u državne institucije, koje će se reformisati u skladu sa normama i zakonima Evropske unije", saopštili su u ime Udruženja Blažo Sredanović, Zoran V. Raičević i Mihailo Mandić.

Prema njihovim riječima, članstvom u Sjeveroatlantskom savezu „Crna Gora bi postala dio zajednice naroda sa višim životnim standardom, razvijenijom demokratijom i snažnijom ekonomijom".

Propaganda snaga koje su se borile protiv crnogorske suverenosti

„Skrećemo pažnju svim građanima Crne Gore da ne nasijedaju na plitku propagandu o neutralnosti i anti-NATO kampanji, koja nema nikakve veze sa interesima naše države. To je u svemu samo nastavak aktivnosti istih onih destruktivnih snaga koje su se zdušno borile protiv obnove crnogorske nezavisnosti i suvereniteta. U pitanju su snage koje decenijama uporno pod okriljem Srpske pravoslavne crkve rade na uništenju crnogorskog identiteta i zatiranju svega sto je crnogorsko", istakli su Sredanović, Raičević i Mandić.

Oni podšećaju da svake godine nekoliko stotina miliona dolara pristiže u Crnu Goru od njenih iseljenika koji su, kako kažu, u državama NATO-a našli perspektivnu budućnost i bolji život.

N. N.

Na Vučju kod Nikšića održan Osmi evroatlantski kamp REACT 2015.

ČLANSTVO U ALIJANSI ZNAČI ZAJEDNIČKU SIGURNOST, NAPREDAK I ZAJEDNIČKI SISTEM VRIJEDNOSTI

Predsjednik Filip Vujanović: Proširenje Alijanse je jedna od najvećih vrijednosti tog saveza, jer je on formiran da bi promovisao najveće vrijednosti UN-a, a to su mir i stabilnost
Ministarka odbrane Milica Pejanović Đurišić: REACT kamp je odličan primjer edukacije mladih ljudi o svim društvenim procesima
Ambasadorka SAD-a Margaret En Uehara: SAD podržavaju članstvo Crne Gore u NATO
Nacionalni koordinator Vesko Garčević: Civilizacijski pripadamo tom dijelu Evrope i zbog toga želimo da postanemo dio familije evroatlantskih naroda

Kamp odličan primjer edukacije mladih o svim društvenim procesima

Osmi regionalni evroatlantski kamp REACT 2015 održan je u organizaciji ALFA Centra na Vučju kod Nikšića. U njegovom radu učestvovalo je 27 predavača i osamdeset polaznika iz trideset tri zemlje, koji su petodnevno diskutovali i slušali predavanja sa tematikom NATO integracija Crne Gore, regionalne bezbjednosti i saradnje, međunarodnih odnosa i geopolitike.

„NATO nije politička partija, niti interesna grupa, već članstvo u Alijansi znači zajedničku sigurnost, napredak, i iznad svega zajednički sistem vrijednosti", kazala je, na otvaranju, ambasadorka SAD-a Margaret En Uehara. Ona je istakla da SAD podržavaju članstvo Crne Gore u NATO, jer, kako je navela, ta zemlja vjeruje kako će učlanjenje obezbijediti sigurnost i napredak Crnoj Gori.

„REACT je postao najvažniji događaj na temu NATO integracija u Crnoj Gori. Veoma smo ponosni što je u godini od velikog značaja za Crnu Goru, naš doprinos prepoznao i predsjednik Filip Vujanović", poručio je Izvršni direktor ALFA Centra Aleksandar Dedović.

Predsjednik opštine Nikšić Veselin Grbović kazao je da je lokalna uprava kao prvi servis građana dužna da aktivno učestvuje u informisanju stanovništva o prednostima, ali i obavezama koje donosi članstvo u NATO. „Građanstvu je neophodno pojasniti da je NATO projekat stabilnosti i solidarnosti. Lokalna uprava Nikšića daje snažnu podršku opredjeljenju pristupanja NATO savezu i kroz niz aktivnosti koje preduzimamo, u saradnji sa državnim institucijama i NVO sektorom, posebno, ALFA Centrom, zajednički radeći na obezbjeđivanju što veće podrške i evropskim i NATO integracijama. Organizacija REACT-a značajan je doprinos tom procesu".

Nacionalni koordinator Vesko Garčević podsetio je da je Crna Gora članstvo u NATO i EU postavila kao nacionalni prioritet, odmah poslije obnove nezavisnosti i naglasio: „Civilizacijski pripadamo tom dijelu Evrope i zbog toga želimo da postanemo dio familije evroatlantskih naroda".

Prvo predavanje na REACT-u održao je predsjednik Filip Vujanović koji je govorio na temu „Crna Gora, nova članica NATO-a".

NATO PROJEKAT STABILNOSTI I SOLIDARNOSTI: Učesnici kampa i njihovi gosti

Crna Gora zaslužila poziv u NATO

Vujanović je poručio da je Crna Gora zaslužila poziv u NATO, jer je ispunila sve standarde. „Interes NATO je promovisanje politike proširenje, a širenje Alijanse u ovom regionu, doprinosi stabilnosti na Balkanu. Proširenje Alijanse je jedna od najvećih vrijednosti tog saveza, jer je on formiran da bi promovisao najveće vrijednosti UN-a, a to su mir i stabilnost. Alijansa je od samog početka pokazala ambiciju proširenja. Jasno je da jedna od najvećih vrijednosti NATO-a upravo proširenje, NATO sada funkcioniše na tri kontinenta", rekao je Vujanović.

REACT kamp je odličan primjer edukacije mladih ljudi o svim društvenim procesima, pa i onima koje se tiču pitanja odbrane, bezbjednosti i integracije Crne Gore u NATO, poručila je ministarka odbrane Milica Pejanović Đurišić na Vučju.

„Razgovorala sam sa kolegama iz zemalja, koje su nove članice NATO-a i svi oni ističu važnost aktivnog učešća mladih ljudi u procesu donošenja odluka. Zato je ovaj kamp važan. Ovo je mjesto gdje se neposredno razmjenjuju iskustva, stiču nova znanja i sretaju različite kulture", rekla je ona.

Govoreći o realizovanim reformama i dostignućima Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore, ministarka Pejanović Đurišić je naglasila spremnost ovih institucija za potpuno i odgovorno preuzimanje obaveza sa partnerima u NATO savezu.

Najbitnija je podrška građana

Predavač je bio i savjetnik u Ministarstvu vanjskih poslova Mađarske Erik Baktai, koji je govorio o mađarskom iskustvu tokom integracionog procesa.

„Najbitinija je podrška građana. U Mađarskoj niko više članstvo u NATO ne dovodi u pitanje. Ne postoji ozbiljan politički pokret ili protest protiv članstva u Alijansi."

Svenja Volter iz austrijskog Centra za mir i rješavanje sukoba pojasnila je koncept neutralnosti njene države.

Savjetnik u Ambasadi Rumunije Srefan Mihaji, rekao je: „Crna Gora je generalno spremna da brzo i efikasno odreaguje u hitnim situacijama, kao što su vremenske nepogode. Da bi bili u mogućnosti da to uradimo, godišnje moramo održati bar jednu veliku simulaciju vanredne situacije, što je u našim uslovima zbog opreme i ostalih resursa veoma teško. Saradnja sa zemljama članicama NATO-a u tom segmentu je od velikog značaja", naglasio je on.

Blagota Koprivica

U sklopu projekta „Crna Gora – članica NATO", članovi Mladih Atlantskog saveza Crne Gore organizovali čišćenje korita rijeke Ribnice u Podgorici

PODIZANJE EKOLOŠKE SVIJESTI GRAĐANA

Predšednica Atlantskog saveza mladih Milica Savović kazala da je cilj akcije bio „da se Ribnici vrati stari sjaj koji se ogledao u divnim dešavanjima kada su se ljudi na tom mjestu sastajali i družili"

UČESTVOVALO OKO 80 LJUDI: Sa akcije

Članovi Mladih Atlantskog saveza Crne Gore, zajedno sa pripadnicima Vojske Crne Gore i radnicima JP „Zelenilo" i „Čistoća", kao i brojnim građanima, učestvovali su su u akciji čišćenja korita rijeke Ribnice u Podgorici. Oni su tom prilikom uklonili više od 80 kubnih metara biljnog otpada, odnosno 14 kamiona, a istovremeno je uklonjeno i više od 100 kesa neorganskog otpada.

Predšednica Atlantskog saveza mladih Milica Savović kazala je da je cilj akcije bio „da se Ribnici vrati stari sjaj koji se ogledao u divnim dešavanjima kada su se ljudi na tom mjestu sastajali i družili".

U akciji čišćenja, čiji je cilj podizanje ekološke svijesti građana, učestvovalo je oko 80 ljudi, što je čini jednom od masovnijih te vrste u Glavnom gradu. Ona je bila samo početak realizacije projekta „Crna Gora – članica NATO", u sklopu kojeg će se do kraja godine realizovati niz aktivnosti s ciljem jačanja podrške javnog mnjenja članstvu u Sjevernoatlantskom savezu.

N. N.

Učenici osnovnih škola „Drago Milović" i „Branko Brinić" u Tivtu obilježili Svjetski dan bez automobila

NAJMLAĐI CRTALI I IGRALI NA ASFALTU

Prvaci koji su nosili fluorescentne sigurnosne prsluke upoznati su sa osnovnim pravilima sigurnog kretanja pješaka u saobraćaju, a imali su priliku i da vide kako izgledaju policijski patrolni automobili

SAT VREMENA BEZ AUTOMOBILA: Najmlađi u akciji

Crtanjem kredama u boji po kolovozu ulice Druge dalmatinske brigade, đaci-prvaci tivatskih osnovnih škola „Drago Milović" i „Branko Brinić" obilježili su Svjetski dan bez automobila. Da jednom od glavnih gradskih ulica makar na sat vremena ne prođe nijedan automobil, te da se najmlađi spokojno igraju i crtaju na asfaltu, pobrinuli su se pored Opštine i dvije vaspitnoobrazovne ustanove, još i Omladinski klub, Odjeljenje bezbjednosti Tivat i Komunalno preduzeće. Prvaci koji su nosili fluorescentne sigurnosne prsluke upoznati su sa osnovnim pravilima sigurnog kretanja pješaka u saobraćaju, a imali su priliku i da vide kako izgledaju policijski patrolni automobili.

Biljana Krivokapić, predstavnica Sekretarijata za uređenje prostora i zaštitu životne sredine Opštine Tivat, kazala je da je akcija organizovana s ciljem da se životna sredina zaštiti od štetnih izduvnih gasova automobila.

„Pozivamo sugrađane da više pješače i koriste javni prevoz, te tako sačuvamo okolinu čistom. Takođe, u želji da što više koristimo bicikle kao prevozno sredstvo, Opština je obezbjedila bicikla za korišćenje sistema „Bike share", kazala je Krivokapić.

Š. B.

U Rožajama proslavljeno 50. godina Gimnazije „30. septembar"

MJESTO KOJE JE IZNJEDRILO NEKE OD NAJBOLJIH SVJETSKIH NAUČNIKA

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković: Učenici ove škole doktorirali su i na Oksfordu i u Bostonu, ali, nažalost, svoje znanje sada koriste radeći u drugim državama

Gradonačelnik Rožaja Ejup Nurković: Moj zadatak, kao predšednika Opštine, jeste da učinim sve da se izuzetni đaci ove škole nakon studija vraćaju u Rožaje da rade i služe svom gradu

Direktor Gimnazije Fejzo Murić: Osnivanje ove škole jedan je od najznačajnijih datuma u istoriji Rožaja

ZNAMENITA VISOKOOBRAZOVNA USTANOVA: Sa svečanosti

Rožajska Gimnazija „30. septembar" proslavila je veliki jubilej – 50 godina postojanja. Tim povodom u tamošnjem Centru za kulturu održana je svečanost na kojoj su govorili ministar prosvjete Crne Gore mr Predrag Bošković, predšednik Opštine Rožaje Ejup Nurković i direktor Gimnazije Fejzo Murić.

Izrazivši zadovoljstvo što je u prilici da bude dio svečanosti kojom se obilježava duga tradicija ove vaspitno-obrazovne ustanove, ministar Bošković je kazao da je izazov „da se u narednim godinama sačuva ono što je stečeno u prethodnih pet decenija, ali i da se naporno radi na podizanju kvaliteta uslova rada u ovoj školi".

Mala sredina, ali visok kvalitet obrazovanja

„Svi oni đaci koji su prošli i koji prolaze kroz rožajsku Gimnaziju potvrda su da je kvalitet obrazovanja na ovom mjestu visok bez obzira na to što je Rožaje mala sredina i da ovo mjesto može da iznjedri značajne umove i neke od najboljih svjetskih naučnika. Učenici ove škole doktorirali su i na Oksfordu i u Bostonu, ali, nažalost, svoje znanje sada koriste radeći u drugim državama", naglasio je on i napomenuo da će Ministarstvo ubuduće nastojati da takvi đaci ostaju da se školuju i rade u Crnoj Gori.

Gradonačelnik Rožaja Ejup Nurković obećao je da će se založiti da Gimnazija nastavi da bude jedna od najcjenjenijih škola u Crnoj Gori.

Da Rožaje uskoro dobije još jednu školu

„Moj zadatak, kao predšednika Opštine, jeste da učinim sve da se izuzetni đaci ove škole nakon studija vraćaju u Rožaje da rade i služe svom gradu", istakao je on, izražavajući uvjerenje da će ovaj grad u budućnosti dobiti još jednu školu.

Direktor Gimnazije Fejzo Murić ocijenio je da je osnivanje ove škole „jedan od najznačajnijih datuma u istoriji Rožaja".

„U to ime, zahvaljujem se osnivačima Gimnazije – prof. dr Miomiru Dašiću i Amiru Redžoviću", kazao je on, a potom podsetio prisutne na najteže, ali i najsvijetljije događaje koji su obilježili dugo postojanje ove znamenite visokoobrazovne ustanove.

N. N.

Ekološka sekcija OŠ „Njegoš" u Spužu obilježila Svjetski dan bez automobila

SPASITI PLANETU

Svjetski dan bez automobila ekološka sekcija OŠ „Njegoš" u Spužu obilježila je prigodnim program koji su pripremili učenica Darija Bajović i njeni drugari iz VII razreda zajedno sa nastavnicom biologije Brankom Mićić.

UKAZANO NA ZNAČAJ OČUVANJA ŽIVOTNE SREDINE OD GLOBALNOG ZAGRIJAVANJA: Članovi ekološke sekcije

Tom prilikom oni su govorili o očuvanju životne sredine od globalnog zagrijavanja i Svetskom danu bez automobila. Održana je prezentacije na temu „Sastav vazduha", organizovane su: zanimljivosti o biciklima, asocijacija, anketa, okrugli sto, savjeti za uštedu energije, kviz, a pročitan je i tekst o globalnom zagrijavanju koji je pisala učenica Magdalena Marčeva. Đaci su željeli da na ovaj način skrenu pažnju svima, a pogotovo odraslima, da im je naša planeta bitna.

D. B.

Učenici Srednje pomorske škole u Kotoru dobrovoljno dali krv

PRIMJER DRUŠTVENO ODGOVORNOG PONAŠANJA

PRIMJER ZA DRUGE ŠKOLE: Sa akcije

Učenici Srednje pomorske škole u Kotoru dobrovoljno su dali krv. Oni su na taj način uslišili apel Zavoda za transfuziju krvi Crne Gore, budući da je potreba za krvlju velika i na kraju ljetnje sezone.

Kako je saopšteno iz Zavoda, u akciji su učestvovali brojni učenici na prekvalifikaciji. Iz ove medicinske ustanove zahvalili su se svim organizatorima i učenicima na društveno odgovornom ponašanju i pozvali druge društvene subjekte da na sličan način doprinesu obezbjeđivanju dovoljnih količina sigurne krvi.

N. N.

U OŠ „Lovćenski partizanski odred" na Cetinju predavanjem obilježen Svjetski dan prve pomoći" u okviru kampanje „Budi heroj"

OBUČENI ZA IZNENADNE SLUČAJEVE

„BUDI HEROJ": Učenici 7. razreda na predavanju

Povodom obilježavanja Svjetskog dana prve pomoći u okviru kampanje „Budi heroj" za učenike 7. razreda cetinjske OŠ „Lovćenski partizanski odred" organizovano je predavanje iz oblasti prve pomoći. Ovo zanimljivo i korisno predavanje organizovali su Sekretarijat za socijalni politiku i mlade Prijestonice i Crveni krst Cetinja.

Doktor Mitar Popović je detaljno obrazložio učenicima značaj odgovarajuće informisanosti i obučenosti za pružanje prve pomoći. Učenici su stekli neophodne informacije o tome kako reagovati u slučajevima krvarenja– kako ga zaustaviti do postupka oživljavanja. Učenike škole predvodili su Zorka Mrvaljević, Biljana Vujadinović, profesori, kao i Sreten Vujović, pomoćnik direktorice škole. Predavanju su prisustvovali i učenici OŠ „Njegoš".

Š. B.

U pljevaljskim osnovnim školama

SVE MANJE ĐAKA

Prema statističkim podacima, pljevaljska opština u prošeku svake godine ima stotinak učenika manje. Od 2010. godine do danas broj osnovaca manji je čak za 760 đaka

Ove školske godine u tri gradske osnovne škole u Pljevljima upisano je u prvi razred ukupno 229 učenika. Koliko je izražen trend negativnog prirodnog priraštaja i migracionih kretanja u pljevaljskom kraju, dovoljno je pomenuti da je početkom osamdesetih godina samo u osnovnim školama na području opštine bilo ukupno 9.000 učenika. Sada osnovne i srednje škole u opštini pohađa svega 3.700 učenika.

Prema statističkim podacima, pljevaljska opština u prošeku svake godine ima stotinak učenika manje. Od 2010. godine do danas broj osnovaca manji je čak za 760 đaka. Podaci Monstata govore da je u školskoj 2010/201. u pljevaljskoj opštini bilo ukupno 3.074 osnovca, a sada ih ima ukupno 2.310.

Zapažen pad učenika bilježe i gradske osnovne škole. Tako se u Osnovnoj školi „Boško Buha" broj đaka u posljednje dvije decenije prepolovio. Trenutno ovu školu pohađa oko 600 učenika, a 1997. godine imala je 1.200 đaka.

U Osnovnoj školi „Salko Aljković" ove školske godine u prvi razred upisano je nešto više učenika u odnosu na prethodnu godinu. Međutim, i broj učenika u ovoj školi sve je manji. U prvi razred upisana su 92 prvaka, 52 u matičnoj školi, a 40 u područnom odjeljenju Guke. Kada je škola otvorena prije 44 godine, imala je 1.320 učenika, a ove godine ima ih ukupno 952.

U Osnovnoj školi „Ristan Pavlović" u prvi razred u matičnoj školi upisano je 75 učenika, četiri u područnom odjeljenju u Otilovićima i dva u Vijencu. Nastavu pohađa ukupno 760 učenika, dvadeset manje u odnosu na prošlu školsku godinu. Tokom posljednih osam godina smanjen je broj učenika za 150.

U Gimnaziji „Tanasije Pejatović" ove školske godine ima ukupno 530 učenika, što je za četiri učenika manje nego prethodne školske godine. Prije devet godina Gimnaziju je pohađalo 613 učenika. Ove školske godine u Gmnaziju je upisano 113 đaka.

I Srednja stručna škola u Pljevljima bilježi značajno opadanje broja učenika. Prije nekoliko godina školu je pohađalo 1.200 srednjoškolaca a sada ih ima nešto manje od 800.

M. Joknić

Rječnik frazema (13)

LUTAJUĆI HOLANĐANIN

PINKHAM RYDER: „Lutajući Holanđanin"

Iako često korišćen u štampi i literaturi, frazem **„lutajući Holanđanin"** (ili ukleti Holanđanin, Holanđanin lutalica) još uvijek ne postoji u standardnim enciklopedijama, rječnicima…

Ovaj frazem potiče zapravo iz srednjovjekovne legende o mornaru koji – uprkos silnoj buri i oluji – uporno pokušava da obiđe rt što mu stoji na putu. Pošto mu to nikad ne polazi za rukom, on je osuđen na vječito lutanje, bez nade da će se ikad zaustaviti i stupiti na čvrsto tlo.

U osnovi ove legende neki istraživači na području jezika – poput N. S. Ašukina vide i realni istorijski događaj – pomorsku ekspediciju portugalskog moreplovca Vaska de Game (1469–1524.) koji je 1497. oplovio krajnju južnu tačku afričkog kontintenta Rt dobre nade. U 17. stoljeću legenda o lutajućem mornaru vezivana je za više holandskih pomorskih kapetana pa je tako i nastao izraz leteći ili lutajući Holanđanin. U literaturi je zabilježena 1830. godine da bi nakon toga postala omiljeni motiv mnogih umjetnika – pored ostalih njemačkog pjesnika Hajnriha Hajnea, ali i kompozitora Riharda Vagnera koji je 1845. godine komponovao operu „Lutajući Holanđanin", remek djelo klasične muzike.

Danas je fraza „lutajući Holanđanin" zastupljena u skoro svim evropskim jezicima sa opštim značenjem „onaj koji luta svijetom bez postizanja cilja", „vječiti lutalica".

Priredio:
N. Knežević

Uspješno učešće Izviđačkog odreda „Stara varoš" na takmičenju „Prva izviđačka liga"

NAJBOLJI U KATEGORIJI PČELICA I POLETARACA

U konkurenciji Mlađih izviđača i planinki, ekipa ovog odreda „Jambi" osvojila II mjesto u ukupnom plasmanu

ENTUZIJAZAM I LJUBAV PREMA SKAUTIZMU DAJU REZULTATE: Ekipa Izviđačkog odreda „Stara varoš"

Izviđački odred „Stara varoš" Podgorica godinama postiže veoma dobre rezultate na polju izviđaštva. Tako je bilo i ove godine. U okviru takmičenja „Prva izviđačka liga" učestvovali su u svim kategorijama. U kategoriji Pčelica i poletaraca bili su najbolji u ukupnom plasmanu, osvojivši sva tri prva mjesta. U kategoriji Mlađih izviđača i planinki Odred je učestvovao sa dvije ekipe: „Mačori" i „Jambi", a u kategoriji Stariji izviđači i planinke, sa jednom ekipom: „Šljukaste prezle".

Ekipa „Jambi" osvojila je II mjesto u ukupnom plasmanu. Članovi „srebrne" ekipe su: Marija Dašić, Bojana Vujačić, Anastasija Radojčić, Jovan Vuković i Mijodrag Popović.

„Prvu izviđačku ligu" organizovao je Savez izviđača Crne Gore (SICG) u cilju podsticanja takmičarskog duha, liderstva, timskog rada i kreativnosti. Nadmetanje je imalo pet kola i održano je u pet gradova: Podgorici, Baru, Kraljama –Andrijevica, Nikšiću i na Cetinju đe je upriličeno finale. Takmičenje je okupilo 33 ekipe sa više od 1.200 učesnika koji su se borili u četiri kategorije: Pčelice i poletarci, Mlađi izviđači i planinke i Stariji izviđači i planinke.

U isto vrijeme kad i finale održan je i Zbor Saveza izviđača Crne Gore, a domaćin je bio Odred izviđača „Gojko Kruška" sa Cetinja, koji je proslavio veliki jubilej – 60 godina rada. Odredu „Stara varoš" dodijeljena je zlatna plaketa za doprinos crnogorskom skautizmu.

Inače, izviđači su u Prijestonici pošetili Muzej novca Centralne banke Crne Gore, đe su mogli da vide mašinu iz vremena izrade crnogorskih perpera, te Lipsku pećinu i ošetili jedinstven doživljaj podzemnog svijeta, istinsku, divlju ljepotu, koja ostavlja trajne utiske i čini pošetu nezaboravnom.

Predstavnici ovog odreda učestvovali su na seminarima za instruktore na Boračkom jezeru i Međunarodnom kampu u Barseloni.

„Kao starješinka veoma sam ponosna na ove mlade ljude i ljubav prema njima daje mi snagu da nastavim da radim sa još većim entuzijazmom. Obećali su da će se potruditi da na nekoj od sljedećih akcija pokažu da mogu i mnogo bolje", kaže Vesna Vešović, starješinka Odreda.

Ona ističe da će Odred sljedeće godine proslaviti deceniju članstva u SICG-u, deset godina postojanja, a za to duguju veliku zahvalnost upravi i svim zaposlenima u OŠ „Milorad Musa Burzan" (čija su ujedno i sekcija), a koji su ih svih ovih godina podržavali u svima aktivnostima.

V. V.

OŠ „Ratko Žarić" u Nikšiću

PONOVO KABINETSKA NASTAVA

Direktor Vlastimir Medojević: „Najveće bogatstvo škole i ono što joj donosi ugled u gradu i šire jeste marljiv i uporan rad učenika i njihovih nastavnika. Praktično, ne postoji nijedna nagrada ili priznanje koje škola ne pošeduje"

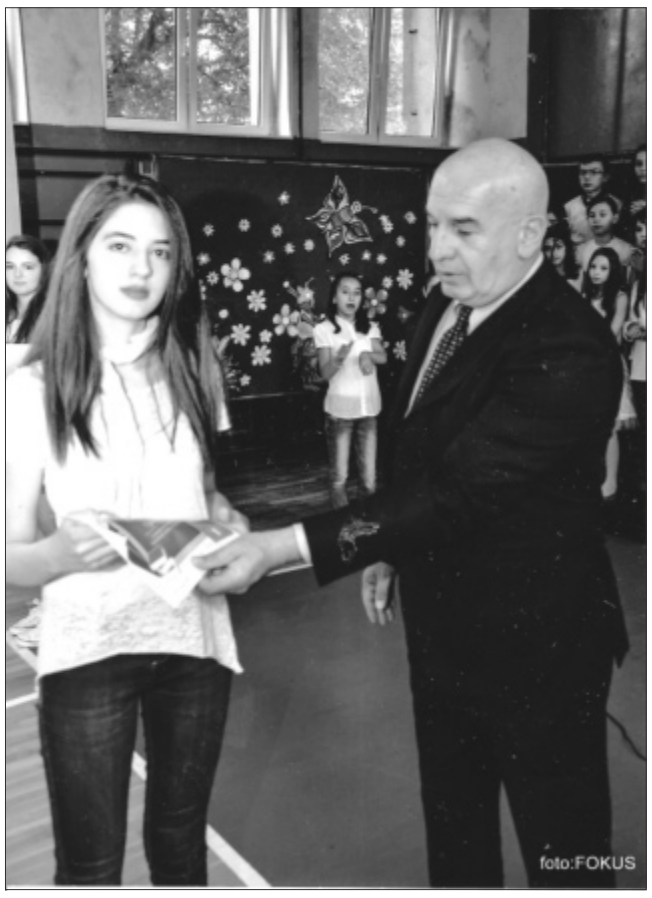

NAGRADA ZA OSVOJENO PRVO MJESTO IZ FIZIKE NA OLIMPIJADI ZNANJA: Tijana Radović

Osnovna škola „Ratko Žarić" u Nikšiću nasljednik je davnašnje „Narodne osnovne škole", koja je osnovana 1878. godine pripajanjem ovog grada Crnoj Gori. Podjelom ove prosvjetne ustanove formirane su dvije osnovne škole – Prva i Druga. Prvi časovi u Drugoj osmogodišnjoj osnovnoj školi održani su 14. septembra 1950. godine, a pohađalo ju je 740 učenika, raspoređenih u 16 odjeljenja. Škola je 1959. godine dobila ime istaknutog revolucionara Ratka Žarića. Zgrada u kojoj i sada radi izgrađena je 1960. godine.

Ova značajna prosvjetna ustanova dobitnik je velikog broja nagrada, ordena, povelja, plaketa i priznanja od kojih su najznačajnije „Oktoih", „18. septembar", „Orden zasluga za narod sa srebrnim zracima", „Zlatna plaketa Narodne tehnike", Povelja i zlatna plaketa Pokreta „Nauku mladima", kao i pedesetak drugih nagrada, priznanja i preko četiristo raznih diploma.

„Ono što je najveće bogatstvo škole i što joj donosi ugled u gradu i šire, jeste marljiv i uporan rad učenika i njihovih nastavnika. Praktično, ne postoji nijedna nagrada ili priznanje koje škola ne pošeduje", kaže direktor Vlastimir Medojević.

Školska zgrada projektovana je za 700 do 800 učenika, ali je zbog migracija, razvoja grada i raseljavanja sela njihov broj povećan. Sada je pohađa 938 đaka raspoređnih u 35 odjeljenja. Zbog naglog povećanja broja učenika, škola je prije nekoliko godina morala da pređe sa kabinetske nastave na učioničku. Direktor Vlastimir Medojević animirao je darodavce, vlasnike privatnih firmi, kao i neke društvene organizacije, te Ministarstvo prosvjete pa su u školskom suterenu urađena dva kabineta po građevinskoj cijeni od devet hiljada eura i ponovo je uvedena kabinetska nastava.

Bl. Koprivica

Lučonoše ponos škole

Detalj sa svečanosti

NVO „UPIS" donirala 3.400 eura za ekskurziju učenicima podgoričke OŠ „Božidar Vuković Podgoričanin"

OMOGUĆENO DA 22 ĐAKA UPOZNAJU LJEPOTE CRNE GORE

U ime učenika na lijepom gestu zahvalila direktorica Ljubinka Nedić

Nevladina organizacija „Udruženje priređivača igara na sreću" (UPIS) i društva koji su njeni osnivači i članice izdvojili su 3.400 eura za odlazak 22 učenika OŠ „Božidar Vuković Podgoričanin" na đačku ekskurziju.

U ime NVO „UPIS" i privrednih društva koji su osnivači i članice tog udruženja: Lutrija Crne Gore, „Džek Pot" i „Flash&As" Nebojša Božović, izvršni direktor Lutrije Crne Gore, naglasio je da je učenike odabrao menadžment škole, jer dolaze iz porodica slabijeg materijalnog stanja i podsetio da ovo udruženje već duži niz godina sporovodi slične humanitarne aktivnosti. Marija Jovović, PR menadžerka Ministarstva prosvjete, istakla je da je to prva donacija koju finansira NVO sa osnivačkim društvima i da su sredstva namijenjena učenicima devetog razreda. Takođe, ona je pozvala i druge nevladine organizacije i privredna društva da pokažu svoje društveno odgovorno poslovanje na sličan način. Ljubinka Nedić, direktorica škole, kazala je da je odlazak na ekskurziju rijetka prilika za većinu učenika da upoznaju ljepote Crne Gore i izrazila zahvalnost na lijepom gestu.

Š. B.

Izviđački odred „Gojko Kruška" sa Cetinja obilježio 60 godina postojanja

OKUPLJAO I OBLIKOVAO GENERACIJE

NASTAVLJAČI TRADICIJE MLADIH PARTIZANSKIH IZVIĐAČA: Sa svečanosti

Svečanom akademijom u Zetskom domu na Cetinju, Izviđački odred „Gojko Kruška" obilježio je 60 godina postojanja.

Pozdravljajući prisutne, gradonačelnik Prijestonice Cetinje Aleksandar Bogdanović kazao je da o cetinjskom izviđačkom pokretu najbolje govori činjenica da je gotovo pet hiljada Cetinjana i Cetinjanki imalo čast da budu njegovi članovi. „O ovom odredu sa pravom se može reći i da je okupljao i oblikovao generacije – darujući im različite vještine, a prije svega nezaboravne momente iz mladosti i stasavanja", istakao je Bogdanović.

On je predstavnicima Odreda uručio priznanje grada.

Potpredsednik SUBNOR-a i antifašista dr Ljubomir Sekulić naglasio je da su izviđači nastavljači tradicije mladih partizanskih izviđača iz vremena NOB-a i dodao da će saradnja izviđača i SUBNOR-a biti ozvaničena. On je Odredu „Gojko Kruška" uručio priznanje UBNOR-a Cetinja.

Izviđački odred „Gojko Kruška" dodijelio je spomen-diplome i to: Prijestonici, SUBNOR-u Crne Gore, UBNOR-u Cetinje, Momčilu Zekoviću, Draganu Adžiću i Petru Vujoviću.

Savez izviđača Crne Gore dodijelio je specijalnu plaketu komandiru cetinjskog izviđačkog odreda Miloradu Ćetkoviću.

Lj. V.

Osnovna škola „Veljko Drobnjaković" u Risnu

DOSTOJAN NASTAVLJAČ DUGE I USPJEŠNE TRADICIJE RISANSKOG ŠKOLSTVA

Pahađa je 180 učenika raspoređenih u 11 odjeljenja. Nastava je stručno zastupljena, a prostorni i materijalni uslovi za rad škole omogućavaju kvalitetno odvijanje nastave.
Direktor Dragutin Šćekić: Cilj nam je da škola omogući učeniku da optimalno iskoristi sve svoje potencijale u službi razvoja preduzetne ličnosti koja će se uspješno integrisati u savremene tokove društva

Osnovna škola „Veljko Drobnjaković" u Risnu nastavlja rad i pedagošku tradiciju starih škola Risna, Morinja, Perasta i Krivošija. Pahađa je 180 učenika raspoređenih u 11 odjeljenja, a o realizaciji nastavnog procesa brine 25 zaposlenih, od čega je 18 nastavnika. Područno kombinovana odjeljenja sad aktivno rade u Perastu i Morinju.

Opšti uslovi za rad škole su zadovoljavajući. Nastava je stručno zastupljena, a prostorni i materijalni uslovi za rad škole omogućavaju kvalitetno odvijanje nastave. Škola ima dovoljan broj učionica i drugih prostorija za rad, opremeljena je najsavremenijim nastavnim sredstvima i predstavlja sigurno okruženje za učenike.

Velika pažnja posvećena je primjeni savremenih tehnologija. Tako je nastava potpuno osavremenjena, čitava školska zgrada je pokrivena bežičnim internetom, nastavnicima i učenicima je na raspolaganju veliki broj računara, projektora, kao i interaktivna tabla. Svi nastavnici su informatički opismenjeni i aktivno koriste informacione tehnologije. Sve aktivnosti škole objavljuju se na zvaničnom web sajtu (www. skolarisan. org), a da bi se obezbijedio kvalitetniji kontakt sa roditeljima i učenicima, škola ima i svoju Facebook stranicu (www.facebook.com/skolarisan3).

Da učenicima stvorimo atraktivno, izazovno i kreativno okruženje

Kako kaže direktor Dragutin Šćekić, cilj im je da škola omogući učeniku da optimalno iskoristi sve svoje potencijale u službi razvoja preduzetne ličnosti koja će se uspješno integrisati u savremene tokove društva. „Pod misijom podrazumijevamo: etos škole, nastavne metode i oblike rada, način realizacije vannastavnih aktivnosti i komunikaciju na svim nivoima i konstantno ih unapređujemo tako da budu u funkciji razvoja kompetencija koje su neophodne u društvu znanja, kao i da učenicima stvorimo atraktivno, izazovno i kreativno okruženje u kom će moći da iskoriste svoje pune potencijale i pripreme se za aktivnu participaciju u na tržištu rada. Da bismo to postigli, neophodno je stvoriti uslove za kontinuirani profesionalni razvoja nastavnika, stalno pratiti i unapređivati sve ključne oblasti rada škole i ostvariti partnersku saradnju sa lokalnom zajednicom", ističe Šćekić.

On ukazuje da ova škola od 2011. predstavlja Crnu Goru u regionalnom projektu „Preduzetničko učenje" koji vodi Regionalni centar za preduzetničko učenje (SEECEL) iz Zagreba, u saradnji sa Ministarstvom prosvjete Crne Gore. U okviru projekta je u školskoj godini 2011/12. sprovedeno pilotiranje primjene učenja za preduzetništvo na nivou ISCED 2 (viši razredi). U ovoj fazi je realizovan veliki broj nastavnih i vannastavnih aktivnosti, kao i program stručnog usavršavanja nastavnika. Prvi dio projekta, koji se odnosio na pilotiranje uvođenja preduzetništva kao međupredmetne teme u trećem ciklusu je uspješno realizovan. U nastavku projekta organizovane su pošete školama u regionu (Beograd, Srbija, i Grude, BiH), a dočekali su predstavnike škola iz Podgorice, Gruda i Siska. Tokom ovih pošeta razmijenjena su iskustva iz projekta i dogovoren nastavak saradnje. Škola je predstavila sve aktivnosti u okviru projekta na regionalnoj konferenciji održanoj u aprilu 2013. u Dubrovniku.

Aktivnosti u ovom projektu su nastavljene i 2014/2015. školske godine, kada je u skladu sa metodologijom dogovorenom od strane svih zemalja učesnika projekta počela primjena preduzetničkog učenja u nižim razredima osnovne škole. U ovoj fazi ova škola preuzela je ulogu mentora školama koje su u projekat uključene naknadno.

Škola je 2012. godine na osnovu uspješne primjene međunarodnih standarda za promociju i podršku preduzetničkom učenju proglašena za „preduzetničku školu".

Direktor Dragutin Šćekić i nastavnica Ana Šouc učestvovali su na konkursu OECD konkurs za primjere najbolje prakse u preduzetničkom obrazovanju koji je organizovan uz podršku Direktorata za obrazovanje Evropske unije. Njihovi radovi uvršteni su među dvadeset najboljih studija. Na konkursu je učestvovao veliki broj ustanova iz čitave Evrope. Njih dvoje su u novembru 2014. bili na konferenciji u Potsdamu, Njemačka, đe su sa kolegama iz čitave Evrope podijelili iskustva crnogorskog obrazovnog sistema u ovoj oblasti.

U projektu „Surfuj pametno"

U saradnji sa kompanijom „Telenor" i NVO „Roditelji", škola je treću godinu za redom učestvovala u projektu „Surfuj pametno" čiji je cilj da se mladi osnaže da kompetentno i odgovorno koriste internet i izbjegnu opasnosti kojim su na internetu izloženi. U školi su održane radionice za učenike, a predstavnici VIII razreda su prošli obuku za ambasadore sigurnog interneta i u drugim školama u regionu držali radionice.

U organizacij i NVO „Forum MNE" i Skupštine Crne Gore, škola učestvuje u projektu „Demokratske radionice". Učenici drugog i trećeg ciklusa su učestvovali na radionicama održanim u Podgorici, a zatim su pošetili Skupštinu Crne Gore.

U školi uspješno radi i školski omladinski klub, osmišljen i opremljen u skladu sa savremenim standardima omladinskog rada. U prethodnih nekoliko godina u klubu je realizovan veliki broj aktivnosti u kojima su učestvovali svi učenici škole.

Nastavljaju i aktivnu saradnju sa Domom starih „Grabovac". Učenici škole povremeno učestvuju u radnoj terapiji štićenika doma. Članovi Učeničkog parlamenta su inicirali, osmislili i sproveli akciju izrade personalizovanih novogodišnjih čestitki za štićenike doma koja se ponavlja svake godine. Štićenici Doma posećuju školu i učestvuju u vannastavnim aktivnostima

Uspješni i na takmičenjima

Učenici škole uspješno učestvuju na mnogobrojnim domaćim i međunarodnim konkursima i takmičenjima. Ove godine škola je ostvarila veliki uspjeh na opštinskom takmičenju u pružanju prve pomoći u organizaciji Crvenog krsta, đe su ekipe ove škole osvojile prva dva mjesta. Prvoplasirana ekipa je zatim učestvovala na državnom takmičenju na kom je ostvarila solidne rezultate.

Škola je uključena i u niz lokalnih projekata koji za cilj imaju unapređenje vaspitnoobrazovnog rada i i podršku aktivizmu učenika.

Planovi škole za naredni period odnose se, prije svega, na dalje osavremenjavanje nastave i učešće u projektnim aktivnostima u Crnoj Gori, ali i na međunarodnom planu, kao i na podsticanje kreativnosti učenika i njihovo motivisanje da u što većoj mjeri preuzmu odgovornost za svoje napredovanje u školi.

Pored toga, nastaviće aktivnosti sa ciljem da škola i dalje bude uključena u sva relevantna događanja u neposrednoj okolini i da saradnju sa lokalnom zajednicom, ustanovama i udruženjima koja je već na visokom nivou, dodatno unaprijede.

Blagota Koprivica

SARADNJA SA LOKALNOM ZAJEDNICOM I NVO SEKTOROM

Škola je u prethodnom periodu u skladu sa strateškim ciljevima ostvarila značajan napredak u saradnji sa lokalnom zajednicom. Nastavljana je i konstantno se unapređuje saradnja sa Mjesnom zajednicom Risan prilikom organizovanja Dana škole, kao i svih manifestacija u školi. Škola uspješno sarađuje sa Turističkom organizacijom Kotora na promociji arheoloških lokaliteta u Risnu. Ostvarena je saradnja sa NVO Kompas iz Kotora kao i sa Kancelarijom za prevenciju narkomanije i bolesti zavisnosti. Sa njima je škola realizovala predavanja na teme bitne za razvoj đece osnovnoškolskog uzrasta: Nasilje u školi, Bolesti zavisnosti, Prevencija zaraznih bolesti i slično; NVO Forum MNE je podržao rad omladinskog kluba u školi i obezbijedio trenere za obuku učenika.

Škola svake godine, početkom juna, sa svojim štandom sa hranom učestvuje na manifestaciji „Risanski makaruli" u organizaciji NVO Žene Risna.

Direktor Dragutin Šćekić

Savremeni uslovi z rad: OŠ „Veljko Drobnjaković" – Risan

Daleki korijeni

NATPIS NA GRČKOM JEZIKU IZ II VIJEKA PRIJE NOVE ERE

U njemu se pominje retor (govornik, učitelj) koje su imali kulturno-civilizacijski centri, a istovremeno označava postojanje neke vrste obrazovne ustanove

Najstariji podatak o školi u Risnu odnosi se na stari Rizon iz II vijeka p. n. e. Medu mnogim natpisima iz bogatog arheološkog lokaliteta Risna nađen je i jedan, u arheologiji nazvan Dionizijev natpis. Na ploči od bijelog mramora (29 x 28 cm) uklesan je natpis na grčkom jeziku koji u prevodu glasi: „Dionizije Irenejev, Jezus; retor, sretno svrši (umre) od 74. godine … postavlja Epiktezis, oslobođena robinja". Ovaj natpis je danas u potpornom zidu župske crkve (Bogorodične) u Prčanju. Natpis je značajan jer se na njemu pominje retor (govornik, učitelj) koje su imali kulturno-civilizacijski centri, a istovremeno označava postojanje neke vrste obrazovne ustanove.

U katastru Risna iz 1704. godine pominje se „Isacg mistro di scola" kao vlasnik kuće i 120 tavola zemlje. Pošto Mlečani nijesu dozvoljavali masovno otvaranje škola za narod, pretpostavka je da je ova škola bila privatna

Sava Nakićenović (Boka, 1913. g.) označava 1844. godinu kao godinu osnivanja škole u Risnu, vjerovatno imajući u vidu kontinuiranu nastavu po usvojenim pedagoškim principima za većinu škola u Boki. Međutim, ne može se osporiti duga školska tradicija u Risnu, pa bilo da je škola radila pri crkvi, manastiru Banja ili kao privatna.

Poznate su samo neke od mnogobrojnih zgrada u kojima je škola radila: Kazerna pri vrhu Gabele, kuća Mila Radovića i zadužbina Petra Vidovića na vrhu Gabele.

Zna se da je škola u Risnu do kraja XIX vijeka bila četvororazredna, do 1928. godine radila je kao šestorazredna, zatim, ponovno kao četvororazredna, a od 1951. godine škola je osmogodišnja. Godine 1928. počela je da radi Građanska škola (rang niže gimnazije) sa 36 daka do 1944. godine.

Od 1956. do 1979. godine škola je imala odjeljenja i učitelje pri Specijalnoj bolnici „Vaso Ćuković" u Risnu za bolesnike školskog uzrasta koji su tu liječeni na duže vrijeme. Od 15. februara 1959. godine škola nosi ime po Veljku Drobnjakoviću, prvoborcu iz II svjetskog rata, a od školske 1963/64. postaje matična škola objedinjavajući rad starih škola Risna, Perasta, Morinja i Krivošija.

OŠ „Anto Đedović" u Baru lijep primjer preduzetničkog učenja- preduzetničke škole

PODSTAĆI UČENIKE NA PREDUZIMLJIVOST

Stanka Vulčević, direktorica škole: Metode rada koje sa učenicima sve češće primjenjuju su rad na učeničkim projektima, izvođenje eksperimenata, pisanje komentara, zapažanja, izvještaja, te učešće u terenskom radu. Takođe, i nastavnici ove vaspitnoobrazovne ustanove saznanja iz oblasti preduzetničkog učenja stiču putem seminara, sastanaka, okruglih stolova, realizacije preduzetničkih časova kao i drugim vidovima obuka, ali i kroz saradnju sa kolegama iz mentorske OŠ „Srbija"

Bogata ponuda prizvoda za posetioce

Lijepo uređen štand

Pored izvođenja redovne nastave, kao i zapaženih rezultata barska OŠ „Anto Đedović" od školske 2014/15. godine sa još tri osnovne škole u Crnoj Gori učestvuje u realizaciji projekta „SEECEL". Podsjetimo, Centar za preduzetničko učenje Jugoistočne Evrope (SEECEL) je regionalna ustanova čija je misija da promoviše uključivanje preduzetničkog učenja i preduzetničke pismenosti u školama u osam zemalja Jugoistočne Evrope, među kojima je i Crna Gora.

Nastojeći da unaprijede preduzetničku pismenost u školi predstavnice tima za preduzetničko učenje (Stanka Vukčević, direktorica škole i nastavnice Sandra Žižić i Zdravka Đuranović) prisustvovale su Savjetovanju na temu „Preduzetništvo". Tom prilikom predstavnice SEECEL-a Efka Heder, direktorica, Anđela Gajević, članica Upravnopg odbora SEECEL-a (Direkcija za mala i srednja preduzeća), Ivana Mrvaljević (Ministarstvo prosvjete Crne Gore) i Nevena Čabrilo (Zavod za školstvo) pružile su osnovne smjernice za rad u ovom projektu. Stoga su i nastavni i vanaastavni sadržaji oblikovani tako da učenike podstaknu na preduzetnost/preduzimljivost.

Promjena same paradigme učenja

„Riječ je, naime, o promjeni same paradigme učenja. U definiciji Evropskog parlamenta i Evropskog vijeća, „preduzetništvo je sposobnost pojedinca da pretvara ideje u djela te podrazumijeva kreativnost, inovativnost, sposobnost razumnog preuzimanja rizika, kao i sposobnost planiranja, organizovanja te vođenja projekata kako bi se postigli određeni ciljevi", objašnjava direktorka Vukčević. Prema njenim riječima, metode rada koje sa učenicima sve češće primjenjuju su rad na učeničkim projektima, izvođenje eksperimenata, pisanje komentara, zapažanja, izvještaja, te učešće u terenskom radu. Takođe, i nastavnici ove vaspitnoobrazovne ustanove saznanja iz oblasti preduzetničkog učenja stiču putem seminara, sastanaka, okruglih stolova, realizacije preduzetničkih časova kao i drugim vidovima obuka, ali i kroz saradnju sa kolegama iz mentorske OŠ „Srbija", kroz timski rad, kao i pripremanje proslava i obilježavanja raznih manifestacija i važnih datuma. U toku nastavne 2014/'15. godine realizovani su brojni preduzetnički

Kreativnost učenika na djelu

časovi i preduzetničke aktivnosti. Na primjer, u predmetnoj nastavi, realizovano je 10 časova po metodama preduzetničkog učenja, a kompletne pripreme sa fotografijama postavljene su na sajtu SEECEL-a.

Izdvajamo samo neke od brojnih „preduzetničkih" aktivnosti koje su realizovani 2014/'15. godine:

Kroz brojne aktivnosti, na temu i pod sloganom „Djetinjstvo prozor otvara", obilježena je Dječija nedjelja: učenici prvog razreda su na platou ispred škole priredili Karneval đečijih prava, u okviru kojeg su drugarima slali poruke o pravima đece. Realizovane su brojne sportske aktivnosti, a posađena je i maslina u školskom dvorištu, kao obilježje još jedne generacije. Jedna nedjelja bila je posvećena obilježavanju mjeseca knjige akcijom „Oktobar – mjesec knjige", kroz niz sadržajnih aktivnosti, među kojima je bila zapažena aktivnost slikanje na daskama (tema: knjiga) koje su radili učenici drugog i trećeg razreda sa svojim mentorima (učiteljima/cama). Održano je polufinale i finale kviza „Koliko poznajem svoj grad?". Učestvovalo je 26 učenika iz devet osnovnih škola sa područja barske opštine.

Mladi preduzetnici izazvali veliku medijsku pažnju na maslinijadi

Na trinaestoj „Maslinijadi", zapaženo je učešće mladih preduzetnika iz OŠ „Anto Đedović". Učenici su, uz podršku svojih učitelja, vaspitačica i nastavnika izrađivali suvenire na temu i u znaku masline: magnete od glinamola, slike na daskama, dekupaž na staklu, ukrase od kamenčića…Uz pomoć roditelja pripremili su i posluženje za goste: priganice, patišpanj, sok od šipka… Mladi preduzetnici su svoje „proizviode" i prodavali. Aktivnost mladih preduzetnika je izazvala medijsku pažnju, na lokalnom i državnom nivou (Bar Info, dnevne novine „Pobjeda" i „Dan", RTVCG u emisiji „Zapis"). Ovim aktivnostima obilježen je Međunarodni dan preduzetništva.

Brojni okrugli stolovi i humanitarne akcije

Članovi preduzetničkog tima učestvovali su u humanitarnoj akciji za koja je bila pod motom „Poklon za druga". Oni su pošetili specijano odjeljenje OŠ „Jugoslavija" i uručili im poklone koje su učenici napravili za svoje drugare. Održan je i seminar na temu: „'Preduzetničko učenje – preduzetnička škola", prvi od tri modula iz oblasti preduzetništva predviđenih za školsku 2014/15. godinu, đe je predavač bila Nevena Čabrilo iz Zavoda za školstvo.

Učenici I, II i V razreda ove vaspitnoobrazovne ustanove učestvovali su i na„Osmomartovskom bazaru". Afirmišući preduzetništvo, oni su izložili i prodavali radove koje su napravili uz podršku nastavnika i roditelja. Pošetiocima su ponudili pregršt svojih radova iz primjenjene umjetnosti i upotrebnih predmeta (magnete, ogrlice, posude, saksije…) kao i slike, čestitke, ukrase… Tu je i okrugli sto organizovan u nikšićkoj OŠ„Milija Nikčević" „Učenje za preduzetništvo", na kojem su učestvovale predstavnice tima za preduzetničko učenje Lidija Ivanković i Vlatka Gažević. Treći modul „Preduzetničko učenje – predzetnička škola" realizovan je kroz četvoročasovni seminar koji je realizovan u Zavodu za školstvo, a kome su prisustvovale članice tima za preduzetništvo Vesna Keković i Danijela Đuranović, dok je drugi dio III modula realizovan u mentorskoj školi OŠ „Srbija" u Starom Baru. Manifestaciju „Barska puzlijada", još je jedan primjer dobre saradnje sa lokalnom zajednicom. Učenici prvog razreda sa učiteljicama Vesnom Čabarkapom, Arnelom Alković i vaspitačicom Sandrom Žižić učestvovali su na ovoj dječijoj manifestaciji. Đeca su se predstavila koreografijama i učešćem u takmicenju u slaganju slagalica i turniru u igri „Ne ljuti se čovjece". U sklopu manifestacije organizovana je i velika humanitarna akcija „Đeca Bara đeci Doma Mladost" u kojoj su učestvovali učenici i nastavnici škole prikupljanjem higijenskih paketa, ljetnje obuće, gaderobe, igračaka… kako bi dali svoj doprinos i učinili đecu iz Doma u Bijeloj srećnijom. **Š. B.**

Crveni krst Crne Gore dodijelio školski pribor i đačke torbe za učenike romske populacije iz kampova na Koniku u Podgorici

OBEZBIJEĐENI USLOVI ZA STICANJE ZNANJA

Komplete đačkog pribora dobili učenici šest podgoričkih škola: „Božidar Vuković Podgoričanin", „Marko Miljanov", „21. maj", „Savo Pejanović", „Vuk Karadžić" i „Vladimir Nazor"

Crveni krst Crne Gore dodijelio je školski pribor i đačke torbe za učenike romske populacije iz kampova na Koniku u Podgorici, tako da je neophodnu opremu za pohađanje nastave dobilo 440 osnovaca od prvog do devetog razreda.

Komplete đačkog pribora dobili su učenici šest podgoričkih škola: „Božidar Vuković Podgoričanin", „Marko Miljanov", „21. maj", „Savo Pejanović", „Vuk Karadžić" i „Vladimir Nazor", dok su prvaci i učenici petog razreda, koji su ove godine prešli iz isturenog odjeljenja Škole „Božidar Vuković Podgoričanin" u neku od gradskih škola, dobili i školske torbe. Osim njih, ovom akcijom obuhvaćeno je i 40 učenika isturenog odjeljenja pomenute osnovne škole, koji nastavu četvrtog razreda pohađaju u Kampu Konik 2.

Iz Crvenog krsta su najavili da planiraju da u što skorijem roku organizuju i dodjelu higijenskih artikala učenicima gradskih škola, kao i predškolcima koji pohađaju otvorene đečije igraonice Crvenog krsta u Kampovima Konik.

N. N.

NA RADOST ROMSKIH MALIŠANA: Sa akcije

Šahovske vertikale

Deveti sportsko-rekreativni susreti prosvjetnih radnika Crne Gore, Čanj 2015 – takmičenje u šahu

BARANI NAJBOLJI

Ekipa Bara pobjednik je ovogodišnjeg ekipnog šahovskog prvenstva održanog u okviru 9. Sportsko-rekreativnih susreta prosvjetnih radnika Crne Gore, održanih u Čanju.

Prvenstvo se igralo na četiri table, po ubrzanom tempu igre – 15 minuta po igraču. Najbolja je bila ekipa Bara predvođena fide majstorom Milinkom Rabrenovićem, koja je u pet susreta zabilježila isto toliko pobjeda. Drugo mjesto pripalo je ekipi Podgorice, koja je jedini poraz pretrpjela upravo od Bara. Treće mjesto zauzela je ekipa Bijelog Polja, savladavši u posljednjem kolu ekipu Nikšića, direktnog konkurenta za treće mjesto.

Dragan Čađenović

I ovo prvenstvo, kao i prethodna, proteklo je u sportskom duhu i fer- plej nadmetanju. Valja naglasiti da su sudionici ovogodišnjeg prvenstva iznijeli i niz inicijativa od kojih je najzanimljivija da se od iduće godine, također, u okrivu sportsko-rekreativnih susreta prosvjetnih radnika Crne Gore, organizuje i pojedinačno prvenstvo prosvjetara, također po ubrzanom tempu.

Škola šaha (20)

REMI

Neriješen ishod u šahovskoj partiji – remi, obično je sinonim za miroljubivu, beskrvnu igru, đe suparnici vode računa prije svega o sigurnosti sopstvenih kraljeva. Ali, postoje i šahisti koji – na zadovoljstvo gledalaca – sklapaju remi tek kada su u mogućnosti za igru do kraja iscrpljene**.**

Fišer – Talj
Francuska odbrana
Lajpcig, 1960.
Komentari: **A. Roizman**

1. e4 e6 2. d4 d5 3. Sc3 Lb4 4. e5 c5 5. a3 La5 6. b4!

Ideja A. Aljehina

6… cd4

Poslije 6 … cb4 7. Sb5! ba3+ 8. c3 Lc7 9. Lxa3 bijeli bi imao jak napad.

7. Dg4 Se7 8. ba5

Zasluživalo je pažnju i 8. Sb5!

8… dc3 9. Dxg7 Tg8 10. Dxh7 Sbc6 11. Sf3 Dc7 12. Lb5 Ld7

Slabo je 12… Txg2 zbog: 13. Kf1! Tg8 14. Tg1! Txg1 15. Kxg1 sa jakim prijetnjama.

13 0–0 0–0–0 14. Lg5

Zapleti koji nastaju poslije odigranog poteza vode do remija.

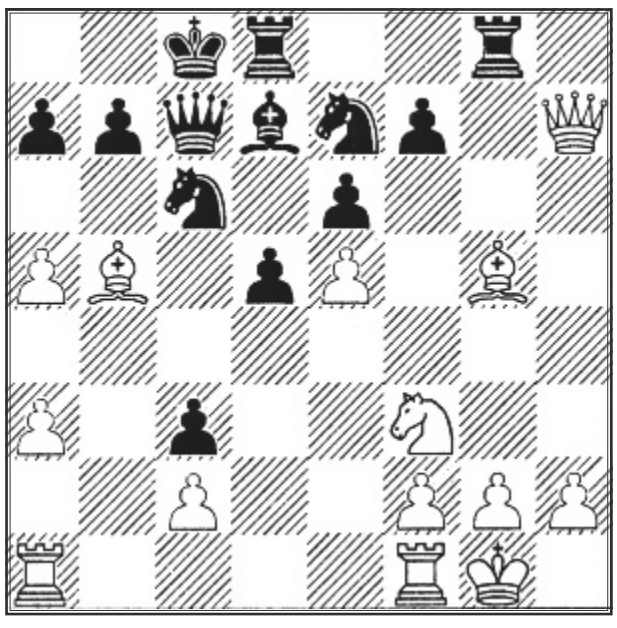

DIJAGRAM

14… Sxe5 15. Sxe5

Slabo je 15. Lxd7+ Txd7 16. Sxe5 Dxe5 17. Lxe7 Th8 18. Tae1 Txh7 19. Txe5 Txe7 sa prednošću crnoga.

15… Lxb5 16. Sxf7 Lxf1 18. Sxd8 Txg5 19. Sxe6 Txg2+ 19. Kh1!

Jedini potez, gubilo je 19. Kxf1? Txh2! 20. Df7 Th8+

19… De5 20. Txf1 Dxe6 21. Kxg2 Remi.

Crni daje vječni šah: 21… Dg4+ 22. Kh1 Df3+ itd.

Šahovske zanimljivosti

IZVANREDNA MEMORIJA

Američki šahista Pilsberi bio je poznat i po izvanrednoj memoriji. Tako je, na predlog dva engleska univerzitetska profesora, pročitao spisak od trideset riječi napisanih na različitim jezicima – sve je to potrajalo dva minuta – a onda sve riječi ponovio po datom redosljedu. Zatim je, na divljenje prisutnih, sve riječi ponovio obrnutim redosljedom.

Priredio: **Nebojša Knežević**

Uspjesi učenika OŠ „Vukašin Radunović" u Beranama

REZULTATI NA SVIM POLJIMA

Mogu se pohvaliti dobrim matematičarima, likovnjacima, recitatorima, rukometašima, odbojkašicama, strijelcima, džudistima… Veoma su uspješni na nadmetanjima iz njemačkog jezika

Učenici OŠ „Vukašin Radunović" u Beranama postigli su zavidne rezultate u školskoj 2014/2015. godini na različitim takmičenjima. Aleksandra Pešić, učenica IX razreda, osvojila je prvo mjesto na Državnom takmičenju iz njemačkog jezika, a Filip Anđić, učenik VI razreda, bio je drugi na Državnom takmičenju iz matematike.

Likovne i recitatorske smotre, čitanje njemačkog jezika

Aleksandra Spalević, učenica VII razreda, osvojila je drugo mjesto na međunarodnom likovnom konkursu u Puli, iz likovnog stvaralaštva, na temu „Katastrofa, snaga zaštite i spašavanje". Isti plasman imala je na državnom takmičenju u Nikšiću na temu „Zelene ideje", a dobila je i drugu nagradu od FORSE MONTENEGRO.

Aleksandar Malević, učenik IV razeda, pobjednik je iz likovnog stvaralaštva na opštinskom takmičenju na temu „Djeca Berana".

Sandra Arsenijević, Jelena Stijović, Marijana Janković I Emilija Zečević nagrađeni su za učešće na likovnom konkursu na temu „Meni droga ne treba" koji je organizovala Opština Berane.

Jovana Luković, učenica IV razreda, pobjednica je na smotri recitatora na opštinskom nivou u Beranama, a Anja Raičević, učenica V razreda, osvojila je treće mjesto na državnom takmičenju recitatora u Beranama za osnovne škole, u kategoriji mlađeg uzrasta.

U Gimnaziji „Panto Mališić" u Beranama organizovano je 21. aprila 2015. godine takmičenje iz čitanja njemačkog jezika. Učenice IX razreda ove škole bile su veoma uspješne. Aleksandra Pešić osvojila je prvo, Ivana Vukićević drugo, a Nađa Dabetić i Anastasija Knežević treće mjesto.

Na takmičenju iz čitanja njemačkog jezika u Ulcinju učenici VIII razreda – Teodora Marković, Isidora Laban i Stefan Mihajlović osvojili su IV mjesto.

Izvanredni na sportskim nadmetanjima

Bili su veoma uspješni i na sportskim nadmetanjima. Rukometaši ove škole, učenici IX razreda, Đorđe Folić, Luka Radičević, Dušan Jelić, Petar Đurišić, Lazar Marsenić, Matija Raičević, Luka Ivanović, Nikola Mijović, Luka Mićović i Lazar Joksimović osvojili su prvo mejsto na opštinskom takmičenju u Beranama. Isti plasman imali su i na regionalnom takmičenju u Mojkovcu, osvojili su prvo mjesto, dok su na državnom takmičenju u Baru bili drugi. Uspješne su bile i odbojkašice kojima je pripalo drugo mjesto na regionalnom takmičenju u Mojkovcu.

Ksenija Jukić, učenica II razreda, postigla je izvanredne rezultate u streljaštvu. Šest puta je osvajala prvo mjesto na opštinskom takmičenju u Beranama – prvo mjesto na prvenstvu Berane u gađanju vazdušnim oružjem u kategoriji Pionirke sa naslona (disciplina puška 2015) i prvo mjesto 2014. godine u kategoriji pionirke do 12 godina. Pobjednica je u gađanju serijskim vazdušnim oružjem 2014. godine (Liga Berana), kao i u disciplini puška u kategoriji Pionirke do 12 godina. Prvo mjesto pripalo joj je u IV kolu Kupa Crne Gore serijskim vazdušnim oružjem „Nikšić 2015" i drugo u kategoriji serijala vazdušna puška–pionirke sa naslona na „Kupu Bara".

I Andrija Jukić, učenik IV razreda, postigao je izvanredne rezultate u streljaštvu. Bio je prvi u kategoriji serijska vazdušna puška–pioniri sa naslona na Kupu Bara, drugi na prvenstvu Berana u gađanju serijskim vazdušnim oružjem 2015. godine, kategorija pioniri sa naslona, disciplina puška, treći na takmičenju KUP Crne Gore serijskim vazdušnim oružjem 2015. godine disciplina serijska vazudušna puška, kategorija-pioniri do 12 godina. Peto mjesto pripalo mu je na takmičenju Liga Berana u gađanju serijskim vazdušnim oružjem 2014. godine kategorija – pioniri, disciplina puška i treće mjesto serijskom vazdušnom puškom u kategoriji pionira sa naslona u IV kolu KUPA Crne Gore – Nikšić 2015. godine.

Ognjen Obradović, učenik IV razreda, osvojio je drugo mjesto iz džudoa na Međunarodnom majskom turniru u Podgorici u konkurenciji poletarac do 34 kg, a njegov brat Danilo Obradović, učenik prvog razreda, drugo mjesto na republičkom nivou.

Dušan Peković, učenik V razreda, osvojio je više prvih i drugih mjesta na pojedinačnim prvenstvima za mlađe kadete u stonom tenisu.

Školski fudbalski savez Crne Gore izdao je uvjerenje o položenom teorijskom dijelu ispita za fudbalskog sudiju, održanom u Beranama, đacima ove škole: Šejli Šuntić, Amaru Mećikukiću, Mileti Šćekić, Dariji Stijović, Milošu Koraću, Nikoleti Arsović, Matiji Boričiću, Miljanu Simonoviću, Tamari Golubović, Momčilu Koraću, Kseniji Tomović, Jeleni Stijović, Dajani Danilović, Sanji Milošević i Vučeti Šekularcu.

Dragana Ž. Pešić, pedagogica

DIPLOMA „LUČA"

U školskoj 2014/2015. godini 19 učenika dobilo je diplomu „Luča". To su: Miljan Golubović, Nađa Dabetić, Ivan Đeković, Nađa Joksimović, Mladen Jokić, Jovan Kljajić, Anastasija Knežević, Ivana Vukićević, Andrea Drobnjak, Darko Janić, Aleksandra Pešić – đak generacije, Marija Obradović, Matija Raičević, Milutin Stojanović, Vesna Uzelac, Dragana Fatić, Đorđe Folić, Sekule Marković i Miomir Zečević.

Učenici OŠ „Mrkojevići" u Pečuricama kod Bara odgledali pozorišnu predstavu „Dva gusra iz Bara"

APLAUZ, SMIJEH I USKLICI ODUŠEVLJENJA

Rajko Joličić i Dragiša Simović, barski doajeni na sceni

Učenici nižih razreda Osnovne škole „Mrkojevići" u Pečuricama kod Bara imali su zadovoljstvo da odgledaju pozorišnu predstavu Kulturnog centra Bar „Dva gusara iz Bara". Predstavu za koju su tekst napisali Tode Nikoletić, pisac za đecu i Dragiša Simović, urednik barskog pozorišta, a muziku komponovao Marinko Pavićević, maestralno su izveli barski doajeni Rajko Joličić i Dragiša Simović. Oduševljeni učenici nijesu skrivali simpatije prema glumcima koji su više puta prekidani aplauzima, smijehom i usklicima oduševljenja.

„Ovo nije prvi put da čika Rajko i Dragiša svojim izvedbama uveseljavaju učenike ove škole. Sponzor predstave bilo je preduzeće „Raškетić" koje je na ovaj način pokazalo partnerski odnos prema školi na čemu im zahvaljujemo", istakao je Osman Grgurević, direktor ove vaspitnoobrazovne ustanove.

Š. B.

OŠ „Luka Simonović" u Nikšiću obilježila vannastavni dan pod sloganom „Nikšiću s ljubavlju"

DAN U ZNAKU POŠETE JEZERU, MINI TURNIRA, PREDSTAVA, URUČIVANJA FLAJERA...

OŠ „Luka Simonović" u Nikšiću organizovala je vannastavni dan pod sloganom „Nikšiću s ljubavlju" ispunivši ga sadržajima koji su realizovani na nekoliko lokacija u gradu. Program je obuhvatio odlazak do jezera Krupac, mini turnir u stonom tenisu, odlazak na predstavu i podelu flajera koje su osmislili članovi informatička sekcije škole. U pratnji automobila policije i nastavnika istorije i geografije Slobodana Drobnjaka i pedagoškinje Ane Lalović 70 učenika VII, VIII i IX razreda odvezlo se biciklima do jezera Krupac. Na usputnim stanicama nastavnik im je govorio o Krupačkom jezeru. Takođe, istog dana, u holu škole, nastavnici fizičkog vapitanja organizovali su mini turnir u stonom tenisu u kome su učestvovali učenici od VI do IX razreda.

U okviru vannastavnog dana učenici I, II i III razreda prošetali su gradom i podijelili svojim sugrađanima flajere koje su osmislili članovi informatičke sekcije, dok su u okviru Septembarskih dana kulture učenici IV i V razreda na „Sceni 213" odgledali predstavu „Trnova ružica".

Š. B.

Učenici od I do III razreda prošetali gradom

Mini turnir u stonom tenisu za učenike od VI do IX razreda

U pratnji policije učenici od VII do IX razreda odvezli se biciklima do jezera Krupac

Rotari klub Podgorica poklonio 600 đačkih torbi učenicima podgoričkih seoskih škola

LIJEP PRIMJER SOLIDARNOSTI

Blažo Šaban, predšednik Rotari kluba: Ova akcija je realizovana pod pokroviteljstvom „Lovćen osiguranja", a Rotari klub Podgorica je sprovodi u saradnji sa Ministarstvom prosvjete i vaspitnoobrazovnim ustanovama

Radovan Đuričković, direktor OŠ „Blažo Mraković": Škole su posebne institucije i pokloni su uvijek dobrodošli. Svaka donacija doprinosi napretku u školi, a oni koji doniraju zaslužuju pohvalu

Biljana Ćulafić, direktorica OŠ „Vlado Milić": Posebno je lijepo što nijesu zaboravljeni naši učenici u područnim odjeljenjima, kojima će nove torbe mnogo značiti, jer će se na neki način izjednačiti sa ostalom đecom

Predstavnici Rotari kluba uručili poklone direktorima škola

U okviru humanitarne akcije „Đačke torbe za đake slabijeg materijalnog stanja", Rotari klub Podgorica poklonio je 600 đačkih torbi učenicima 21 seoske osnovne škole. Kako je objasnio Blažo Šaban, predšednik Rotari kluba, ova akcija je realizovana pod pokroviteljstvom „Lovćen osiguranja", a Rotari klub Podgorica je sprovodi u saradnji sa Ministarstvom prosvjete i vaspitnoobrazovnim ustanovama.

Radovan Đuričković, direktor Osnovne škole „Blažo Mraković", u Donjem Zagaraču, zahvalio je na donaciji i pohvalio gest podgoričkog Rotari kluba.

„Škole su posebne institucije i pokloni su uvijek dobrodošli. Svaka donacija doprinosi napretku u školi, a oni koji doniraju zaslužuju pohvalu", kazao je Đuričković.

I Biljana Ćulafić, direktorica OŠ „Vlado Milić" u Donjoj Gorici, istakla je da će školske torbe biti uručene učenicima (njih 30 lošijeg materijalnog stanja) područnih odjeljenja u selima Beri, Grbavci i Farmaci.

„Zahvaljujem Rotari klubu Podgorica i „Lovćen osiguranju" što nijesu zaboravili naše učenike u područnim odjeljenjima, kojima će nove torbe mnogo značiti, jer će se na neki način izjednačiti sa ostalom đecom. Drago nam je da ljudi ovakvim primjerom pokazuju da postoji solidarnost i saošećanje prema onima koji su lošijeg materijalnog stanja", kazala je direktorka Ćulafić.

Inače, Rotari klub Podgorica dodijelio je u posljednje četiri godine 2,4 hiljade školskih torbi učenicima osnovnih škola.

Š. B.

Uspjeh đaka sutomorske OŠ „Kekec" na međunarodnom takmičenju u okviru projekta Žogarija Alpi – Dunav – Jadran

PRILIKA DA UČENICI PROMOVIŠU CRNU GORU U SLOVENIJI

Peto mjesto u ukupnom plasmanu, a prvo mjesto za fer plej igru

Direktorica škole Mirjana Nikić: Naša škola je mala, ali na nivou naše zemlje, a viđeli smo i na međunarodnom nivou, zauzima dobra mjesta na svim takmičenjima

PRVO MJESTO ZA FER PLEJ IGRU: Ekipa OŠ „Kekec"

Učenici Osnovne škole „Kekec" Sutomoru bili su uspješni u predstavljanju Crne Gore na ovogodišnjem 10. međunarodnom takmičenju u okviru projekta Žogarija Alpi – Dunav – Jadran, koje je održano u Ljubljani. Od zemalja iz regiona učestvovale su Slovenija, Italija, Austrija, Mađarska, Hrvatska, Bosna, Srbija, Crna Gora i Makedonija. U takvoj konkurenciji 22 učenika škole „Kekec zauzela su u ukupnom plasmanu peto mjesto, a pripalo im je i prvo mjesto za fer plej igru. Učenike su pratile četiri nastavnice: Dragana Aprcović, Nataša Pomoriški-Kastratović, Zorka Radonjić i Anđela Abazović. Đaci su se takmičili u tri kategorije: kvizu znanja na engleskom jeziku, igrama spretnosti, fudbalu tri na tri. Nastavnici su se takmičili u igri nastavnika.

Ovo je bila prilika da učenici promovišu Crnu Goru u Sloverniji, jer su se tamo predstavili u crnogorskim narodnim nošnjama i igrom Vrsuta, a zvaničnicima su podijelili promotivni materijal koji predstavlja turističku ponudu Opštine Bar. Direktorica OŠ „Kekec" Mirjana Nikić kaže da je veoma zadovoljna ovim uspjehom učenika. „Naša škola je mala, ali na nivou naše zemlje, a vđjeli smo i na međunarodnom nivou, zauzima dobra mjesta na svim takmičenjima. Učenici 'Kekeca' su motivisani da uče, da se takmiče i bore i da za sve to budu nagrađeni priznanjem. Srećna sam posebno zbog prvog mjesta iz fer pleja, jer to govori da naši učenici pošeduju solidarnost, poštenje, odgovornost i podstiču promjene na bolje u svojim lokalnim zajednicama i šire", ističe direktorica.

Pokrovitelj projekta je bio gradonačelnik Ljubljane Zoran Janković, kao i predšednik Slovenije Borut Pahor. Oni su i otvorili takmičenje.

Š. B.

Održan Forum Univerziteta Crne Gore (UCG) o doktorskim studijama

POVEĆANJE KVALITETA NIJE NIMALO LAK POSAO

„Donošenjem novih Pravila studiranja na doktorskim studijama, formiranjem Naučnog odbora i Centra za doktorske studije napravili smo zdravu osnovu za zadatke na planu naučnog i umjetničkog istraživačkog rada", istakla je rektorka prof. Radmila Vojvodić

„UCG bi trebalo da definiše svoju specifičnu orijentaciju kojom će naučni i istraživački potencijal najviše doći do izražaja, i u skladu sa kojom treba definisati prioritete i originalni model razvoja doktorskih studija. Internacionalizacija, uz nastavu i istraživački rad na engleskom jeziku i povećanu mobilnost, još je jedan od važnih ciljeva koje bi Univerzitet trebalo da ostvari", naglasio je profesor sa Univerziteta u Ljubljani Mirko Soković

UVOĐENJE NASTAVE NA ENGLESKOM JEZIKU JE OD IZUZETNE VAŽNOSTI: Sa skupa u Rektoratu

Rektorat Univerziteta Crne Gore (UCG) organizovao je univerzitetski Forum na kojem je o organizaciji i kvalitetu doktorskih studija govorio profesor sa Univerziteta u Ljubljani i ekspert slovenačke Nacionalne agencije za kvalitet u visokom obrazovanju Mirko Soković.

Rektorka UCG prof. Radmila Vojvodić je, otvarajući Forum, kazala da ta visokoobrazovna ustanova istrajava na temama koje provocira proces transformacije i integracije Univerziteta, na šta obavezuje i aktuelna politika UCG koja zagovara reforme i podizanje kvaliteta na studijama.

„Donošenjem novih Pravila studiranja na doktorskim studijama, formiranjem Naučnog odbora i Centra za doktorske studije napravili smo zdravu osnovu za zadatke na planu naučnog i umjetničkog istraživačkog rada. Ovaj Forum je prilika da razgovaramo i otvaramo probleme razvoja, a u oblasti doktorskih studija to su koordinacija postojećih studija, unapređivanje kvaliteta, ujednačavanje i dosljedno sprovođenje kriterijuma u okviru ove oblasti, razvoj multidisciplinarnih doktorskih studija i, iznad svega, internacionalizacija doktorskih studija", istakla je rektorka.

Profesor Soković je predstavio iskustva organizacije multidisciplinarnih doktorskih studija na Univerzitetu u Ljubljani.

Napomenuvši da povećanje kvaliteta nije nimalo lak posao, on je istakao da su neki od još uvijek aktuelnih problema neravnomjerna zastupljenost studenata u oblastima doktorskih studija i nedovoljno mogućnosti za bavljenje istraživačkim radom nakon završetka studija u određenim oblastima.

„Veoma bitno za razvoj visokog školstva u okruženju jeste to da zajedno, upoređujući iskustva, radimo na povećanju kvaliteta i reprezentativnosti naših ustanova. Uvođenje nastave na engleskom jeziku je od izuzetne važnosti, jer na taj način možemo biti dio evropske i svjetske univerzitetske zajednice. Dolazak studenata i istraživača sa strane veoma je važan, da bismo mogli ići u korak sa evropskim standardima", rekao je Soković.

Prema njegovim riječima, UCG bi trebalo da definiše svoju specifičnu orijentaciju kojom će naučni i istraživački potencijal najviše doći do izražaja, i u skladu sa kojom treba definisati prioritete i originalni model razvoja doktorskih studija. Internacionalizacija, uz nastavu i istraživački rad na engleskom jeziku i povećanu mobilnost, još je jedan od važnih ciljeva koje bi Univerzitet trebalo da ostvari.

O. Đ.

Saradnja Fakulteta za crnogorski jezik i književnost sa Odsjekom za identitetska pitanja u Upravi za dijasporu Crne Gore

NATAŠA VUČINIĆ IZ LOVĆENCA NA STUDIJAMA NA CETINJU

Vučinić je od prvih školskih dana aktivni učesnik kulturno-umjetničkih manifestacija Udruženja Crnogoraca Srbije „Krstaš", a u posljednje dvije godine uspješno vodi dramsko-recitatorski studio Crnogorskog kulturno-prosvjetnog društva „Princeza Ksenija"

Kao rezultat uspješne saradnje Fakulteta za crnogorski jezik i književnost na Cetinju i Odsjeka za identitetska pitanja u Upravi za dijasporu Crne Gore, od ove godine studije crnogorskog jezika na FCJK pohađaju i po dvije studentkinje iz Argentine i Vojvodine. Jedna od njih je i talentovana Nataša Vučinić iz Lovćenca u Srbiji.

Nataša Vučinić je od prvih školskih dana aktivni učesnik kulturno-umjetničkih manifestacija Udruženja Crnogoraca Srbije „Krstaš", a u posljednje dvije godine uspješno vodi dramsko-recitatorski studio Crnogorskog kulturno-prosvjetnog društva „Princeza Ksenija" iz Lovćenca.

Lovćenac je varoš u opštini Mali Iđoš, jedinoj opštini u crnogorskoj dijaspori u kojoj je crnogorski jezik u službenoj upotrebi. To je sprovedeno 2010. godine na zahtjev Udruženja Crnogoraca Srbije „Krstaš" glasovima odbornika Crnogorske partije i njenih koalicionih partnera.

N. N.

IZMEĐU DIJASPORE I POSTOJBINE: Nataša Vučinić

Vlade Crne Gore usvojila Informaciju o odnosu ponude i tražnje za visokoškolcima na tržištu rada od 2012. godine do 2015

SMANJENA NEZAPOSLENOST

Nezaposlenost visokoškolaca smanjena je u odnosu na prethodne tri godine, izjavio je ministar prosvjete mr Predrag Bošković nakon šednice Vlade Crne Gore na kojoj je usvojena Informacija o odnosu ponude i tražnje za visokoškolcima na tržištu rada od 2012. do 2015. godine.

„Negativni trend koji je bio od 2009. do 2011. godine u protekle dvije godine prekinut je i sada imamo porast zapošljavanja. Na osnovu ankete o radnoj snazi koju je Monstat uradio u trećem kvartalu 2014. godine imali smo 223.000 zaposlenih u odnosu na 210.000, koliko ih je bilo u istom periodu 2013. Ovu analizu smo radili u svjetlu programa stručnog osposobljavanja visokoškolaca koji nakon tri godine postojanja daje prve pozitivne rezultate. Imamo veću zainteresovanost prije svega privatnog sektora, što nam je bio cilj, a s druge strane imamo smanjenu ponudu na tržištu rada od strane visokoškolaca, i što je najvažnije, ova analiza je pokazala da imamo smanjenu nezaposlenost sa 18 na 16,6 posto u 2014. u odnosu na 2013. godinu", kazao je ministar Bošković.

On je dodao da je sačinjena kompletna informacija o tome koji su problemi kada su u pitanju određena zanimanja koja imaju značajno veću ponudu u odnosu na tražnju, što će pomoći u planiranju upisne politike na državnom univerzitetu. „Najveću diskrepancu imamo kod vaspitača i nastavnika humanističkih predmeta, zatim ekonomista, menadžera i pravnika. Programom stručnog osposobljavanja uspjeli smo da smanjimo stopu nezaposlenosti mladih između 15 i 24 godine sa 38,8 na 27,5 procenata. U narednom periodu nastavićemo aktivnosti na profilisanju sljedećeg programa i sagledavanju mogućnosti za izmjene ili dopune projekta stručnog osposobljavanja, o čemu će javnost biti blagovremeno obaviještena", poručio je ministar prosvjete.

O. Đ.

Upravni odbor Univerziteta Crne Gore

POČELE PRIPREME ZA DOBIJANJE LICENCI ZA RAD

Upravni odbor Univerziteta Crne Gore (UO UCG) donio je odluku da se, na predlog Vlade, za nove članove UO izabere Vladan Joković, direktor Uprave carina, i Radule Novović, glavni urednik u Zavodu za udžbenike i nastavna sredstva.

U okviru statusnih promjena na Univerzitetu Crne Gore, donešena je odluka o imenovanju Odbora za obavljanje pripremnih radnji za dobijanje licence za rad Medicinskog fakulteta. Za predšednika Odbora imenovan je prof. dr Goran Nikolić, dekan Medicinskog fakulteta, a za članove su imenovani prof. dr Sofija Žitnik Sivački, v. d. dekana Fakulteta primijenjene fizioterapije, i doc. dr Zorica Potpara, v. d. dekana Farmaceutskog fakulteta.

Takođe, donijeta je odluka o imenovanju Odbora za obavljanje pripremnih radnji za dobijanje licence za rad Filozofskog fakulteta. Odbor čine predšednik, doc. dr Goran Barović, dekan Filozofskog fakulteta, i članovi, prof. dr Nada Tomović i prof. dr Tatjana Novović sa Filozofskog fakulteta.

Imenovan je i Odbor za obavljanje pripremnih radnji za dobijanje licence za rad Filološkog fakulteta. Za predšednika Odbora imenovan je prof. dr Dragan Bogojević sa Filozofskog fakulteta, a za članove prof. dr Igor Lakić sa Instituta za strane jezike i prof. dr Vesna Vukićević Janković sa Filozofskog fakulteta.

Na šednici je donijeta i odluka o reorganizaciji Rektorata UCG. Takođe, prof. dr Saša Knežević imenovan je za predstavnika Univerziteta u Savjetu Agencije za elektronske medije, a doc. mr Željko Reljić sa Fakulteta likovnih umjetnosti predložen je za člana komisije za dodjeljivanje statusa istaknuti kulturni stvaralac.

U ime UCG, prof. dr Božo Krstajić, direktor Centra informacionog sistema, predložen je za člana savjetodavnog tijela koje će pratiti i koordinirati dalji rad Nacionalne tačke razmjene internet saobraćaja.

O. Đ.

Na Ekonomskom fakultetu u Podgorici, povodom 55 godina postojanja održana peta međunarodna konferencija o preduzetničkom razvoju MICED

INTERNACIONALIZACIJA JE SLOŽEN PROCES, IZISKUJE NAPORE SVIH I – KOŠTA

Premijer Milo Đukanović: „Vjerujem da je klica ideje o nezavisnoj i prosperitetnoj Crnoj Gori rođena danom osnivanja Ekonomskog fakulteta i daljim narastanjem UCG"

Rektor Univerziteta Crne Gore prof. dr Radmila Vojvodić: „Što prije prepoznamo autentične istraživačke mogućnosti našeg univerziteta i vlastite jedinstvene resurse preduzetnički usmjerimo – transfer znanja je pouzdaniji za našu instituciju i za crnogorsko društvo"

Dekanica Ekonomskog fakulteta prof. dr Ana Lalević Filipović: „U vremenu dinamične realizacije glavnih spoljnopolitičkih prioriteta Crne Gore, Ekonomski fakultet nastoji da gradi ekonomsku nauku kao sistemsku podršku u realizaciji ciljeva ekonomske politike"

UČESTVOVALO VIŠE OD 80 DEKANA, PRODEKANA I PROFESORA: Sa otvaranja konferencije

Ekonomski fakultet Univerziteta Crne Gore (UCG) obilježio je 55 godina postojanja organizovanjem pete međunarodne konferencije o preduzetničkom razvoju MICED (Montenegrin International Conference of Entrepreneurial Development), na kojoj je uvodno predavanje održao premijer Milo Đukanović.

Čestitajući jubilej Ekonomskom fakultetu, premijer je kazao da je ovo prilika „da se podsetimo na izuzetan doprinos koji su generacije profesora i studenata ovog Fakulteta decenijama davali i daju razvoju i napretku Crne Gore. Gledano iz današnje perspektive, ja vjerujem da je klica ideje o nezavisnoj i prosperitetnoj Crnoj Gori rođena danom osnivanja Ekonomskog fakulteta i daljim narastanjem UCG".

UCG je posvećen podizanju kvaliteta znanja

Rektorka UCG prof. Radmila Vojvodić kazala je da su borba za referentnost nastavnog kadra i agilnog studenta, razvoj istraživačke djelatnosti, neposrednije i produktivnije povezivanje sa društvenom i biznis zajednicom – teme kojima je u ovom trenutku Univerzitet najneposrednije posvećen.

„UCG je okrenut podizanju kvaliteta znanja i mjerljivoj konkurentnosti u međunarodnom prostoru visokog obrazovanja, u susret akreditaciji 2017. godine. Posebne mjere internacionalizacije UCG predstoje na planu organizovanja nastave na engleskom jeziku. To je jedini mogući put da zavrijedimo veće interesovanje stranih studenata i pospješimo mobilnost koja je na nezadovoljavajućem nivou. Internacionalizacija je složen proces, koji iziskuje napore svih i – košta", kazala je rektorka.

Prema njenim riječima, najveći izazovi internacionalizacije Univerziteta su na doktorantima, saradnicima, mladim docentima, istraživačima, vrijednima i talentovanima. Od posebne važnosti je kreiranje ambijenta međusobne podrške, kao i razvijanje osećanja odgovornosti i pripadnosti jednom značajnom razvojnom iskoraku UCG.

„Što prije prepoznamo autentične istraživačke mogućnosti našeg univerziteta i vlastite jedinstvene resurse preduzetnički usmjerimo – transfer znanja je pouzdaniji za našu instituciju i za crnogorsko društvo", zaključila je rektorka.

Razmjena pozitivnih isustava i postignutih naučnih rezultata

Dekanica Ekonomskog fakulteta prof. dr Ana Lalević Filipović je poručila da je Ekonomski fakultet, kao najstarija visokoškolska ustanova u Crnoj Gori, organizuje ovu dvodnevnu konferenciju sa ciljem razmjene pozitivnih iskustava i postignutih naučnih rezultata koji će poslovni ambijent učiniti boljim efikasnijim i stimulativnijim.

„U vremenu dinamične realizacije glavnih spoljnopolitičkih prioriteta Crne Gore, Ekonomski fakultet nastoji da gradi ekonomsku nauku kao sistemsku podršku u realizaciji ciljeva ekonomske politike", kazala je dekanica.

Tokom dvodnevnog skupa učestvovalo je više od 80 dekana, prodekana i profesora ekonomskih fakulteta iz Nice, Ljubljane, Osijeka, Zagreba, Novog Sada, Niša, Sarajeva i Splita. **O. Đ.**

Milo Đukanović: ZNANJE POKREĆE SVIJET

Deficit preduzetničke kulture ključni ograničavajući faktor ekonomskog razvoja Crne Gore

Govoreći o preduzetničkom ambijentu, premijer Đukanović je rekao da je deficit preduzetničke kulture ključni ograničavajući faktor ekonomskog razvoja Crne Gore.

„Preduzetnici imaju značajnu ulogu u razvijenom društvu. Oni su kreatori novih radnih mjesta, novih proizvoda i usluga, ekonomiju čine konkurentnijom i produktivnijom i bitno doprinose ekonomskom rastu i razvoju", rekao je premijer.

Prema njegovim riječima, znanje više nego ikada u istoriji danas pokreće svijet, više nego novac, kapital ili resursi. Pored integracija, jačanja fiskalne i finansijske stabilnosti i unaprijeđenja infrastrukture, za Vladu su, kako je dodao, najvažniji prioriteti strukturne reforme i unapređenje poslovnog ambijenta, kojim će se stvoriti uslovi za razvoj konkurencije i preduzetništva, za prenos znanja, tehnologija i rađanje inovacija.

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković sastao se sa ambasadorkom Republike Kipar

NEOPHODNA SARADNJA U OBLASTI VISOKOG OBRAZOVANJA I RAZMJENA STUDENATA

Na sastanku ministra prosvjete mr Predraga Boškovića sa ambasadorkom Republike Kipar Nafsikom Krousti razgovarano je o obrazovnom sistemu Crne Gore i budućoj saradnji u oblasti obrazovanja.

Ministar Bošković je upoznao ambasadorku Krousti sa crnogorskim obrazovnim sistemom, pri čemu je poseban akcenat stavio na visoko obrazovanje i reformu Univerziteta Crne Gore.

Sagovornici su se usaglasili o potrebi saradnje u oblasti visokog obrazovanja, kao i o neophodnosti razmjene studenata i profesora.

Ministar Bošković je takođe govorio o značaju srednjeg stručnog obrazovanja, uvođenju nastave na engleskom jeziku, kao i o značaju predškolskog vaspitanja i obrazovanja.

Na sastanku je zaključeno da su zbog sličnosti obrazovnih sistema dviju zemalja saradnja i razmjena iskustava od velikog značaja, pa je neophodno uspostavljanje bilateralne saradnje potpisivanjem memoranduma, stoji u saopštenju Ministarstva prosvjete. **Lj. V.**

USPOSTAVLJANJE BILATERALNE SARADNJE POTPISIVANJEM MEMORANDUMA: Sa sastanka

Gradska opština Golubovci objavila konkurs za dodjelu studentskih stipendija

ZNAČAJNA FINANSIJSKA PODRŠKA ZA PET STUDENATA

SVIJEST O VAŽNOSTI VISOKOG OBRAZOVANJA: Zgrada GO Golubovci

Gradska opština Golubovci objavila je konkurs za dodjelu stipendija svršenim učenicima srednjih škola – brucošima i studentima II i narednih godina studija sa područja Golubovaca, za studijsku 2015/2016. godinu.

U skladu sa ovim konkursom, te Odlukom o dodjeli stipendija Gradske opštine Golubovci, dodijeliće se pet stipendija, od čega dvije svršenim srednjoškolcima (brucošima) i tri redovnim studentima druge i narednih godina školovanja, za studije u zemlji i inostranstvu, u iznosu od po 100 eura mjesečno", navodi se u saopštenju GO Golubovci.

Više informacija u vezi sa Konkursom može se dobiti u Upravi Gradske opštine Golubovci, kao i na telefon 020/873–261 preko kontakt osobe Jasmine Lukić. **N. N.**

Univerzitet Crne Gore: Na sastanku predstavnika Ministarstva prosvjete, Sindikata UCG, kao i Univerziteta, postignut je visok stepen saglasnosti u vezi sa mogućim izmjenama i dopunama kolektivnog ugovora

UNAPREĐIVANJE PROFESIONALNE ODGOVORNOSTI

NAGRAĐIVANJE ISTRAŽIVAČKIH RADOVA: Sa sastanka

U duhu integracije državnog Univerziteta, boljeg modela finansiranja i unapređenja istraživačke djelatnosti

Nakon višemjesečnog rada Radni tim Univerziteta Crne Gore (UCG) predstavio je prijedlog izmjena i dopuna Kolektivnog ugovora te visokoškolske ustanove. Kako je saopšteno, na sastanku predstavnika Ministarstva prosvjete, Sindikata UCG, kao i Univerziteta postignut je visok stepen saglasnosti u vezi sa mogućim izmjenama, a u duhu integracije državnog Univerziteta, boljeg modela finansiranja i unapređenja istraživačke djelatnosti.

Izmjene i dopune o kojima je konstruktivno raspravljano tiču se nužnih usaglašavanja sa novim zakonskim aktima s jedne strane, ali još više su obuhvatan pokušaj da se na sistematičan način otklone mnogi nedostaci iz važećeg Kolektivnog ugovora, kao i deformiteti nastali u praksi, koji još uvijek predstavljaju opasnost za pad kvaliteta i komercijalizaciju nastave.

Nove odredbe, takođe, unapređuju profesionalnu odgovornost zaposlenih kroz nove principe regulisanja zarade zaposlenih, zagovarajući kvalitativni pristup u vrednovanju – jednakim vrednovanjem nastave na budžetskim i samofinansirajućim grupama, što do sada nije bio slučaj, kao i mehanizmima nagrađivanja za vrhunski naučni i umjetnički istraživački rad.

Radne grupe će nastaviti rad oročen za donošenje usaglašene verzije do kraja oktobra, saopšteno je iz Rektorata. **O. Đ.**

Zanimljiva astronomija (V)

STRUKTURA NAŠE GALAKSIJE

Američki naučnik Harlou Šepli ustanovio je na osnovu zakonitosti period – sjaj ustanovio je da se je Sunce veoma daleko od centra Galaksije, da se, zapravo, nalazi u jednom njenom kraku. Ustanovio je da je Miječni put, zapravo, spiralna galaksija koja ima veliko središte i poveće krakove koji se spiralno omotavaju oko toga središta. U njemu se nalaze stare, crvene zvijezde, zvijezde džinovi, dok su krakovi ispunjeni mladim zvijezdama, među kojima se nalazi i naše Sunce koje pripada sasvim prošečnim tipovima, bez nekih specifičnih karakteristika

Piše: **Vojislav Budo Gledić**

Ispitivanje strukture naše galaksije, njene veličine, izgleda i gustine zvijezda i drugih objekata (zbijenih i rasijanih jata, kosmičke prašine i pojedinačnih zvijezda i njihovih skupova) predstavljalo je jedan dugotrajan i veoma složen naučni proces. Iako je još u drugoj polovini 17. vijeka slavni engleski astronom-amater Vilijem Heršel (1738–1822) prvi počeo da proniče u strukturu i izgled naše galaksije, njenu pravu prirodu su ustanovili tek astronomi i astrofizičari tokom 20. stoljeća. Tokom druge decenije prošlog vijeka, dok je u Evropi bjesnio Prvi svjetski rat, američki naučnik Harlou Šepli (1885–1972) preduzeo je poduhvat da izmjeri dimenzije Galaksije pomoću jedne posebne vrste tzv. globularnih jata koja okružuju naše zvjezdano ostrvo.

Šepli je kao sin farmera najpre radio kao kriminalistički novinarski reporter prije nego što se opredijelio za astronomiju koju je završio na Univerzitetu u Misuriju. Godine 1915. on je na Hejlovoj opservatoriji na Harvardu (na kojoj je kasnije bio i upravnik od 1921. do 1952. godine) proučavao raspored i udaljenost globularnih (zbijenih) jata koristeći promjenljive zvijezde tipa cefeide. Na osnovu zakonitosti period – sjaj ustanovio je da je Sunce veoma daleko od centra Galaksije, da se, zapravo, nalazi u jednom njenom kraku. Ustanovio je da je Miječni put, zapravo, spiralna galaksija koja ima veliko središte i poveće krakove koji se spiralno omotavaju oko toga središta. U njemu se nalaze stare, crvene zvijezde, zvijezde džinovi, dok su krakovi ispunjeni mladim zvijezdama, među kojima se nalazi i naše Sunce koje pripada sasvim prošečnim tipovima, bez nekih specifičnih karakteristika.

Šepli je dalje ustanovio da se centar naše galaksije, zbog gustine zvjezdanih skupina, nalazi u smjeru sazvježđa Strijelac i da se nalazi na udaljenosti od oko 50 hiljada svjetlosnih godina. Kasnije se procjena ove udaljenosti mijenjala tako da se kretala u rasponu od 32 do 25 hiljada svjetlosnih godina. Ove procjene se i danas mijenjaju, dok je Šepli prva validna mjerenja obavio oko 1920. godine. Kada je Habl počeo da određuje udaljenost drugih galaksija, počevši od 1924, da bi najbolje rezultate postigao 1929. godine, Šepliju je jasno bilo da je naša galaksija slična sušednoj velikog galaksiji M 32 poznatoj od davnina pod imenom Maglina Andromede, dakle da je riječ o jednoj od najvećih zvjezdanih ostrva u tzv. lokalnoj grupi. U to vrijeme se procjenjivalo da ih ima dvadesetak, kasnije je njihov broj povećavan tako da se danas smatra da ukupno ima 46 ovih ogromnih zvjezdanih sistema.

U početku je Šepli vjerovao da naša galaksija ima u prečniku oko 300.000 svjetlosnih godina, ali su kasnija preciznija mjerenja pokazala da se tu radi o veličini od oko 100 hiljada svjetlosnih godina. I njegova mjerenja udaljenosti pojedinih globularnih jata su potom ispravljana, posebno na osnovu Hablovih mjerenja. Sva ta proučavanja su se, ipak, pokazala nedovoljno preciznim jer se nije znala tačna vrijednost veze između perioda i sjaja za zvijezde tipa cefeide u drugim galaksijama koje se razlikuju od onih u našem Mliječnom putu. Veliki doprinos rješenju ovog problema je dala radioastronomija koja je počela da se razvija još prije Drugog svjetskog rata.

Središte naše galaksije se ne može vizuelno registrovati zbog ogromnog oblaka kosmičke prašine i gasa koji se nalazi u tom smjeru. Zbog toga kroz taj prostor mogu da prođu jedino radio-talasi, dok je vidljiva svjetlost onemogućena (jer je upija taj džinosvki oblak gasa i prašine). Kasnije je ustanovljeno da se u samom centru Galaksije nalazi ogromna crna rupa mase veće od preko tri miliona Sunčevih i koja isisava čitavu okolnu materiju, uključujući i zvijezde (koje se nalaze u neposrednoj okolini). Inače, centar naše galaksije je bio prvi jaki radio izvor koji je otkrio Amerikanac Karl Janski (1905–1950), osnivač radioastronomije. Zatim je prvi veliki radio-teleskop konstruisao Amerikanac Grot Rajber još 1937. godine. On je u dvorištu svoje kuće instalirao prvu paraboličnu antenu prečnika 9,3 metara i počeo da ispituje kosmičko radio zračenje. Poslije toga, godinama bio je jedini radioastronom na svijetu, pri čemu je otkrio izvore ovog zračenja u savježđima Labuda, Bika, Kasiopeje i nekim drugim oblastima neba. Prvu radio-kartu neba izradio je već 1944. godine, obavljajući ispitivanja na talasnoj dužini od 1,87 metara.

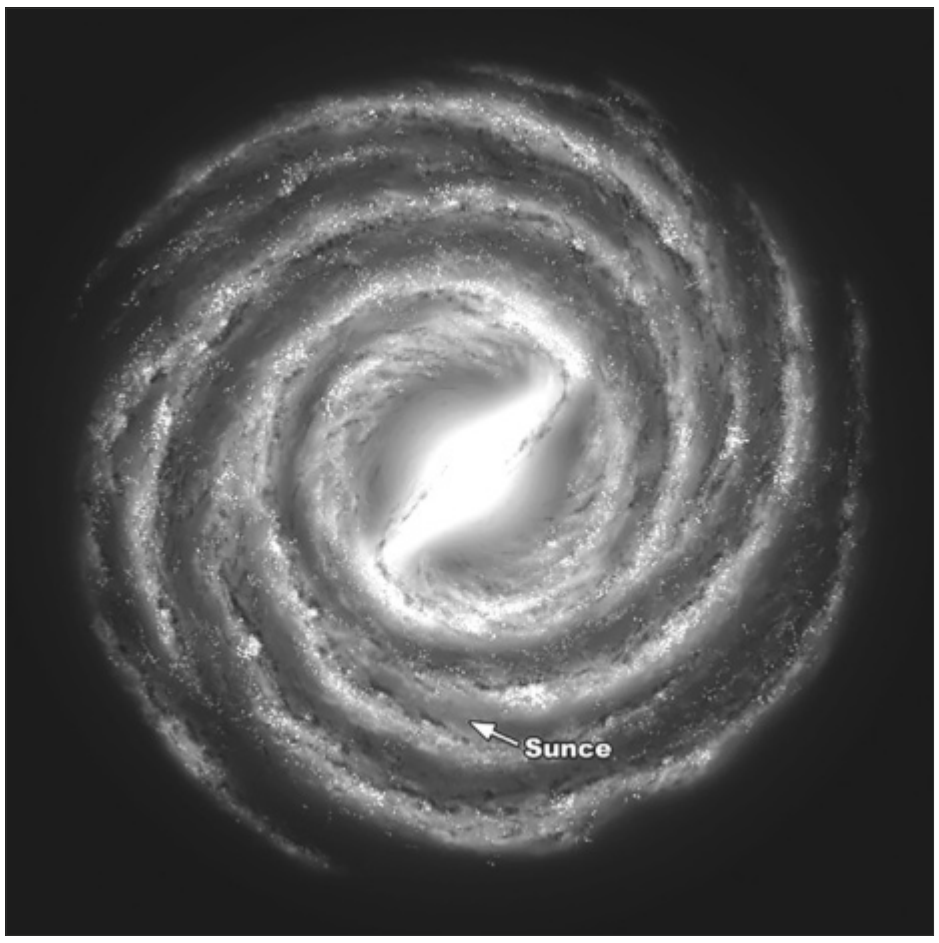

Istraživanja strukure, veličine i ogromnog broja objekata u našoj galaksiji intenzivno se nastavilo poslije Drugog svjetskog rata, kako posmatranjima sa Zemlje tako i teleskopima i drugim posmatračkim instrumentima iz vasione (okoline Zemlje). Veliki doprinos ovoj oblasti dali su naučnik Kristofel Van de Hulst (1918) i njegovi saradnici u Holandiji, posebnim mjerenjima na talasnoj dužini od 21 cm (emisije elektrona vodonika), kao i američki fizičar Edvard Persel (1912–1997) i mnogi drugi. Danas je poznato mnogo pojedinosti o našem džinovskom zvjezdanom ostrvu, ali se istraživanja neprekidno nastavljaju, usavršavaju i obogaćuju u svim domenima elektromagnetskog spektra. Tom cilju veliki doprinos daju sve bolje i kvalitetnije posmatračke kosmičke stanice koje ukazuju na burne i dinamičke procese u zvijezdama i drugim objektima koji se nalaze kako u Galaksiji, tako i u mnogim drugim sličnim objektima u dubinama kosmičkog prostora.

Galaktički spiralni kraci se obavijaju oko centra Galaksije (Mliječnog puta), a brzina pojedinih oblasti je različita ili, kako se to stručno kaže, one imaju difrencijalnu brzinu koja je karakteristična za svaki sloj našeg zvjezdanog sistema. Iako se u početku smatralo da je naša galaksija zapravo čitava vasiona, pokazalo se da je svakako riječ o velikom kosmičkom sistemu, ali samo jednom od preko stotinu milijardi sličnih džinovskih skupina koje imaju od nekoliko stotine miliona do preko bilion zvijezda u svojim sastavima. Galaksije se grupišu u sisteme različite veličine i oblika, od lokalnih grupa do jata i superjata zvjezdanih ostrva koja sadrže do više stotina ili hiljada pojedinih objekata i njihovih manjih i većih cjelina.

ZANIMLJIVA FIZIKA (14)

PITANJA I ODGOVORI

141. Kako se može odrediti masa predmeta veća od 1 kg (na primjer, masa plastične boce napunjena pijeskom)? Na raspolaganju je pribor: dinamometar opsega do 4 N, tanka neistegljiva nit dužine 1 m, milimetarski papir i stativ.

142. Kako se može odrediti masa predmeta manja od 10 g (na primjer, masa plastične alke)? Na raspolaganju je pribor: dinamometar podjeljka 0,5 N, tanka neistegljiva nit dužine 2 m, milimetarski papir i dva stativa.

143. Iz najvisočije tačke vertikalnog diska poluprečnika *R* izrezan je žljeb (slika).

Kako zavisi vrijeme klizanja tijela po žljebu od ugla između vertikalnog pravca i žljeba?

(*Galilejev zadatak*)

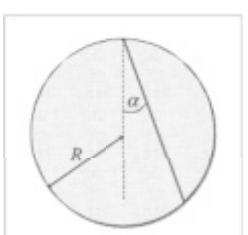

144. Kolikom silom treba vući uže pri dizanju tijela mase m = 10 kg pomoću nepokretnog kotura, a kolikom ako se koristi pokretni kotur?

Pretpostavlja se da su mase koturova dovoljno male da se mogu zanemariti.

145. Neka se mjeri period matematičkog klatna dužine *l* za različite otklone klatna iz ravnotežnog položaja pri konstantnom ubrzanju sile teže *g*. Pažljivim mjerenjem utvrdiće se da se period oscilovanja malo povećava s povećanjem amplitude.

Kako se ovo može objasniti?

146. Zašto se govor na velikim rastojanjima samo čuje, ali se riječi ne razumiju?

147. Na tri slike prikazane su linije sile tri elektrostatička polja. Kako će da se kreće nenaelektrisana loptica kada se postavi u svakom od ova tri polja?

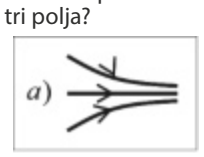

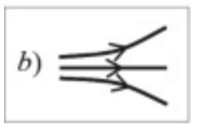

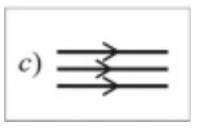

148. Pozitivno tačkasto naelektrisanje *q* stvara električno polje.

Kako se promijeni jačina električnog polja i potencijal u tački *A* (v. sl.), ako se desno od nje postavi nenaelektrisana metalna kugla?

149. U čaši A je vino, a u čaši B voda. Zapremine ovih tečnosti su različite. Prebaci se kašika vode u čašu A i – poslije kraćeg vremena – kašika ove smješe vrati u čašu B.

Da li ima više vode u čaši A ili više vina u čaši B?

150. Na dno prazne posude neprovidnih zidova dječak je stavio kuglicu, a zatim se malo odmaknuo da kuglicu više ne vidi (slika).

Međutim, kada je napunio posudu vodom, on je vidio kuglicu.

Zašto?

Odgovori na pitanja iz prošlog broja

131. Srednja brzina uređenog kretanja elektrona $\left(v_{sr} = \frac{I}{qnS}\right)$ je veća kroz nit sijalice nego kroz provodnik. Jačina struje je jednaka u niti i u provodniku. Koncentracije slobodnog naelektrisanja su takođe jednake, a površina poprečnog preseka provodnika je znatno veća nego niti.

132. Može, ako se tačkasto naelektrisanje kreće normalno na linije sile, po ekvipotencijalnoj površi.

133. Izvršeni rad nije veći od 1 J. Moguć je i slučaj da rad uopšte nije ni izvršen (kada se tačka pomjera u pravcu normalnom na pravac sile).

134. Ne, jer je relativna promjena sile teže jednaka za sve djelove tijela.

135. Na gornjoj slici dječak jače ošeća hladnoću jer vjetar brže odnosi sloj vazduha zagrijan tijelom i pri tome pojačava isparavanje vode s tijela.

136. Može. Potrebno je da je rezultanta usmjerena ka osi.

137. Pritisak cigle se smanjuje.

138. Foton pri odbijanju od ogledala predaje dva puta veći impuls nego pri apsorpciji.

139. Što je manji upadni ugao, to je manji i udio odbijene svjetlosti.

140. Zbog toga što na granici između vazduha i stakla dolazi do djelimičnog odbijanja zvučnih talasa.

Priredio:
Radovan Ognjanović

U Podgorici održan festival „Otvreni dani nauke"

OBRAZOVANJE I INOVACIJE NOVA VALUTA SAVREMENOG SVIJETA

Ministarka nauke prof. dr Sanja Vlahović: „Dani nauke imaju cilj da promovišu nauku u društvu i time je utemelje kao istinski generator promjena za 21. vijek"
Ministar za informaciono društvo i telekomunikacije prof. dr Vujica Lazović: Svjetlost i fotonika su na putu da postanu ključne tehnologije budućnosti. Fotonika će u 21. vijeku značiti ono što je ranije značila elektronika. Kako mladi danas odrastaju u digitalnom okruženju, živimo u čudnom svijetu đe roditelji uče od svoje đece. Raduje me činjenica da je nedavno istraživanje Global inovation indeksa za ovu godinu Crnu Goru svrstalo na 41. mjesto. Obrazovanje i inovacije nova valuta savremenog svijeta"
Direktor CERN-a za međunarodnu saradnju Rudiger Fos: „Ova naučno-istraživačka ustanova zainteresovana je za proširenje saradnje sa Crnom Gorom, a vrata CERN-a širom su otvorena za crnogorske naučnike, studente i profesore"

Ministarstvo nauke u saradnji sa ministarstvima prosvjete, informacionog društva i telekomunikacija, te vanjskih poslova, zatim CERN-om, Pronom, i drugim brojnim prijateljima festivala organizovalo je jubilarne 5. Otvorene dane nauke u Podgorici.

Cilj manifestacije bio je da pokaže koliko je nauka sveprisutna, zanimljiva i inspirativna. Ona postavlja pitanja, daje odgovore i ogromnom brzinom mijenja svijet oko nas. Ne volimo je obično zato što je ne razumijemo, stoga Ministarstvo nauke već godinama daje sve od sebe da je približi široj javnosti.

Otvarajući festival, direktor CERN-a za međunarodnu saradnju Rudiger Fos kazao je da je ta naučno-istraživačka ustanova zainteresovana za proširenje saradnje sa Crnom Gorom, a njegova vrata širom su otvorena za crnogorske naučnike, studente i profesore.

„Dugogodišnja naučna saradnja i kontakti Crne Gore i CERN-a krunisani su sporazumom dvije strane, koji je potpisan 2007. godine. Ali mi bismo voljeli da proširimo saradnju sa više naučnog života i aktivnosti, kao i da dočekamo više univerzitetskih grupa iz Crne Gore da učestvuju u jedinstvenim naučnim aktivnostima naše institucije. Istraživačke kapacitete CERN-a danas koristi više od 11.000 istraživača koji dolaze sa 650 univerziteta iz 75 zemalja", istakao je Fos.

Prema njegovim riječima, postoje i druge mogućnosti za saradnju Crne Gore sa CERN-om poput programa za profesore srednjih škola ili ljetnjih škola za studente, koja je već zaživjela.

Ministarka nauke prof. dr Sanja Vlahović je ukazala da Dani nauke imaju cilj da promovišu nauku u društvu i time je utemelje kao istinski generator promjena za 21. vijek.

„Ovo je godina svjetlosti. Neka svjetlost našeg doba budu ljubav i prijateljstvo, neka nijedna sila u univerzumu ne uspije da nas skrene sa puta humanizma i optimizma, jer samo optimizam donosi nove dobre ideje. Samo nove ideje donose bolji život za sve nas i generacije koje dolaze. Nama ne preostaje ništa drugo nego da živimo po onoj Erazmusovoj 'Nemojte se truditi da razgrnete mrak, pustite svjetlost i mrak će nestati sam od sebe'", poručila je Vlahovićeva.

Pošetioci festivala imali su priliku da u Atlas kapital centru vide vrijednu izložbu „CERN u Crnoj Gori – čudesan svijet čestica", koju su kreirali ta najveća na svijetu laboratorija za fiziku čestica i Prirodnomatematički fakultet Univerziteta Crne Gore.

O razbijanju kosmičkog koda i o Higsovom bozonu

Izložba je bila prilika da se sazna kako se razvijaju naučna saznanja iz ove intrigantne i uzbudljive oblasti fizike. Eksponati CERN-a praćeni filmovima, prikazali su najznačajnije naučne eksperimente i infrastrukturu, koji su omogućili „snimanje" unutrašnjosti atomskog jezgra i sudaranje čestica u uslovima koji sliče početku stvaranja univerzuma. Tokom izložbe priređena je i interaktivna igra Proton fudbal, koja na zabavan način ilustruje sudaranje čestica. Cilj je primaći se malo bliže tim vječnim pitanjima – šta je bilo na početku i šta je to najsitnije u nama.

Prof. dr Christoph Schaefer i prof. dr Sascha Schmeling, gostujući naučnici iz CERN-a oduševili su publiku svojim predavanjima u galerijskom prostoru The Capital Plaza-e. Pričali su o razbijanju kosmičkog koda i o Higsovom bozonu, kao i najvećim tajnama CERN-a i njegovoj obrazovnoj misiji.

Nakon predavanja, pred prepunom salom, publici se u direktnom uključenju iz CERN-a obratila i dva crnogorska naučnika dr Sanja Damjanović i dr Ilija Vukotić, koji su ispričali svoja iskustva rada u najvećoj laboratoriji za fiziku čestica na svijetu i odgovarali na brojna pitanja slušaoca.

Fabrika znanja

„Bogatstvo jedne države u 21. vijeku mjeri se procentom obrazovanog kadra, a obrazovanje i inovacije su nova valuta savremenog svijeta", kazao je ministar za informaciono društvo i telekomunikacije prof. dr Vujica Lazović otvarajući Fabriku znanja, manifestaciju koja se u okviru Dana nauke održava na Univerzitetu Donja Gorica (UDG).

On je ocijenio da je to jedan od najvećih edukativnih događaja u regionu, i istakao značajnim što mladi ljudi tom prilikom mogu da spoznaju nauku o svjetlosti.

„Svjetlost i fotonika su na putu da postanu ključne tehnologije budućnosti. Fotonika će u 21. vijeku značiti ono što je ranije značila elektronika. Kako mladi danas odrastaju u digitalnom okruženju, živimo u čudnom svijetu đe roditelji uče od svoje đece. Raduje me činjenica da je nedavno istraživanje Global inovation indeksa za ovu godinu Crnu Goru svrstalo na 41. mjesto", rekao je Lazović.

Analizirajući obrazovni sistem Crne Gore on je naveo da i pored svih reformi koje su preduzete, nažalost, postoji sistem koji je osmišljen za industrijsko doba, đe je nastavnik u centru pažnje, a komunikacija je jednosmjerna. Ministar Lazović je istakao da obrazovanje treba da obuhvata interaktivnu komunikaciju, te da bude prilagođeno digitalnoj ekonomiji u umreženom okruženju.

Prema riječima direktora kompanije „Kom trejd" Veselina Jevrosimovića, „Fabrika znanja" pokrenuta je u želji da obrazovanje ne bude problem, već posljednja šansa. On je poručio mladima da uvijek gledaju dalje i misle izvan ustaljenih okvira.

„Siguran sam da će vam znanja stečena ovđe pomoći i poslužiti kao inspiracija za profesionalnu karijeru u

Radionice i seminar Orena Farbera, dugogodišnjeg predavača i popularizatora nauke iz Tel Aviva

PROIZVODI PRILAGODLJIVI ZA UČENIKE OSNOVNIH I SREDNJIH ŠKOLA

Farber sebe naziva: naučno-obrazovnim preduzetnikom, a angažovan je u kompaniji „Fourier Education", koja je jedan od svjetskih lidera u području tehnologije naučnog obrazovanja

Poseban segment festivala Otvoreni dani nauke bile su radionice i seminar Orena Farbera, dugogodišnjeg predavača i popularizatora nauke iz Tel Aviva. Farber je trenutno savjetnik u oblasti obrazovanja, pedagoški i naučni savjetnik, a sebe naziva: naučno-obrazovnim preduzetnikom.

„Povezivanje kamere i nauke" i „Od svijeće do rakete"

Na radionicama iz fizike pod naslovom „Povezivanje kamere i nauke" i „Od svijeće do rakete", prikazao je metode za izvođenje nastave na kreativan i uzbudljiv način. Učenici su, koristeći svoje pametne telefone na radionicama uspjeli da vide kako kamere i fotografija mogu da nam pomognu da vidimo i razumijemo svijet na nove načine. Istražili su mikroskopsku fotografiju i usporene snimke. Sa puno demonstracija i uzbuđenja pokušao je da približi nauku mladima. Pošetioci su istražili teorijske i praktične segmente i odgovarali na pitanja: Što je sagorijevanje, i kako funkcioniše? Što je plamen? Što je vatrena lopta? Kako možemo primijeniti sagorijevanje da pokrene topli vazduh balona i rakete?

„Kako napraviti naučno predavanje nezaboravnim?" i „Izumiti šutrašnjicu: Odakle veliki izumi dolaze?"

Predavanja za profesore egzaktne grupe predmeta u gimnazijama fokusirao se na temu: „Kako napraviti naučno predavanje nezaboravnim? Kako koristiti filmove, tehnologije i iznenađujuće demonstracije kako bi naučna nastava bila zanimljiva i smislena". Druga tema bila je: „Izumiti šutrašnjicu: Odakle veliki izumi dolaze? Kako će budućnost izgledati? Kako je Izrael postao supersila u oblasti inovacija? Kako bi obrazovanje trebalo promijeniti da bi odgovorilo izazovima budućnosti?".

Jedini obrazovni tablet posvećen naučnom obrazovanju prvenstveno, a može se koristiti u širem obrazovnom okruženju

Oren Farber izumitelj je Einstein™ Tablet + uređaja „sve-u-jednom" koji je jedini obrazovni tablet te vrste posvećen naučnom obrazovanju prvenstveno, a može se koristiti u širem obrazovnom okruženju. Angažovan je u kompaniji „Fourier Education", koja je jedan od svjetskih lidera u području tehnologije naučnog obrazovanja. Fourier proizvodi su prilagodljivi za učenike osnovnih i srednjih škola i automatizuju i pojednostavljuju način na koji se podaci prikupljaju, analiziraju i dijele. Učenici iz više od 60 zemalja širom svijeta koriste kompjuterizovane naučne laboratorije marke Fourier. U pitanju je android tablet sa ugrađenim senzorima za obrazovno okruženje, koji može da izmjeri puls, otkucaje srca, ultravioletno zračenje, vlažnost i temperaturu vazduha, kao i jačinu svjetlosti.

IT svijetu koji se i sam neprestano razvija", poručio je Jevrosimović.

„Fabrika znanja" obuhvatila je razne tribine, radionice, kvizove znanja, koje je pošetilo više od 2.500 đaka iz različitih crnogorskih gradova.

Arheološke laboratorije

Na arheološkom lokalitetu Duklja priređene su obrazovne laboratorije putem kojih su se učesnici direktno upoznali šta znači biti po zanimanju arheolog. Na taj način stiču svijest o naučnim metodama koje upotrebljava savremena arheologija prilikom istraživanja i rekonstrukcije prošlosti. Radionice je vodila iskusni arheolog i međunarodni popularizator arheologije Asja Zec. Pored praktičnog rada na iskopavanju i analizi materijala, pošetioci su obišli lokalitet, kao i Antičku tezgu – simulaciju trgovine u vrijeme starih Rimljana.

U Kuslevovoj kući održane su tribine o arheologiji, u okviru kojih su obrađene zanimljive i aktuelne teme iz te oblasti, prilagođene široj publici. Koristeći primjere iz prošlosti i upoređujući ih sa današnjicom, predavači su približili svakodnevni život pradavnih kultura i civilizacija.

Prirodnjački muzej Crne Gore, NVO DIV i Grupo Cultural iz Argentine organizovali su izložbu Crna Gora i doba mezozoika, koju su činili originalni fosili morskih organizama koji su sakupljeni na teritoriji Crne Gore, a koji su pronađeni u stijenama mezozojske starosti (trijas, jura i krede). Pošetioci su imali priliku da vide prve tragove pterosaurusa koji su pronađeni u zapadnom dijelu Crne Gore, u blizini Vraćenovića. To je za sada jedini nalas „dinosaurusa" u Crnoj Gori. Izložba je obuhvatila i fotografije eksponata, tj. skeleta i rekonstrukciju dinosaurusa sa izložbe „Dinosaurusi: Džinovi Patagonije", koje prate paneli sa karakterističnim informacijama o toj vrsti dinosaurusa. Postavku su činili i informativni paneli sa informacijama o Zemlji i prvobitnom životu, o paleontologiji, fosilizaciji, osnovnim karakteristikama gmizavaca, te film o iskopavanjima fosila dinosaurusa iz Patagonije.

Svijet biologije i hemije

Na biotehničkom fakultetu Univerziteta Crne Gore biolozi su otvorili vrata svojih laboratorija i približili čudesan svijet biologije i hemije. Promovisan je biodiverzitet Crne Gore i organizovane su interaktivne radionice iz botanike, zoologije, mikrobiologije, ekologije, fiziologije biljaka i životinja, antropologije i hemije. Organizovana je i pošeta Skadarskom jezeru u cilju upoznavanja njegove flore i faune.

U organizaciji asocijacije OMSA doktorandi iz Crne Gore koji studiraju na prestižnim svjetskim univerzitetima, u saradnji sa svojim kolegama iz inostranstva, putem predavanja pokušali su da otkriju tajne nuklearnog svijeta.

Noć istraživača

Fondacija za promociju nauke PRONA, Ministarstvo nauke i Prirodnjački muzej priredili su „Noć istraživača" u Umjetničkom paviljonu i na platou ispred knjižare „Karver". Taj događaj se tradicionalno održava posljednjeg petka u septembru u više od 300 gradova Evrope. Podgorica je sedmi put jedan od njih. I ove godine u „Noći istraživača" dešavalo se mnogo toga zanimljivog za sve generacije: eksperimenti, performansi, otvorene laboratorije, istraživački izleti, naučne tribine, takmičenja osnovaca i studenata. Uz domaće istraživače i naučnike, kao i one koji će tek postati, gostovali su i naučnici iz dijaspore, regiona i inostranstva. Atraktivan, originalan i zabavan način predstavljanja nauke probudio je radoznalost i parivukao veliki broj pošetilaca, posebno mladih. Nezaboravna iskustva omogućile su prezentacije koje omogućavaju ne samo posmatranje nekog fenomena iz naučne ili tehnološke oblasti, već kompletan doživljaj, čulni i saznajni, kroz neposredno učešće u eksperimentu.

A za prezentacije su se pobrinuli PRONA, Prirodnjački muzej Crne Gore, osnovne škole „Radojica Perović" i „Pavle Rovinski", NVO „Inovator" iz Kolašina, IAESTE, Institut „Vinča" iz Beograda, Dejan Todorović, programer, Mašinski fakultet iz Podgorice, Radio klub Podgorica, Srednja mješovita škola „Mladost" iz Tivta, Institut astronautike i raketne tehnike iz Podgorice, Zavod za metrologiju Crne Gore i brojne druge obrazovne, naučne i istraživačke ustanove.

O. Đuričković

NAUKA, BIZNIS, INOVACIJE

Na panelu „Nauka, biznis i inovacije", podijeljenom u dva segmenta, predstavljeni su primjeri najbolje prakse iz regiona i Crne Gore, kada se radi o razvoju inovativnih start up kompanija. Svoja iskustva su iznijeli direktori nekih od najrazvijenijih tehnoloških parkova iz regiona, ali i iskustva u povezivanju naučne i biznis zajednice. Zatim, predstavnici uspješnih start up projekata osvrnuli su se na put od poslovne ideje do realnog biznisa, ali i na potencijale naših regionalnih tržišta i mogućnosti da se kroz saradnju Crna Gora takmiči sa inostranim konkurentima.

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković otvorio XXV Međunarodni simpozijum fizičara – NEC 2015 u Bečićima

DOPRINOS RAZVOJU PRIRODNIH NAUKA

SKUP IMA IZUZETNI ZNAČAJ ZA CRNOGORSKE NAUČNIKE I PROFESORE FIZIKE: Ministar Bošković

U Bečićima je održan XXV Međunarodni simpozijum fizičara – NEC 2015, koji je otvorio ministar prosvjete mr Predrag Bošković. On je tom prilikom kazao je da je za Crnu Goru važno da bude domaćin ovakvog skupa koji će doprinijeti razvoju prirodnih nauka i ocijenio da će Simpozijum biti od izuzetnog značaja za crnogorske naučnike i profesore fizike. Ministar je, takođe, izrazio nadu da će Institut za nuklearna istraživanja (JINR) i Evropska organizacija za nuklearno istraživanje (CERN) ovakve i slične simpozijume i u narednom periodu organizovati u Crnoj Gori, u čemu će imati podršku Vlade.

Učesnicima Simpozijuma obratili su se i Viktor Matvej, predstavnik Ujedinjenog instituta za nuklearna istraživanja (JINR), i Tadeuiš Kurtika, predstavnik Evropske organizacije za nuklearno istraživanje (CERN).

Na ovogodišnjem Simpozijumu okupilo se preko 150 učesnika, među kojima su najuticajniji naučnici današnjice, a planirani su i posebni seminari i predavanja za još oko 250 profesora fizike iz Crne Gore i regiona, kao i za darovite studente iz Crne Gore.

Međunarodni simpozijum fizičara ima tradiciju dugu 52 godine, a održava se svake druge godine. Prvi je održan u Budimpešti, 1963. godine, da bi se narednih godina kao domaćini smjenjivali brojni evropski gradovi. Posljednjih 14 godina, grad-domaćin bila je Varna u Bugarskoj. Organizatori planiraju da to ubuduće budu crnogorski gradovi.

Lj. V.

U organizaciji BIO-ICT Centra izvrsnosti u Kotoru održana prva Ljetnja škola u bioinformatici

VAŽNOST MULTIDISCIPLINARNOG PRISTUPA NAUCI I ISTRAŽIVANJIMA

Polaznici bili 23 studenta sa Elektrotehničkog fakulteta, Biotehničkog fakulteta, Instituta za biologiju mora i Instituta za javno zdravlje Crne Gore. Mladi studenti dali svoje ideje i smjernice za budućnost naučno-istraživačkog rada

STUDENTI DALI SVOJE IDEJE I SMJERNICE: Polaznici Škole

U Kotoru je u organizaciji BIO-ICT Centra izvrsnosti održana prva Ljetnja škola u bioinformatici, na kojoj su polaznici bila 23 studenta sa Elektrotehničkog fakulteta, Biotehničkog fakulteta, Instituta za biologiju mora i Instituta za javno zdravlje Crne Gore.

Cilj škole bio je da se studenti bolje upoznaju sa savremenim istraživačkim metodama, sa radom i aktivnostima prvog Centra izvrsnosti u Crnoj Gori, kao i da nauče koje osobine bi trebalo da poseduje mladi moderni naučni istraživač našeg doba.

Postići mjerljive i značajne rezultate

„Studenti su imali priliku da se uvjere u važnost multidisciplinarnog pristupa nauci i istraživanjima i značaju međusobne saradnje i razmjene informacija i znanja koje svako od njih poseduje u svojoj oblasti, kako bi na kraju došli do mjerljivih i značajnih rezultata i otkrića. Takođe, mladi studenti su dali i svoje ideje i smjernice za budućnost naučno-istraživačkog rada", navodi se u saopštenju Ministarstva nauke.

Polaznici Škole učestvovali su u svim istraživanjima sa iskusnim kolegama Instituta za biologiju mora u Kotoru terenskim izlaskom istraživačkim čamcem na more. Na pojedinim mjestima u Bokotorskom zalivu mjerili su osnovne hidrografske parametre mora, temperaturu, salinitet, Ph vrijednost, sadržaj kiseonika, a uzimani su i uzorci morskoga sedimenta za analizu sadržaja teških metala.

Obišli imanje organskog uzgajivača na Grahovu

„Na uzgajalištu COGIMAR, koji je partner iz privrede na BIO-ICT, studenti su se upoznali sa procesom uzgoja zdrave hrane iz mora kao i važnošću sanitarnog kvaliteta vode u kojoj se ti organizmi gaje. Sa kolegama sa Biotehničkog fakulteta studenti su obišli i imanje jednog organskog uzgajivača na Grahovu, đe su se upoznali sa metodama uzorkovanja i analize zemljišta, kao i procesom organske proizvodnje. Aktivnosti su se sljedećeg dana preselile u laboratorije Instituta za biologiju mora uz novu opremu koja je stigla kroz BIO-ICT projekat, a u saradnji sa Institutom za javno zdravlje odrađen je i sanitarni dio kontrole morske vode koji je redovan", dodaje se u saopštenju.

Nakon uspješno završene obuke polaznicima su dodijeljeni sertifikati Ljetnje škole u bioinformatici.

N. N.

U Podgorici održana Regionalna ljetnja škola o biodiverzitetu i uslugama jezerskog ekosistema

STUDENTI UČILI O ODNOSU IZMEĐU EKONOMSKIH AKTIVNOSTI I BIODIVERZITETA

Predstavnica Njemačke organizacije za međunarodnu saradnju Jelena Peruničić: Ovom školom pokušali smo da povežemo fakultete iz tri države i iniciramo saradnju između ekonomista i biologa u regionu
Profesor sa Prirodno-matematičkog fakulteta u Podgorici dr Danilo Mrdak: Krajnji cilj bio je da spojimo dvije grupe suprotstavljenih studenata, biologa i ekologa i da svako sa svoje strane sagleda koliko na godišnjem nivou Skadarsko jezero kao ekosistem doprinosi ekonomiji Crne Gore i Albanije

PODIZANJE SVIJESTI O ZNAČAJU OČUVANJA PRIRODE: Sa jednog od predavanja

U Podgorici je održana Regionalna ljetnja škola o biodiverzitetu i uslugama jezerskog ekosistema, koja je okupila studente biologije i ekonomije iz Crne Gore, Albanije i Makedonije. Riječ je o četvorodnevnoj školi koju su organizovali Nacionalni parkovi Crne Gore – Nacionalni park Skadarsko jezero u saradnji sa Njemačkom organizacijom za međunarodnu saradnju (GIZ).

„Glavna tema završnog predavanja bila je 'Ekonomska procjena usluga ekosistema koje jezera nude', a Skadarsko jezero poslužilo je kao studija slučaja. Odnos između ekonomskih aktivnosti ljudi i biodiverziteta proučavao se kroz predavanja o konceptu lokalnih i globalnih usluga ekosistema i načinu na koji ih činimo odgovornima, kao i kroz terenske pošete, rasprave i grupne zadatke", navodi se u saopštenju Nacionalnih parkova.

Stručno vođstvo univerzitetskih profesora

Predstavnica GIZ-a Jelena Peruničić kazala je da su studenti biologije i ekonomije iz Crne Gore, Albanije i Makedonije „imali priliku da zajedno rade na toj važnoj temi uz stručno vođstvo univerzitetskih profesora".

„Jedan od ključnih ciljeva ove škole bio je da se spoje studenti iz tri zemlje kako bi što više naučili o uslugama ekosistema i istovremeno vježbali metode procjene ekonomskih usluga, posebno na Skadarskom jezeru kao prekograničnom prostoru koje pruža određene usluge kako Crnoj Gori tako i Albaniji", naglasila je ona i dodala: „Ovom školom pokušali smo, također, da povežemo fakultete iz tri države i iniciramo saradnju između ekonomista i biologa u regionu."

Pokušaj spajanja dviju suprotstavljenih struka – biologije i ekonomije

Profesor na Prirodno-matematičkom fakultetu u Podgorici dr Danilo Mrdak kazao je da su kroz Školu nastojali da spoje dvije suprotstavljene struke – biologiju i ekonomiju, odnosno da urade „evaluaciju usluga ekosistema Skadarskog jezera kroz korišćenje bioresursa".

„Krajnji cilj bio je da spojimo dvije grupe suprotstavljenih studenata, biologa i ekologa i da svako sa svoje strane sagleda koliko na godišnjem nivou Skadarsko jezero kao ekosistem doprinosi ekonomiji Crne Gore i Albanije, kako u smislu direktne tako i u smislu nevidljive koristi", istakao je on.

Tokom Škole studenti su imali priliku da krstare jezerom i obiđu obližnje atraktivne lokalitete, među kojima i Lipsku pećinu.

Rezultati i zaključci projekta „ekonomske procjene usluga jezerskog ekosistema" biće rezimirani i podijeljeni sa stručnjacima i javnošću u obliku prezentacija, informativnih brošura, intervjua i dokumentarnih filmova. **N. N.**

Njegoševa nagrada za 2015. godinu dodijeljena istaknutom hrvatskom književniku Miljenku Jergoviću za roman „Rod"

KNJIŽEVNIK BITAN ZA KLJUČNA PITANJA KULTURNIH I JEZIČKIH IDENTITETA

Prema mišljenju žirija, Jergović je jedan od najčitanijih i medijski najreprezentativnijih pisaca na ovim prostorima

DEKONSTRUISANJE KONCEPTA NACIONALNOG IDENTITETA: Miljenko Jergović

Međunarodni žiri za dodjelu Njegoševe nagrade donio je odluku da Njegoševa nagrada za 2015. godinu pripadne istaknutom hrvatskom književniku Miljenku Jergoviću za roman „Rod" objavljen 2013. godine u Zagrebu.

Žiri u sastavu: akademik Zdenko Lešić (Bosna i Hercegovina), prof. dr sc Svetlozar Igov (Bugarska), akademik Katica Ćulavkova (Makedonija), prof. dr Aleš Debeljak (Slovenija), prof. Filip David (Srbija), akademik Sreten Perović (Crna Gora) i Vlaho Bogišić (predsednik, Hrvatska) raspravljao je o 17 predloga koje su kandidovali selektori iz: BiH, Bugarske, Makedonije, Slovenije, Srbije, Hrvatske i Crne Gore, a potom je napravio uži izbor u koji su, pored Jergovića, ušli i David Albahari i Dimitar Baševski.

Prema mišljenju žirija, Jergović je jedan od najčitanijih i medijski najreprezentativnijih pisaca „prisutan na ovim prostorima, bitan za naše kulture i duhovnosti, za ključna pitanja kulturnih i nacionalnih i jezičkih identiteta, za pojam rod, za pojam drugi i naš alter ego, za južnoslovenske dramatične sukobe sudbine i tragedije".

„Njegov je opus naš opus s kraja XX vijeka, opus jedne dezintegracije koja prirodno stremi ka duhovnoj reintegraciji i katarzi. Jergovićev rod jeste katarza pripadnosti kroz njeno problematizovanje, kroz ljubav, kroz jezik i kroz memoriju i naraciju. Zato njegov roman 'Rod' dekonstruiše koncept nacionalnog identiteta i suočava se sa polifonim identitetima na južnoslovenskim područjima", dodaje se u odluci žirija.

N. N.

U organizaciji Udruženja crnogorskih iseljenika „Monte Hess" i Generalnog konzulata u Frankfurtu održan koncert sastava „Trio Luminis"

MUZIČKI UGOĐAJ ZA ISELJENIKE I NJIHOVE GOSTE

U prvom dijelu nastupa publici predstavili djela Mocarta i Šumana, a u drugom odsvirali djela mladih crnogorskih kompozitora Nine Perović, Tatjane Prelević i Aleksandra Perunovića, čime je predstavljen i dio crnogorske muzičke kulture u Njemačkoj

PREZENTACIJA DIJELA CRNOGORSKE KULTURE: Sa koncerta

„Trio Luminis", kojeg čine Tatjana Prelević (klavir), Vladimir Drobnjak (violončelo) i Marko Simović (violina) održao je koncert u „International Theatre" u njemačkom gradu Frankfurtu.

U prvom dijelu nastupa publici su predstavili djela Mocarta i Šumana, a u drugom su odsvirali djela mladih crnogorskih kompozitora Nine Perović, Tatjane Prelević i Aleksandra Perunovića, čime je predstavljen i dio crnogorske muzičke kulture u Njemačkoj.

Koncertu je prisustvovao zamjenik ambasadora SR Njemačke u Podgorici Uwe Meerkotter, direktor „International Theatre", te brojni crnogorski iseljenici i njihovi gosti.

Organizaciju koncerta pomogli su Udruženje crnogorskih iseljenika „Monte Hess" iz Frankfurta, kao i Generalni konzulat u Frankfurtu u čije ime je prisustvovao i konzul Dejan Vuković.

N. N.

Film „Umir krvi" Senada Šahmanovića osvojio grand prix na Festivalu Drama International Short Film u Grčkoj

VELIKI USPJEH CRNOGORSKE KINEMATOGRAFIJE

Reditelj Senad Šahmanović: Moram da priznam da sam, na neki način, iznenađen, jer sam očekivao neku nagradu, ali ne baš grand prix

NAGRAĐEN NA VIŠE FESTIVALA: Senad Šahmanović

Kratkometražni igrani film „Umir krvi" mladog crnogorskog reditelja Senada Šahmanovića osvojio je grand prix za najbolji kratki igrani film na ovogodišnjem Festivalu Drama International Short Film u Grčkoj.

„Ovo je jako značajno za dalji festivalski život filma i crnogorsku kinematografiju, jer je riječ o festivalu koji ima jaku reputaciju. Moram da priznam da sam, na neki način, iznenađen, jer sam očekivao neku nagradu, ali ne baš grand prix", priznaje režiser nagrađenog filma.

Ova međunarodna nagrada još jedan je u nizu uspjeha koje je Šahmanovićevo djelo dosad postiglo. Film je prikazan na 15 festivala u svijetu i osvojio nekoliko nagrada. U narednom periodu biće predstavljen na destak festivala, a između ostalih i na Aberdin film festivalu, Oaxaca film festivalu, Naousa film festivalu u Grčkoj, Teheran International Short film festivalu, International Short film festivalu na Kipru, Short film festivalu Tangier itd.

„Umir krvi" je podržan od strane Ministarstva kulture 2013. godine. Rađen je u produkciji OR iz Podgorice i Fakulteta dramskih umjetnosti – Cetinje i koprodukciji Cinnamon producentske kuće iz Beograda, kao dio projekta „Identitet". U njemu glume Jasna Đuričić, Marko Baćović, Momo Pićurić, Jadranka Mamić, Emir Ćatović, Jelena Simić i Miroslav Vujnović, a autor scenarija je Stefan Bošković.

N. N.

U Bijelom Polju održane 45. Ratkovićeve večeri poezije

NAGRADA IBRAHIMU HADŽIĆU

Obrazlažući odluku žirija, njegov predšednik Bogić Rakočević istakao da je Hadžićeva knjiga „protkana melanholijom, satiričnim nanosima i nadasve jednom direktnom ironijom koja je neprekidno šenči"

Tradicionalna manifestacija „Ratkovićeve večeri poezije" održana je 45. put u Bijelom Polju. Bila je to prilika da se na jednom mjestu, u kući velikog pisca, susretnu književnici iz zemlje, regiona i svijeta, ali i da publika uživa u različitim sadržajima kulturnog događaja od nacionalnog značaja.

Za ovogodišnjeg dobitnika nagrade „Risto Ratković" proglašen je beogradski pjesnik porijeklom iz Crne Gore Ibrahim Hadžić, koji je ovo prestižno priznanje zavrijedio knjigom „Duge senke – kratkih pesama". Nagradu mu je uručio ministar kulture Pavle Goranović.

ODGONETANJE VJEČITIH PITANJA LJUDSKE EGZISTENCIJE: Goranović i Hadžić

Sagledavanje sopstvene pozicije u kraćem osvrtu na istoriju balkanskih naroda

Obrazlažući odluku žirija, njegov predšednik Bogić Rakočević istakao je da je Hadžićeva knjiga „protkana melanholijom, satiričnim nanosima i nadasve jednom direktnom ironijom koja je neprekidno šenči".

„Pjesnik sa određene iskustveno-saznajne distance propitkuje šećanja i propipava izvjesne duhovne entitete dolazeći do zaključka 'ne znam šta sam', nakon sagledavanja sopstvene pozicije u kraćem osvrtu na istoriju balkanskih naroda. Misli koje u svom antropološkom ključu teže ka odgonetanju vječitih pitanja ljudske egzistencije ovđe se opredmećuju u različitim oblicima i na razne načine", naglasio je on.

Stihovi posvećeni zavičaju

Laureat ovogodišnje nagrade iskoristio je priliku da između sebe i kultnog bjelopoljskog pisca „povuče životne paralele".

„Obojica smo završili gimnaziju u Novom Pazaru, obojica smo završili fakultet u Beogradu, obojica smo živjeli u Beogradu, obojica smo pisali na ekavskom dijalektu ali, nažalost, Risto je umro mlad, sa 51. godinom života, a ja sam ga, u ovom trenutku, nadživio za cijelih 20. Risto je pjevao o svom Limu: 'Zbogom, devojke, sanjajte zavičaj. Ja svoj već vidim. Eno ga, po moru teče Lim. ' A ni ja nijesam ostao dužan mom Ibru: 'Kakvo more i zlatni koralji / Ne postoji Usuri što grješno teče / A kako da opjevam moj Ibar / Što me ranjava svako veče'", kazao je Hadžić.

Nagrađeni su i stvaraoci do 27. godina. Tako je prvo mjesto osvojila Safija Vehabović iz Tuzle, drugo Tino Deželić iz Zagreba, a treće mladi crnogorski glumac i pjesnik Aleksandar Gavranić. Kao i kod glavne nagrade, i o ovoj je odlučivao žiri u sastavu: Bogić Rakočević (predšednik), Sonja Tomović Šundić, Nadija Rebronja, Ivica Prtenjača i Hasnija Muratagić Tuna. **N. N.**

Pažnju publike privukli zanimljivi kulturni događaji

AFIRMACIJA RAZLIČITIH VIDOVA UMJETNIČKOG IZRAZA

I ovo izdanje „Ratkovićevih večeri poezije" obilježila su raznolika kulturna dešavanja. Pored poezije, pažnju publike privukli su i likovni, muzički i dramski programi koji su na pravi način upotpunili doživljaj i predstavili različite vidove umjetničkog izraza. Između ostalog, istakli su se: književno veče Dragana Velikića, „Mali sajam velikih knjiga", promocije knjiga prošlogodišnjih laureata Dejana Aleksića i Faruka Šehića, susret sa Božom Koprivicom, pjesnički čas u osnovnim školama „Risto Ratković" u Nikoljcu, „Milovan Jelić" u Pavinom Polju i „Krsto Radojević" u Tomaševu, nastup benda „Jesenjin", te predstava „Filomena Maturano".

U Mojkovcu održana jubilarna 40. Mojkovačka filmska jesen (Festival glumca istog govornog područja)

NAJBOLJI GLUMCI MILOŠ ĐUROVIĆ I ANITA MANČIĆ

Nagradu za najbolju epizodnu mušku ulogu dobio veteran crnogorskog glumišta Momčilo Momo Pićurić za ulogu Dimitrija u filmu „Gorčilo", a najbolju epizodnu žensku ulogu odigrala Kristina Stevović u istom filmu, đe je tumačila lik Koviljke

U Mojkovcu je održana jubilarna 40. Mojkovačka filmska jesen (Festival glumca istog govornog područja), na kojoj je prikazano pet filmova: „Bićemo prvaci sveta" Darka Bajića, „Branio sam Mladu Bosnu" Srđana Koljevića, „Ničije dete" VukaRšumovića, „Takva su pravila" Ognjena Sviličića i „Gorčilo (Jesi li to doš'o da me vidiš)" Milana Karadžića.

Nagrada za najbolju mušku ulogu pripala je mladom glumcu Milošu Đuroviću za ulogu Gavrila Principa u filmu „Branio sam Mladu Bosnu", dok je nagrada za najbolju glavnu žensku ulogu otišla u ruke Aniti Mančić za ulogu Miluše u filmu „Gorčilo".

JEDNOGLASNE ODLUKE ŽIRIJA: Sa uručenja nagrada

Nagradu za najbolju epizodnu mušku ulogu dobio je veteran crnogorskog glumišta Momčilo Momo Pićurić za ulogu Dimitrija u filmu „Gorčilo", a najbolju epizodnu žensku ulogu odigrala je Kristina Stevović u istom filmu, đe je tumačila lik Koviljke. Specijalna nagrada pripala je mladom glumcu Denisu Muriću za ulogu Pućka u filmu „Ničije dete".

Odluke o nagradama jednoglasno je donio žiri u sastavu: Gojko Kastratović, Julija Milačić i Davor Dragojević. Pokrovitelji ovogodišnjeg Festivala bili su Ministarstvo kulture i Opština Mojkovac.

N. N.

Kulturni Centar Bar raspisuje nagradni konkurs za učenike osnovnih škola

ZA KREATIVNE LITERATE I LIKOVNJAKE

Povodom Međunarodne manifestacije likovnog i literarnog đečjeg stvaralaštva i stvaralaštva za đecu XXIX „Susreti pod starom maslinom", Kulturni Centar Bar raspisao je nagradni konkurs za literarne i likovne radove učenika osnovnih škola, kao i mališane iz predškolskih ustanova na temu „Stara maslina iz Bara u vrtovima čovječanstva".

Radove treba poslati na adresu: JP Kulturni Centar – Bar Jovana Tomaševića 85000 – za Konkurs „Susreti pod starom maslinom" do 12. novembra 2015. godine.

U novoizgrađenom turističkom centru „Luštica Bay" u Krtolima kraj Tivta predstavljena monografija „Tivatski slikari"

JEDINSTVEN PRIKAZ RAZVOJA TIVATSKE LIKOVNE SCENE

Predšednik „Matice Boke" Željko Komnenović: Monografija o tivatskim slikarima epilog je višemjesečnog napornog rada koji se i te kako isplatio
Profesor Neven Staničić: Likovna scena u ovom gradu puno je značila, a sada tivatski slikari mnogo više znače i Crnoj Gori

ZANIMLJIV UMJETNIČKI FENOMEN: Sa promocije

U novoizgrađenom turističkom kompleksu „Luštica Bay" u Krtolima kraj Tivta predstavljena je monografija pod nazivom „Tivatski slikari". Riječ je o kapitalnom djelu koje je pripremila i objavila NVO „Matica Boke" u saradnji sa Opštinom Tivat i uz podršku sponzora među kojima je i „Luštica Development".

U nesvakidašnjem ambijentu novog grada na Jadranu, koji se razvija u atraktivnoj uvali Trašte, priređeno je nezaboravno druženje sa slikarima, praćeno izložbom i koncertom mlade violinistkinje Milene Petković. O monografiji koja je dio projekta „Matice Boke" govorili su članovi autorskog tima, njen predšednik Željko Komnenović i profesor Neven Staničić, a u ime umjetnika zahvalio se slikar Boris Dragojević.

„Monografija o tivatskim slikarima epilog je višemjesečnog napornog rada koji se i te kako isplatio jer smo, praktično, dobili prvi zbornik tivatskog slikarstva i jedinstven prikaz razvoja tivatske slikarske scene i njenih protagonista u proteklih 40 godina", kazao je Željko Komnenović, dodajući: „Mi smo posmatrali tivatsku likovnu scenu kao zaseban fenomen. Pokušali smo da na jednom mjestu objedinimo sve o njoj i nadamo se da smo u tome uspjeli. Pravi junaci ove priče su tivatski slikari. Naša ideja je bila da pravimo monografiju o onim umjetnicima koji čine tivatsku scenu i žive u Tivtu. Ponosni smo što je to djelo Tivta – tivatski autori, tivatsko znanje, tivatska pamet".

Neven Staničić je ocijenio da je Tivat vrlo specifičan grad kada su umjetnost i kultura u pitanju.

„Likovna scena u ovom gradu puno je značila, a sada tivatski slikari mnogo više znače i Crnoj Gori", rekao je Staničić.

N. N.

Prvi put u Crnoj Gori knjiga za đecu bjeloruskog pisca Aljesja Karljukjeviča

OPSJEDNUT TRAGANJEM ZA KORIJENIMA

Autor je više od 40 knjiga publicistike, etnografije, književne kritike i djela za đecu, objavljenih na bjeloruskom, ruskom, ukrajinskom, azerbejdžanskom, tadžikistanskom, turkmenskom i tatarskom jeziku. Laureat je devet domaćih i međunarodnih nagrada i priznanja za književnost i novinarstvo

Ovih dana, u izdanju Udruženja književnih prevodilaca Crne Gore, objavljena je zbirka priča i bajki „U čarobnoj šumi" poznatog savremenog bjeloruskog pisca Aljesja Karljukjeviča. Aljesove priče i bajke sa ruskog jezika preveli su Ana Peković, Marina Todić, Dušan Đurišić, Veselin Kovačević i Milomir Bulatović. Naslovnu stranu oblikovao je Nebojša Vučinić, a autori recenzija su Žarko L. Đurović i dr Milutin Đuričković. Aljes Karljukjevič je direktor i glavni urednik Izdavačke kuće „Zvijezda" u Minsku. Autor je više od 40 knjiga publicistike, etnografije, književne kritike i djela za đecu, objavljenih na bjeloruskom, ruskom, ukrajinskom, azerbejdžanskom, tadžikistanskom, turkmenskom i tatarskom jeziku. Laureat je devet domaćih i međunarodnih nagrada i priznanja za književnost i novinarstvo.

Žarko L. Đurović konstatuje da je u bajkama Aljesja Karljukjevića očigledan uticaj nekih vidova usmene književnosti i da je njegov stvaralački duh opsednut traganjem za korijenima. Ali u ostalim pričama pisac se udaljava od stila narodne bajke, osvježava pripovijedanje, uvodi deskriptivne i lirske elemente. U njima se nalazi određena dvojnost: realno i imaginarno postoje jedno pored drugog. A dr Milutin Đuričković ističe da su Aljesove priče stilski i tematski raznovrsne i da njegova knjiga predstavlja jedan, ali veliki korak ka upoznavanju bogate bjeloruske literature za đecu i mlade.

Dušan Đurišić

U Podgorici održan IV Međunarodni Festiva lutkarstva

GRAN PRI ZA NAJBOLJU PREDSTAVU OSVOJILO „RADOZNALO SLONČE"

Nagrada za najbolju režiju pripala je Evgeniju Ibragimovu za visoka dostignuća u režiji predstave „Bajka o ribaru i ribici" u izvođenju Gradskog pozorišta Podgorica iz Crne Gore. Po mišljenju stručnog žirija, nagrada za najbolju dramaturgiju otišla je u ruke Zdravi Klemenovoj za predstavu „Ružno pače", Teatra A, Sofija iz Bugarske

U okviru Podgoričkog ljeta, u KIC-u „Budo Tomović" održan je četvri Međunarodni festival lutkarstva. Domaćin svečanog otvaranja bio je glumac Gradskog pozorišta Sejfo Seferović, a festival je otvorio njegov počasni ambasador princ Nikola Petrović-Njegoš, koji je mališanima poželio lijepo druženje u čarobnom svijetu lutaka. U okviru kratkog uvodnog programa, nastupile su članice Kulturnog centra „Bjuti", a pjevali su đečji solisti: Jovan Aleksić, Katarina Radulović, Milutin Radulović, Jadranka Đurišić i Pavle i Ksenija Bogićević. Nakon toga, izvedena je predstava „Ledeno srce", Pozorišta lutaka iz Mostara. Pored Bosne i Hercegovine i Crne Gore, na festivalu su se predstavile i trupe iz Srbije, Bugarske i Albanije.

Podgorica je bila centralno mjesto održavanja, a izvođenje pojedinih festivalskih predstava organizovano je i u Ulcinju, Rožajama, Tuzima i Herceg Novom.

Izložba figurica i slika pod motom „Sva lica osmijeha"

Osim toga, u okviru festivala bila je otvorena izložba figurica i slika Dušanke Božović pod motom „Sva lica osmijeha". Ova lijepa đečja manifestacija zatvorena je revijalnom predstavom „Snežana i sedam patuljaka", školice glume Davora Dragojevića. Festival je pratilo oko četiri hiljade posjetilaca, a organizator je za mališane obezbijedio i interesantne poklone poput: letiperki, rasporeda časova, pokazivača, kao i fotografisanje iza paravana sa otvorima za glavu i ruke, oslikanih veselim festivalskim motivima.

RADOZNALO SLONČE: Detalj iz nagrađene predstave

Festival je bio takmičarskog karaktera, a o nagradama je odlučivao međunarodni stručni žiri koji su činili uvaženi kulturni i pozorišni djelatnici: Goran Bulajić, reditelj i dramaturg – Crna Gora, prof. dr Fatma Kečeli, katedra za pozorište Duzdže Univerzitet–Turska i Marta Aroksalaši, glumica i direktorica Dečjeg pozorišta Subotica – Srbija.

Članovi đečjeg žirija su podgorički osnovci, polaznici škole glume DC klub: Andrej Dlabač (predsednik): Matija Đaletić, Novak Nikolić, Marija Jovićević, Milica Bulatović, Nikolaj Kaluđerović, Viktor Vukčević, Marko Vučinić, Ksenija Babović, Jovan Radulović, Marija Adamović, Dina Nikolić, Ljubica Đurković, Jelena Boljević, Dara Stojanović, Viktor Dlabač, Adrijana Albijanić i Manja Dragojević.

Nagrada za najbolju režiju predstavi „Bajka o ribaru i ribici" Gradskog pozorišta Podgorica

Gran pri za najbolju predstavu u cjelini osvojilo Pozorište za decu Kragujevac za predstavu „Radoznalo slonče". Nagrada za najbolju režiju pripala je Evgeniju Ibragimovu za visoka dostignuća u režiji predstave „Bajka o ribaru i ribici" u izvođenju Gradskog pozorišta Podgorica iz Crne Gore. Po mišljenju stručnog žirija, nagrada za najbolju dramaturgiju otišla je u ruke Zdravi Klemenovoj za predstavu „Ružno pače", Teatra A, Sofija iz Bugarske. Nagrada za najbolju scenografiju dodijeljena Stefanki Kjuvlijevoj za predstavu „Radoznalo slonče", koja je dobila i nagradu za najbolje estetsko-tehnološko rješenje za predstavu „Ledeno srce" pozorišta lutaka Mostar iz Bosne i Hercegovine. Najbolju originalnu muziku imala je predstava Gradskog pozorišta Podgorica „Bajka o ribaru i ribici", autora Nikolaja Joakimova, kome je i pripala nagrada.

Dodijeljene su i tri ravnopravne nagrade za glumačko majstorstvo i to Aleksanderu Grami iz Teatra šangajske akademije – Šangaj iz Kine, za ulogu Gulivera u predstavi „Guliverove avanture" Albanskog nacionalnog dječjeg centra i lutkarskog pozorišta– Tirana, ansamblu predstave „Ledeno srce" Pozorišta lutaka Mostar, te ansamblu predstave „Bajka o ribaru i ribici" Gradskog pozorišta Podgorica.

Nagrada Dječjeg žirija pripala je predstavi „Radoznalo slonče" Pozorišta za decu Kragujevac. Pored statue i plakete, dobitniku nagrade Dječjeg žirija je dodijeljena i slika Dušanke Božović, čija je izložba osvojila srca pošetilaca Plakete i statue nagrađenima uručili su osnivači festivala – Ljiljana Burzan Nikolić i Davor Dragojević.

Š. B.

SPONZORI

Brojni sponzori omogućili su realizaciju festivala: Ministarstvo kulture, Sekretarijat za kulturu Glavnog grada, KIC „Budo Tomović", Fondacija „Petrović Njegoš", Agencija za elektronske medije, Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, „Montenegro Airlines", Elektroprivreda Crne Gore, „Lovćen" životno osigurnje, Hipotekarna banka, „Cosmetics market", firma „Domen", Crnogorski elektroprenosni sistem, Komisija za hartije od vrijednosti, „NLB" banka, kompanija „13. jul Plantaže", kao i brojni mediji, štamparije i pojedinci.

IZLOŽBA FIGURICA I SLIKA: Sva lica osmijeha

Počasni ambasador princ Nikola Petrović-Njegoš otvorio festival

Mališani uživali u čarobnom svijetu lutaka

U Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović" u Podgorici promovisana knjiga „Razvoj pismenosti u Crnoj Gori" autora dr Božidara Šekularca

ZNAČAJNI TOPOSI CRNOGORSKE PISMENOSTI I KULTURE

Prodekan za nastavu Fakulteta za crnogorski jezik i književnost Aleksandar Radoman: Sva izdanja iz biblioteke „Montenegrina" su obavezna literatura za studente našeg Fakulteta, a sigurno je da će to biti i ova knjiga

Saradnik u nastavi na FCJK Novica Vujović: O našoj najstarijoj prošlosti i kulturi ostalo je dragocjeno svjedočanstvo

Saradnica u nastavi na FCJK Marijana Terić: Šekularac u ovoj knjizi na specifičan način sagledava književnu i istorijsku građu od srednjega vijeka do novijeg doba i donosi cjelovit pogled na minula vremena

Akademik prof. dr Božidar Šekularac: FCJK za kratko vrijeme pokazao kako se treba boriti za afirmaciju i valorizaciju crnogorske književnosti, jezika, kulture i nauke

U podgoričkoj Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović" održana je promocija knjige „Razvoj pismenosti u Crnoj Gori" autora dr Božidara Šekularca. O ovom kapitalnom djelu govorili su prodekan za nastavu Fakulteta za crnogorski jezik i književnost Aleksandar Radoman, saradnici u nastavi na istoj univerzitetskoj jedinici Novica Vujović i Marijana Terić, a moderatorka je bila Vesna Šoškić.

Aleksandar Radoman se osvrnuo na izdavačku djelatnost Fakulteta za crnogorski jezik i književnost, koja je objavila Šekularčevu knjigu.

„Knjiga 'Razvoj pismenosti u Crnoj Gori' objavljena je u okviru biblioteke 'Montenegrina', u kojoj su obuhvaćeni autori različitih generacija, od starijih utemeljivača montenegristike, do mlađih autora. Sva izdanja iz ove biblioteke su obavezna literatura za studente našeg fakulteta, a sigurno je da će to biti i ova knjiga, uzimajući u obzir njen kvalitet i širinu obuhvaćenih pitanja koja su u njoj tretirana", kazao je on.

Proizvod višedecenijskog naučnog i profesorskog rada

Istakavši da je ova studija nastala kao proizvod višedecenijskog naučnog i profesorskog rada Božidara Šekularca, Novica Vujović je kazao da ona nudi „dragocjene podatke o najznačajnijim jezičkim i književnim spomenicima od Srednjega vijeka do Njegoševog doba".

„Svjedočanstva o našoj najstarijoj prošlosti nekad su teško dokučiva. Građa je uništavana, odnošena, ili jednostavno propadala. Ipak, kako sam autor veli, o našoj najstarijoj prošlosti i kulturi ostalo je dragocjeno svjedočanstvo", rekao je on, dodajući da su značajni toposi crnogorske pismenosti i kulture u knjizi Božidara Šekularca obrađeni kroz zasebna poglavlja u raznim rukopisnim knjigama.

VAŽNI PODACI O NAJZNAČAJNIJIM JEZIČKIM I KNJIŽEVNIM SPOMENICIMA: Sa promocije

Građa brižljivo integrisana u jednu cjelinu

O strukturalnim pojedinostima u knjizi „Razvoj pismenosti u Crnoj Gori" govorila je Marijana Terić.

„Šekularac u ovoj knjizi na specifičan način sagledava književnu i istorijsku građu od srednjega vijeka do novijeg doba i donosi cjelovit pogled na minula vremena, vodeći računa da ne optereti čitaoca količinom građe koju je brižljivo integrisao u jednu cjelinu", kazala je ona i dodala: „Upravo ovom knjigom, on je dokazao na koji način je moguće osvijetliti rukopisno crnogorsko nasljeđe i sačuvati vjerodostojnost dokumentarne građe."

Sinteza podataka složene tematike

Akademik prof. dr Božidar Šekularac se u svom obraćanju fokusirao na izdavaštvo Fakulteta za crnogorski jezik i književnosti, ukazujući da je ova visokoobrazovna ustanova za kratko vrijeme pokazala „kako se treba boriti za afirmaciju i valorizaciju crnogorske književnosti, jezika, kulture i nauke".

„Ova knjiga je rezultat višedecenijskog rada i istraživanja u zemlji i inostranstvu. Ona predstavlja sintezu podataka složene tematike koja je našla mjesto u mojim brojnim radovima, ali i u radovima istaknutih stvaralaca u Crnoj Gori i van nje", rekao je on.

N. N.

Antologija „Prosvjetnog rada"

Džon Mejsfild

MORSKA GROZNICA

Moram opet da odem do mora, do samotnog mora i neba
I tražim vitki brod i zvezdu da po njoj brodim,
I trzaj krme, i pesmu vetra, i drhtaj belog jedra,
I sivu maglu na licu mora, i osvit sive zore.

Moram opet da odem na more, jer poziv brze struje
Divlji je poriv i jasni poziv koji se mora čuti;
I tražim samo vetrovit dan i oblake bele što lebde,
Kapi što pršte, galebove što kriče, i penu što se muti.

Moram opet da odem na more, da živim skitnički, ciganski,
Da tamo gde vetar seče pratim kitove i galebove
I sve što tražim samo je šaljiva priča nasmejanoga druga
A kad prođe smena druga – počinak miran i blage snove.

Prepjevao: **Dragoslav Andrić**

Neutaživa ljubav prema moru i mornarskom životu obilježila je književno djelo Džona Mejsfilda (1878–1967). Mejsfild je još kao dvadesetogodišnjak pobjegao na more a kada se, u zrelim godinama nastanio u Londonu, more i uzbudljiv mornarski život postale su omiljene teme njegovih reportaža, pjesama, romana…

Priredio: **Nebojša Knežević**

Novi roman „Kiši li neprekidno nad Kotorom?" autorice Lidije Vukčević

O LJUTOJ KIŠI NEISPLAKANIH ISKUSTAVA

(Izdavač „Skaner studio", Zagreb, 2013)

Piše: **Dimitrije Popović**

Kao urednik romana „Kiši li neprekidno nad Kotorom?", autorice Lidije Vukčević, imao sam prilike pročitati neke dijelove iz rukopisa prije njihovog konačnog oblikovanja u romanesknu formu. Na taj sam način mogao naslutiti postupak po kojem će knjiga biti strukturirana. Kroz niz poglavlja temati se međusobno prožimaju i specifičnošću autoričinog pisma ostvaruju koherentnu cjelinu. Uspjeh ovog literarnog postupka ogleda se u Lidijinoj spisateljskoj osobnosti koja određuje mjeru i oblik, izaz i stil onome o čemu govori, onom što se događa na njenom osobnom i obiteljskom planu ili onom javnom društvenih zbivanja koja su izravno ili posredno utjecala na autoričin život.

Lidijin roman je okarakteriziran kao autobiografski, s obiljem dokumentarnog, i taj, možemo reći ispovijedni ton daje posebnost ovom djelu.

Jednom je prilikom Danilo Kiš rekao da sve ono dobro i loše što se događa u piščevom životu dio je njegove sudbine, jer on druge i nema… Danila Kiša ne navodim slučajno. Lidija ga spominje u romanu nekoliko puta. Kiš je također pisao o Boki Kotorskoj u priči „A i B" koju je Lidija prevela na francuski, o ambivalentnom osjećaju što ga je u njemu budio taj uzbudljivi i inspirativni predio. Kiša spominjem ponajprije zbog udjela biografskih pojedinosti na kojima je gradio svoje književno djelo. Premda je njegov „porodični ciklus" kojeg je često označavao Sartreovom sintagmom „podmukli uticaj biografije" na drugačiji način ispovijednički od Lidijinog, problem kod oboje pisaca je u osnovi isti. Kako stvarnost osobnog života oblikovati u stvarnost literature.

U XI poglavlju romana „Kiši li neprekidno nad Kotorom?", naslovljenom „April" autorica se kroz lik Agneze (Lidijino ime u romanu) pita „Zašto je uzela Boku kotorsku kao idealno mjesto svoga jastva." U pitanju je naznačen odgovor. Kotor, Boka i kiša snažne su metafore kojima se spisateljičino jastvo može izraziti. Agneza kaže da njeno „srce nalikuje brošu Kotora" i da ga je „ogradila kamenim zidinama." Zašto je autorica odabrala broš kao metaforu? Je li zato što ovaj oblik nakita ima na poleđini iglu koja probada ono mjesto na kojem se broš pričvršćuje? Naličje Lidijinog literarnog izraza sjaji na mnogostrukosti boli postojanja. Lidija nam govori o „ljutoj kiši neisplakanih iskustava".

Ali, dok postoji ljudsko biće ono se nikada ne može isplakati, kao što se niti nebo nad nama ne može nikada iskušiti.

Kada Agneza u romanu kaže eksplicite, sa dirljivom iskrenošću kako „nije imala hrabrosti izgovoriti golotinju svoga života" ona je na indirektan način ovom izjavom obznanjuje. Jer do ovog poglavlja se sasvim dovoljno razgolitila.

Odlučiti se ogoliti u pisanju i pritom imati svijest da se stoji pred samim sobom i pred svijetom čin je dostojan hvale. Hrabar poduhvat za koji su spremni samo rijetki pisci. U tom mi se smislu nameće primjer Michela Leirisa i problem koji je ovaj pisac imao razgolićavajući se u svojoj čuvenoj knjizi „Doba zrelosti". Svoje razgolićavanje poistovjetio je kroz metaforu s borbom toreadora s bikom. Trebalo je umijećem i stilom savladati prijeteće rogove surovosti. Stati licem u lice sa stvarnosti. S istinom.

To znači morati je znati uobličiti. U takvim situacijama riskantnim i za pisca i za toreadora i jedan i drugi moraju pokazati svu vještinu i stil svoga umijeća.

Ovaj je problem u romanu „Kiši li neprekidno nad Kotorom?" Lidija razriješila na izvanredan način. U njemu se nadovezuju autoričina intelektualna lucidnost, zavidna erudicija, oštroumlje, ironija, kadkad cinizam s humorom sa onim rafiniranim osjećajima za oblikovanjem rečenog što otkriva posebnost nerva. U romanu se banalnost svakidašnjeg pretapa u uzvišenost posvećenog. Jedne subote u Grenoblu Agneza sa svojom majkom Radmilom (u romanu Itanom) radoznalo obilazi grad. Na trotoaru neke ulice majci privlači pažnju jedan gavran što kljuca orah. Ova ptica kao živa uličnа atrakcija budi joj sjećanje na onog gavrana sa freske „Gavran hrani svetoga Iliju" u manastiru Morača. Nije li to uz pobuđenu asocijaciju i rafinirano nostalgično sjećanje na rodnu joj zemlju, na Crnu Goru? Zatim se misao prenosi na Poeovog Gavrana. Pita se zašto su đaci kojima je predavala ovog pjesnika voljeli poemu o zloslutnoj ptici? „U vrijeme korote isto se istim liječi." odgovara Agneza.

Potom nam sasvim nenametljivo uobičnosti svakodnevnog daje do znanja o svojim literarnim afinitetima. Ne uspijeva toga istog dana u Grenoblu naći integralno Gallimardovo izdanje djela Paula Valeryja. Superiorna analitičnost i istančana poetičnost francuskog pisca su odlike kojima je obilježeno i Lidijino književno pismo. Jedno od posebno važnih mjesta u romanu, koje nam pomaže u isčitavanju spisateljičinog ogoljavanja, jeste poglavlje u kojem čitamo kako je Agneza „od kada se opismenila uspjevala prva među vršnjacima riješiti izlaz iz nacrtanog labirinta". Ali već u sljedećoj rečenici čitamo „kako labirint svoga života nije uspjela riješiti nikada". Ovu misao ne vidim kao razočaravajuću konstataciju zrele osobe, kao uspjelost snalaženja u zamršenoj stvarnosti autoričinoga života. Smatram da se put uspjeha Lidijine književnosti ne zasniva na traženju izlaza iz labirinta, nego upravo ostajući u njemu. Zato instiktivno ili svjesno autorica ide ka središtu tog labirinta. Ide prema tajnom izvorištu u kojem istovremeno nalazi početak i kraj čovjekove sudbine. Tako se individualna spoznaja uzdiže do univerzalnog značenja. Već je istaknuto da se kvaliteti ovog romana zasnivaju na stvarnosti proživljenog. Stvarnosti u kojoj su posebno istaknuti Lidijini roditelji. Na kraju romana u poglavlju naslovljenom „Na kraju performans" na tragičan se način susreću umjetnost i život. Agneza s ocem odlazi na kazališnu predstavu. Na putu do dvorane srijeću dva performera. Jedan je gol i oslonjen na zid. Iz ruku mu curi tekućina nalik krvi. To je potaklo bolesnog roditelja da upita kćer „je li ovo umjetnost". Na Agnezin potvrdni odgovor ironično konstatira: „ja se stalno performišem na dijalizi".

Dirljiv susret umjetnosti i života, teatra i stvarnosti. Ne imitira li teatar stvarnost? Bezuspješno? Kakvog smisla ima teatar pred licem smrti? Za Agnezinog oca postojala je samo jedna stvarnost koju bolno proživljava. Život je jedina autentičnost koja se ne može odglumiti.

Lidija Vukčević zna i osjeća da je literatura najpouzdaniji oblik nadvladavanja stvarnosti, one iste stvarnosti iz koje ta literatura proističe.

„Život posvećen umjetnosti, pisao je Gaetan Picon, jedno je od najvećih posvećenja čovjekovih koje umjetnost nije iznevjerila"

To dokazuje i knjiga Lidije Vukčević „Kiši li neprekidno nad Kotorom?"

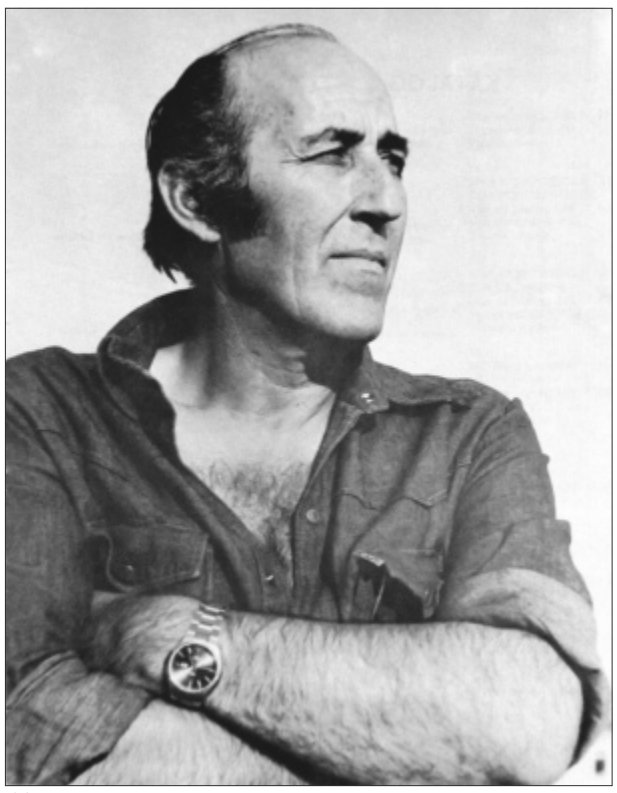

Branko Filipović Filo: Drama o slikaru i zemlji slikarevoj

ANTEJSKI VEZAN ZA CRNU GORU

Slikarstvo kao prirodna pojava – refleksa crnogorskog fantastičnog prostora na doživljaj stvaraoca. Stameno djelo s puno strasti koje će svojom samobitnošću i pripadnošću evropskim dometima nesumnjivo odoljeti erozijama vremena

Izložba na Cetinju 1997. godine bila je inkarnacija jednog velikog uspjeha i pohoda u svijet neispitanog – predaja jednog rizničnog opusa budućnosti, istoriji

U okviru programa XXVIII Barskog ljetopisa prezentirana je u avgustu izložba slika Branka Filipovića Fila, u organizaciji Zavičajnog muzeja Bar i Narodnog muzeja Crne Gore Cetinje, iz čijeg su fonda prikazana djela. Autori izložbe su istoričari umjetnosti Vladislav Kasalica i Slobodan Vušurović

Život Branka Filipovića Fila (1924–1997) jednog od najznačajnijih predstavnika ne samo crnogorske moderne umjetnosti, već i umjetnosti nekadašnjeg jugoslovenskog prostora, tekao je bez neobičnih dešavanja, ekscentričnosti, sukoba… Uvijek je ispoljavao pozitivnu individualnost, kako umjetničku tako i ljudsku. Bio je iskren, prisan i drag sagovornik. Jednostavno je i spontano sticao naklonosti. Malo zainteresovan za razvoj, dešavanja i aktuelnosti u recentnoj umjetnosti, bivajući pomalo i van likovnih tokova, živio je tiho, povremeno povučeno, potpuno predan svom stvaralaštvu. Ipak, imao je dosta prijatelja s kojima se družio bez opterećenja i briga. Jedan od posebno bliskih u Crnoj Gori bio mu je Aleksandar Aco Prijić, koji je neposredno uticao na moje poznanstvo s njim.

Čitav svoj umjetnički vijek Filo je proveo u Beogradu; samo je povremeno dolazio u Crnu Goru, najviše u Budvu gdje je imao mali stan – atelje za sebe i svoje prijatelje, tako da naši susreti nijesu bili česti, ali ipak dovoljni za jedno bliže i drago poznanstvo. Sjećam se jednog davnog druženja kada smo aprila 1965. godine Aco (upravo se tada vratio iz Varšave gdje je imao samostalnu izložbu), Filo i ja bili kod Lubarde u njegovom ateljeu u Beogradu. Lubarda se obradovao našoj posjeti i sa zadovoljstvom nam pokazivao nove slike srednjeg formata urađene lakbojama na lesonitu. Bila je to faza semiapstraktnog smjera u dominantnom crvenom koloritu, koja nema zapaženo mjesto u njegovom grandioznom opusu. Prijatan susret i razgovor nastavili smo, na poziv Lubarde i njegove supruge Vere, istoga dana za večerom u Klubu privrednika kod Kalemegdana.

Filo je vidio dosta mojih slika: samostalnu izložbu u Domu JNA u Beogradu 1967; u Paviljonu ULUCG-a u Podgorici 1968. godine, ja sam skidao moju postavku, a on je postavljao svoju; u Budvi 1982. godine prisustvovao je otvaranju moje izložbe u Modernoj galeriji; zajednički smo učestvovali na brojnim prezentacijama crnogorske i jugoslovenske umjetnosti u zemlji i inostranstvu.

Ipak, ja sam bolje poznavao Filovo slikarstvo nego on moje. Vidio sam većinu njegovih izložbi, posebno impresivne – u Muzeju savremene umjetnosti u Beogradu (retrospektiva) i zadnju u Plavom dvorcu u Cetinju. Sada kada pokušavam da uočim izvor ili izvore njegovog slikarstva, nalazim veliku bliskost, rekao bih, čvrstu povezanost njegove umjetnosti i njegove ličnosti. Mislim da Filo nije bio slikar – intelektualac koji programira, teoretski podlaže i trasira puteve svog izraza, već slikar nadahnuća, prirodnosti likovnog jezika i monaške ispovijesti, tako da njegovo slikarstvo doživljavam kao prirodnu i autohtonu pojavu koja bi istovjetna bila u svim vremenima. Zato vjerujem da On nije metabolisao ili primjenjivao ništa iz recentne umjetničke produkcije, evropske ili svjetske, nego je samo živio svoj život umjetnički, otkrivajući u sebi tajne i potencijale. Objašnjavajući svoju poetiku Filo je kazao: „Ja sam do apstraktne slike došao više vođen nekom unutrašnjom potrebom, nego što sam to racionalno želio." Dakako njegov iskaz nije racionalni čin kojim demonstrira stav ili doktrinu, već je avantura u kojoj se miješaju uzvišene intuicije, odnosno autentičan slikarski instinkt, autohtono podneblje kao izvorište podsticaja i personalne nagonske sile. Filo je zapravo jedan od onih umjetnika kod kojih dolazi do egzistencionalnog poistovjećenja slikanja i življenja, tako da je njegov opus jedan vid likovne drame o Slikaru i Zemlji slikarevoj.

Neki istoričari umjetnosti, skloni isticanju paralela, sličnosti i uzora, Fila su svrstavali među enformeliste, što znači međusobnu bliskost ili podudarnost likovnog jezika. Međutim, on nije tražio niti trpio spoljne uticaje. Za njega je čitava Crna Gora bila jedna ogromna enformel-slika. Doživljavao ju je i slikarski i skulptorski. Upravo u Crnoj Gori, kao apstraktnoj temi, vidio je i ostvarivao, antejski vezan, svoju slikarsku viziju, svoj umjetnički život. Otuda je njegov opus, proizišao iz iskonske dubine i tajni života i prostora crnogorskog, u stvari, samo mozaička slika naslovljena – Crna Gora. Filo kaže: „Enformel je za mene više rukopis i način izražavanja, nego nekakav definisani slikarski stil. Sam pejsaž Crne Gore kojega sam slikao – kao da je ispisan ili nacrtan tim rukopisom – enformelom. Međutim, posmatrači mojih platna na njima vide rukopis enformela." Zato Filipovićevo slikarstvo nije uputno identifikovati samo po njegovim „najboljim" djelima. „Po meni, nema remek djela bez djela u cjelini", rekao je Gogen u svom tekstu „Naklapanja slikarskog šegrta", ponuđenom prije tačno stotinu godina izdavačkoj kući Mercure de France a prvi put objavljenom kod istog izdavača početkom prošle godine. Misao da „Čovjek objašnjava svoje djelo" sasvim stoji uz Fila i njegovo slikarstvo. Jer, kroz cjelokupan opus sagledan u kontinuitetu možemo shvatiti odakle dolazi, ko je i čemu, svjesno ili iracionalno, ide jedan slikar.

Filipović vjerovatno nije bio vizuelno informisan o istovremenoj i nezavisnoj pojavi enformel smjera u apstraktnom slikarstvu početkom pedesetih godina prošlog stoljeća u Evropi i Sjevernoj Americi, jer, istih godina Filo radi semiapstraktno „Moraču", (nepoznat vlasnik) jedinu njegovu sliku na tu temu u prepoznatljivom enformel postupku, hladnim i tamnim koloritom. Dok je kod Volsa u Francuskoj i Poloka u SAD enformel nastao, ne iz istovjetnog načela ili međusobnog uticaja nego iz iste duhovne pobude – kao reakcija na apstraktno slikarstvo geometrijskog smjera koje su Mondrijanov autoritet i uticaj njegove doktrine učinili vladajućim pravcem u apstraktnom slikarstvu između dva svjetska rata, dotle je kod Filipovića enformel nastao kao logična, prirodna pojava – refleksa crnogorskog fantastičnog prostora na doživljaj stvaraoca, odnosno suživota umjetnika i podneblja; kao nešto rudimentarno, izvučeno iz suštine, dna, dubine Crne Gore. Tragovi enformela kod Fila sežu do Umjetničke škole u Herceg Novom, u kojoj je već oko 1950. godine uradio nekoliko slika kao embriona budućeg enformeliste. Intenzivno se tada druženje sa školskim drugom Gojkom Berkuljanom i kolegom Acom Prijićem, sa kojima osniva značajnu Prvu crnogorsku umjetničku grupu „Trojica". Među kulturnim događajima toga vremena isticali su se nastupi ove grupe, ne samo po svojim estetskim kvalitetima, već primarno po tendencijama napuštanja aktuelne prakse i shvatanja u umjetnosti s nagovještajima ulaženja u sfere novog. Već prvom izložbom u Cetinju 1951. godine, iste godine kada je Lubarda izložbom u Beogradu u Galeriji ULUS na Terazijama izvršio udar na vladajuću socrealističku umjetnost i označio početak velikog i radikalnog slikarskog pokreta širokog radiusa, „Trojica" emituje poruku težnje za punom slobodom likovnog izraza. Osobito je takva bila 1953. godine priređena u Podgorici, u zgradi Saveza sindikata Crne Gore na prvom spratu iznad sadašnje knjižare „Učila". Sve do prvog samostalnog nastupa 1957. godine u Beogradu Filo će tri puta sa „Trojicom" tiho, postupno i sigurno otkrivati svoje novo lice.

Odlaskom u Beograd na studije Filipović postaje miljenik Mila Milunovića; njegov učenik, radi u njegovoj majstorskoj radionici. Useljava se u skroman atelje na Starom sajmištu (koji će koristiti skoro do smrti) u kojemu počinje da živi jedan novi apstraktni svijet Fila Filipovića. Staro sajmište – beogradski poslijeratni Monmartr kao naseobina vrsnih umjetnika – ući će u Filov životopis.

Ubrzo nastaju promjene, najprije sa karakteristikama lirske apstrakcije, potom odrazi onoga što je iza vidljivog, što je u kosmičkim daljinama ili se imaginarno „otuda vidi". Iz pesimističkog odnosa i doživljaja slijedi hladni kolorit, monohromatska paleta s mjestimičnim korišćenjem kamenog praha i pijeska kao „slikarskog" materijala. Ne mijenjajući „tematiku" Filo mijenja odnos prema boji – otopljava je i oplemenjuje, predajući joj se totalno. Koristi je do njenih najžešćih odnosa, do rasplamsavanja, do gornjih granica dinamike. Snažnim i brzim zamasima, razigranim, energetskim pokretima zasićene bojom četke zaslijepljuje i fascinira. Taj koloristički spektakl i kultura izraza sadrže savršen ritam, jednostavnu kompoziciju gdje ruka i paleta neprikosnoveno sarađuju, instinktivno uvažavaju i poštuju jednu rijetku harmoniju, koja, iako neobuzdana u svojoj snazi, nije manje uskraćena nekom volšebnom unutrašnjom silom. Uspostavlja se organski veza sa slikom, uspostavlja se spoj sa zavičajem. Otuda stalna emotivna i svestrana veza sa Crnom Gorom i rodnim Cetinjem.

Motiv

Početkom 1980. godine, poslije tri decenije rada – činilo se potpuno oformljenog opusa kada se obično, da bi se izbjegla monotonija, nastavlja nekim novim putem, Filo pojačava vitalitet svog stvaralačkog, inovantnog potencijala; kontinuitetno se prepušta, opet ne mijenjajući suštinu – ne izlazeći iz rama njegove vječite „jedne slike" – svom snažnom apstraktno ekspresionističkom odnosno apstraktnom osjećanju, smjeru i doživljaju, euforiji gesta i egzaltaciji boje koja kao lava osvaja platno i izbija iz njegove ravni – stvarajući novo, zadnje poglavlje svoje umjetnosti. Kolor sada lazuran ali i u stanju paste postaje nosilac jednog svojevrsnog fluidnog luminarizma. Čudnom energijom zasipa bojom platna većih i velikih dimenzija, oživljava ih tajnovitošću i završava jedno izuzetno stameno djelo s puno strasti koje će svojom samobitnošću i pripadnošću evropskim dometima nesumnjivo odoljeti erozijama vremena. Podsjećam se sada otvaranja zadnje Filove veličanstvene izložbe u Plavom dvorcu na Cetinju 1997. godine: iscrpljen autor i snažno, eksplozivno slikarstvo pred brojnom publikom, poštovaocima njegove umjetnosti. Bila je to inkarnacija jednog velikog uspjeha i pohoda u svijet neispitanog – predaja jednog rizničnog opusa budućnosti, istoriji.

Do afirmacije svog slikarstva Filo nije težio lično agresivno. Rijetki su bili njegovi susreti sa istoričarima umjetnosti, novinarima i galeristima. Interes za njegovu umjetnost, posebno u Beogradu, nije se dugo ispoljavao. Tek poslije više od dvije decenije predanog i mukotrpnog stvaralačkog rada i brojnih izlaganja, posebno u inostranstvu, uspijeva da zainteresuje jugoslovensku, posebno beogradsku likovnu kritiku. Mada je u Crnoj Gori već bio visoko rangiran izuzetnim samostalnim izložbama u Podgorici 1968, Cetinju 1975 i dr. Filo tek velikom retrospektivom u Beogradu u Muzeju savremene umjetnosti 1987. godine, najviše zahvaljujući Ješi Denegriju i Zoranu Gavriću biva konačno široko priznat i adekvatno tretiran i van Crne Gore. Poslije ove izložbe slijedilo je novo priznanje – zastupanje jugoslovenske umjetnosti na Bijenalu u Veneciji 1990. godine.

Može se reći da je malo ko, ne samo iz njegove generacije jugoslovenskih umjetnika ostvario međunarodnu reputaciju kao on. Autoritativni Francuz Alen Boske, prilikom Filove izložbe u Parizu 1978. godine, shvativši slikarevu opčinjenost bojom, napisao je i ovo: „Prvi utisak je: bljesak svjetlosti, kao da je slikar naumio da nas zaslijepi brzim potezima, munjama, udarima kičice u svim pravcima. Te crvene i plave boje nas uprkos njihovoj agresivnosti ne odbijaju, već naprotiv, uspijevaju da nas još više privuku. Pitamo se, dakle, u čemu je ta čudesna moć? Ona potiče iz činjenice da ta blještavost pretpostavlja izvjestan poredak, ritam i nužnost koji nam izmiču pri prvom pogledu – „…Đovani Karadente govori o osnovama Filovog izraza: „Filo je Crnogorac: ta činjenica ima fundamentalno značenje za razumijevanje njegovog slikarstva." E. Langi kaže: „Filo je unutra, sjedinjen s prirodom, dio njen – znači neuništiv i nezanemarljiv u savremenosti." Ž. Budaj ističe da je „Kroz igru nevjerovatno slobodnih boja i formi lako otkriti atmosferu njegove zemlje."

Nakon ovakvog tretmana Filipovićevog slikarstva u inostranstvu, beogradski likovni kritičari poslije 1987. godine počinju da mijenjaju svoj odnos prema njemu. Čak i oni koji su ga jedva pominjali pišu veoma pozitivno (Laza Trifunović, Jaša Denegri, Miodrag Protić…)

Afirmaciji Filovog slikarstva mnogo su doprinijeli crnogorski istoričari umjetnosti koji su ga u dugom periodu redovno pratili, isticali njegove velike vrijednosti, objavljivali brojne kritike, studije i eseje (O. Perović, M. Lompar, M. Marović, P. Ćuković, Lj. Zeković, N. Nikčević, O. Radulović i dr).

Branko Filipović Filo je stvorio cjelovito, homogeno i ubjedljivo, briljantno, snažno i veliko djelo monumentalne vizije, koje je jedno od krucijalnih dokumenata o tome kako je sintezom neobično fascinantnog crnogorskog podneblja, umjetničkog talenta, mašte i snage stvaralačke nastajala jedna autohtona, autentična i velika likovna umjetnost koja Crnu Goru nepobitno inaugurište kao Zemlju slikara.

Nikola Vujošević
(Iz knjige „Memento – crnogorska moderna umjetnost", objavljene u izdanju „Pobjede", 2005)

Tokom pošete Opštini Šavnik ministar kulutre Pavle Goranović najavio obnovu kuće velikog književnika Borislava Pekića

KORAK KA UNAPREĐENJU KULTURNOG ŽIVOTA

Pavle Goranović: Mi u Ministarstvu smo svjesni da šavnička sredina ima brojne probleme i da kultura ne može biti prioritet i zbog toga imamo konkretne predloge kako da se unaprijedi kulturni život u ovom kraju

Crnogorski ministar kulture Pavle Goranović najavio je da će njegovo ministarstvo, zajedno sa Opštinom Šavnik, obnoviti kuću velikog jugoslovenskog i evropskog književnika Borislava Pekića, koja se nalazi u blizini ovog grada na sjeveru Crne Gore.

Goranović je, tokom pošete Šavniku, kazao da „na taj način želimo poslati poruku da Pekić pripada i crnogorskoj baštini".

„Mi u Ministarstvu smo svjesni da šavnička sredina ima brojne probleme i da kultura ne može biti prioritet i zbog toga imamo konkretne predloge kako da se unaprijedi kulturni život u ovom kraju", rekao je on i dodao da će jedan od koraka ka tom cilju biti upravo obnova Pekićeve kuće.

Riječ je o objektu koji se može preurediti za višenamjensku upotrebu: za biblioteku, izložbene i književne sadržaje i mnoge druge programe koji bi bili u kulturnoj ponudi ove sredine. Ministar Goranović je izrazio uvjerenje da se Šavnik na taj način može učvrstiti ne samo na kulturnoj, nego i na turističkoj mapi, „s obzirom na to da je Borislav Pekić književno ime koje prevazilazi ove prostore".

N. N.

OBJEKAT KOJI MOŽE POSLUŽITI ZA VIŠENAMJENSKU UPOTREBU: Goranović sa saradnicima tokom obilaska Pekićeve kuće

„Crnogorski gitaristički duo" nastupio u prepunoj Kraljevskoj dvorani „Concertgebouw" u Amsterdamu

OVACIJE ZA PERFEKTNO INTEGRISANI ANSAMBL

Promocija i koncert uslijedili nakon niza koncerata u Kini, Luksemburgu i Holandiji, a tokom sljedeće sezone planirani su nastupi i u prestižnim dvoranama u Južnoj Koreji, Kini, Njemačkoj, SAD-u…

RAZGALILI HOLANDSKU PUBLIKU: Cerović i Krivokapić

„Crnogorski gitaristički duo", kojeg čine istaknuti gitaristi Goran Krivokapić i Danijel Cerović, nastupio je u Kraljevskoj dvorani „Concertgebouw" u holandskom gradu Amsterdamu. Njihovo veče upriličeno je povodom otvaranja ciklusa koncerata „Majstori gitare", koji tradicionalno okupljaju najveće svjetske klasične izvođače na ovom instrumentu.

Prvi dio nastupa obilježili su treća i četvrta „Engleska svita" Johana Sebastijana Baha, dok je drugi dio bio rezervisan za djela Drozda, Pjacole i De Falje. U rasprodatoj dvorani, publika je na nogama dočekala kraj koncerta, a uslijedile su ovacije i nekoliko numera na bis.

Dan ranije, članovi dua, za koji kritika kaže da je „perfektno integrisani ansambl", predstavili su na nacionalnom holandskom radiju svoje najnovije CD izdanje sa Bahovim svitama, koje je objavio „Naxos", najveća svjetska izdavačka kompanija u oblasti klasične muzike.

Promocija i koncert u Amsterdamu uslijedili su nakon niza koncerata u Kini, Luksemburgu i Holandiji, a tokom sljedeće sezone planirani su nastupi i u prestižnim dvoranama u Južnoj Koreji, Kini, Njemačkoj, SAD-u itd.

N. N.

Crnogorska umjetnica Irena Lagator Pejović predstavlja se instalacijom „Sloboda, Sigurnost, Napredak" na kolektivnoj izložbi „Plameni pozdravi" u Minhenu

KRITIČKI I POETIČKI ČIN KOJIM SE UKAZUJE NA UNIVERZALNU DIMENZIJU ČOVJEKOVOG DJELOVANJA

Irena Lagator Pejović: Odluka da se u radu, pored fotografija na kojima su prikazani nazivi fabrika, odnosno korporacija društvene svojine i onih iz arhiva Muzeja istorije Jugoslavije, koristi i lični arhiv, proizašla je iz sećanja na vrijeme u kojem je uvjerenje u ostvarenost slobode, sigurnosti i napretka i širenje ideje zajedništva pratilo kako starije tako i najmlađe generacije

Crnogorska umjetnica Irena Lagator Pejović predstavlja se instalacijom pod nazivom „Sloboda, Sigurnost, Napredak" na kolektivnoj izložbi „Plameni pozdravi", koja se održava u „Lothringer 13 halle" u Minhenu.

VRIJEME KOJE SE POIMA KAO UTOPIJA: Izloženi rad

Isticanje pojmova slobode, sigurnosti i napretka u naslovu rada, onih pojmova koji su u radu vidljivi na fotografijama koje prikazuju imena fabrika ili korporacija društvenog vlasništva u socijalističkoj Jugoslaviji, prema riječima Lagator, „jeste kritički i poetički čin kojim se nastoji ukazati kako na univerzalnu dimenziju čovjekovog djelovanja i prisustva, tako i na njihove specifične ili lokalne realizacije".

„Odluka da se u radu, pored fotografija na kojima su prikazani nazivi fabrika, odnosno korporacija društvene svojine i onih iz arhiva Muzeja istorije Jugoslavije, koristi i lični arhiv, proizašla je iz sećanja na vrijeme u kojem je uvjerenje u ostvarenost slobode, sigurnosti i napretka i širenje ideje zajedništva, pratilo kako starije tako i najmlađe generacije. Fotografije ličnog arhiva ovđe služe kao dokumenti fizičkog prisustva, odnosno učešća u 'Susretima Bratstva i Jedinstva' 1981. godine i kolektivnim pošetama spomenicima žrtvama Drugog svjetskog rata, kao i realnog iskustva jednog vremena koje se iz današnje distopijske perspektive najprije poima kao utopija", zapisala je umjetnica o svom izloženom radu.

N. N.

U Moštanici kod Nikšića renoviran Rimski most

VRAĆEN STARI SJAJ

Most je oslobođen oklopa korova i rastinja, dozidana mu je srušena ograda i započeta kaldrma koja je bila gotovo uništena vjekovima i ljudskim nemarom

Na Moštanici, nedaleko od Nikšića, đe je prema istorijskim hipotezama bila locirana i drevna Anderva, i danas odolijeva zubu vremena Rimski most, izgrađen u trećem vijeku naše ere, na rimskoj cesti od primorja, Trebinja i Grahova prema sjeveru Crne Gore. Umjetnički rađen od grubo klesanog kamena, veleljepni most preko kog su dolazile rimske legije, trgovci, karavani, a i kulturne navike i sad plijeni svojom arhitektonskom ljepotom.

Most je preživio više nesreća nego bilo koji njemu generacijski blizak: bio je miniran, ukrali su mu vodu, pa je vijadukt djelimično ostao bez ograde, nevješto složene kaldrme, obezličen je zarastao u korov, šiblje, mahovinu i travu, a bio je i ruiniran.

Odnedavno je zasijao je pravom ljepotom, oslobođen oklopa korova i rastinja, dozidana mu je srušena ograda, izvršena su ojačanja, i početa kaldrma koja je bila gotovo uništena vjekovima i ljudskim nemarom. Sve se radi od kamena od kog je građen: brečje–siga–sedra, da će biti nemoguće primijetiti građevinsko – restauratorske radove, na mostu ljepotanu koji je ponovo poput feniksa zasijao svojom ljepotom i atraktivnošću, vraćen iz mrtvih u novi svijet.

Tekst i foto:
Blagota Koprivica

ODOLIJEVA ZUBU VREMENA: Rimski most

ESEJ: Svetislav Aleksin Pavićević: *Usud smisla* – Trijada kulture: filosofija, umetnost, religija /kulturološka studija

SVAKA DJELATNOST ČOVJEKA JESTE TRAŽENJE SMISLA

Rasprava Svetislava Aleksina Pavićevića „Usud smisla" otvara suštinska pitanja smisla kulture i čovjekovog stvaralaštva. Dragocjeni je podsetnik, i upitnik i uput za svakoga ko traga za razumijevanjem smislenoga života i djelanja

Piše:
Prof. dr Dušan Ičević

Svetislavovo djelo se nastavlja.

Vrijedno djelo nadživljuje tvorca.

Supruga Milja marljivo sabira, prebira, sređuje Svetislavove spise, i, kada uzmogne, objavljuje knjige.

Sada je nova kulturološka rasprava *Usud smisla* otvorila mogućnost sveobuhvatne priče o smislu života i umjetnosti.

Kada je Svetislav pročitao moju knjigu *Misao i smisao* rekao mi je da će raspraviti što jeste smisao, ima li smisla, zapravo kakav je usud smisla.

Čovjeku je suđeno da se usudi. Ko se ne usudi, zastane u istome. Ko se usudi iskusi Sudbu, svejedno kako, i sa kojim, kakvim završetkom.

Ako se usudi, Usud mu sudi.

Ako se ne usudi, Usud mu presudi.

Kantova *Kritika moći suđenja* nudi svrhovitost. Koliko će se priroda i umjetnost uskladiti u kritičkoj prosudbi svakako je neizvjesno, svakako zamamljivo.

Trojstvo zbilje, svjetlosti i dejstva

Svetislav je kulturalista: Kultura je sve. Integralno, kultura je nova zbilja nastala iz sveukupnosti učinka dejstva svijesti subjekta (predmeti, tehnički sklopovi, strojevi, objekti, građevine; ideje, idejni sklopovi, sistemi značenja) u svim segmentima realne zbilje: počev od samoga subjekta, preko grupe trećih subjekata, te okružujuće prirode (objekti, pojave, prirodne sile i elementi), sve do područja određenog kao natprirodno, izvanprirodno, transcendentno, sve motivisano usaglašavanjem sa potrebama subjekta. Glomaznu definiciju pedantno obrazlaže u trojstvu zbilje, svijesti i dejstva.

U središtu rasprave je trijada: filozofija – religija – umjetnost. U istosti trijade su takođe trojstva: korijen nastanka, jezik i podražavanje.

U porijeklu nastanka su:

a) dejstva: transcendentno, natprirodno, nedostupno iskustvu,

b) identičnost supstrata: mit, mitsko znanje (legenda, bajka, basna, fantastika),

c) cilj: traženje odgovora o uzroku/uzročnosti zbilje,

d) postupak: utvrđivanje stvarnih činilaca uzročnosti.

Sve članice trijade počinju govorom, da bi svaka razvila svoje izražajne mogućnosti i sposobnosti.

U početku se razvijaju ujedno, naporedo, da bi svaka nalazila i sopstvene oblikovane i vrednosne obrasce. U razvoju neposredno utiču svaka na svaku. Napominje da se osnovna sredstva književne umjetnosti: mit, mitska forma, naracija, dijalog, priča, dramska forma, – koriste i za građu za filosofske i religijske iskaze…

U nastajanju umjetnosti, polazište je mistika, nerealna fantastična pretpostavka uzročnosti, za verbalno, vokalno, likovno, muzičko izražavanje. Podrobno, precizno, znalački sa primjerima, obrađuje pojedine rodove: dosetku, vic, šalu, anegdotu, epigram, epitaf, aforizam, potom književno–umjetničke forme, sa kratkim osvrtom na jezik umjetnosti, teoriju i istoriju umjetnosti, književnu kritiku, na poetiku, estetiku…

Svetislav rado uzvisuje značaj ljubavi u zbilji kulture, ali i ulogu dobra i zla, smrti…

Određenje smisla u kulturi započinje kategorijalnim poimanjem mislu, iz koje nastaje i smisao. Prvi sloj smisla je značenje. Izričit je u tvrdnji: „Značenje je uslov ispoljavanja smisla: ako ne postoji značenje – ne postoji ništa, pa ni smisao. Ne može pošedovati išta, pa ni smisao: nema dejstva".

Iz značenja se izvodi svrha, namjena smisla. Značajna je tvrdnja da je zbilja sveobuhvatniji pojam od smisla, pošto zbilja može postojati i van smisla, i bez smisla.

Potreba subjekta za smislom je radi uspostavljanja sigurnosti, a neposredno je povezana i sa sviješću. Smisao je, da upotrijebim takav izraz, dejstvena. Svetislav upravo smisao izvodi iz samoga dejstva. A dejstvo ima namjenu, cilj, svrhu, funkciju, vrijednost, koje pojedinačno obrazlaže.

U svojoj skladno zamišljenoj raspravi tumači smisao zbilje, posebno kulturalne zbilje. U trijadi je cjelovito razrađen vrednosni i kulturalni smisao i identitet filosofije, religije i umjetnosti.

Najviše uzbuđuje i uznemiruje Svetislavovo propitivanje koje je naslovio *Prokletstvo smisla*, i *Nađeni smisao*, konačno. U osnovnom Svetislavovom traganju bilo je bitno razrješenje uzročnosti i uzročnika zbilje i, sljedstveno, smisla u kulturi. Nad kulturom neprekidno lebdi pitanje smisla, koje je i prokletstvo, i blagoslov.

U traženju i davanju odgovora, u trijadi:

a) filosofija polazi od umstvenoga, racionalnoga stava, u razvoju svijesti subjekta, kulturu čini koherentnom;

b) religija predstavlja prokletstvo kulture, pošto negira smisao zbilje. „Nudi iskonstruisano objašnjenje uvođenjem naprečac boga kao bića uzročnika…", koji je najveći autoritet, sila, arbitar istine, izvor smisla i istine;

c) umjetnost, različito od filosofije i religije, „otkriva princip samodejstva subjekta" kao uzročnika smisla. Uzdiže samosvijest subjekta. Tvorac, stvaralac je uzročnik zbilje kulture. „Umjetnik je ono što religija imenuje bogom. Umjetnik je ostvareni bog, stvoritelj".

Prava misao je da svaka djelatnost čovjeka jeste traženje smisla. Kada pak obrazlaže funkcije smisla, koja se nalazi i u mitu, i sigurnost kao smisao, otvara moguću raspravu o cjelovitosti iskona i ishoda kulture, osobito umjetnosti, i o zadovoljavanju ljudskih potreba.

Samopotvrđivanje/ samoispunjenje jesu u biću tvoraštva čovjeka

Mit odista jeste plodonosno ishodište umjetničkoga stvaranja, kao „priča o počecima", da ne zalazim u sve kompleksnosti i protivrečnosti mita. Međutim, umjetnička djela nijesu sva zavezana mitom, niti prožeta mitom.

Sigurnost svakako može biti valjano tumačenje i kulturnih potreba, i smisla u kulturi. Kako objašnjava Svetislav, zarad sigurnosti se otkrivaju uzrok i uzročnik pojava, smisao za subjekta. Poznata Maslovljeva skala ljudskih potreba obuhvata slojevito i stupnjevito: fiziološke (zovu se i homeostatičke), potrebe, bezbjednosne i sigurnosne potrebe, potrebe za ljubavlju i pripadnošću, potrebe za poštovanjem, potrebe za samodokazivanjem, potrebe za znanjem i razumijevanjem, i estetske potrebe, koje svemu daju preliv. Sve su one, pojedinačno, zbirno i sinergično, bitne za čovjekov život, rad i razvoj. I ljudske potrebe se neprestano razvijaju, otvorene za nova iskustva, doživljaje i ispunjenja. Za Svetislavovo razumijevanje smisla kulture/u kulturi, osobito umjetničkoga stvaralaštva jeste njegova tvrdnja da subjekti kulture upravo u samorealizaciji neprekidno nastoje da djelima povećaju svrhu svoje egzistencije i dosezanje smisla. Upravo subjekti visoko razvijene motivacije i sposobnosti ostvaruju samorealizaciju skladno sa nadarenošću, znanjem i obrazovanjem (str. 211–212, 218).

Povremena izričitost mu ne smeta da propituje stvarni smisao i zbilje i kulture. Naime, smisao zbilje po sebi, i za sebe ne postoji. Kultura kao smislena zbilja je djelatna. U kulturi je smisao za subjekta. „Subjekt svijesti je i subjekt određivanja smisla. Svijest subjekta – mjera je smisla u kulturi. Koji je, kakav je nađeni smisao kulture"?

Odnos prirode i kulture

Zanimljivo je Svetislavovo određenje odnosa prirode i kulture. Biološki je sastavnica prirode, kao subjekt svijesti činilac je kulture. U istome smjeru raspravlja biološke i kulturalne motive smisla.

„Stekavši svijest, čovjek je izašao iz svijeta prirode, i stupio nevoljno ili voljno u svijet kulture, čime je pristao da sa sviješću primi i prokletstvo koje ona donosi. To je razumijevanje značenja i smisla, kob da ga traži, makar ga nikad ne našao" (str. 213).

Izlazak čovjeka iz prirode je svakako uslovan. Čovjek je prirodno društveno biće. Priroda je u čovjeku i u okruženju. Kulturom nadograđuje organsko, prirodni život, stvara nadorgansko, sopstveni život. Priroda i kultura su spojeni u čovjekovoj djelatnosti, koja ima svrhu i smisao.

Smisao je, kaže Svetislav, svjesna. Smisleno je što je svrhovito. Zalazi slojevito u protivrječnosti ispunjenja smisla sa svrhom. Subjekt je dosegao smisao ako ostvarenjem cilja stekne svijest i stanje zadovoljstva, kojim je opravdao napor, djelatnost i svoje življenje. Mnogi se, naravno zagube, pa i život napušte a da ne nađu smisao oko sebe, ili u sebi samima.

Kulturalni motivi smisla su: realizacija djelatnosti i samorealizacija, koja je najviši motiv umjetničkoga stvaralaštva. U kulturi umjetničko stvaralaštvo stvara zbilju koja je premoćna nad realnošću. „Umjetnik sam stvara smisao zbilje. Umjetnička zbilja ima smisao". Umjetnik je (samo)odabran. „Svojstvo stvaraoca nije dostupno svakom subjektu, već samo odabranima, posebno obdarenim talentom – nadprirodnim svojstvom izvedenim kao 'kvasac' iz transcendentnog, koji subjekt održava komunikaciju sa transcendentnom moći, iz koje i crpi mogućnost stvaralačkog – božanskog dejstva, iz čega mu nerijetko, slede i atributi genija, božanskoga bića i sl. (str. 221–222). Obožavanje umjetnika mu nije smetalo da u kontekstima govori o izgubljenome bogu, kojega zamjenjuju religiozne ustanove, obredi itd., i o nesmislenosti boga, pošto kultura gubi smisao, a čovjek prestaje da bude subjekt ako je bog uzročnik svega.

U vrsti zaključka, pobjedu smisla nalazi upravo u dejstvujućemu subjektu, koji u svojim dejstvima/djelima nalazi smisao.

Rasprava Svetislava Aleksina Pavićevića *Usud smisla* otvara suštinska pitanja smisla kulture i čovjekovog stvaralaštva. Dragocjeni je podsetnik, i upitnik, i uput za svakoga ko traga za razumijevanjem smislenoga života i djelanja.

U Mojkovcu promovisana nova knjiga novinara i publiciste Veselina Konjevića „Ispovijesti posljednjih zelenaša Krsta Popovića"

VRLO INTERESANTAN TRIPTIH

Istoričar Dejan Medojević: Veselin Konjević je veoma realno i objektivno prezentovao svoja istraživanja o Krstu Zrnovom Popoviću, a posebnu vrijednost njegovom radu daju konkretni dokazi i svjedočenja Krstovih saboraca i njegovih nasljednika, koja na originalan način prikazuju stradanje ovog crnogorskog patriote

Istoričar i književnik Marijan Mašo Miljić: Konjević je sačinio vrlo zanimljivu i nesvakidašnju knjigu, sazdanu oko ispovijesti trojice posljednjih crnogorskih zelenaša – Vukašina Spasojeva Draškovića, sa Čeva, Veljka Jovova Vujačića, iz Crmnice, i Novice Jevtovog Vujičića iz Grahova

Pod pokroviteljstvom Opštine, a u organizaciji mjesnog Centra za kulturu, u Mojkovcu je promovisana knjiga „Ispovijesti posljednjih zelenaša Krsta Popovića", autora novinara i publiciste Veselina Konjevića.

Govoreći o knjizi, istoričar Dejan Medojević, predsednik Opštine, kazao je da je Krsto Popović, koji je kao vojnik i kao oficir crnogorske vojske bio učesnik Prvog i Drugog balkanskog rata, potom Prvog svjetskog rata, vođa Božićne pobune i Zelenaškog pokreta u Crnoj Gori, bio istaknuti junak u Mojkovačkoj bici, čiju će stogodišnjicu odigravanja Opština obilježiti krajem ove i početkom naredne godine.

KRSTO POPOVIĆ JE BIO ISTAKNUTI JUNAK U MOJKOVAČKOJ BICI: Sa promocije

„Veselin Konjević je veoma realno i objektivno prezentovao svoja istraživanja o Krstu Zrnovom Popoviću, a posebnu vrijednost njegovom radu daju konkretni dokazi i svjedočenja Krstovih saboraca i njegovih nasljednika, koja na originalan način prikazuju stradanje ovog crnogorskog patriote. Konjević veoma precizno i realistično prikazuje životnu priču ovog borca sa Skadra, Bregalnice, Glasinca i Mojkovca i njegovu borbu i stradanje za nezavisnu Crnu Goru. Nek ona bude putokaz i zvijezda vodilja sadašnjim generacijama kako se brani, čuva i gine za slobodu suverene Crne Gore", kazao je Medojević.

Marijan Mašo Miljić, istoričar i književnik, kazao je da je Veselin Konjević sačinio vrlo zanimljivu i nesvakidašnju knjigu, sazdanu oko ispovijesti trojice posljednjih crnogorskih zelenaša – Vukašina Spasojeva Draškovića, sa Čeva, Veljka Jovova Vujačića, iz Crmnice, i Novice Jevtovog Vujičića iz Grahova, koji su pripadali federalističkom pokretu i bili u toku Drugog svjetskog rata među borcima za Crnu Goru đenerala Krsta Popovića, jednog od zavjetovanih zatočnika crnogorske državne ideje. „Autor knjige je znalački vodio razgovor sa trojicom crnogorskih zelenaša. Tako je nastao vrlo interesantan triptih, štivo koje obiluje sa mnogo detalja i podataka, vrlo dragocjeno čak i za istoričare koji se bave tim periodom a privlačno i edukativno za „obične" čitaoce", kazao je Miljić.

Autor knjige Veselin Konjević smatra da je o ulozi i djelu Krsta Popovića i njegovih zelenaša-federalista u novijoj istoriji Crne Gore nužno dati nov istorijski sud, lišen bilo kakve ideološke obojenosti ili lične netrpeljivosti.

Na kraju promotivne večeri, prisutnima se obratio i Danilo Vasov Popović, najbliži potomak Krsta Zrnova Popovića, koji se zahvalio organizatorima i autoru. Voditelj večeri bio je Rodoljub Ćorić, direktor mojkovačkog Centra za kulturu.

Prosvjetni rad
List crnogorskih prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika

Nastavljajući tradiciju objavljivanja kratke priče,

Objavljuje

KONKURS

Za kratku novinsku priču

U obzir dolaze do sada neobjavljivane priče, dužine do tri stranice kucane dvanaesticom (tj. do 100 redova ili 9.000 karaktera).

Žiri će za nagradu odabrati tri najbolje priče.
Prva nagrada iznosi 300 eura, druga 200, a treća 100 eura.

Priče, pod šifrom, i sa rješenjem šifre u posebnoj koverti, slati najkasnije do 20. decembra.

Autor može da pošalje najviše dvije priče.

Rezultati konkursa biće objavljeni u februarskom broju „Prosvjetnog rada".

Priče slati na adresu: **„Prosvjetni rad", Ul. Balšića br. 4, 81000 Podgorica (sa naznakom ZA KONKURS)**, ili na e-mail: **prosvjetnirad@t-com.me**

U Podgorici održan jubilarni 30. Festival internacionalnog alternativnog teatra

„ELEKTRA" NAJBOLJA PREDSTAVA

Specijalna nagrada za inovativnost koncepta dodijeljena je reditelju Damjanu Čitkuševu za predstavu „Stolice Ežena Joneska" u produkciji Makedonskog nacionalnog teatra, dok je specijalna nagrada za idejnu i estetsku zaokruženost dodijeljena režiseru Paolu Mađeliju za autorski projekat „Njegoš i ja", koprodukciju Crnogorskog narodnog pozorišta i KotorArta

KOMAD ZASNOVAN NA ČUVENOM GRČKOM MITU: Detalj iz predstave „Elektra"

Pod sloganom „Dijagnoza", u Podgorici je održano jubilarno trideseto izdanje Festivala internacionalnog alternativnog teatra (FIAT). Tokom dvanaest dana trajanja festivala publika je imala priliku da prisustvuje brojnim zanimljivim kulturnim događajima, a najviše su se, po običaju, istakli oni pozorišni.

U ovogodišnjoj zvaničnoj selekciji učestvovalo je jedanaest predstava iz regiona i svijeta, a žiri u sastavu Sonja Vukićević (koreografkinja), Franko Ungaro (producent) i Mirko Vlahović (glumac) za apsolutnog pobjednika proglasili su „Elektru", rađenu po motivima grčkog mita, Makedonskog nacionalnog teatra iz Skoplja. Ona je osvojila nagradu za najbolju predstavu, dok je za majstorsku režiju ovog komada nagrađen reditelj Andrej Žoldak. Uspjeh ove predstave upotpunilo je priznanje Darji Rizovoj, koja je nagrađena za najbolju žensku ulogu.

Bogat program u raznim umjetničkim oblastima

Specijalna nagrada za inovativnost koncepta dodijeljena je reditelju Damjanu Čitkuševu za predstavu „Stolice Ežena Joneska" u produkciji Makedonskog nacionalnog teatra, dok je specijalna nagrada za idejnu i estetsku zaokruženost dodijeljena režiseru Paolu Mađeliju za autorski projekat „Njegoš i ja", koprodukciju Crnogorskog narodnog pozorišta i KotorArta. Nagradu za glavnu mušku ulogu osvojio je Selpin Kerim za ulogu Prometeja u Eshilovom „Okovanom Prometeju" režisera Dejana Projkovskog, u produkciji Nacionalne ustanove „Turskog teatra" – Skoplje.

Pored izuzetno posećenih predstava, jubilarni FIAT ponudio je bogat program i u drugim umjetničkim oblastima. U okviru segmenta „Ulični teatar" publici su se predstavile grupe iz Estonije sa predstavom „Ulicom", zatim iz Slovenije, SAD-a i Ukrajine sa predstavom „Gloobus Hystericus" i iz Slovenije sa predstavom „Prozor".

Promocije, pjesničke večeri, izložbe, koncerti…

„Montenegro Art Gerila" je i ove godine okupio crnogorske pisce, likovne umjetnike, kinematografe i muzičare, a publika se tokom „Razgovora u podne" koji su se održavali u Kuslevovoj kući, mogla družiti sa interesantnim gostima Festivala.

Posebno posećene bile su večeri nove postjugoslovenske poezije, nastup poetske trupe „Pesničenje", promocije novih knjiga Ognjena Spahića i Aleksandra Bečanovića, te koncerti bendova „Zoster", „Zoon Politikon" i Ramba Amadeusa.

N. N.

IZ ISTORIJE CRNOGORSKE PROSVJETE: Teškoće u radu pljevaljske Gimnazije poslije razgraničenja sa Srbijom 1913. godine i nakon pripajanja Pljevalja Crnoj Gori (III)

MUHAMEDANCI SE VIŠE PORADOVALI NAŠOJ UPRAVI NEGO PRAVOSLAVNI

„Po mom mišljenju naš je zadatak da svakog primimo u svoje kolo, ko hoće samo lijepo i zakonski da postupi bez obzira na dosadašnja politička lutanja koje se u neku ruku može i objasniti zbog ukrštanja raznorodnih uticaja na dosadašnji njihov život. Pravičnim postupanjem i objektivnim radom u rodoljubivom duhu sve se može izgladiti i u sklad dovesti. Po mom nahođenju i po kazivanju drugih mogu istaći da su se muhamedanci više poradovali našoj upravi nego pravoslavni. Muhamedanci dobro znaju da će pod vladom vašeg veličanstva više imati nekih privilegija nego pod upravom srbijanskih vlasti, a za ovo imaju dosta fakata iz dosadašnje prošlosti njihovih jednovjeraca u starim granicama Crne Gore…", stoji u pismu direktor pljevaljske Gimnazije kralju Nikoli

Stara Pljevlja

Piše: **Milorad Joknić**

Zanimljiv je osvrt direktora Gimnazije na političke prilike u Pljevljima:

„Stanovnici se međusobno dijele na neke partije, bez ikakvih ideja i načela, što koči pokretanje bilo kakvog rada od zajedničkog interesa. Zato je potrebna neka zajednička autoritativna sila sa strane koja će ove raznorodne elemente dovesti u sklad i uputiti na zajednički opšti posao. Svi bi, na primjer, željeli da imaju svoju čitaonicu, ali ko će da bude inicijator za njeno otvaranje kad se unaprijed zna da većina neće učestvovati što stvar započinju ljudi iz protivnih logora. Mi, ovdašnji činovnici, radićemo da ove diferencijacije između građana zagladimo, ali nam sada, na početku, ne ide naturati se, a to ćemo učiniti čim se malo pobolje upoznamo i udomaćimo. Po mom mišljenju, naš je zadatak da svakog primimo u svoje kolo, ko hoće samo lijepo i zakonski da postupi bez obzira na dosadašnja politička lutanja koja se u neku ruku mogu i objasniti zbog ukrštanja raznorodnih uticaja na dosadašnji njihov život. Pravičnim postupanjem i objektivnim radom u rodoljubivom duhu sve se može izgladiti i u sklad dovesti. Po mom nahođenju i po kazivanju drugih mogu istaći da su se muhamedanci više poradovali našoj upravi nego pravoslavni. Muhamedanci dobro znaju da će pod vladom vašeg veličanstva više imati nekih privilegija nego pod upravom srbijanskih vlasti, a za ovo imaju dosta fakata iz dosadašnje prošlosti njihovih jednovjeraca u starim granicama Crne Gore…"

Istakao sam mu onu Vašu svagdašnju blagonaklonost i vjersku toleranciju prema muhamedancima u dosadašnjim granicama Crne Gore

U nastavku izvještaja, Popović izražava mišljenje da bi trebalo što prije zamijeniti predsednika Gradske opštine Selmanovića jednim poštenim čovjekom iz stare Crne Gore. Jer ovaj, konstatuje Popović, „osim golog turskog lukavstva, nema nikakve druge vrline koje bi bile potrebne jednoj povelikoj, neuređenoj varoši, kao što su Pljevlja".

Interesantan je i razgovor direktora Gimnazije sa Mehmed-pašom Bajrovićem. O tome slijedi izvještaj upućen kralju Nikoli:

„Započeo sam razgovor o školi i prosvjeti uopšte. Izrazio sam želju da bih rad bio viđeti i muhamedansku đecu u ovdašnjoj gimnaziji, koja bi se u njoj spremala za život kao djeca drugih građana i time zadobila pravo da po svršetku potrebnih škola mogu uzeti ma koje mjesto u našoj činovničkoj hijerahiji. Istakao sam mu onu Vašu svagdašnju blagonaklonost i vjersku toleranciju prema muhamedancima u dosadašnjim granicama Crne Gore i naglasio da Vaše Veličanstvo iskreno želi da među činovnicima ima prvaka narodnih iz svije vjeroispovijesti u svojoj državi, što se jasno ispoljilo tim što ste i do sada postavljali na velike državne položaje Muhamedance i to skoro bez ikakvih škola, što ubuduće neće moći biti, te da je stoga u njihovom ličnom interesu da budu što više školovaniji ako ne žele da stanu u pozadinu od ostalih podanika Vašeg Veličanstva. On je počeo da se hvali kako i oni škole žele, kako svoje sinove školuju po Jevropi, kako oni ovđe nijesu fanatici (mada je on prvi i najveći), kako smo mi jedna krv, kako žele da šalju svoju đecu u Gimnaziju, ali samo, veli, kad izuče šest godina svoje vjerske škole, koja je temelj svemu što je u životu potrebno.

Kažem mu da bi svoju đecu trebalo da šalju u državne osnovne škole

Kažem mu da bi svoju đecu trebalo da šalju u državne osnovne škole, a vjeronuku bi im predavao njihov vjeroučitelj, te kad bi izučili ovu školu mogli bi redovno stupati u gimnaziju. Inače iz njihove čisto ispovjedne škole ne mogu dobiti potrebnu spremu za gimnaziju. Paša na ovo zaokupi dokazivati kako je njihovu vjeru teško izučiti, kako postoji jedna molitva za glavu, druga za ruke, treća za noge, i ne znam šta mi sve napriča, a srpski čitati i pisati, nadodade on, može se naučiti za dva tri mjeseca, da bi on star to naučio… Po ovome ga možete cijeniti Vaše veličanstvo, koliko je težak i da li je fanatik.

Dalje, od njega sam čuo kako su svi ovdašnji muhamedanci obradovani što su došli pod Crnu Goru, te da će ovo veoma prijatno biti Vašem Veličanstvu. Paši i još dvojici prisutnih begova čisto sinuše oči od radosti i miline na ove riječi, uzdigoše se malo, učiniše temenad i paša nastavi: „I jest, valaj, milo nam, i Bog da ga živi, bio nam srećan".

Pri razgovoru karakterna je njihova servilnost. Za vrijeme posjete, koja je trajala tri do četiri sata, stalno je nastajao s divana da mi zamijeni ispušeni cigar i lično ga pripali, mada sam ga stalno molio da se ne trudi i da ću to sam učiniti…

(Izvještaj poslat 23. 12. 1913. prije dolaska deputacije iz Pljevalja na Cetinje radi rješavanja aktuelnih pitanja…)

(Kraj)

DRAGOJE KNEŽEVIĆ

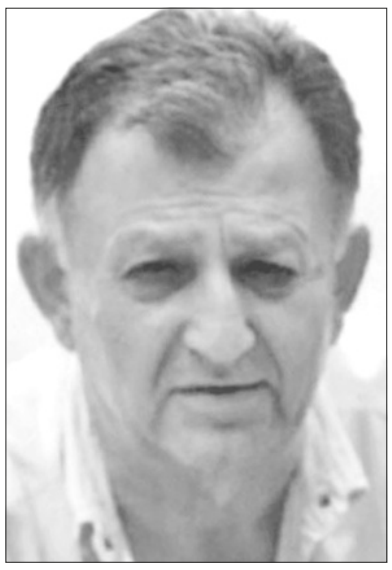

U Pljevljima je ove godine preminuo Dragoje Knežević, dugogodišnji profesor i direktor Gimnazije u Pljevljima. Rođen je 1940. godine u Njegovuđi. Gimnaziju je završio u Pljevljima a Filološki fakultet (grupa ruski jezik i književnost) u Beogradu 1966. godine. Tokom studija pokazao je sklonost za naučno-istraživački i stručni rad. Zajedno sa profesorom Grujićem radio je na izradi rječnika, koji je zbog svoje strukture i značaja dobio pohvalne ocjene od naučne i stručne javnosti.

Nakon diploimiranja karijeru je započeo u Gimnaziji u Pljevljima, zatim je bio predavač na Višoj pedagoškoj školi i Nastavničkom fakultetu u Nikšiću, a potom se vratio u Pljevlja, đe je radio do kraja radnog vijeka. Bio je profesor, zatim pomoćnik direktora, a od 1998. do 2006. direktor ove obrazovne ustanove. Nekoliko godina Međuopštinski zvod vaspitanja i obrazovanja u Pljevljima angažovao ga je kao savjetnika za ruski jezik i književnost. Svoje stručno znanje usavršio je na specijalističkim studijama u Moskvi. Objavio je više stručnih radova u stručnim i pedagoškim časopisima. Za izvanredan uspjeh u nastavnom radu dobio je zvanje pedagoškog savjetnika. Reformske promjene u obrazovanju uvijek je shvatao kao primarnu potrebu i uslov strateške orijentacije šire društvene zajednice ka ekonomskoj, političkoj i kulturnoj tranziciji.

Prosvjetiteljski, pedagoški i kulturološki imidž Dragoje Knežević profilisao je na principima osnovnih ciljeva obrazovanja i društvenih i kulturnih potreba. Svoj smisao za vrijednost iskazao je i u angažovanju na izdavanju Monografije pljevaljske Gimnazije povodom jednog vijeka ove obrazovne institucije.

Svoj plodan pedagoški rad obilježio je značajnim rezultatima Za odanost i posvećenost prosvjetnom pozivu dobio je Državnu nagradu „Oktoih" 1996. godine, najviše odličje za doprinos unapređenju vaspitnoobrazovnog rada.

Brojne generacije učenika pljevaljske Gimnazije rado će se sećati profesora naglašene pedagoške topline i drugarskog odnosa prema kolektivu i učenicima.

M. Joknić

MILOSAVA MILEVA HAJDUKOVIĆ

Milosava Mileva Hajduković Lopičić rođena je 1929. godine u selu Drušići na obali Skadarskog jezera. Osnovnu školu završila je na Obodu kod Rijeke Crnojevića a gimnazijsku polumaturu na Cetinju. Kao đevojčica je sanjala da bude učiteljica pa je učiteljsku školu upisala u Herceg Novom, a završila u Nikšiću 1949. godine.

Počela je da radi septembra 1949. godine kao učiteljica i upraviteljica osnovne škole u Vranjini, đe je ostala dvije školske godine. Otvorena, iskrena, vrlo srdačna i društvena brzo je zadobila simpatije mještana Vranjine đe je radila. Nije zažalila sto se opredijelila za težak i odgovoran učiteljaski poziv i što je počela da radi u Vranjini. Premještena je u selo Bobiju, Riječka nahija, đe nijesu imali školsku zgradu, već su nastavu izvodili po privatnim kućama dvije školske godine. Nakon toga je u Prentinom Dolu u Cucama radila sa četiri razreda, bila upravitelj škole, a naredne školske godine je došla u Ržani Do đe je počela da nabavlja neophodna školska učila i inventar za učionice. Po završetku školske godine nakon što je postigla zavidan uspjeh sa učenicima, premještena je u Osnovnu školu „Đordjije Markovic" na Bati Cuskoj (sve su ove škole u opstini Cetinje). Pored redovne nastave u nižim razredima, predavala je u višim razredima ruski jezik i domaćinstvo. Kasnije sa suprugom nastavnikom Jevremom Hajdukovićem, pošla u Ulcinj đe su do penzionisanja radili u Osnovnoj školi „Boško Strugar"

Za svoje pregalaštvo i stručni rad tokom službovanja ocijenjivana je najvišim ocjenama. Bila je društveno aktivan radnik, naročito u Crvenom krstu, na opismenjavanju odraslih i kulturno prosvjetnom radu na selu.

DRAGICA RAIČEVIĆ

Početkom septembra, baš u periodu godine kada je s entuzijazmom punih 37 godina započinjala novi radni ciklus – školsku godinu – preminula je profesorica geografije Dragica Raičević. Omiljena koleginica iz Srednje građevinsko-geodetske škole „Inž. Marko Radević" u Podgorici, cijenjena profesorica velikog broja sadašnjih inženjera i tehničara, smirenošću i toplim, tolerantnim stavom znala je prevazilaziti i najkomplikovanije probleme iz svakodnevnog života škole.

Dragica Raičević rođena je 1929. godine u Priboju (Srbija). Osnovnu školu i gimnaziju završila je u Pljevljima, a Prirodno matematički fakultet – Geografski odsjek na Narodnom sveučilištu u Zagrebu 1955. godine. Svoje službovanje u prosvjeti Dragica je započela u Trećoj osmogodišnjoj školi u Čačku 1955. godine, u kojoj je radila jednu školsku godinu, a od 1956. njena škola postala je Srednja tehnička škola, sada Srednja građevinsko-geodetska škola „Inž. Marko Radević", u kojoj je provela radni vijek, sve do 1992. godine, kada je otišla u penziju. I u penzionerskim danima održavala je kontakte sa bivšim kolegama, uvijek ističući izuzetan duh koji je krasio kolektiv ove vaspitnoobrazovne ustanove.

Ljubav prema pedagoškom pozivu koleginica Dragica stalno je diskretno širila oko sebe, a svojim časnim životom bila najbolja potvrda činjenice da dobar profesor, prije svega, mora biti dobar čovjek. Imala je izuzetnu mjeru u ophođenju s ljudima, nikada nije izgovorila neodmjerenu riječ o drugom, niti je, čak i u najkomplikovanijim situacijama, osuđivala postupke drugih.

Brojne generacije učenika i kolega dugo će pamtiti poštovanu Dragicu Raičević.

Nađa Durković

List Privredne komore Crne Gore

GLASNIK

(Br. 4, 2015)

Novi broj „Glasnika", lista Privredne komore, donosi brojne informativne tekstove iz ove oblasti. Povodom obilježavanja 87 godina postojanja Privredne komore Crne Gore dodijeljene su nagrade najuspješnijim privrednicima. Laureati su: „Comp Comerc" i „Bonesa" za uspješno poslovanje, „Luštica Development" za društvenu odgovornost, „Telemont" za inovativnost i Ivan Mijušković iz firme Interproduct za unapređenje menadžmenta. Objavljeni su i intervju sa: Velimirom Mijuškovićem, predśednikom Privredne komore, i Pavlom D. Radovanovićem. Zabilježeni su i okrugli stolovi i konferencije sa temama: „Potencijali i prvaci razvoja zdravstvenog turizma u Crnoj Gori", „Unapređenje nacionalnog sistema zaštite od radona", „Implementacija standarda kvaliteta u cilju jačanja konkurentnosti i internacionalizacije privreda CEFTA regiona".

„Glasnik" najavljuje izbore za 13 članova odbora udruženja Privredne komore, početak izgradnje luksuznog hotela „Jadran" na poluostrvu Suka u Ulcinju, Vladin akcioni plan za borbu protiv sive ekonomije angažovanjem Svjetske banke kao konsultatanta u borbi protiv nelegalne trgovine putem društvenih mreža…

Takođe, list ukazuje na rezultat istraživanja nafte po kojem je Crna Gora interesantno naftnogeološko područje, a prenosi i upozorenje Džeremi Varnera (JeremyWarner), ekonomskog komentatora i urednika britanskog lista „Telegraf", o prijetnji najmasovnijeg finansijskog kolapsa u istoriji, te povećanju krize u eurozoni. Tu su i teme iz oblasti ekonomske istorije.

V. d. glavnog i odgovornog urednika je Milka Pižurica. **Š. B.**

HRVATSKI GLASNIK

(Br. 121, 2015)

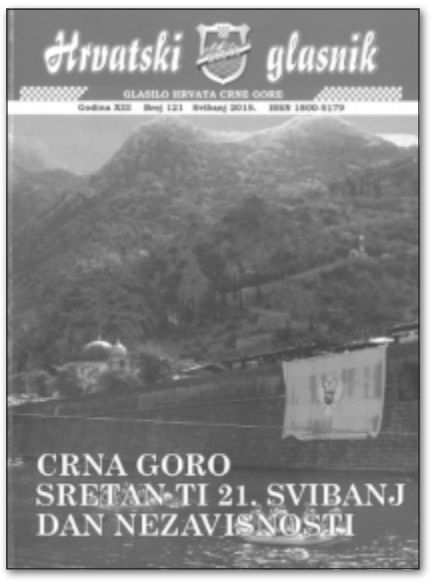

„Hrvatski glasnik", glasilo Hrvata Crne Gore, u ovom broju donosi niz zanimljivih priloga, aktuelnih tema iz života, kulture, istorije, sporta. Uvodni dio posvećen je proslavi povodom obilježavanja Dana nezavisnosti Crne Gore. Predstavljen je portret Nađe Janković, mlade gitaristkinje, učenice kotorske Muzičke škole „Vida Matjan". Osim toga, zabilježeno je i gostovanje pjesničko-komorne podružnice Kazališta dr Inat s pjesničko scenskim performansom u režiji Snježane Akrap Sušac. Časopis obavještava čitaoce da je vrijedno umjetničko djelo, istorijska slika „Kap. Marko Martinović uči ruske plemiće pomorstvu", simbol Perasta, vraćena u stalni dio muzejske postavke poslije višemjesečnog rada stručnjaka.

Glasnik piše i o specijalitetima bokeške kužine, natpisima bazilike katedrale Sv Tripuna, vijeku vaterpola u Kotoru, istoriji putničkog broda „Meteor", koji je među prvima u svijetu konstruisan i namijenjen za kružna putovanja, potpisivanju povelje o prijateljstvu srednjih škola Korčule i Kotora. Objavljene su i novosti iz hrvatskog Nacionalnog vijeća: šednica međuvladinog Mješovitog odbora za manjine između Republike Hrvatske i Crne Gore, te pośeta predstavnika HNV-a Zadru. Objašnjeni su i pojmovi poput ponta, ponat, lungo, longo… Urednica časopisa je Tijana Petrović.

Š. B.

PEDAGOGIJA

(Br. 1, Beograd, 2015)

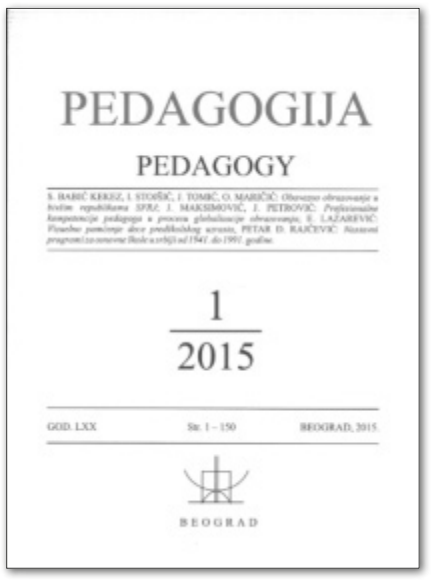

Časopis Foruma pedagoga „Pedagogija" i u ovom broju donosi obilje tekstova iz ove oblasti. Uobičajenu rubriku *Rasprave i članci* označili su sljedeći autori: dr Zora Krnjajić, dr Snežana Babić Kekez, ma Ivan Stojšić („O ekspertskom mišljenju iz ugla Pijažeove teorije"), ma Olja Maričić („Obavezno obrazovanje u bivšim republikama SFRJ"), dr Radovan Antonijević i dr Nataša Vujisić Živković („Neki metodološki aspekti istraživanja konteksta obrazovnog postignuća učenika").

Po brojnosti tema, odnosno tekstova izdvaja se odjeljak *Istraživanja*, koji su priredili: dr Jelena Maksimović i mr Jelena Petrović („Profesionalne kompetencije u procesu globalizacije obrazovanja"), ma Vesna Barzut i ma Jelena Blanuša („Pristup obrazovanju darovitih učenika i procena stručnjaka o aktuelnom stanju"), Tatjana Jovanić i Miroslava Kojić („Identifikacija likovno darovite dece na uzrastu od šest do sedam godina"), ma Marija Marković i dr Branislava Popović Ćitić („Obim i sadržaj korišćenja interneta od strane učenika osnovnih škola"), dr Emilija Lazarević („Vizuelno pamćenje dece predškolskog uzrasta"), dr Dragana Maćešić, dr Jasmina Kovačević i dr Husnija Hasanbegović („Intelektualna ometenost, pažnja i ponašanje–pedagoška razmatranja problema").

U okviru *Metodičkih pitanja* svoje viđenje o rješavanju problema u Veb okruženju iznijela je mr Gordana M. Stepić, dok u dijelu *istorija pedagogije* dr Petar Đ. Rajčević podśeća na koncepciju nastavnih planova i programa u osnovnim školama u Srbiji u periodu od 1941. do 1991. godine.

U ovom broju prikaze su objavili dr Emilija Lazarević (knjige prof. dr Emine Kopa Vukašinović „Priprema dece za nastavu početnog pisanja") i dr Grozdanka Gojkov (dr Aleksandra Mandić „Didaktika predškolske matematike"). Glavni urednik časopisa je dr Radenko Krulj, a odgovorni dr Boško Vlahović.

Š. B.

KNJIGA O EVROATLANTSKIM INTEGRACIJAMA I CRNOGORSKOJ CRKVI

(Goran Sekulović: „NATO i EU: Crna Gora, Istok i(li) Zapad", HKS spektar, Podgorica 2014)

Pred čitaocima je najnovija od više od trideset knjiga dr Gorana Sekulovića, svestranog istraživača, pisca, naučnika i publiciste koja razmatra sudbinsko aktuelno pitanje smjera najnovije crnogorske politike, istorije i kulture. Knjiga sadrži sedam bitnih cjelina: Ulogu geopolitike, Ulogu etike, religije, ekumenstva i tolerancije, Ulogu pravoslavno-crkvenog faktora, pozitivnog Crnogorske i negativnog Srpske crkve, Ulogu crnogorskog multikulturalizma i interkulturnog dijaloga te razloge velikosrpskog negiranja Crnogoraca i Crnogorski referendum kao najplemenitiji antički urbanitet obrazovanih ljudi. Posebno je u 5. poglavlju obrađena uloga ličnosti u crnogorskoj istoriji. U sklopu ove cjeline apostrofiran je i snažno argumentovano konsideriran i kontekstuiran premijer Milo Đukanović u savremeni crnogorski suverenistički ambijent. U tom smislu kao i kroz cijelu dragocjenu studiju ubjedljivo, argumentovano, dokazano i provjerljivo, dr Sekulović suvereno dokazuje crnogorski evroatlantski smjer društveno-političkog i geopolitičkog usmjerenja i njegovu superiornost nad dugo vremena dominirajućim istočnjačkim opredjeljenjem crnogorske istorije kao pratioca Monomahova sindroma.

U svojim dubinskim i dubljim analizama Sekulović posebnu pažnju poklanja duhovnoj dimenziji crnogorske integracije, a u okviru nje nužnosti crnogorske nacionalne samoidentifikacije. U tom pravcu on ne samo kočničare i opstruktore vidi u svetosavskoj ideologiji velikosrpskog negiranja Crnogoraca sa strane već i onima unutar Crne Gore koji razaraju njeno biće i duh. Najviše pažnje ovaj posvećeni istraživač poklanja pravoslavno-crkvenom faktoru tj. duhovnosti kao bitnom faktoru crnogorske zbilje koji snažno, a i presudno, može da utiče na budući smjer crnogorskog razvoja i alternative i puteve prospektabilnosti Crne Gore. Dosljedan u svojem naučničkom opredjeljenju i suverenističko-slobodarskom usmjerenju Sekulović se zalaže za to da Skupština Crne Gore konstatuje poništenje odluka tzv. Podgoričke skupštine iz 1918. g. Autor tretira nelegalnu i nelegitimnu „odluku" Sv. Sinoda CPC o „ujedinjenju" sa SPC i traži poništenje dekreta regenta Aleksandra Karađorđevića o ukidanju CPC iz 1920. g.

Posebno poglavlje njegovih emancipatorskih intencija čini ono naslovljeno sa „Autokefalna pravoslavna mitropolija ili CPC". Demistifikujući brojne anticrnogorske trendove, pojave i istorijska zbivanja, pisac deziluzionira i najnoviji eksperiment o, kako on kaže, „Takozvanoj pravoslavnoj crkvi u Crnoj Gori", kao jednu od alternativa rješavanja crnogorskog pravoslavnog crkvenog pitanja. Uspješno i tačno dokazuje da ovu konstrukt crkvu kao pseudo vrijednost i novi mit našeg crkvenog problema čine četiri eparhije SPC. Da bi izveo do kraja svoj istinosni smjer dokazivanja neophodnosti prosperiteta CPC u suverenoj Crnoj Gori kao njenog domicilnog i primarnog, istorijskog i tradicionalnog crkvenog faktora, Sekulović uspješno elaborira i dokazuje da je CPM SPC u Crnoj Gori nastavila falsifikovanje i uzurpaciju imena, istorije i zasad svojinskih prava istorijske, autokefalne CPC tj. Cetinjske mitropolije. Bavi se i Amfilohijevim pokušajem falsifikovanja kanonske autokefalnosti CPC 1992. g. i dalje uspjelim dokazivanjem neprikosnovenosti autokefalne CPC na crnogorskom istorijskom i državnom prostoru, polazeći od stava da su granice nezavisne države ujedno i limesi autokefalne pravoslavne crkve. Dalje saopštava da je Evropski sud u Strazburu potvrdio autokefalnost Mitropolijske crkve Besarabije u Moldaviji, da bi potom reaktuelizovao crnogorsko pravoslavno crkveno pitanje poglavljima: „Nepotpunost odgovora Vlade Crne Gore na Upitnik Evropske komisije o stanju ljudskih prava koji se odnosi na vjerske zajednice i odnos između CPC i SPC", kao i „Izjave čelnika SPC i nastavak kampanje protiv CPC, crnogorske nacije i države". Na bazi ovako sprovedenog dokaznog postupka o vlastitoj emancipatorskoj koncepciji crnogorskog duhovnog preporoda kao uslova za budući razvoj i integracije Crne Gore u ono što je vodi progresu i napretku, Sekulović daje sugestije državnim organima Crne Gore. Također i sugestije državama članicama EU.

Dubinski i istinski posvećen dobru Crne Gore, Crnogoraca i CPC, ali i svih naših građana, Sekulović više nego jasno ukazuje na zapadnu alternativu budućeg crnogorskog razvoja koja podrazumijeva autohtonu, slobodarsku, suverenu i autokefalističku crnogorsku nacionalnu samoidentifikaciju. To znači da se odbacuje evroazijska provizantijska Monomahova, istočnjačka despotsko-rigidna koncepcija (Danilevski-Dugin) koja bi Crnogorske vrijednosti odvela u suicidnost. Ova koncepcija je tim opasnija što je ukrivena pod plaštom neutraliteta Crne Gore. U aktuelnim procesima uoči NATO odluke o budućem statusu Crne Gore i već razgorjeloj kampanji „neutralista", Sekulovićev pionirski poduhvat studijom zrači dragocjeno, ljekovito i plodonosno. U tome je neizmjerni značaj i doprinos Sekulovićeve misije i u sklopu nje ove dragocjene studije posvećene slobodi, dobru, istini i pravdi kao temeljima budućeg opstanka i razvoja Crne Gore.

Borislav Cimeša

VJERA U SPAS ČOVJEKA I NJEGOVO OKRETANJE DUHOVNOJ SUŠTINI

(Veselin Milanov Piletić: „Mesija", „Prizma" d. o. o., Podgorica, 2014)

Roman „Mesija" Veselina Piletića predstavlja zreli sistematični pogled pisca na tematiku kojom se bavio i u svojim prethodnim romanima – moć energije koja prethodi materiji i težnja čovjeka da živi vječno.

Siže romana „Mesija" karakteriše naglašeni kontrast društvene realnosti našega vremena i duhovne dimenzije života koja se sagledava u projekciji univerzalnog, kosmičkog i filozofskog. Rasprave i dijalozi na temu politike i društvene zbilje u djelu suprotstavljeni su segmentima romana u kojima se govori o duhovnosti kao suštini postojanja svijeta i čovjeka, o energiji koja stvara materiju.

Eterični centralni lik romana „Mesija" oblikovan je sa veoma malo detalja. Mesija je mističan, ne znamo đe živi, kako se zove, ni kojih je godina. Ovakav minimalizam u karakterizaciji lika nije slučajan i Mesija sam naglašava da je došao u fizičkom biću koje je prolazno i nevažno. Za sebe kaže: „Ja sam vaš sluga. Došao sam da svoj život posvetim dobru svih vas, dobru cijelog svijeta. Ja nisam rođen da živim za svoj interes, niti za svoju slavu, ja živim za slavu Boga."

Pored glavnog lika, književnika Dejana Martinovića, i ostali likovi romana: Dejanovi roditelji, Novak Marković, Dado, Draško Petričević, Ana i drugi oblikovani su postupkom unutrašnje fokalizacije koja se bazira na njihovim iskazima u dijaloškim pasažima, koji su veoma česti i naglašeni u pripovjedačkom postupku djela. Njihove su spoljašnosti tek u naznakama date: Ana je Dejanova đevojka, izuzetne fizičke ljepote, moralna i duhovno čista osoba (što saznajemo iz Dejanovih riječi o njoj), a Dejana kao lijepog mladića opisuje Anina prijateljica.

Humanost, čovjekoljublje i empatija oplemenjuju ljudsku dušu jer dajući drugima i sami dobijamo u svom duhovnom rastu ka Bogu. Porodici Marka Bulatovića, njegovoj teško bolesnoj ženi Snežani i đeci i dječaku Nusretu koga roditelji ćeraju da prosi pomaže i o njima brine Dejan Martinović, koji je preobraćen riječima Mesije odustao od svog samotničkog života izvan društva i vratio se porodici.

Elementi društvene zbilje i savremenog trenutka Crne Gore naslikani su veoma realistično s jasnom kritičkom notom, a Dejan Martinović, markantni lik romana, književnik okrenut duhovnom svijetu, preobražava se iz oštrog društvenog kritičara u skrušeno duhovno biće posvećeno Bogu i prosvjetljenju koje će mu biti dato na samom kraju romanu. Preko realističkih slika savremene zbilje (izbori i politički dogovori, sudski procesi, ilegalni poslovi koji donose ogromnu dobit), čitalac se lako involvira u pripovjedni tok, ali sa istom lakoćom nastavlja čitanje djelova koji se odnose na duhovno, onostrano i ljubav prema Bogu budući da i ovaj segment fabularnog toka ima realan okvir (Mesija govori u stanu prijatelja, izlijeći pred prisutnima bolesno dijete i mladića, levitira i izaziva divljenje i suze prisutnih, neprimjetno odlazi).

Tematika romana univerzalna je kao i motivi ljubavi, ostvarene i neostvarene. Duhovna povezanost je suština istinske ljubavi koja se u djelu slika preko odnosa dva para: Dejana i Ane i Dada i Sandre. Dejan i Ana su srodne duše svjesne kakve je prirode njihova povezanost, a druga veza je tragičeska – nakon Sandrine smrti Dado na njenom grobu doživljava prosvjetljenje i napušta monaštvo.

U strukturnom pogledu, u romanu „Mesija" nema odstupanja od klasične romaneskne forme. Hronotop romana određen je prostorom Crne Gore i vremenom sadašnjim. U pripovjednom postupku ima retrospekcije, ali se kao konstanta pripovjednog manira prepoznaje mirni, logični tok događaja o kojima se pripovijeda u klasičnom narativnom maniru sa čestim dijaloškim pasažima.

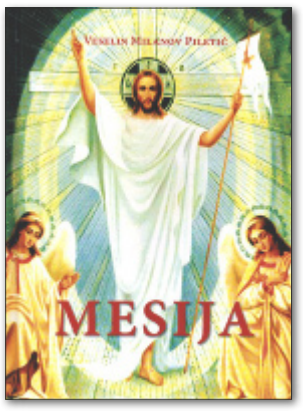

Pisac kao da ne želi da eksperimentišući s formom skreće pažnju sa sadržajnog čiji je smisao izrazito naglašen u religijsko-filozofskom kontekstu. Stoga će čitalac s lakoćom čitati ovaj roman, na jednoj strani prepoznavati hronotopski ambijent kao elemente svoje svakodnevice, a na drugoj strani zaustaviće dah kad se nađe pred slikama koje prikazuju djelovanje Božje energije i ljubavi.

U intertekstualnoj strukturi romana zanimljiv segment je citat Teslinog intervjua iz 1899. godine. Njime se podvlači i ističe paralela riječi čovjeka, koga oni koji slušaju njegovu propovijed nazivaju Mesijom, i Teslinih riječi:

„Sve je svjetlost. (…) I zapamtite: nijedan čovjek koji je postojao nije umro. Pretvorili su se u svjetlost i kao takvi postoje i dalje. (…) u svakom kutku svemira postoje energije; jedna od njih je i besmrtnost čije je porijeklo izvan čovjeka i čeka ga."

Romanom preovladava vjera u spas čovjeka i njegovo okretanje ka duhovnoj, energetskoj suštini. Jasno je izražena vjera da je spas ljudske duše moguć. Snažna dimenzija romana ogleda se u nadrastanju nacionalnog i konfesionalnog, u univerzalnosti pouke koja je čovjeku namijenjena da je materijalno prolazno i propadljivo kao i naše tijelo, a da je smisao ljudskog postojanja u humanosti i posvećenosti drugome čovjeku koliko i Bogu samome.

Mr Svetlana Čabarkapa

MEDITERAN JE (JOŠ) UVIJEK TU

(Boris Jovanović Kastel: „Beskopnik", Samizdat, Podgorica, 2015)

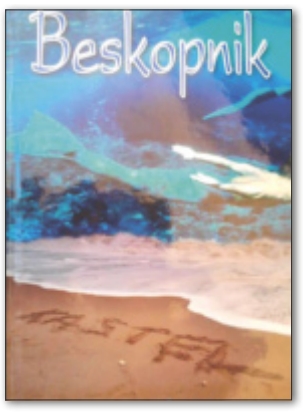

Da nije knjiga možda bi se ponekad zaboravili đe smo. Pogotovo mi na Mediteranu (i u užem i u širem smislu), koji se, kao i Sredozemlje i sredozemlje – sa malim i (li) sa velikim „s" – kao i svaki centar, zavrti oko sebe pa udari u vidike, od radosti se izgubi orijentacija i nađemo sebe na nebu ili u kosmosu. Puni sebe, ponajviše. Stao je na tu među i Boris Jovanović, crnogorski pjesnik iz nekih mlađih generacija – a već klasik. Oslonjen na hridine i pučine, horizonte i oblake, na vedrinu, pa poetski uranja u tu veliku i neiscrpnu temu u kojoj se kao *u kapi rose* ogleda sav svijet, sve! Takav je Kastel i u novom stihodarju koje je, svjedoče to i datumi nastanka pojedinih pjesama, nastajalo u relativno dužem vremenskom periodu. Nije žurio, kako i dolikuje Mediteranu i Mediterancu. Isplatilo se, autoru i čitaocu, čitaocima… Možda bi knjigu „Beskopnik" najbolje bilo pročitati i prije nego se spozna ko je njen autor, kako, čini se, sugeriše njena korica gdje je na diskretan a originalan i duhovit način, poetsko ime autora utkano u pijesak, u pjenu talasa i talasanje. Ali i ovako, s Kastelovim imenom i likom, i djelom – naravno – pred sobom, prepuštamo se mediteranskoj pučini, ponosni i uspravni kao na kakvom jedrenjaku kome se jedra sama otvaraju i upravljaju, da bi nas povela putem za koji nijesmo ni znali, na putovanje poslije koga se sigurno nećemo kajati.

Mogući moto za mediteransku poeziju B. J. Kastela mogao bi biti jedan njegov stih, zapravo pola stiha: *kad se karijatide raskamene*. Pred radoznalom i otvorenom dušom i okom ovog stvaraoca raskamenili su se vijekovi i milenijumi, sve materijalno teče nekim novim fluidom i zapljuskuje obale života, ma đe on da je sazdan i bilo đe da se ta duša trenutno nalazi. Mediteran je u svakom kamenu, u zrnu pijeska, u svakoj kapi vode, ako niđe drugo… Njegove su naslage svuda, samo treba znati razgrnuti, zagrebati slojeve nataložene svuda uokolo, a đe god na Mediteranu da zagrebete čeka vas iznenađenje, u dušama osobito. Treba vam samo doza podsticaja. Ovđe u vidu poezije, te vječite inspiracije za srca koja još uvijek mogu da zatrepere.

Zahvaljujući Kastelu, Mediteran nije samo istorija, arheologija, sjaj i savremenost turističkog tipa. Mediteran je ona nit Iskona koja od postanja veze vez u kome se ogleda čovječanstvo sa svim svojim civilizacijama do sada. Mediteran u svojoj ukupnosti, u sjaju koji se ne da viđeti površnom oku čovjeka današnjice, kojim on ne ponire u dubine jer, kao Kastel, nije privilegovan da *krvlju limuna čisti(m) kapitele*. Danas, u doba jurnjave i preleta, površnosti i banalnosti i kiča svake vrste, čovjek ima najviše razloga da se vrati Iskonu, dakle, Mediteranu. Kastel mu pruža ruku da savlada hridi, da prepliva mora, da bude Homer i Hadrijan, Ovidije i Kavafi…, kao i mnogi drugi velikani antičkog svijeta.

Mediteranac Kastel vječnim Sredozemljem, tim Unutrašnjim morem, na novom valu jaše. *Beskopnik* je svoj na svome i usred beskraja. Stari vuk i u novoj zbirci plovi u dobro znanim vodama, ali sada s novim kursom pred sobom. Doplovivši s novim *znamenjem* na svojoj zastavi, znanim manirom, iskusan poeta, u svom prepoznatljivom stilu, poetski raskrinkava neke znane teme, ali pravi i nekoliko novih koraka, u pozitivnom pravcu, naravno, kao neophodnu dozu svježine svijeta svoje poezije, ali i svijeta koga drži u žiži svog poetskog nerva. Da pokaže ljepotu *a meni kako bude*. Mora mu biti fino, zrači to iz skoro svake pjesme, pa ma o čemu da pjeva. I kada su u pitanju karnevali ili, recimo, harfe sa notama ništavila oko nas i u nama. Siguran u sebe i u temu koja ga nepopravljivo opsijeda. Sve poezija da bilo bi.

Kastel je mediteranski nacionalista (!), a ta nacija je najstarija, najslavnije geneze, istorije, nevjerovatne geografije, centar svijeta… Zato Mediteranac ne mora da poseže za lažnom mitologijom s obzirom na to da je mitologija Mediterana u stvari mitologija svih mitologija. U njoj se mali nacionalizmi (i nacionalisti, naravno) utope još pri prvom zaveslaju. Mediteran i danas ima svog istinskog pjesnika, stasitog, koji se uspravio na nekoj od hridina i pjeva. Čujete li? Ako ne čujete – Kastel vam nije kriv, ali trgnite se, makar svoju sjenku gađnite nečim!

Zoran Raonić

Na Trgu Republike u Podgorici održan multimedijalni performans i modni spektakl „Drugarica Broz – omaž ženi i jednom vremenu" autorke Slobodanke Seke Martinović

PODSJEĆANJE NA VRIJEME KOJEG SE MNOGI PRISJEĆAJU S NOSTALGIJOM

Seka Martinović: Ovo je nešto što sam željela punih 20 godina i drago mi je što sam konačno ostvarila svoju zamisao. Jovanka Broz je modna ikona socijalizma, žena sa stilom, koja je od partizanke došla do prve dame

Multimedijalni performans istaknute crnogorske modne kreatorke i novinarke Slobodanke Seke Martinović pod nazivom „Drugarica Broz – omaž ženi i jednom vremenu" održan je večeras na Trgu Republike u Podgorici. Ovaj jedinstveni spektakl privukao je brojnu publiku, a u njoj su bile i ugledne zvanice iz političkog, kulturnog i društvenog života.

„Ovo je nešto što sam željela punih 20 godina i drago mi je što sam konačno ostvarila svoju zamisao. Jovanka Broz je modna ikona socijalizma, žena sa stilom, koja je od partizanke došla do prve dame", istakla je Seka Martinović.

Prema njenim riječima, „ovo je projekat o pop kulturi socijalizma, o ženi i jednom vremenu i ženi u jednom vremenu".

„U ovom slučaju moda mi je poslužila kao sredstvo da pošaljem poruku ili opomenem, ali i podsjećanje na vrijeme koje je prošlo, kojeg se mnoge generacije sa nostalgijom sjećaju. Cilj nam je bio da svi to scenski ošete", naglasila je ona uz izraze zahvalnosti svima, a ponajviše režiseru performansa Draško Đuroviću.

Na Trgu Republike predstavljeno je 40 modela izrađenih od najkvalitetnijih materijala – svile, satena, tafta, brokata… Tkanine su, takođe, bile u službi vremena i svojom teksturom i dezenom podsjećale su na ondašnje modne trendove.

Pažnju brojne publike posebno je privuklo učešće stotinak đece sa nezaobilaznim pionirskim obilježjem – čuvenom crvenom maramom oko vrata. Oni su okićeni ružama, ruku pod ruku prodefilovali Trgom, a na oduševljenje pristunih uslijedile su dobro poznate pionirske zakletve, te izvođenje popularnih partizanskih pjesama.

N. N.

PROJEKAT O POP KULTURI SOCIJALIZMA: Sa performansa

EVOCIRALI USPOMENU NA KULTNI OBIČAJ: Nastup pionira

Tamara Vujačić, prva nagrada za interpretaciju

Međunarodni festival đečje pjesme „Naša radost 2015" prvi put održan na otvorenoj sceni na Trgu Republike

PROMOCIJA MLADIH TALENATA

Međunarodni festival đečje pjesme „Naša radost 2015", koji ove godine proslavlja 30 godina postojanja, ove godine prvi put je održan na otvorenoj sceni, na Trgu Republike. Lajt motiv Festivala bila je „Zemlja igračaka", a u revijalnom dijelu nastupili su Jovan Aleksić, muzička zvjezdica, Tara Petrović iz udruženja „Feniks", kao i dječji hor „Zvjezdice". U takmičarskom dijelu programa ove godine nastupilo je 20 izvođača iz Crne Gore i regiona.

Dječiji savez je nagradio pjesmu „Dvije simpatije" koju je pjevao Milutin Radulović.

Prva nagrada za interpretaciju pripala je Tamari Vujačić, druga Dori Štampić, dok je treću osvojila Anja Jestrović. Nagrada za najbolji scenski nastup pripala je Katarini Radulović za „Stidljivu pjesmu". Za najbolji tekst proglašena je kompozicija „Ako vjeruješ u sebe" autorke Sanje Perić, dok je Nikolina Orbović nagrađena za najmlađeg učesnika festivala. Nagrada đečjeg hora „Zvjezdice" uručena je Neveni Mrvaljević za pjesmu „Maca Beti" i Neveni Mrvaljević.

Š. B.

Dora Štampić, druga nagrada za interpretaciju

Nikolina Orbović, najmlađa učesnica festivala

Katarina Radulović, najbolji scenski nastup

Prosvjetni rad
List crnogorskih prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika

LIST CRNOGORSKIH PROSVJETNIH, KULTURNIH I NAUČNIH RADNIKA
IZDAVAČ: ZAVOD ZA UDŽBENIKE I NASTAVNA SREDSTVA PODGORICA
ODGOVORNI UREDNIK: dr Goran Sekulović
List izlazi mjesečno. Godišnja pretplata 6,40 eura, polugodišnja 3,20 eura
Broj žiro računa: 510 - 267 - 15
VEB-SAJT: www.zuns.me/prosvjetnirad https://www.facebook.com/prosvjetnirad
UREDNIŠTVO I ADMINISTRACIJA: Ulica Balšića br. 4
tel/fax: 020/231-254 i 020/231-255; mob: 067/222-982; e-mail: prosvjetnirad@t-com.me
Rukopisi se ne vraćaju

Osam decenija od rođenja Danila Kiša

ŽIVOTI KOJI BOLE

Spajalo nas je dvostruko, montanjarsko-panonsko poreklo, uvek spremno da proizvede nepredvidljive plodove; spajale su nas večne, prinudne pa i izabrane seobe; spajalo i osećanje tuđinstva od kojeg smo obojica patili, potajno, ponekad i javno, nikad ga se, međutim, ne odrekavši, kao da nam se činilo da je ono najbolnije ali i najvredniji činilac naše sudbine. I još mnogo toga nas je spajalo…
I delilo nas je mnogo šta, ali na onaj način koji ljude još čvršće i časnije vezuje. Delila nas je nesreća koju je on osećao, a ja tek slutio; vera u umetnost koju je on sa strašću negovao a ja je katkad igrao kao gost u hramu vernika; intenzitet življenja koji sam ja kukavički obuzdavao, a on mu davao zamah misije u svetu mrtvaca

Pisao: **Borislav Pekić**

U poslednjim, za žive vidljivim, časovima verni je prijatelj upitao Danila boli li ga što. Da, rekao je. Šta, upitao je prijatelj?

Život, odgovorio je Danilo.

U kratkom, jednostavnom, spokojnom priznanju našeg opšteg poraza, učinjenom bez nade, ali i bez očajanja, bez optužbe, ali s rezignacijom pobednika, u jedino mogućoj i poštenoj definiciji, priznali to ili ne, ljudske pozicije, bio je kao u hermetičkom, neprobojnom kalupu sudbine sadržan i za uvek sačuvan ceo njegov život.

A u tom životu, dužem od svojih godina, kao na neistrošivom beleg-kamenu humane povesti sabrana behu i tuđa trajanja – već rođenih i još nerođenih učesnika i saučesnika sveta kroz koji je Danilo prošao kao alfijska senka jedne bolje mogućnosti, uzvišenijeg pozvanja, plemenitije svrhe, plodonosnijih žrtava i mirenja sa spoznajom da je biti sen „nečeg drugog" u čvrstom i okrutnom svetu našeg privida rizik, ali i s utehom da se rizik isplatio.

Nemoguće se možda i ne može postići. Ali za nemogućim se može, ponekad i mora žudeti.

*

Upoznali smo se davno, a poznavali, čini mi se, i mnogo ranije kad jedan za drugog ni čuli nismo. Uvek sam imao utisak da smo se nekada već sreli, da smo jednom bili prijatelji, da smo zajednički život pradavno proživeli i da je ovo što smo od ranih šezdesetih do kasnih osamdesetih doživeli samo prisniji nastavak, koga čeka treći – dublji i trajniji. I kad se najzad opet sretosmo, obojica smo, čini mi se, instinktom osamljenika, da ne kažem izopćenika, ili da ne kažem tuđinca u stalnoj žudnji za Domom, znali da ćemo ostati prijatelji.

Prijatelji ne samo onim što nas je spajalo, već, možda i više, onim što će nas razdvajati.

A spajalo nas je dvostruko, montanjarsko-panonsko poreklo, uvek spremno da proizvede nepredvidljive plodove; spajale su nas večne, prinudne pa i izabrane seobe; spajalo i osećanje tuđinstva od kojeg smo obojica patili, potajno, ponekad i javno, nikad ga se, međutim, ne odrekavši, kao da nam se činilo da je ono najbolnije ali i najvredniji činilac naše sudbine. I još mnogo toga nas je spajalo …

I delilo nas je mnogo šta, ali na onaj način koji ljude još čvršće i časnije vezuje. Delila nas je nesreća koju je on osećao, a ja tek slutio; vera u umetnost koju je on sa strašću negovao a ja je katkad igrao kao gost u hramu vernika; intenzitet življenja koji sam ja kukavički obuzdavao, a on mu davao zamah misije u svetu mrtvaca.

Sad nas ništa ne deli. Tek nešto malo vremena koje i onako ne postoji.

*

Prvi put smo sami sedeli u jednoj od njegovih sobica, kroz koje se selio kao kaluđer-isposnik, iz ćelije u ćeliju, iz iskušenja u iskušenje, iz lične u opštu dramu, i govorili o mojoj prvoj knjizi. Knjizi jednog tridesetpetogodišnjaka. Nismo, u stvari, govorili. On je govorio. Toliko ponesen, s takvom strašću da sam na kraju, taštinom savladan, ali sumnjom u sebe obuzdan, pomislio: „Dobro bi bilo da sam tu i takvu knjigu uistini napisao."

Drugom, između ostalih prilika, opet sedim u sobici kod Danila. Ne sećam se da li je odaja ista. Svejedno je. Sve su njegove eremitske ćelije bile iste, čak i kad su imale više od te jedine sobice, i mnogo više sreće na koju bi bez zebnje pristajao.

Sad nismo sami. Tu su Mirko i Filip. Čita se rukopis *Bašta, pepeo*. Trebalo je da čujemo samo odlomke romana, ali polako, s teme na temu, malo unapred, malo unatrag, čita se manje više sve, pa onda i ono malo što se preskočilo.

Ja ne znam za ovakvu evokaciju detinjstva. Ne znam za ovakvu ravnotežu lirskog i parodijskog, nostalgije i analize, zanosa i razuma, ovosveta i onosveta, suza za koje se ne zna jesu li od plača ili smeha (biće ipak da su od plača, a smeh da je tek alibi odrasla čoveka).

Hrabro pronađene, duboko shvaćene uspomene, iskustva tanano prevedena iz jednog života u drugi, iz prolazne stvarnosti u trajniju budućnost umetnosti. Iz limba u raj.

Uspomene, koje premda nisu, mogu biti i moje i premda nisu, mogu biti uspomene i Filipove i Mirkove, koje prestaju biti Danilove, i postaju sveuspomene, sam proces memoriranja jedne i izabrane i uklete rase, u njemu pomešane s drugom ne manje nesrećnom. I po drugi put mislim, ali sada sa zavišću koje se ne stidim: „Dobro bi bilo da sam tu i takvu knjigu i sam napisao."

Jednom je bio moj gost u Londonu. Nije u mom životu, ni u mojoj kući ništa pokušao da menja. Hteo je jednostavno, pripremajući se za *Grobnicu za Borisa Davidoviča*, da me upozna s jednim stanjem, stanjem zatočeništva, za koje je, sada vidim, s pravom, verovao da ga ne shvatam, iako je znao da ga u izvesnom smislu poznajem.

Kad sam mu, opet, naravno, u jednoj od njegovih azilsobica, nekoliko dana bio gost u Parizu, činilo mi se da mi je prvi zadatak bio da mu uredim sobu. „Ako misliš da mi urediš život, ne trudi se." Rekao je posmatrajući me s izvesnim sažaljenjem. „On nije u stvarima." Rekao je to čovek koji je suštinskim imenovanjem svih stvari kojih se njegov dar dotakao ove posedovao više od nas koji smo hteli, ako su prijatne i da ih imamo, ili ako su strašne da ih se odreknemo.

Poslednji put opet smo sami, kod mene u Beogradu, U mojoj ćeliji, mome azilu. Uvek slučajno, uvek na nekom raskršću, uvek u nekom prolazu i uvek s osećanjem da je to naš poslednji susret. Noć je. Naše je vreme, obojica smo bića mraka. I puna je mesečina u koju se nadam. Jer Mesec je moj.

U toj tmini, pod ledenim mesecom, otkriva mi najednom da je Sunce njegovo. Da je ispod tamnog pokrova njegove duše – svetlost radosti za kojom sam čeznuo. Razgovaramo od osam uveče do osam ujutru. Ne govorimo o knjigama. One su nam i dosadne i odvratne. I iznad svega – nedovoljne.

Ispovedamo „živote koji bole". Ali kad smo o njima, te poslednje od prvih budućih noći, govorili, nisu najednom tako nepodnošljivo boleli. Ti tako bolni, tako strašni životi. Na kraju, u bunilu buđenja, pa i stida koju svaka ispovest podrazumeva, jedan od nas je rekao: „Možda ne boli život. Možda boli saznanje da se ne vodi na pravi način." Drugi je rekao: „A možda je baš to – život."

Razgovor neću zaboraviti. Da se sada ponovi rano je. A kad kasno bude, nikome neće trebati.

*

Ranih šezdesetih dobio sam od Filipa Davida pismo u kome kaže: „Od Kiša još uvek ni traga ni glas. Ko zna, možda je kao Rembo odlutao negde. Zar nije uvek govorio da mu je dosta literature, svega? Ipak, nadajmo se, vratiće se…"

S tog tajanstvenog puta naš se Danilo vratio. Hoće li i s ovog? On koji je sve mogao, mogao bi i to. Ne verujem da hoće. I ne mora. Može biti spokojan. Zna da će se među našim sinovima, unucima, našim potomcima opet javiti alfijska sena proroka s njegovim likom i njegovom dušom, koga i tada nećemo poslušati.

A on nikuda nije otputovao. Vratio se tamo odakle je došao.

U naš jedini zajednički zavičaj.

Šef Odśeka za identitetska pitanja u Upravi za dijasporu i istaknuti publicista i istraživač crnogorske dijaspore Nenad Stevović pośetio „Prosvjetni rad”

OSNAŽITI VEZE IZMEĐU CRNE GORE I NJENE DIJASPORE

Tokom razgovora sa odgovornim urednikom lista dr Goranom Sekulovićem, istaknuta je obostrana želja za saradnjom, koja bi doprinijela boljoj informisanosti građana Crne Gore o našoj brojnoj dijaspori, ali i boljem uvidu naših iseljenika u ono što se na prosvjetnom, kulturnom i naučnom planu dešava u njihovoj postojbini

List „Prosvjetni rad” pośetio je Nenad Stevović, šef Odśeka za identitetska pitanja u Upravi za dijasporu Crne Gore i istaknuti publicista i istraživač crnogorske dijaspore.

Tokom razgovora sa odgovornim urednikom lista dr Goranom Sekulovićem, istaknuta je obostrana želja za saradnjom Uprave i „Prosvjetnog rada”, koja bi doprinijela boljoj informisanosti građana Crne Gore o našoj brojnoj dijaspori, ali i boljem uvidu naših iseljenika u ono što se na prosvjetnom, kulturnom i naučnom planu dešava u njihovoj postojbini. Kao važan korak u tom cilju navedena je mogućnost povećanja prostora u „Prosvjetnom radu” za vijesti i teme vezane za iseljeništvo, odnosno plasiranja lista u zemlje u kojima živi veliki broj ljudi sa ovih prostora i u kojima postoje jake iseljeničke organizacije.

Sagovornici su se saglasili da je za Crnu Goru od izuzetne važnosti doprijeti do svakog njenog iseljenika, ma đe da se on nalazio, a jedan od ciljeva redakcije „Prosvjetnog rada” jeste da se od ovog lista sa dugom tradicijom napravi i svojevrsni most između iseljeništva i matice, jer su prosvjeta, nauka i kultura njegovi temelji.

N. N.

DOGOVOR O TJEŠNJOJ SARADNJI: Stevović i Sekulović

Priče pisaca manjinskih naroda: „Na putu putnici”, CEKUM, Podgorica, 2013.

KNJIŽEVNI POZIV NA MEĐUSOBNO UPOZNAVANJE STARIH KOMŠIJA

U Crnoj Gori je multikulturalizam adekvatniji pojam od interkulturalizma. Mi živimo i stvaramo jedni pored drugih, ali se više poznajemo formalno, ili službeno, nego sadržajno. I malo čitamo jedni druge

Piše: **Anton Gojčaj**

Manjinski narodi nijesu akulturne zajednice. Književnost manjinskih naroda prisutna je u mnogim državama i predstavlja plodnu oblast kojom se sve više bave kritičari, istoričari i teoretičari književnosti, ali i specijalisti drugih znanstvenih, prije svega kulturoloških, sociolоških i politikoloških disciplina. O toj problematici pišu se disertacije, organizuju konferencije, časopisi joj posvećuju posebne (tematske) brojeve. U Kini, trećina finansijskih sredstava za književne nagrade opredjeljuje se za djela pisana na jezicima manjinskih naroda. Herta Miler, dobitnica Nobelove nagrade za književnost, veliki dio svojih djela napisala je i objavila na maternjem, njemačkom jeziku, kao pripadnica njemačke manjine u Rumuniji. U Vojvodini su aktivne manjinske književnosti: mađarska, slovačka, rusinska... Postoji savremena italijanska književnost u Sloveniji i Hrvatskoj, a i jedan od poznatijih slovenačkih pisaca Boris Pahor, pripadnik je slovenačke manjine u Italiji i piše na slovenačkom. Laslo Vegel, Mađar iz Vojvodine, 2009. dobio je najveću nagradu za književnost u Mađarskoj.

Jezička dimenzija je veoma značajna za književnost. Crna Gora, osim što je multietnička, makar mjestimično (Ulcinj, Krajina – Bar, Malesija – Tuzi, Plav –Gusinje, Rožaje) je i bilingvistična država. Ima primjera da pisci različitih nacija pišu jednim istim ili vrlo sličnim jezikom i u tim slučajevima mogućnosti književne interkomunikacije djela pojedinih nacionalnih književnosti sa čitaocima druge nacije su otvorene i recipročno-fluidne.

Situacija kada se jezik jedne manjine razlikuje od jezika većinskog naroda, pa i jezika ostalih manjina, kao što je u Crnoj Gori slučaj sa albanskim jezikom (koji ne pripada južnoslovenskoj grupi jezika), podrazumijeva da djela pisana na tom jeziku, bez institucije prevoda, ne mogu komunicirati sa čitaocima ostalih naroda, većinskog i manjinskih. Albanska književnost u Crnoj Gori stvara se na autohtonim etno-lingvističkim prostorima i po tome se razlikuje od, recimo, „emigrantske” književnosti koja cvjeta u nekim zapadnoevropskim metropolama.

Podnaslov ove knjige „Priče pisaca manjinskih naroda” signalizuje da se ovdje, osim književno-estetskog, mora uzeti u obzir društveno-kulturni kontekst u kojem se ona pojavljuje.

Obojenost nacionalnim identitetom

Neki od autora slove odavno kao književni autoriteti (Ćamil Sijarić, Husnija Bašić, Zuvdija Hodžić, Feiz Softić, pa ni Viktor Vida više nije anonimac), tako da knjiga ne donosi nešto nepoznato u ovom aspektu. Novinu u crnogorskom književnom miljeu predstavljaju, možda, priče albanskih pisaca i romskog autora, takođe ne u stilskom postupku, koliko u pružanju jednog manje prisutnog ambijenta i senzibiliteta. U djelima pisaca manjinskih naroda dešava se da se određeni istorijski periodi ili konkretni događaji doživljavaju na drugačiji, možda i suprotan način u odnosu na djela pisaca većinskog ili drugih manjinskih naroda. Bitna karakteristika djela manjinskih književnosti je obojenost nacionalnim identitetom, obogaćena etnopsihološkim i etnografskim detaljima, kako u odnosu na književnost većinskog naroda u državi kojoj pripadaju, tako i u odnosu na matičnu književnost. Često je prožeta nacionalnim pamćenjem i u funkciji čuvara nacionalne svijesti i identiteta. U njima se ośeća potisnuta gorčina, bol, nezadovoljstvo stanjem i samim razvojem stvari.

Knjiga „Na putu putnici”, osim pisaca bošnjačko-muslimanske (koji, brojčano, čine većinu), hrvatske i romske književnosti (koji su zastupljeni sa po jednim autorom), sadrži i po jednu priču četvorice albanskih autora – Redžepa Ćosje i Mehmeta Kraje, koji žive i rade u Prištini ali su rođeni u Vusanju Plav – Gusinje, odnosno Koštanjici – Opština Bar (obojica redovni članovi Akademije nauka i umjetnosti Kosova), zatim Aslana Biše i Antona Gojčaja, koji žive i rade u Ulcinju odnosno Tuzima. Ćosja i Kraja su dobitnici najvećih nagrada za književnost na Kosovu, kao i prestižnih književnih nagrada u Albaniji i slove kao značajni autori cjelokupne albanske književnosti. Priče Ćosje, Kraje i Biše preveo je Ćazim Muja, a Gojčajevu priču sam autor.

Vjerovatno se i informisaniji poznavaoci književnih prilika u Crnoj Gori ne mogu pohvaliti brojem autora albanske manjine u Crnoj Gori koji pišu na albanskom jeziku. Bilo je pojedinih pokušaja da se neki pisci albanske manjine predstave crnogorskoj kulturnoj javnosti: „Art Club” iz Ulcinja je prije nekoliko godina objavio jednu knjigu sa naslovom „Pet albanskih književnika u Crnoj Gori”, đe su obuhvaćeni odlomci iz djela pet albanskih autora sa stalnim mjestom prebivališta u Croj Gori. Međutim, taj pokušaj je prilično blijedo propraćen. To potvrđuje da je u ovoj maloj zemlji multikulturalizam adekvatniji pojam od interkulturalizma. Mi živimo i stvaramo jedni pored drugih, ali se više poznajemo formalno, ili službeno, nego sadržajno. I malo čitamo jedni druge.

Simbolična ponuda na stolu međunacionalne književno-kulturne razmjene

Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina u Crnoj Gori (CEKUM), posljednjih nekoliko godina nastoji ublažiti stanje na ovom polju, pokretanjem časopisa za kulturu manjina „Kod”, ali i izdavanjem nekoliko knjiga autora manjinskih naroda: antologije poezije autora manjinskih naroda „Od gnijezda do zvijezda”, poezije Basri Čaprićija, priča Ruždije Sejdovića, romana Senada Karađuzovića, knjige priča pisaca manjinskih naroda „Na putu putnici” i dr.

Književnost je nadnacionalna, a pisana književnost djelo je jednog pisca, a ne čitavog (jednog) manjinskog naroda – jer bi to bila narodna književnost.

Naravno da umjetničko djelo jeste ili nije umjetnost, raspolaže esteskim vrijednostima ili ne raspolaže, bez obzira iz kojeg miljea ili zajednice dolazi autor. Ipak, ako pojedinac stvara, on nije izolovan od ambijenta koji ga okružuje, od zajednice odakle potiče, nije oslobođen slika iz đetinjstva koje prate svakog umjetnika, pa i pisca. Obaveza promocije pripada institucijama kulture.

Značaj knjige „Na putu putnici” ide u prilog unapređivanju interkulturalne komunikacije u Crnoj Gori, ako ništa drugo kao jedna simbolična ponuda na stolu međunacionalne književno-kulturne razmjene. Ona je književni poziv na međusobno upoznavanje starih komšija, koliko god to paradoksalno zvuči.

Nad knjigom Pavla Goranovića „Grad punog mjeseca”

U GRADU DVA SOKRATA I BORHESA

I Goranović montanjarski, poput Njegoša, Kiša, Pekića, u srodstvu sa Hajdegerovim egzistencijalističkim mišljenjem, ontološki prekoračuje, transcenduje stvarnost: „Sporo se sakuplja zrnevlje… / Ipak, pišem; Desi se da tako nadmašim stvarnost.” Ovo je nešto što, čini mi se, može (ne)posredno izražavati još jedan osobeni i visoki kvalitet Goranovićeve poezije, zbog kojih Mladen Lompar ističe: „Ako je savremena crnogorska poezija čekala dostojanstvo evo ga u Gradu punog mjeseca. Ponosnog i usamljenog.”

Piše: **Goran Sekulović**

Kada se u stihovima nekog pjesničkog sabrata, nađe odveć prisutne *diskretnosti koja krhko tangira*, kao da neminovno slijedi zapis o njima. Slučaj je to sa knjigom Pavla Goranovića „Grad punog mjeseca”, uprkos što zajedno sa Kafkom znamo da „pisanje (me) iznevjerava”. Razlog trajanja pjesnika i poezije, pa i ove (poetske) bilješke (i pored neprekinute uzaludnosti pisanja: „– tom uzaludnom manifestu – / nikad ne rekoh: evo me, napokon, među svojima”), može se naći i u Goranovićevom vjeruju „u izrecivost proživljenog, u doživljenost iskazivog.” I to bez obzira što je „svakom od nas namijenjen / samo jedan pješčanik, / za svoj život, obični ili pjesnički” i bez obzira što je „poezija kako u prošlosti, tako i danas, na neki način bila u raskoraku sa svijetom”, kako piše Goranović.

Na prvu loptu govoreći (Goranović: „Ja sam bio razapet između igre i knjige. I danas sam„; „Vidim taj mjesec uvijek kad vidim loptu”), Goranovića treba čitati na Mediteranu („U vjetrovima Sredozemlja /… Baš po zemljama koje je Gospod podario najljepšim likom. / … po gradovima sazdanim od povijesti i ljepote”, kako piše), kamo je krenuo „u hodočašće, za rođenjem”, za potragom apsolutnog (duhovnog i geografskog, vremenskog-vječnog i prostornog), božanskog, pjesničkog Temenosa (u grčkoj religiji: sveto mjesto), makar „sa ove strane Jadrana”, jer ne zaboravimo da su Grci u kolonijama – dakle, i u onima na crnogorskim obalama – redovno određivali i zemljište-središte-prostor-krug za temenos, o kojemu Bela Hamvaš piše: „Sveti krug samo jedan čovek čuva: pesnik. Ne zna se da li su ga kraljevi, sveštenici, vojvode, vojnici, umetnici zamolili da ostane, ili je sam prihvatio zadatak; ili je samo bio poslednji i kad su svi otišli, rekao je: izdržaću. Ili će konačno i on otići i niko neće nastaviti i čuvati Temenos.”

Svakako da Goranovića treba čitati kraj mora. Kraj Borhesa, za koga poezija da bi bila to što je, u sebi mora imati neku činjenicu, ali i blizinu mora. Kraj svjetlosti. Kraj zavičaja. Kraj Atlantide. Kraj noći. Goranović, po sopstvenom priznanju „sredozemni miljenik noći” („Noć je. Naše je vreme, obojica smo bića mraka. I puna je mesečina u koju se nadam”, piše Pekić o Kišu), vraća se u svoj zavičaj, grad punog rođenja, u izgubljenu i sećanjem pronađenu Atlantidu, jer svako svoju Atlantidu (sećanja) nosi „po pustoj stazi / kojoj sam hodio / ne misleći da u zavičaj / idem”, kako kaže Goranović.

Kažem „Grad punog rođenja”, jer pjesnik se ne rađa, ne postaje samim činom rođenja. Mogao sam zato reći i u gradu prvog, drugog, entog rođenja. Jer, upitajmo (a pitanost je poziv pjesnika, podsjeća Goranović) što znači „biti pjesnik”? Za Goranovića je to „susret dara, imaginacije i drskosti” ili „osjećaj. Osjećaj koji se nečim zavrijedi.” Ali čime treba zavrijediti da bi se postalo pjesnikom? Odvažnošću (Goranović: „Ako sam citirao, obišao sam sve potrebne svjetove. Odvažio sam se na življenje – to je moj najveći grijeh”)? Prvom, novom, svakom, posljednjom, oproštajnom pjesmom (Goranović: „Kažu da su samuraji pred seppuku / ostavljali oproštajne pjesme / Upravo sada, dok se povlači dan, razmišljam o tome / da je svaka pjesma, zapravo, pjesma pred smrt, / da je svaki trud tumačenja ogledala – seppuku.”)?

Spoznajom usudne, presudne inicijacijske knjige pjesničkog postanja (Goranović: „U devetnaestoj godini pročitao sam Borhesove Maštarije, i od tada, mislim, – počeo da pišem.”)? Načinom života (Fernando Pesoa: „Da budem pjesnik nije mi ambicija / To je moj način samovanja„; Bela Hamvaš: „Biti pesnik znači prihvatiti čuvanje svih simbola ostavljenih i napuštenih ljudskih dostojanstava. Pesnik zasada mora da bude: kralj, sveštenik, filozof, sudija, vojnik, državnik i to – nepodnošljivije od svakog zadatka – daleko, sam, osamljen, u tajnosti, bez slave, čak daleko držeći masu, skrivajući u sebi smisao svoga dela i ne izgovarajući ni jednu reč o značaju svoje ličnosti.”? Šećanjem (Goranović: „A trebalo je samo otići do Gornjeg grada, / trebalo je samo otići, / sakriti se od profanog življenja. / Sebe u sjećanju čuvati.”)?

Bolom (Goranović: „Životi svih nas odjeci su određenih patnji”)? Životom (Pekić o Kišu: „U poslednjim, za žive vidljivim, časovima verni je prijatelj upitao Danila boli li ga što. Da, rekao je. Šta upitao je prijatelj? Život, odgovorio je Danilo.”)? Zaboravom (bez zaborava nema šećanja, nema života, pjesme, i zato da bi svetkovali poeziju, moramo, piše Goranović, „svetkovati zaborav”)? Snovima (čiji je produžetak, za Borhesa, poezija, dok im Goranović daje tvoračku moć jer „izgrađuju prostor”, pa, dakle, i onaj, piše pjesnik, „kojem pripadam„; Dimitrije Popović: „San kao paralelna stvarnost, kao iskustvo drugosti…, čini da dvije stvarnosti, ona realna i ona sanjana, prožimajući se, stvaraju jedno posebno, novo stanje. To bi stanje mogli odrediti kao stanje apsolutne stvarnosti. Realno i sanjano, stvarno i imaginarno postaju nerazlučivi”)? Javom? (Goranović: „Već odavno pripremam sastojke za vlastitu kukutu„; „Javom samo krpiš Snove” – iz moje pjesme „Sva lica” posvećenoj Luisu Bunjuelu)? Godinama (Goranović: „Različitim godinama koje odoše / u slova koja nikome ništa ne znače”)?

Pjesnik je krenuo ka rođenju, a sa životom rađa se i smrt. „Smrt je uvijek blizu”, poručivao je grafit na Gorici, pretežak duhu i preblizu oku, srcu i umu, da ne bi bio prekrižen do neprepoznatljivosti, do ništavila – gle apsurda, do onog što ga se htjelo ukloniti i uništiti kao previše iritirajućeg i opasnog!? Rođenje: riječ sa toliko nade i radosti, iluzije, poleta, maште, snoviđenja, horizonata i obilja; smrt: tako teška, gruba, surova i sirova riječ bezpogovornosti, zatvorenosti i konačne, nepromjenljive, najviše moguće oskudice, bez prava na ikakav uzlet i polet, svake, bilo koje, iluzije, nade, ideje, stvarnosti. Iz ovog vječnog kruga neprepoznatljivosti, nesvjesnosti i straha od ništavila, Goranović stidljivo

(„stid je, vjerujem, jedan od ključnih sastojaka poezije”, samosvijestan je on zajedno sa Česlavom Milošem), hrabro i odlučno uobličava, kako piše Mladen Lompar, „kriptične vizije na stećku pod kojim počinju mileniji naše odsutnosti, slike ukradene ništavilu i zanosima preživjelim u svjetlucavim kostima riječi.”

Jovan Hristić (na čiji sklad pjesnika i filozofa Goranović podseća), nasuprot „velikim zamasima pojmova” stavlja „život načinjen od sitnica”, a Goranović „male smrtne stvari”. Hristić pjeva: „Dođe vreme kada rečenice počnu da tonu u zaborav, / Velike reči pretvore se u šum praznih mahuna na podnevnom vetru…”, a Goranović: „Šta ako nas budu pitali o smrti a naše nas bespomoćne riječi izdaju /…Šta ako nas budu pitali o smrti / a mi ne budemo imali vremena ni da se pozdravimo.”

Smrt, dakle, koja je „najizvjesnija”, kaže Goranović o „tom najbližem srodniku koga još ne vidimo” sa pogledom u Hajdegera i u sve njegove savremenike, a to znači u sebe i u veoma mali krug onih posvećenih i odabranih, kako njegoševskim i crnogorskim genetskim kodom i nervom (Gete: „Ko pesnika hoće da pozna, treba da ide u pesnikovu zemlju”), tako i Hajdegerovskom i Njegoševskom i egzistencijalističko-ontološko-zaumno-filozofskom idejom.

U knjizi „Njegoš naš nasušni” zapisao sam: „Stavom ‘čovjek je biće na putu ka smrti’ Hajdeger je ‘smrt’ pomakao u središte svoje filozofije. Po njemu, u nekom smislu ‘smrt’ nas je izgradila… Hajdeger cilja sa ‘zaboravom bitka’ na najdublju bit čovjeka, iznad i van svih ograničenih i ‘lokalnih’, pojedinačnih autentičnosti ili neautentičnosti. No, čini se, da se Njegoševa ‘čest’ kao nezaborav bitka pojavljuje ne samo kao ciljni i krajnji ishod i izlaz iz epohe zaborava bitka, već i kao ‘ovdje-i-sada’, u svakom njenom trenutku jedina djelotvorna i autentična alternativa. Ovo posebno i iz razloga što po Hajdegeru pojam i fenomen moći bivstvovati treba shvatiti i kao to da treba biti, ali i kao proces i tok životne povijesti između rođenja i smrti. Moći biti je za Hajdegera suštinski u stvari trenutak zato što je bivstvovanje – bivstvovanje, kako on kaže, ka smrti. U stalnoj, vjekovnoj borbi za elementarni fizički opstanak, slobodu i nezavisnost, Crnogorci su i te kako dobro (sa)znali da je bivstvovanje bivstvovanje ka smrti.”

Njegoš samosvijest da je čovjek biće na putu ka smrti posvjedočuje stihom „Neka bude što biti ne može!” Pekić govoreći o Kišu, ovu crnogorsku, on bi rekao i njihovu zajedničku, „montanjarsku” liniju vidi na sljedeći način: „Nemoguće se možda i ne može postići. Ali za nemogućim se može, ponekad i mora žudeti.” I Goranović montanjarski, poput Njegoša, Kiša, Pekića, u srodstvu sa Hajdegerovim egzistencijalističkim mišljenjem, ontološki prekoračuje, transcenduje stvarnost: „Sporo se sakuplja zrnevlje… / Ipak, pišem; Desi se da tako nadmašim stvarnost.” Ovo je nešto što, čini mi se, može (ne)posredno izražavati još jedan osobeni i visoki kvalitet Goranovićeve poezije, zbog kojih Mladen Lompar ističe: „Ako je savremena crnogorska poezija čekala dostojanstvo evo ga u Gradu punog mjeseca. Ponosnog i usamljenog.”

(Nastavlja se)

Iz narodne (usmene) književnosti Potarja i pljevaljskog kraja (8)

Sakupio i priredio: **Zoran Raonić**

JEDNA GLAVA STOTINU JEZIKA

KUM I KOBILA, ŽENA I TAZBINA

Zadomaćinio se nekakav mladoženja pa mu se sve stalo o glavu obijati a slabo se u životu snaodio. Najviše se držo one: Svačiju slušaj a svoju sviđaj. Rado se prisjećo i priča svog pokojnog đeda ali je vjerovo da su to samo priče i da se njega nikako ne tiču, ali zato je sve više vjerovao pričama iz tazbine. A đed je znao da kaže i ovo: Nikad kobilu ne daji drugome, ne idi često u tazbinu, nemoj ženu samu u rod slati! Unuk bi sve shvato tek kad bi bilo kasno, kad je grbačom platio, ali je i dalje ćero po svome.

Jednom tako mladome domaćinu kum zatraži suždrebu kobilu, da otjera žito u vodenicu. Nemam ja puno, kume, govori stari kum mladome kumu, nema ni pedeset kila, to bi čoek mogo na leđima odnijeti, no me nekako sramota, reći će svijet – ima mu kum kobilu a on tegli, pa dođoh da pitam.

– E, moj kume, pa nijesi zar, ni dao bog, tako mislio da učiniš. Uzmi, nego što, i drugi put nemoj ni pitati.

Odveo kum kobilu a žena domaćinova se pobunila:

– Što dade suždrebu kobilu, kum će natovariti ne pedeset no sto pedeset kila i satrijeti ajvana; znaš li ti šta znači kljuse?!

Prepirali se oni malo a onda domaćin, više da ženi dokaže da nije u pravu nego da sumnja u kuma, ode te se sakrije u nekom šiblju i trnju kraj puta što od kumove kuće vodi ka vodenici. Kad ima šta viđeti, ide kum i vodi pretovarenu kobilu, povila se ona do crne zemlje, samo što se ne preturi. I baš tu zastane te pobaci ždrebe, a kum ga, mrtav hladan, uzme i baci u trnje pa nastavi put u vodenicu, ko da ništa nije bilo. Domaćin uzme mrtvo ždrebe i odnese ga kući, krijući od žene. Odere ga i na tavan objesi, da se osuši i meso i koža. Kum vrati kobilu, kao da ništa nije bilo, no još i kaže:

– Eh, kako je jaka, kume, tvoja kobila, mogla je i mene odnijeti svrh tovara!

Ode mladi domaćin u tazbinu, onako u goste. Poskočila punica oko njega, čašćava, ugađa: đe si, zete, odavno te nema, ajde popij, de pojedi ... Kad je pošao kući, nasprema mu svega za puta, punu torbu. Sviđelo se zetu sve to, pa uskoro opet došao ali punica nije bila ni nalik onoj od prije. I ono „za puta" bilo siromašno, oskudnije, ali dovoljno. Kad je zet uskoro otišao i treći put, od gozbe nije bilo ništa, no još navalili i šurevi i punica: ajde da se cijepaju drva, dede da se izvlači đubre. Otrpio on sve, radio što mu se kazalo, jeo što mu je prinošeno, pa gledao da što prije bježi kući. Za puta mu spremili suvu koru hljeba i krišku tvrdog sira. Kući se nije žalio nego hvalio stimom i dočekom a onaj zavežljaj sira i hljeba sakrio neđe.

Uskoro mu se rodilo muško dijete, puno je posla i obaveza, ali žena navalila da odmah ide u rod:

– Brat mi se ženi, ja moram na svadbu, a i da šta oko svadbe pripomognem, a ti hoćeš-nećeš, neka si zdravo, svakako ne možemo oboje kuću ostaviti.

Popusti mladi domaćin tek pod pritiskom tazbine i odluči da ženu samu spremi u rod na svadbu.

Žena se obuče i naredi najbolje što može, uveže kolijevku na leđa, ponese darova koliko je mogla i koliko je imala, pa put pod noge i pravo u rod.

Ostane domaćin kući, radi sve što treba i ne treba, ali na dan šurine svadbe on od komšije pozajmi odijelo, cipele, kapu i šal, naredi se i dobro zamaskira svoj lik pa ode pravo u tazbinu. Tamo veliko veselje, puno naroda i sa jedne i sa druge strane novih prijatelja, da se nekad i ne zna ko je sa koje i sa čije strane došao. Kolo igra i u kući i pred kućom. Pjesma, pucnjava, svirka i vriska, odliježu brda i doline. Umiješa se zet u onaj narod, postane neprimijetan među tolikim svadbarima, pa onda uiđe i u kuću. Kad da vidiš, tamo njegova žena kolo vodi, maše maramicom, vrišti i podvriskuje – sve da sruši, skoro da je ni sam muž ne prepozna. Priđe zet polako punici i sjede kraj nje, divi se kao kolu i kolovođi, a punica ponosna. Stupi on s njom u razgovor, pa je kao slučajno upita:

– Bogoti, prijo, ko vam je ova mlada đevojka ili žena, šta li je, ovako zgodna i bijesna, te ovako lijepo igra, ovo u životu nijesam vidio.

– Šćer mi je ovo, udata je nadaleko, vesela je, a ima i zašto, brata svoga ženi.

– E, svaka joj čast. Blago onome čija li je. Nego, prijo, nemoj mi zamjeriti, ali bih te nešto pito, i spreman sam da ti dobro platim ako mi to učiniš ...

– Pitaj, vala, pa šta je – da je! – reče punica.

– Da mi ovu kolovodilicu namjestiš noćas da spava sa mnom ...

Obrecnula se punica, naljutila, ali se pravila da se ništa ne dešava, pa neznancu kroz stisnute zube došapnula:

– Pa šta ti misliš da je ona? Šta ti misliš da sam ja, ko smo mi? Jesi li ti normalan, čoeče božiji?

No, zet bio uporan pa punici za tu uslugu ponudio veliku svotu novca, ona se onda pokolebaj i pristani da, kao, priupita šćer i njoj da ponudi pare, pa eto, ako baš ona pristane – neka joj i bude. Sa stisnutom pesnicom punom novčanica izgubila se kroz onaj narod.

Šćer se pobunila, opsovala pogano majku, ali kad joj je ova kazala o kojim se parama radi, i pripomogla da se odluči: šta te briga za tu jednu noć, niko neće viđeti ni znati, a onaj tvoj blesimać i jado sad spava kući, možda je neku domamio i u krevet, a da je bio čoek noćas bi bio s nama, u kolu – pristala je i šćer.

Punica prvo odvedi neznanca u staru kućicu, koju su sad zvali koliba a koja je i služila kao koliba, i koja je bila podalje od nove kuće, smjesti ga u krevet a onda tamo pošalji i šćer sa kolijevkom. Uvuci se ova kod onoga u krevet i odmah ga stani milovati, da se i sam začudio njenoj ljubavi i umijeću.

Trajalo to noći do ponoći, pa žena zaspala ko zaklana, što od umora, što od pića, što od ljubavi. Osvojio je san toliko da ne zna ni đe je ni kako joj je, a kamo li da zna za dijete. Ljubavnik se neosjetno izvuče iz kreveta, dokopa kolijevku sa svojim đetetom – pa bjež svojoj kući.

Ujutru kad se žena probudila i viđela da nema ni neznanca ni đeteta, počni plakati i kose čupati, ni sama ne znajući kud bi. Uto joj bani i majka, pa kad je shvatila šta je uradila, odmah skuj plan kako da se opravdaju:

– Ajmo mi kući a kolibu ćemo zapaliti iznutra sa četiri duvara, da sva brzo sagori, pa ćemo onda kazati kako je u njoj sagorela i kolijevka sa đetetom!

Radile one nešto po kući, još se ne okupili svatovi i svadbari od kuća u koje su bili prezvani na konak, dok neko poviči: gori koliba! Sagore koliba! Poleti svi tamo, a ono plamen već do neba, ne vidi se ništa do vatra, buktinja. Majka i šćer zapomagale: kuku njima baksuznima, sagorelo je dijete u kolijevci, poginulo unuče, kuku kući, kuku svima. Od kolibe uskoro ostane samo nekoliko garavih kamenčina na kojima je stajala.

Kako sad da se kaže ocu đeteta, i ko da ubruzda da mu kaže za zlu nesreću koja ga je zadesila, da mu je dijete u tazbini stradalo, kako žena da se vrati kući? Smislila punica plan i za tu priliku.

Zapute se ona i šćer kući zetovoj, ali svrate kod kuma, kažu mu za zlu sudbinu koja ih je snašla i ubijede ga kako on kao kum treba da ide s njima, pa i da malo izmakne, da kumu kaže strašnu vijest, pa i da ga malo utješi i smiri dok one ne pristignu. Tako i bude. Kum vidno potresen i plačan padne u zagrljaj kumu, a ovaj začuđujuće priseban i hladan primi poganu vijest. Uto pristižu punica i žena, pa stale kraj vrata i ne znaju ni kud bi ni kako bi, niti zbore nit romore.

– Eh, šta ćeš, moj kume dobri, sudbina donijela. Trpjeti se mora, što god čoeka da snađe. Mi sad moramo raditi ono što se raditi mora. Sad će svijet početi da se okuplja, za nesreću se već čulo. Zato ćemo ovako: ti kume idi na tavan te skini suva mesa, da ima, a ti ženo i ti punice, raspremite veliku sobu da ima đe svijet da se okuplja!

Svo troje su ga poslušali i smjesta krenuli da urade što im je domaćin odredio. Kum na tavanu nađe meso – ali i kožu od onoga ždrebeta, pa mu postane jasno da se sve zna. Sišao sa tavana pa pravo u veliku sobu – kad tamo kuma drži kolijevku u krilu i doji dijete a majka joj stoji s razvezanim u rukama onim zavežljajem crnoga hljeba i tvrdoga sira.

PJESME ZA SIJELA I ZA SVE PRILIKE

ĐEVOJKE I MOMCI NATPJEVAVAJU SE:

Ja sam, dragi,
Srca predobroga,
Volim tebe,
Volim i drugoga.

Što me mala iznevjeri,
Bog ti dao devet šćeri,
Deseta ti zmija bila,
Pa ti oči izvadila.

***

Idem gorom, gora šumi,
Objavljujem ljubav kumi.

Kako može, galiote,
Ljubit kumu od sramote?

Kako kume, kako skote,
A njen otac krstio te?

***

Mala moja, ja te neću,
Sve da mi te u džep meću.
Đe si čuo moj dragane,
Da đevojka u džep stane.

***

Oj đevojko, ružo bjela,
Koja ti je srcu želja?

Ja bih htjela, dušo moja,
Da svi znaju da sam tvoja.

***

Mala moja, moj golube,
Čije mi te usne ljube?

Ne ljube me, znaj, ničije,
Tvoje su mi najmilije.

***

Mala moja, cvjet iz rose,
Tuđa nado, moj ponose.

Moj dragane, cvjete fini,
Ja te neću – ti izvini.

***

Dođi moja lolo sa terena,
Čekaću te i biću ti vjerna.

Nemoj mala, trave ti zelene,
Da te majka kune radi mene.

***

Moj dragane, šta bi tebi,
Reče doći, pa te ne bi?

Odnio je mala đavo,
Sve što sam ti obećavo.

***

Ako mala nemaš kude,
Ajde sa mnom – pa šta bude.

Radije ću bilje brati,
No se tvojom curom zvati.

***

Oj đevojko, moja Đuke,
Basta li ti što u ruke?

Moj dragane, skorupane,
Svašta li ti na um pane!

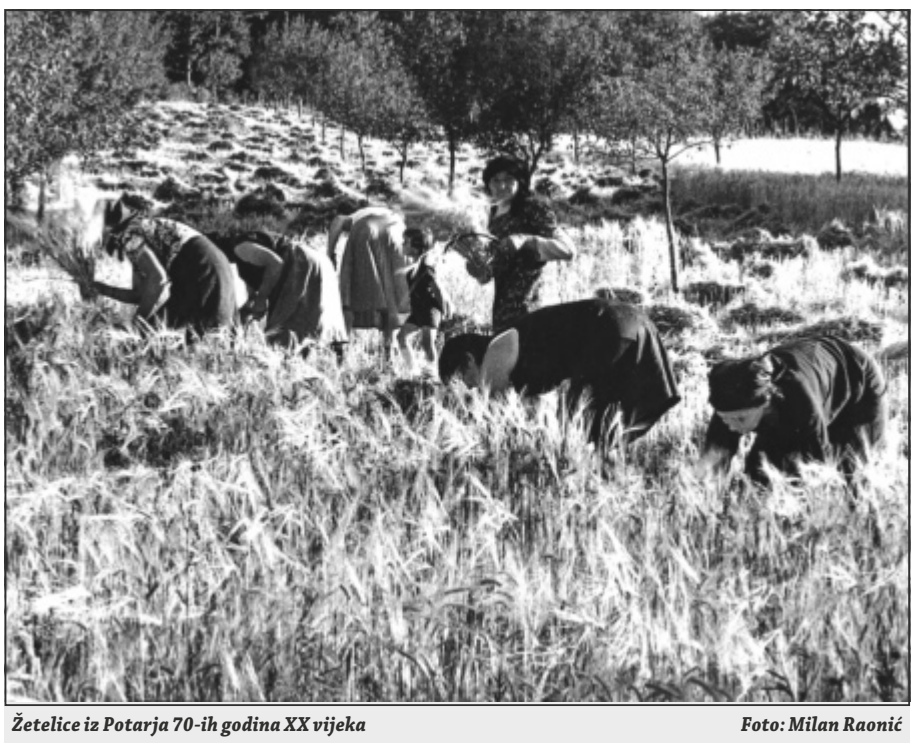

Žetelice iz Potarja 70-ih godina XX vijeka — *Foto: Milan Raonić*

Уређује: Слободан Вукановић

ИЗВИЊЕЊЕ И ОБЈАШЊЕЊЕ

Извињавамо се читаоцима и посебно најмлађима и ђацима основношколског узраста због тога што је у претходном, септембарском, броју изостао наш редовни додатак „Ђечији свијет" будући да се умјесто њега, како је и најављено, требао појавити први број посебног, двомјесечног, листа за ђецу и младе „ВРХОВИ".

То се није десило, али не кривицом „Просвјетног рада" и „Ђечијег свијета", већ из организационих разлога на које не можемо утицати јер нијесмо самостални правни субјекат.

Дјечји хор „Звјездице" прославио велики јубилеј – три деценије рада

КОНЦЕРТ – ПОКЛОН ГРАДУ

Славље увеличали и дугогодишњи сарадници и гости: Миња Субота, водитељ, Јован Адамов, диригент, и Ладо Леш, композитор.

У присуству великог броја малишана, као и њихових родитеља Ђечији хор „Звјездице" прославио је важан јубилеј – 30 година рада. Тим поводом, у подгоричком КИЦ-у „Будо Томовић", чланови хора публици су се представили концертом изводећи нових 30 пјесама. Обраћајући се публици, Марко Клепић, оснивач хора и диригент, осврнуо се на историјат, а потом позвао да пјевају, јер ће, како је казао, „то бити најбоље што се може поклонити граду".

Програм је почео пјесмом „Мали велики" коју је отпјевала Маша Вујадиновић. Затим су Милутин Радуловић и Бојана Ђукановић пјевали „Хајде да се дружимо", док су остали гости били Анита Поповић, Сара Вујошевић, Тина Раичевић, Стефан Филиповић, Јелена Ђорђевић, Лара Шћекић, Реља Ћетковић и други. Славље су увеличали и дугогодишњи сарадници и гости: Миња Субота, водитељ, Јован Адамов, диригент, и Ладо Леш, композитор. Говорећи о значају хора, Миња Субота је нагласио да све створено у протеклих 30 година представља важан сегмент културног насљеђа града. Заједно са „Звјездицама" и публиком отпјевао је „Деца су украс света", „Ишли смо у Африку" и „Разболе се лисица".

И композитор Ладо Леш поручио је да су „Звјездице" један од брендова Црне Горе, док је диригент Јован Адамов додао да ће његујући ђечје хорско пјевање сигурно и даље бити препознатљиви и региону и у свијету. Уз то, он је подсјетио да су некадашњи чланови хора представљали Црну Гору на „Евровизији". Поводом обиљежавања јубилеја приказан је и документарни програм посвећен ђечјем пјеснику Драгану Радуловићу. Извођаче је на концерту пратио бенд „Црвено и црно". Организатори програма били су: Ђечији хор „Звјездице" и Дјечји савез Подгорице, док су финансијску подршку пружили: министарства културе, рада и социјалног старања „Монтенегро аирлинес", Црногорски електропреносни систем, Пошта Црне Горе, предузећа „Фалцон", „Челебић", Централна банка Црне Горе, те Хотел „Рамада".

Ш. Б.

Дугогодишњи сарадник и гост Миња Субота пред хором под сигурном диригентском палицом Марка Клепића

ХОР ИЗЊЕДРИО ВЕЛИКИ БРОЈ ДАНАС ПОЗНАТИХ ПЈЕВАЧА И МУЗИЧАРА

Ђечији хор „Звјездице" основан је у Подгорици 1985. године као хор тадашњег Дома ЈНА, потом постаје хор Дома Омладине" Будо Томовић", а посљедњих година је хор Дјечијег Савеза Подгорице. Диригент и оснивач хора је Марко Клепић, композитор и диригент. За протекле три деценије постојања, прве кораке хорског пјевања стекло је више хиљада најмлађих из Подгорице. Снимили су бројне дјечије емисије у производњи РТЦГ, учествовали на преко 20 фестивала ђечије пјесме „Наша радост", а изводили су велики број популарних ђечијих пјесама које су се емитовале на свим телевизијским и радио станицама, широм Црне Горе и некадашње Југославије. Хор је у свијет музике увео многе малишане и изњедрио велики број данас познатих пјевача и музичара, који су освајали бројне награде на ђечијим фестивалима. Данас хор броји око 40 чланова, одабраних, талентованих ученика основних школа Подгорице. Диригенти хора су Марко и Ана Клепић.

Никшићки књижевни сусрети

ЂЕЧИЈИ ПИСЦИ ПО ШКОЛАМА

Поред писаца за одрасле, ове године, по школама су гостовали и писци за ђецу. У основним школама „М. Никчевић", „Јагош Контић", „Олга Головић", „Браћа Рибар", и „Лука Симоновић" гостовали су Душан Говедарица, Блага Журић, Слободан Вукановић, М. Ј. Тимотијев, Горан Ракочевић, Велимир Ралевић и Гордана Сарић. Стихове је читао глумац Сретен Митровић. Радове су читали и ученици, чланови литерарних секција.

Prosvjetni rad
List crnogorskih prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika

Објављује

ТРАДИЦИОНАЛНИ ЛИТЕРАРНИ КОНКУРС

За најбољу причу и пјесму ученика

Драге ђевојчице, драги дјечаци!
„Ђечији свијет" „Просвјетног рада" објављује литерарни конкурс за ученике основних школа, од првог до деветог разреда. Тема је слободна. Додјељују се сљедеће награде:

За причу

Прва награда – зимовање на Веруши
Друга награда – комплет ЦД Фестивала „Наша радост"
Трећа награда – књига (награду дијели пет ученика)

За пјесму

Прва награда – зимовање на Веруши
Друга награда – комплет ЦД Фестивала „Наша радост"
Трећа награда – књига (награду дијели пет ученика)

Прву и другу награду је обезбиједио Дјечји савез Подгорице, а трећу Завод за уџбенике и наставна средства из Подгорице.

Радове можете слати на адресу: **„Просвјетни рад", Ул. Балшића бр. 4, 81000 Подгорица (са назнаком „ЂЕЧИЈИ СВИЈЕТ")**, или на e-mail: **prosvjetnirad@t-com.me**

Поред имена и презимена, написати име школе и разреда. Радове слати до 20. децембра, а резултати конкурса биће објављени у фебруарском броју „Просвјетног рада".

У Националном парку „Проклетије” одржана Друга међународна љетња школа у природи под називом „Summer school 2015”

УЧЕНИЦИ ГУСИЊА И ПЛАВА УПОЗНАВАЛИ ПЛАНИНСКЕ ЉЕПОТЕ

Директор НП Енес Дрешковић истиче да је циљ љетње школе и радионица било „упознавање са љепотама националног парка, затим едукација, социјализација, учење страних језика и стицање знања о заштити животне средине”

ДРУЖЕЊЕ УЧЕНИКА И ПРОФЕСОРА: Заједничка слика у природи

Друга међународна љетња школа у природи под називом „Summer school 2015”, у току које су за ученике из Гусиња и Плава организоване двије радионице, одржана је на простору Националног парка „Проклетије”.

Директор НП Енес Дрешковић истиче да је циљ љетње школе и радионица било „упознавање са љепотама националног парка, затим едукација, социјализација, учење страних језика и стицање знања о заштити животне средине”.

„Школа је била међународног карактера, уз учешће предавача из Енглеске, са Малте, Косова и из Црне Горе. Спроведена је уз финансијску помоћ Америчке амбасаде у Подгорици”, нагласио је он.

Представница организације „Balkan Peace Park” Силвија Шатвел појаснила је да је жеља организатора била да се ради на што тјешњем повезивању држава у региону – Црне Горе, Албаније и Косова.

Н. Н.

Успјех младих физичара подгоричке ОШ „Сутјеска” на Међународном Купу младих математичара, физичара и информатичара

ОКИТИЛИ СЕ СА ПЕТ МЕДАЉА

Сваки члан екипе освојио по медаљу

Ученици Марко Брновић, Давид Пантовић, Стеван Ђурашковић, Лазар Гојковић са професорицом Биљаном Стојкановић

Ове године ученици подгоричке ОШ „Сутјеска” предвођени Биљаном Стојковић, професорицом физике, потврдили су своје знање на међународном нивоу. Били су веома успјешни на Међународном Купу младих математичара, физичара и информатичара одржаном у Београду на којем се такмичило 20 екипа из 13 земаља. Послије успјеха на Државном такмичењу и Олимпијади знања сваки члан екипе ове школе трећи пут освојио је по медаљу: Марко Брновић и Давид Пантовић сребрну из физике, Стеван Ђурашковић бронзану, док је Лазар Газдић освојио двије бронзане медаље из физике и информатике.

Ш. Б.

Драгиша Л. Јововић

ПРВИ ПОЉУБАЦ

Као ране трешње,
сочне, зреле,
бијаху јој усне
слатке, вреле.
Љубит сам их хтио,
чини ми се, вијек цио.
Прекиде нас стари
Јоваш, проклет био,
вичући са спрата:
– Ту се љубакате!
Бјеж'те са тих врата!
Та ми слика главом
стално врви.
Свуд је са мном
тај пољубац први!

Борислав Јовановић

КРАЈ ЗЕЛЕНЕ ЗЕТЕ

Крај зелене Зете
Једног дана
Сретоше се један Јанко
И једна Јана
Јанко је тражио плаво пролеће
Јана је тражила плаво цвијеће

Када су се срели
Нијесу крили:
Да су пронашли
Што су тражили

Каду су се пронашли и кад су стали
Једно су другом свјетлуцали
Онда одскакуташе

Крај зелене Зете
Правећи
Љубавне пируете

Јана и Јанко – лептира лет
С њима се љубака цијели свијет

А Зета ко Зета
Свакога дана:
Зове да дођу Јанко и Јана

Завршен 23. Фестивал „Крај зелене Зете”

НАЈБОЉА КЊИГА БОРИСЛАВА ЈОВАНОВИЋА

У Завичајном музеју у Даниловграду, 1. октобра 2015. године, у организацији Удружења црногорских писаца за ђецу одржана је свечана академија поводом завршетка књижевне манифестације за ђецу и младе – XXIII фестивала „Крај зелене Зете”. Претходних дана екипе црногорских писаца гостовале су у основним школама и подручним одјељењима никшићке и даниловградске општине. На завршној вечаности додијељена је диплома и новчана награда за најбољу књигу за ђецу, објављену у току 2014. године, која је припала књижевнику Борославу Јовановићу за збирку пјесама „Ја, тротинет и интернет”. Одлуку о награди једногласно је донио жири у саставу Душан Ђуришић, предсједник, и чланови др Милутин Ђуричковић и Слободан Вукановић.

Амбасада Јапана обезбиједила аутобус за превоз ученика ромске и египћанске популације

БОЉИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА ОБРАЗОВАЊЕ И ИНТЕГРАЦИЈУ СА ВРШЊАЦИМА

Мараш Дукај, директор Директората за образовање припадника мањинских народа и других националних заједница у Министарству просвјете: Јасна је наша намјера да омогућимо што боље предуслове да се ђеца образују и интегришу са вршњацима

Поводом почетка нове школске године, за ученике ромске и египћанске (РЕ) популације који живе на кампу Коник биће организован превоз аутобусом у шест подгоричких основних школа: „Божидар Вуковић Подгоричанин”, „Марко Миљанов”, „21. мај”, „Саво Пејановић”, „Владимир Назор” и „Вук Караџић”. Тим поводом, на кампу Коник Марасх Дукај, генерални директор Директората за образовање припадника мањинских народа и других националних заједница у Министарству просвјете, казао је да је ово седма генерација ђеце која ће своја знања стицати у градским школама. „Захваљујући помоћи Амбасаде Јапана аутобусом ће се свакодневно превозити око 300 ђака са кампа Коник до њихових школа. Као и претходних школских година за њих смо обезбиједили бесплатне уџбенике који су предуслов за постизање бољег успјеха. Ове школске године настава у подручном одјељењу одвија се једино у IV разреду, док су остали ученици интегрисани у поменутих шест градских школа. Наша намјера је да омогућимо што боље предуслове да би се ђеца образовала и интегрисала са својим вршњацима”, казао је Дукај.

Ш. Б.

Сигуран пут до школе

Горан Ракочевић Рако

ДВИЈЕ ШЕВЕ

Дијели се дан од таме:
Звијезде дрхте,
Па нестају.
Винуле су јутрос саме
Двије шеве
И пјевају.

На крилима носе даље
Пјесму своју
Кроз висине.
Ево Сунце већ им шаље
Први поздрав
Са планине!

ЈЕСЕН

Стиже јесен златног сјаја
Настаја је птичја граја.
Испраћамо ласте сад
У далеки неки град.

У крошњама вјетар шушти,
Са дрвећа лишће пљушти.
Облаци сад тужни плове
У сутону видик лове.

Дрвеће постаје тужно
Јер без лишћа ће бити ружно.
Остале гране голе,
Ни птице јесен не воле.

Крсто Ћаласан
ОШ „М. Л. Лалатовић”
Никшић

ШКОЛА

У школи се ново градиво учи,
Некада се дијете и намучи.
У школи научиш правила многа,
Кроз живот нећеш моћи без тога.

У школи се стиче ново знање,
Неко научи више а неко мање.
Али свима је школа кућа друга,
И тамо упознаш најбољег друга.

Матија Ђукановић
ОШ „Лука Симоновић”
Никшић

ЦРНОГОРСКИ ИСТОРИЈСКИ КАЛЕНДАР

11. октобар 1918.

„ДАН ЦРНЕ ГОРЕ" У САД

По доласку у Вашингтон на функцију изванредног посланика и опуномоћеног министра Црне Горе у САД, генерал Анто Гвозденовић организовао је у Њујорку, у оквиру свечаности које су се у част савезника одвијале у свим већим америчким градовима, манифестацију „Дан Црне Горе". Најмањем савезнику – Црној Гори припао је највећи амерички град – Њујорк. У великој поворци која се кретала Петом авенијом учествовало је, како је забиљежено, више душа него што је Црна Гора имала становника, а на њеном челу била је војска, музика и црногорска застава. Свечаност је обављена код Споменика слободе, на којем се поред америчке вијорила и црногорска застава. Том приликом одржани су говори у славу Црне Горе и САД.

17. октобар 1767.

ШЋЕПАН МАЛИ – ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На општецрногорском збору код Цетиња, за политичког вођу црногорског народа и државе дефинитивно је изабрана особа коју су Црногорци прихватили вјерујући да је руски цар Петар III. Тим чином привремено је прекинут континуитет владавине династије Петровић и црногорског владиката и извршена политичка секуларизација, односно одвајање државе од цркве.

22. октобар 1499.

ЛИРИКА У ТЕСТАМЕНТУ

Ђурађ Црнојевић, господар Зете, написао је тестаментно писмо својој жени Лизбети (Јелисавети) Ерико. Тај документ, којим је прецизно изражена посљедња воља завјештаоца у односу на расподјелу његове имовине у случају смрти, познат је по томе што је писан са посебном топлином и љубављу према жени са којом је господар Зете ступио у други брак 1490. године. Писмо је проткано посебном лириком и одмјереним отменим тоном који одаје човјека начитаног и даровитог, са развијеним књижевним укусом.

22. октобра 1979.

КОТОР – СВЈЕТСКА БАШТИНА

У Каиру и Луксору почело је засиједање Међувладиног комитета УНЕСКО-а, на коме су град Котор и његово подручје, захваљујући својим природним и културно-историјским вриједностима, уписани у листу свјетске баштине у опасности.

30. октобар 1913.

СПОРАЗУМ О ГРАНИЦАМА ЦРНЕ ГОРЕ И СРБИЈЕ

Закључен је у Београду у циљу дефинисања државних граница између Краљевине Србије и Краљевине Црне Горе. Споразум су потписали краљевски опуномоћеници – генерал Милош Божановић, почасни ађутант краља Србије, и Мирко Мијушковић министар у краљевској влади Црне Горе. Споразум су ратификовале Скупштине Србије и Црне Горе.

Јован Алексић, талентовани учесник музичког такмичења младих звијезда посјетио васпитну јединицу „Полетарац 1" Ђечјег вртића „Ђина Врбица"

ДРУЖЕЊЕ НА ОБОСТРАНО ЗАДОВОЉСТВО

Малишане васпитне јединице „Полетарац 1" подгоричке Предшколске установе „Ђина Врбица" посјетио је млади суграђанин Јован Алексић који на најбољи начин, талентом и упорношћу, представљао свој град и Црну Гору на најгледанијем музичком такмичењу младих звијезда. Том приликом, он је поклонио своје играчке, показавши посебну пажњу према млађим другарима.

Према ријечима Дејане Прелевић, васпитачице и ПР-а ове установе, Јован је изразио задовољство дружењем и боравком, јер се на кратко и сам вратио неколико година уназад када је у вртићу и сам уживао у игри са другарима.

„Јован је био дирнут искреним одушевљењем својих најмлађих суграђана, као и симболичним поклоном који су му уручили као знак велике захвалности за дивне емоције које је изазвао како код најмлађих, тако и код свих запослених у овој васпитној јединици", казала је васпитачица Прелевић.

Ш. Б.

Зерина КАЛАЧ, ОШ „25. мај", Рожаје

ЗАНИМЉИВОСТИ КОЈЕ МОЖДА НИЈЕСТЕ ЗНАЛИ

- Да се Европа и Америка удаљавају једна од друге око 4 цм на годину?
- Да је у Европи највиша забиљежена температура у Севиљи, чак 50° С?
- Да је најнижа забиљежена температура у Европи износила –55° С, Уст' Шчугор (Русија)?
- Да се у реченици „The quick brown fox jumps over the lazy dog" користе сва слова енглеске абецеде?
- Да не постоји природно плава храна?
- Да се мушкарци смију чешће и дуже од жена?
- Да жене трепћу готово дупло више пута него мушкарци?
- Да гром удара мушкарце 7 пута чешће него жене?

МОЈА ДОМОВИНА

Моја домовина се зове Црна Гора.
Она је сва од планина,
И од плавог мора.
Моја Црна Гора је као орао у лету,
Не бих је мијењала за цијелу планету.
Моја домовина је моје друго лице,
Њој су посвећене све моје пјесмице.

Талија Јовановић
ОШ „21. мај"
Подгорица

ХВАЛА ТИ ЕМА

Хвала ти Сунце,
Што ми дајеш свијетло,
Да видим вјечни сјај очију њених.

Хвала ти вјетре,
Што ми дајеш мирис руже,
Из њене пролећно златне косе.

Лука Прелевић
ОШ „21. мај"
Подгорица

ПОЉУБАЦ

Пољубац је топла
Најдража птица

Полетјела са мог
До твог лица

Ту би да гнијездо прави
Пјевајући о љубави

Мирсад Бећирбашић

ZA NASTAVU

Godina XXII ////////////////////////////// OKTOBAR 2015 \\ Broj 167

MATEMATIKA

SCENARIO ZA ARITMETIČKI ČAS

TEMA: ARITMETIČKA SREDINA –
Izračunavanje potrošačke korpe domaćinstva

Predmeti (max 3)	**Matematika** *Korelacija (Crnogorski-srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost, Priroda)*
Nastavnici:	**Sava Kovačević**
Ime škole i država:	OŠ „Oktoih" Podgorica, Crna Gora
Broj učenika u odjeljenju:	V razred: 31 17 dječaka, 14 djevojčica
Prosječan uzrast učenika:	10, 11 godina
Razred:	V /peti/
Datum održavanja časa:	24. april 2015. godine. Čas: II (14:30–15:30)
ISCED nivo:	I
Neophodni materijal:	Lap top, projktor, projekciono platno, pano potrošačka korpa, hamer papir, nastavni listići grupe, koverte, flomasteri, marker, listići za podjele u grupe, računi za vodu, struju, TV, telefon, hranu.
Nastavne metode:	istraživački metod, demonstrativna, eksperimentalna, monološka, dijaloška,
Aktivnosti učenika/ca:	***• Podjela u grupe na osnovu računa koje su donijeli.*** ***• Potrošački kod – kviz*** ***• Pismo od Agencije za statistiku MONSTA T*** ***• Gost na času: Predstavnica Ministarstva finansija – Odreći ću se…*** ***• Troškovi –*** *rad u grupama /troškovi za struju, hranu, vodu, smeće, TV, internet/* ***• Korpa: Čega se odreći?*** ***• Pregovori za potrošačku korpu*** ***• Saopštenje za javnost*** ***• Test: Trošadžija ili Štedljivac***
Tok časa:	**• Podjela u grupe na osnovu računa koje su donijeli.** Učenici i učenice se dijele u grupe na osnovu računa koje su donijeli na času. Zauzimaju mjesto u grupama tako što odgovore na jedno od postavljenih pitanja na stolu i pripremaju se za rad. **• Potrošački kod – kviz** Aktivnosti počinju potrošačkim kvizom koji ima za cilj da ponovi sa djecom pojmove budžet, troškovi, rashodi, prihodi, aritmetička sredina i sl. I na taj način najavljujemo nastavnu jedinicu Izračunavanje aritmetičke sredine za kućni budžet. Pitanja i zadaci za kviz se nalaze u prilogu.

	TROŠKOVI Dragica radi u Fabrici namještaja „Fotelja". Da bi se napravila jedna fotelja potreban je materijal od kog se izrađuje. Naravno svaka das ka prethodno treba da se kupi. Međutim, kora od drveta se ne može iskoristiti. Za sve je potreban novac. Šta mislite, sve što je uključeno za stvaranje fotelje predstavljaju: TROŠKOVE **PRIHODI** Ana svakog mjeseca ide na posao. Vrijedno obavlja svoje dužnosti i na kraju mjeseca dobija platu. Dobije novac za ostvareni rad, trud i zalaganje. **RASHODI** Dragan je primio platu. Odmah je svratio u Poštu i platio sve račune. On je na mjesečnom nivou imao: **Aritmetička sredina je SREDINA, PROSJEK,** Drugačije: sredina, prosjek, standard, **PRIBLIŽNA VRIJEDNOST BROJA 45, 67 JE** **Šta je monstat i koje su njihove djelatnosti?**
	MONSTAT – je Agencija za statistiku, Agencija za računanje, Agencija za razvoj Podgorice
	• Pismo od Agencije za statistiku MONSTAT Učenicima se čita pismo (prilog) od Agencije za statistiku koju donosi predstavnica Ministarstva finansija preko koga se učenici mole da izračunaju prosječne račune za struju, vodu, komunalije, TV, hranu i da svoje podatke i svoja viđenja pošalju preko svoje predstavnice. Na ovaj način se učenici uvode u priču o potrošačkoj korpi i šta sve čini. Gost na času: Predstavnica Ministarstva finansija ih upoznaje sa pojmom potrošačka korpa i zbog čega se i kako izračunava. **• Troškovi** – rad u grupama /troškovi za struju, hranu, vodu, smeće, TV, internet/ U grupama izračunavaju prosječne račune za struju, vodu, TV, internet, hranu i komunalije i na taj način dobijamo sve potrebne troškove koji ulaze u potrošačku korpu. **• Korpa: Čega se odreći?** Učenici/e u grupama dobijaju potrošačku korpu sa mnogo elemenata koje mogu da ulaze u nju. U grupama se učenici odreknu pet namjernica koje nikako ne ulaze, zatim, opet 5 i na kraju biraju 5 namjernica koje se po njima moraju naći u potrošačku korpu. **• Pregovori za potrošačku korpu** U prethodnoj aktivnosti su izračunali troškove računa sada izračunavaju prosječnu potrošačku korpu na nivou svoje grupe. Svaka grupa prvo definiše koji troškovi ulaze u izračunavanje potrošačke korpe, zatim pregovaraju sa ostalim grupama da bi dobili podatke ostalih troškova.

	Međutim, moraju dobiti podatke ostalih grupa tako što će pregovarati. Na kraju grupe bi trebale da dobiju prosječne iste vrijednosti. *Prezentacije grupa i njihovih potrošačkih korpi. Predstavnica Ministarstva finanisija analizira svaku pojedinačnu potrošačku korpu zajedno sa nastavnikom.* **• Saopštenje za javnost** Pišu saopštenje za javnost pomoću kog obavještavaju Agenciju za statistiku koliko je jednoj porodici potrebno novca na mjesečnom nivou za normalan život i šta sve sadrži potrošačka korpa. Izračunavaju prosječan iznos za potrošačku korpu samo u svojoj porodici. **• Test: Trošadžija ili Štedljivac** Na kraju samog časa učenici/e dobijaju test samoprocjene (prilog) u kom procjenjuju svoj stav prema trošenju novca, prihodima i rashodima. Na kraju čitamo najzanimljivije rezultate. Misao: ***Novac je odličan sluga, ali najgori gospodar. (Francis Bocon)*** *Pitanja:* 1. *Kako razumijete datu misao?* 2. *Kako biste je povezali sa životom?* 3. *Navedite primjer iz života gdje biste povezali misao?*

Ishodi učenja:	*Operativni ciljevi:* Razumijevanje pojma aritmetičke sredine. Uočavaju mogućnosti primjene izračunavanja aritmetičke sredine. K4 Opisati prihode i troškove (rashodi) K 6 Navesti koristi i troškove vašeg cilja S4 Pokazati vještinu vođenja grupnog rada S9 Pokazati sposobnost rješavanja problema, zajedno sa drugima; S10 Pokazati sposobnost vrednovanja rezultata grupnog rada A1 Preuzeti odgovornost za završetak zadataka i ispunjenja rokova; A4 Pokazati sposobnost poštovanja drugih; A5 Pokazati sposobnost pomoći i podrške drugima
Napomene nastavnika:	
Zadaci procjene:	Povratna informacija se dobija tokom cijelog časa tako što učenici/e aktivno učestvuju i izvršavaju dogovorene zadatke, kao i kroz sam domaći zadatak gdje će sumirati stečena znanja sa ovog časa.
Komentar:	

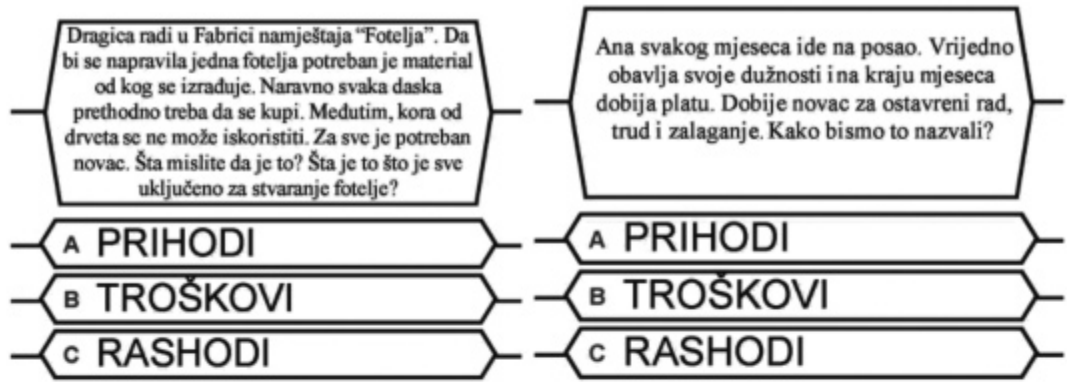

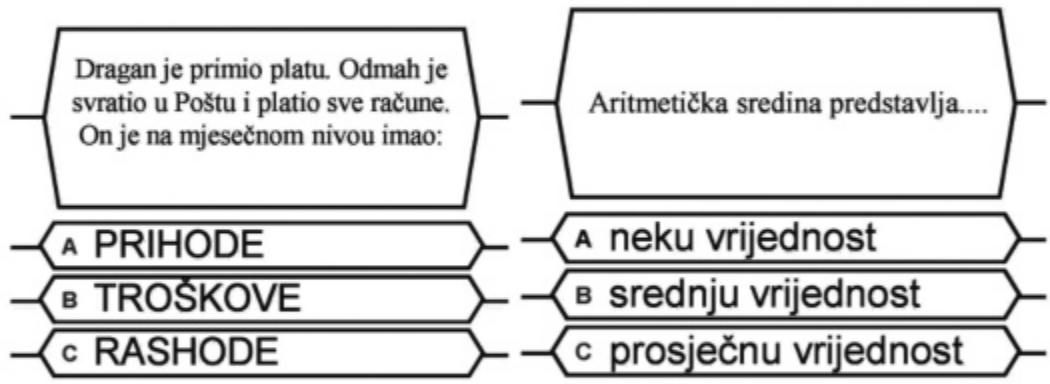

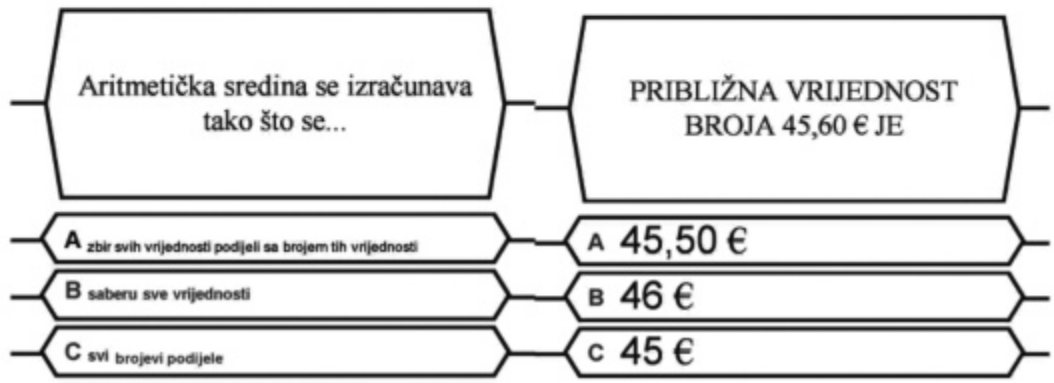

ŠTA SVE SADRŽI POTROŠAČKA KORPA?

Dopuni tabelu sa lijeve strane namjernicama, a sa desne troškovima i izračunaj prosječan iznos potrošačke korpe:

NAMJERNICE		TROŠKOVI	
Navedi proizvode:	Cijena u Eurima:	Navedi proizvode:	Cijena u Eurima:
Mliječni proizvodi			
Hljeb			
Hemija			
Ukupno:			

Prosječan iznos za potrošačku korpu u našoj grupi je:
_____ €

JP KOMUNALNO BERANE

VODOVOD I KANALIZACIJA PODGORICA

epcg

Izračunajte prosječnu potrošnju troškova za struju vašeg domaćinstava:
I račun:
II račun:
III račun:
IV račun:
V račun:
VI račun:
Prosječni račun izračunavamo tako što:

Napomena: Svaka grupa dobija poseban logo na svom listiću!

KAKO SE ODNOSIMO PREMA NOVCU?

Pročitajte svako pitanje, zatim se opredijelite za jedan od ponuđenih odgovora.

Ovaj test se ne ocjenjuje i neće uticati na ocjenu, zbog toga očekujemo da budete iskreni u dogovaranju.

1. **Kada imam novac kod sebe, najčešće…**
   a) ga stavim u kasicu prasicu,
   b) vratim dio pozajmljenog novca,
   c) odem u prodavnicu i kupujem.

2. **Imam svoju kasicu prasicu u kojoj štedim novac. U njoj:**
   a) uvijek imam novca,
   b) stalno pozajmljujem novac drugima,
   c) nikada nemam novca.

3. **Kada biste dobili 100 Eura na poklon, prvo biste:**
   a) dali roditeljima da vam ih čuvaju,
   b) vratili dio pozajmljenog novca,
   c) odmah otišli u prodavnicu i kupili stvari koje želite.

4. **Najčešće mi se dešava da:**
   a) štedim novac za neku vrijednu stvar,
   b) pozajmljujem novac,
   c) stalno trošim novac na različite stvari.

5. **Ugledali ste stvar koju ste odavno željeli. Vi:**
   a) pitate roditelje da li imaju mogućnost da je kupe,
   b) razgovarate sa prodavačicom da li možete da je uzmete sada, a da platite kasnije,
   c) morate je dobiti odmah, jer ste to željeli duže vrijeme.

Kako da znam kom tipu pripadam?

Prebroj koliko imaš odgovora po A= , B= , C= .

Tvoj dominantan pristup novcu, troškovima, prihodima i rashodima će biti oni odgovori sa najvećim brojem. Nakon toga se vrati u tabelu i pogledaj opis. Razmisli o sebi!

REZULTATI TEKSTA:

Najviše odgovora pod **A**	Najviše odgovora pod **B**	Najviše odgovora pod **C**
ŠTEDLJIVAC	**DUŽNIK**	**TROŠADŽIJA**
Vi gotovo uvijek dobro razmislite prije nego što potrošite novac! Uvijek kupujete na sniženjima i akcijama i to samo ono što vam je zaista neophodno i nikada ne pozajmljujete novac	Vaše mišljenje je „Kupi sada – plati kasnije" zbog čega ste navikli da stalno nekome dugujete novac. Dosta često ne zaradite sopstveni novac da biste ga trošili i nemate pravu granicu sa trošenjem novca	Kupovina je za vas dio svakodnevnice. Ne razmišljate mnogo o tome da li roditelji imaju novca da vam kupe određene stvari, već moraju da potroše novac za stvari koje ste zamislili. Stvari morate da imate odmah kada pomislite na njih

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Назив школе:	ОШ „Владислав Сл. Рибникар" – Расово, Бијело Поље
Наставник – приправник:	Арнела Кијамет
Разред:	II разред
Датум:	9. 9. 2015. године
Наставни предмет:	Физичко васпитање
Редни број часа:	4
Оперативни циљ:	Развија оријентацију у ограниченом простору; Овладава природним облицима кретања; Развој одговорности, тимског рада и такмичарског духа кроз тимске игре;
Тип часа:	Обрада
Облици рада:	Фронтални, индивидуални и групни
Методе рада:	Метода разговора, метода демонстрације, метода практичног вјежбања
Наставна средства и помагала:	Човјече не љути се, коцка
Корелација:	Математика (сабирање и одузимање), Природа и друштво (здравље)
Задаци часа: ***Антрополошки:*** ***Образовни:*** ***Васпитни:***	 Утицај на развој и раст дјеце; Усвајање нове игре, развијање координације, снаге, издржљивости, окретности, спретности, покретљивости, брзине… Стварање позитивног односа према раду, стварање воље, естетског осјећаја, храбрости, развијање моралности, оспособљавање рада у групи, васпитање карактера, развијање истрајности, љепоте покрета, подстицање спремности и способности за сарадњу;

Дио часа	***Активности наставника***	***Активности ученика***
Уводни дио часа 3–5 минута (10%)	У уводном дијелу часа се ученици оспособљавају за главни дио часа, како не би дошло до упале мишића или неких других повреда. Ученицима говорим да стану у врсту. Провјеравам да ли су ученици прикладно одјевени и да ли су спремни за час физичког васпитања. Уколико неко има здравствених проблема због којих не може бити активан на овом часу може сјести на клупу и посматрати. Говорим им да стану у врсту, окрену се на десно (једно иза другог) и прате ме.	Ученици су спремни за час физичког васпитања. Ученици ме прате. Раде вјежбе.

Уводни дио часа 3–5 минута (10%)	1. Лагано ходамо по означеној линији. 2. Лагано ходање прелази у бржи ход док не направе пуни круг око означене бијеле линије у сали. 3. Ходање на прстима. 4. Ходање на петама. 5. Трчање са благо подигнутим кољенима. 6. Трчање са забацивањем ногу према назад. 7. Вијугаво трчање. 8. Бочно кретање. 9. Скокови – лијева рука – лијева нога, десна рука – десна нога. 10. Руке на боковима, скок у лијеву страну па скок у десну страну итд. 11. Лагано ходање уз правилно дисање и одмор тијела.	Ученици су активни.

Дио часа	***Опис вјежби обликовања***	***Утицај вјежбе***	***Цртеж***
Припремни дио часа 7 – 10 минута (20%)	У стојећем раскорачном ставу покрећемо главу у смјеру напријед – назад.	Вјежба утиче на јачање и истезање вратних мишића и повећање покретљивости у вратном дијелу кичме.	
	У стојећем раскорачном ставу покрећемо главом у смјеру лијево – десно.	Утиче на јачање и истезање вратних мишића и повећавање покретљивости у вратном дијелу кичменог стуба.	
	Благи раскорак, руке на куковима. Из природног положаја вршимо кружење главом у једну па у другу страну.	Вјежба за разгибавање вратних мишића.	
	Став стојећи, руке поред тијела, описивати кругове раменима у једну и другу страну.	Истезање и лабављење мишића раменог појаса.	
	Стојећи став у малом раскораку, руке у одручењу. Изводимо рукама мале, а затим све веће бочне кругове.	Јачање мишића раменог појаса.	
	Благи раскорачни став, руке на боковима, кружење куковима неколико пута у лијеву па у десну страну.	Вјежба утиче на загријавање мишића и зглобова карличног појаса.	

	Шири раскорачни став, руке одручене. Десном руком дотаћи лијево стопало, затим лијевом руком десно стопало и тако наизмјенично.	Утиче на јачање трбушних мишића, кичме, карличног појаса и мишића раменог појаса.	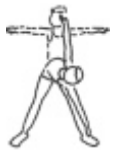
	Усправан став, руке су на боковима, искорачнути једном ногом што даље напријед и гибати се у том положају. Вратити се у почетни положај и исто то извести и другом ногом.	Јачање и истезање карличног појаса и ногу.	
	Спетни став, радимо чучњеве.	Утиче на јачање мишића ногу.	
	Усправан став, руке су на боковима. Изводимо суножне поскоке са почетне позиције у све четири стране, напријед – назад – лијево – десно.	Ова вјежба утиче на јачање мишића ногу.	
	Малим поскоцима у мјесту растресимо опуштене мишиће читавог тијела.	Лабављење мишића читавог тијела.	

Дио часа	*Активности наставника*	*Активности ученика*
Главни дио часа 18–20 минута (40%)	Ученицима говорим да стану у врсту. Да ли знате каква је то игра „Човјече не љути се”? Водим ученике до дијела сале гдје се налази велико „Човјече не љути се”. Објашњавам игру. Ученици су играчи који ће скакати по пољима. Дијелим ученике у 4 групе и одређујем вође група који ће да бацају коцку за своју екипу. Свако од ученика добија ознаку за своју групу (жуте, плаве, зелене и црвене ознаке). У одјељењу имају 24 ученика. По 4 ученика за сваку од група ($4 \times 4 = 16$) и по два ученика који су вође и они ће бацати коцку ($2 \times 4 = 8$). Говорим: „Имате право да бацате коцку 3 пута док не уведете једног ученика у игру, када уведете бацате коцку једном. Осим ако добијете 6. У том случају коцку бацате опет. Циљ је да у кућицу (показујем) уведете сва четири ученика из ваше групе. Ти ученици морају да направе пун круг како би дошли до циља.	Одговарају. Објашњавају. 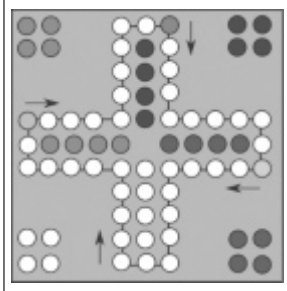

	Ученик из друге екипе може да избаци вашег играча тако што дође до поља гдје ваш играч стоји и тако вашег играча враћа у почетну позицију.” Ученици заузимају свој положај. Пратим игру, објашњавам додатно уколико је потребно. Проглашавам прво, друго и треће освојено мјесто.	Заузимају положај. Ученици су активни.

Дио часа	*Активности наставника*	*Активности ученика*
Главни дио часа 5–7 минута (20%)	Када ученици завршe игру „Човјече не љути се” можемо вјежбати сабирање и одузимање. По један ученик из сваке екипе заузима почетну позицију. Бацам коцку (нпр. број 5), скачу 5 поља. Плус, бацам коцку, (нпр. број 3), скачу 3 поља. 5 + 3 = 8. Минус, бацам коцку (нпр. број 6). Окрену се и скачу уназад. 8 – 6 = 2. Говорим им да стану у врсту. Слична игра у којој сви учествују. Бацам коцку, када кажем плус скачу напријед а када кажем минус скачу назад. Исту игру можемо поновити само умјесто скокова да буду кораци, што је такође корелација са математиком јер су учили мјерење дужине (корацима, стопама, педљима и сл.). – Због чега је неки ученик ближи мени ако је избројао исто корака као и онај ученик који је даље од мене? Итд.	Слушају инструкције. Ученици су активни. Зато што су кораци ученика који је Вама ближи већи од корака оног ученика који је од Вас даљи.

Дио часа	*Активности наставника*	*Активности ученика*
Завршни дио часа 5 минута (10%)	У завршном дијелу часа проглашавам најбоље и најактивније ученике. Уколико је побиједила екипа жутих говорим да је екипа плавих игру изводила правилније и сл. Кажем им да стану у врсту и заједно са мном изводе вјежбе опуштања тијела и на тај начин се припремају за час који слиједи. Радимо лакше вјежбе како би се ученици одморили, вјежбе уз ходање и правилно дисање. Општи циљ овог дијела часа је постепено смиривање организма у психичком и физичком погледу како би ученици без сметњи продужили са осталим активностима часа који слиједи. Након пуног одшетаног круга ученици стају у ред и чекају звоно. Када звони отварам врата од сале и лаганим кораком одлазе у учионицу.	Раде вјежбе опуштања. Ученици су спремни за сљедећи час.

MATEMATIKA

Viktorija Stojanović Belada:
JU Škola za više i srednje stručno obrazovanje „Sergije Stanić"
Podgorica

MATEMATIKU JE LAKŠE NAUČITI NEGO DJELOVATI BEZ NJE

Matematika ima tu „nesreću" da se za nju vežu neprijatna iskustva đaka. Ako bi se učenicima postavilo pitanje koji im je predmet najomiljenjiji, malo ko bi se izjasnio za matematiku. Nju obično više cijene nego što je vole. Među mojim učenicimaima ima i takvih kojima učenje matematike zadaje velike teškoće. Često mislim da je razlog tome što neka pitanja školske matematike nisu interesantna, a kadkad im se čine i dosadna.

Čak i u književnosti kad naiđemo na manje interesantnu pripovjetku, roman ili stihove, mi ih proučavamo i trudimo se da u njima nađemo ljepote. Slično, moramo postupiti i sa matematikom. Rješenja nekih najprostijih stavova i teorema koji se proučavaju u školskoj klupi, jedini su put koji vodi savremenoj nauci, bilo da govorimo o prirodnim naukama, tehnici, ekonomiji, turizmu… Bez nje se ne bi mjerilo vrijeme, ne bi bilo fabrika, mostova, kompjutera, mobilnih telefona.

U matematici uvijek ima šta da se radi. Danas, kao i mnogo godina ranije, veoma uzbudljivo zvuče Lajbnicove 1) riječi: „Nećemo se svađati, već ćemo računati."

Svaki zadatak koji učenik treba da izvrši (riješi) najprije ga treba razumjeti. Zatim potražiti vezu između zadatog i nepoznatog. Ako ne može naći takvu vezu, treba da posegne za pomoćnim zadacima. Ustvari, treba napraviti plan rješavanja, a potom ga izvršiti i na kraju provjeriti dobijeno rješenje.

Prebirajući po matematičkim lektirama odabiram priče koje mnogo više interesuju učenike od onih: Uprostiti izraz… Izvršiti naznačene operacije… Izračunati… Rimski učitelj retorike Kvintilije 2) je rekao: „Matematika razvija pokretljivost duha, oštrinu razuma i brzo shvatanje."

Ipak, ne izlazeći sa kolosjeka plana i programa, učenika će svakako prije privuci zadaci sa šaljivim tekstom kao:

BILO JEDNOM U RIMU: Rimski vojnik, polazeći u rat ostavio je svojoj ženi pred porođaj sledeći testament:
„Ako mi rodiš sina, on će dobiti 2/3 mog bogatstva, a ti ostalo. Ako mi rodiš ćerku, ti ćeš dobiti 2/3 bogatstva, a ona ostalo."
Ali, desilo se kako se moralo desiti. Žena je rodila dvojke, ćerku i sina.
Kako da se podijeli bogatstvo drzeći se uputstva iz testamenta?

RJEŠENJE:
Da bi se podijelilo jedno cijelo, u ovom slučaju imanje rimskog vojnika, potrebno je ispoštovati odnose djelova sina, majke i ćerke.

Sin dobija duplo više od majke, majka duplo više od ćerke; znači sin čevorostruko više od ćerke.

Sve je jasno! $(1 = \frac{7}{7})$. Ćerka dobija $\frac{1}{7}$ bogatstva, majka $\frac{2}{7}$, a sin $\frac{4}{7}$.

ili

BILO JEDNOM U AMERICI: Kauboj Džo dolazi u salun da kupi duvan koji košta 3$, flašu viskija od 6$ i 3 pakovanja nepromočinih šibica kojima nije znao cijenu. Znao je samo da je cijena pakovaja šibica cio broj dolara. Dok je Džo razgledao šta bi još mogao kupiti barmen mu je donio viski, duvan i naravno račun: sve ukupno je koštalo 11$.
Tada je Džo izvadio pištolj.
Zar si mene našao da varaš?- i zapucao u vazduh.
Barmen je vidio da sa Džo nema šale i ispravio je cijenu.
Kako je Džo znao da barmen vara kada nije znao cijenu šibica?

RJEŠENJE:
Kauboj Džo je znao matematiku i kako je tražio viski koji košta 6$, kutiju duvana od 3$ i tri pakovanja šibica, ukupan iznos novca koji mora da plati, koliko god da koštaju šibice mora biti djeljiva sa 3.

Spas današnjeg izučavanja matematike u školskom uzrastu je u popularnim knjigama, anegdotama velikih matematičara, mitovima i legendama starog svijeta.

Često svojim učenicima citiram Američkog profesora i matematičara M. Kline-a: „Bog je, na sreću, prvo stvorio matematiku, a zatim u skladu s njenim zakonima, stvorio i nebo i zemlju."

Gotfrid Vilhelm Frajher (baron) fon Lajbnic (1646–1716) Njemački filozof, matematičar, pronalazač, pravnik, istoričar, diplomata i politički savjetvik. U matematici Lajbnic je istraživao ideju o univerzalnom matematičko-logičkom jeziku zasnovanom na binarnom sistemu. 1672. god. izumio je mašinu za računanje koja ne smo da je mogla da sabira i oduzima, mogla je i da mnozi, dijeli i računa kvadratni korijen.

Publije Kvintilije Var (46. pne), rimski političar i vojskovodja u službi cara Augusta. Najpoznatiji je po tome što je, boreći se protiv Germana i njihovog vođe Arminija, izgubio tri rimske legije i vlastiti život u bici u Teutoburškoj šumi.

LITERATURA

1. Mićo Miletić – Ljudski je (g)riješiti; Matematiskop, Beograd 2003. god.
2. Borislav Simić – Matematička lektira; Zavod za udžbenike, Beograd 2009. god.
3. Milan Šulić – Matematika u malom prstu; Altera, Beograd 2012. god.

ЦРНОГОРСКИ – СРПСКИ, БОСАНСКИ, ХРВАТСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ (I ДИО)

СЦЕНАРИО ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ОГЛЕДНОГ ЧАСА ИЗ ЦРНОГОРСКОГ-СРПСКОГ, БОСАНСКОГ, ХРВАТСКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ

МОДЕЛ НАСТАВЕ: ИНТЕГРИСАНА

1. ОПШТЕ МЕТОДИЧКИ ДИО ЧАСА

Наставни предмет:	**ЦРНОГОРСКИ – СРПСКИ, БОСАНСКИ, ХРВАТСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ**	**Час:**	**Други, 14: 30–15: 30**
Разред:	**Пети разред**	**Датум:**	
Наставник:	**Сава Ковачевић**		

Наставна јединица:	**Поетски текст:** **„ДОМОВИНА СЕ БРАНИ ЛЕПОТОМ" Љубивоје Ршумовић**			
Основни тип часа:	**ИНТЕГРАТИВА НАСТАВА**			
Тип часа:	• Стицање нових знања, • **Проширивање знања** • Утврђивање и вјежбање,		• **Обнављање** • **Систематизација,** • Провјеравање знања	• Обучавање • Усавршавање • Комбиновани час • **Програмирана настава**
Облици рада:	**> Фронтални**	**> Групни**	**> Индивидуални**	**> Рад у пару**
Методе рада: *Напомена:* *Болд методе ће се користити на часу*	• Метода усменог излагања, • **Метода разговора,** • **Илустративно-демонстративна метода,** • Метода демонстрације, • **Метода писања,**		• Метода практичних и лабораторијских радова, • Метода читања и текст метода. • **Смислено вербално рецептивно учење** • Практично смисаоно учење • Учење путем открића	• **Дивергентно (стваралачко) учење** • **Конвергентно (логичко) учење** • **Рјешавање проблема** • **Кооперативно учење, У-У; У-Н; тимска настава, учење по моделу**
Оперативни циљеви:	• Разумијевање текста пјесме и уопштавање са својом домовином • Развијати правилан однос према земљи у којој живимо • Кроз интегративну наставу представити различитост Црне Горе и схватити њене стварне вриједности			
Појмови – садржаји	Домовина, Домовина Црна Гора, чувати домовину, екологија, традиција, црногорска здравица, равноправност, разумијевање, сајам.			
Материјал и средства за рад:	Пројектор, лап топ, ЦД плејер, ЦД, плакат са сликом, листићи са апликацијама, радни листићи са пројектним задацима, наставни листићи за рад у групама, Плакат слагалица – систематизациони плакат за групе, звијезде, апликације за агенције, листићи (кравате) за подјелу у групе.			
Корелација:	Познавање природе, Познавање друштва, Енглески језик, Музичко васпитање, Техника, Ликовно васпитање			

2. ТОК ЧАСА:

АКТИВНОСТИ:

НАСТАВНИКА- ЦЕ: **УЧЕНИКА- ЦЕ:**

<u>Активност 1: Игра – ПОТРАГА ЗА СТИХОВИМА!</u>

Ученици стоје у кругу.

Даје им се инструкција да се у једној кутији налазе различите апликације и фотографије на које је потребно да одговоре стиховима пјесме „Домовина се брани лепотом". Ученици извлаче док други слушају или су подршка ученику који рецитује.

Истовремено на павер поинт презентацији се налазе апликације фотографија иза којих се крију одговарајући стихови. Када откријемо све стихове пјесме „Домовина је брани лепотом" коју је написао Љ. Ршумовић. Поновном рецитовању пјесме обличавамо доживљај исте.

Ученицима постављам питање која је наша домовина? Одговор: Наша домовина је Црна Гора!

На сљедећем слајду истичем реченицу **Црна Гора је наша домовина!!!**

Напомињем да су наши писци на сличан начин размишљали. Ми проширујемо своја знања новим стиховима која гласе!

Након тога презентујем ученицима/ма стихове Алексе Шантића:

„Остајте овдје,
сунце туђег неба,
неће вас грijат
ко што овдје грије."

Питања наставника:	Одговори ученика:
– Какво је ваше разумијевање ових стихова?	Ученици…
– Шта мислите због чега је пјесник употријебио стихове … сунце туђег неба… ? Гдје је то најтоплије?…	
– Шта је заједничко стиховима који говоре о домовини?	

<u>Активност 2: САЈАМ ТУРИЗМА</u>

Читање писма: Ученицима стиже писмо (прилог) у којем им се обраћа Министар туризма. Ученици имају могућност да учествују на сајму туризма како би предтсвљали љепоте Црне Горе.

На сајму ће учествовати различите групе које ће предствити:
– Љепоте природе,
– Културног наслеђа,
– Поштовањем традиције,
– Поштовањем различитости и
– Препознатљивом музиком

Ученици се дијеле у групе на основу диференцираних задатака (пројектних задатака) које су добили прије пар часова. Дијељењем у групе ученици се дијеле у агенције које ће радити на промоцији Црне Горе. Сваки ученик одлази до штанда са мотоом (стихови пјесме) и називом агенције који се подудара са називом са пројектних листића, узима кравату у боји и заузима мјесто за рад. За столом их чека потребан материјал за рад.

Приликом рада у групама је потребно водити рачуна о сљедећем: Прије рада се успостављају норме за презентације:
КРИТИЧКО МИШЉЕЊЕ: (плакат)
– јасна и креативна презентација
– одговара на тему коју сте добили
– повезана са стиховима из пјесме „Домовина се брани лепотом" Љубивоја Ршумовић које сте добили
– учествовање цијеле групе у рад

Сваки ученик ће имати задатак да вреднује презентације тако што ће давати ПИ на презентације. Повратна информација се даје усмено и показивањем смјешка ☺ или тужног ☹.

<u>Активност 3: АГЕНЦИЈЕ – рад у групама</u>

Агенција читају задатке за рад. Заузимају мјесто. Бирају свог представника, односно вођу и приступају раду. За рад у групама имају 15 мин.

Током рада обилазим групе и подстичем их да што боље представе своју домовину.

Ученици раде конкретне продукте на часу.

Рад у групама прати озбиљна музика!

Активност 4: СЛАГАЛИЦОМ ДО ЦРНЕ ГОРЕ
<u>– извјештавање и систематизовање рада у групама</u>

Групе имају по 3 минута да представе своје презентације.

Групе ће вредновати презентације својих колега подизањем апликација смјешак, равнодушни и тужни.

Уколико већеином „смјешкова" одјељење оцијени та Агенција може представљати своју домовину на Сајму туризма.

Ученици могу давати повратне информације својим колегама користећи се методом- СЕНДВИЧ.

Извјештавањем група добијамо слагалицу у облику Црне Горе.

Након чека слиједи систематизација рада у групама. Кроз разговор закључујемо који су то елементи којима се може „Домовина се бране…".

<u>Активност 5: РЕКЛАМА ЦРНОЈ ГОРИ</u>

И домаћи задатак је у облику Црне Горе има за циљ да ученици обнове своја знања стечена на часу и ситематизују у виду рекламе коју ће подарити Црној Гори. Задатак обухвата све појмове и теме које смо чули на часу. У домаћем задатку је потребно јасно да се осликава повезаност са пјесмом „Домовина се браби лепотом"

<u>Активност 6: ЗВИЈЕЗДА</u>

Кроз ову активност ћемо обновити стечена знања и осовне елементе поштовање своје домовине. Ученици у паровима систематизују.

Пожељети срећу Црној Гори написати на звијезду по једну поруку Црној Гори коју лијепимо на карти Црне Горе, која представља Црну Гору у Европској Унији.

БУДУЋЕ АКТИВНОСТИ:

– НАПОМЕНА:
(процјена успјешности часа, активности ученика и препоруке за будући рад и наредни час)

• ПИСМО

Основна школа „Октоих" Подгорица
Ученицима IV разреда

Драги четвртаци,

Љето је на помолу, а црногорски туризам у порасту. Ми сваке године организујемо Сајам туризма на којем упознајемо и представљамо све љепоте наше домовине.

Овом приликом вас обавјештавам да ће се Сајам туризма Црне Горе убрзо одржати са ученицима IV разреда у Подгорици.

Ви имате част да на часу матерњег језика и књижевности вјежбате и представите Црну Гору на Сајму туризма. Одјељења која најбоље представе Црну Гору биће награђена!

Ваши учитељи ће вас детаљно упознати са задацима које треба да урадите на часовима.

У нади да ћете баш ви представљати Црну Гору на поменутом Сајму туризма, срдачно вас поздрављам.

Желим вам пуно среће у раду!

Министар туризма
Републике Црне Горе ☺

1. ПРОЈЕКТНИ ЗАДАЦИ
ДОМОВИНА СЕ БРАНИ ОЧУВАЊЕМ ПРИРОДЕ

Домовина се брани реком
И рибом у води
И високом такном смреком
Што расте у слободи

Стихови из пјесме „ДОМОВИНА СЕ БРАНИ ЛЕПОТОМ"
Љубивоје Ршумовић

Пред тобом се налази материјал помоћу којег ћеш самостално истраживати тему коју си добио/ла. Твој задатак је да тему повежеш са стиховима пјесме који се налазе на почетку рада.

У сваком задатку имаш:

• информацију на основу које ћеш урадити задатак; • задатак; • простор за рјешење задатка • извор литературе коју можеш користити за истраживачки рад

ВАЖНО ЈЕ:

• да потпуно самостално радиш; да пажљиво прочиташ задатак; да уочиш битне ријечи и дјелове стихова важне за решење задатка; да повежеш стихове са темом и пронађеш информације у литератури; ако ти нешто није јасно, слободно питај наредног часа.

РАДИ ПОЛАКО И ПАЖЉИВО, ИСТРАЖУЈ И СИГУРНО ЋЕШ ИМАТИ УСПЕХА!

Срећан рад!

- Чиме се све брани домовина у овој строфи?
- Докажи конкретним фотографијама богатства наше домовине везане за стихове пјесме.
- Истражи које су то све љепоте твоје домовине које је вриједно бранити и чувати.
- Осмисли начин на који можеш бранити љепоте, ријеке, смреке… твоје домовине.
- Због чега је екологију и здраву животну средину важно чувати?
- Осмисли поруке својој домовини везане за наведене стихове.
- Прикажите кроз брошуру, на креативан начин, поруке о Црној Гори користећи тему ваше групе и стихове пјесме „Домовина се брани лепотом"!

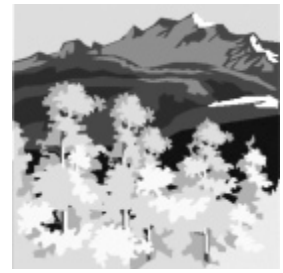

Извори литературе и интернет страница за истраживачки рад које можете користити:

- Уџбеник из познавања природе из друштва за четврти разред
- Еколошка енциклопедија
- Енциклопедија природе
- Интернет странице

- За час понијети: **припремљен материјал, маказе, охо љепило, тематске фотографије, поруке о екологији, читанку, фломастере.**

2. ПРОЈЕКТНИ ЗАДАЦИ
ДОМОВИНА СЕ БРАНИ ПОШТОВАЊЕМ ТРАДИЦИЈЕ

Домовина се брани лепотом
И чашћу и знањем
Домовина се брани животом
И лепим васпитањем

Стихови из пјесме „ДОМОВИНА СЕ БРАНИ ЛЕПОТОМ"
Љубивоје Ршумовић

Пред тобом се налази материјал помоћу којег ћеш самостално истраживати тему коју си добио/ла. Твој задатак је да тему повежеш са стиховима пјесме који се налазе на почетку рада.

У сваком задатку имаш:

• информацију на основу које ћеш урадити задатак; • задатак; • простор за рјешење задатка • извор литературе коју можеш користити за истраживачки рад

ВАЖНО ЈЕ:

• да потпуно самостално радиш; да пажљиво прочиташ задатак; да уочиш битне ријечи и дјелове стихова важне за решење задатка; да повежеш стихове са темом и пронађеш информације у литератури; ако ти нешто није јасно, слободно питај наредног часа.

РАДИ ПОЛАКО И ПАЖЉИВО, ИСТРАЖУЈ И СИГУРНО ЋЕШ ИМАТИ УСПЕХА!

Срећан рад!

- Које су препознатљиве особине црногорског народа препознатљиве кроз историју?
- Упореди те особине са особинама које по твом мишљењу Црногорци посједују сада!
- Какво је кулурно наслеђе Црногораца?
- Црногорска обиљежја су народна ношња, грб, застава, химна. Пронађите нешто о њима!
- Црногорска гостољубивост је карактеристика коју странци истичу код Црногораца! Шта знаш о томе?
- Пронађи значење сљедећих традиционалних црногорских израза: Чеговић си? Астал, пирун, лапис… Пронађи још нека!
- Прикажите кроз брошуру, на креативан начин, поруке о Црној Гори користећи тему ваше групе и стихове пјесме „Домовина се брани лепотом"!

Извори литературе и интернет страница за истраживачки рад које можете користити:

- Уџбеник из познавања друштва за четврти разред
- Монографија Црне Горе
- Интернет странице

- За час понијети: **припремљен материјал, маказе, охо љепило, поруке, читанку, фломастере.**

(Наставак у сљедећем броју)